कानडी साहित्य परिचय

मराठी माध्यमाच्या द्वारा

संपादक-लेखक : गु. व्यं. दिवेकर

महाराष्ट्र राज्य साहित्य-संस्कृति मंडळ

१९७१

कानडी साहित्य परिचय

मराठी माध्यमाच्या द्वारा

संपादक–लेखक : गु. व्यं. दिवेकर

महाराष्ट्र राज्य साहित्य–संस्कृति मंडळ

१९७१

ज्यानी सरकारी नोकरी सोडून
साहित्य आणि संशोधनास वाहून घेतले,
त्या
श्री. शं. बा. जोशी, साधनकेरे
यांना अर्पण.

किंमत रुपये ६–५०

पहिली आवृत्ती : डिसेंबर, १९७१
(पौष, १८९३)

प्रकाशक :
सचिव, महाराष्ट्र राज्य साहित्य–संस्कृति मंडळ
सचिवालय, मुंबई–३२

मुद्रक :
केशव चौधरी
निदेशक,
आंतरभारती मुद्रणालय
२६४, ए टू झेड इंडस्ट्रीयल इस्टेट,
फर्ग्युसन रोड, लोअर परेल, मुंबई–१३.

—: निवेदन :—

भारत हे बहुभाषी राष्ट्र आहे. भारताची राष्ट्रीय एकात्मता ही पश्चिमी देशातील 'एकराष्ट्र एकभाषा' अशा समीकरणाची नाही. येथे वैविध्यपूर्ण व साहित्यसंपन्न अशा १४ इतर भाषा आहेत. या भाषांची व साहित्याची वाढ मुख्यतः संस्कृत भाषेच्या व साहित्याच्या प्रभावाखाली झाली आहे. इंग्रजी राज्य झाल्यानंतरच्या काळात पश्चिमी संस्कृतीच्या, पश्चिमी ज्ञानाच्या व आधुनिक शिक्षणाच्या द्वारा विचार व भावना यांचे संवादित्व या भारतीय भाषांमध्ये निर्माण होऊ लागले आहे. स्वातंत्र्याच्या आंदोलनाने व राजकीय एकात्मतेमुळे या भाषांचे वैचारिक संबंध अधिक निकटचे बनले आहेत. परंतु, या भाषांचा भाषिक सीमाप्रदेश सोडल्यास, अन्योन्यसंबंध फार थोडा आहे. परंपरागत धर्म आणि इंग्लिश भाषा यांच्या द्वारेच वैचारिक, भावनात्मक व सांस्कृतिक मूल्यांची देवघेव होत आहे. ही परस्पर देवघेव मोठ्या प्रमाणात होणे आपल्या सांस्कृतिक प्रगतीचा वेग वाढविण्याच्या दृष्टीने आवश्यक आहेच. परंतु, त्याहीपेक्षा भारताची राष्ट्रीय एकात्मता दृढ व अभेद्य बनविण्याकरिता अधिक आवश्यक आहे. याकरिता, महत्त्वाचा उपाय म्हणजे प्रादेशिक मातृभाषा बोलणाऱ्या लोकसमूहांमध्ये लगतच्या किंवा दूरच्या भारतीय प्रदेशांच्या भाषा उत्तम रीतीने अवगत केलेले, त्यापैकी एक किंवा अनेक भाषा उत्कृष्ट रीतीने लिहू किंवा बोलू शकणारे आणि त्याचप्रमाणे त्या त्या अन्य प्रादेशिक भाषेतील प्रथितयश लेखांचे, ग्रंथांचे व ग्रंथकारांचे साहित्य स्वतःच्या प्रादेशिक मातृभाषेत चांगल्या रीतीने भाषांतरित व रूपांतरित करण्यास समर्थ असलेले सुशिक्षित निर्माण होण्याची मोठी निकड आहे.

ही निकड भागविण्याची पहिली पायरी म्हणून महाराष्ट्र राज्य साहित्य-संस्कृति मंडळाने आपली "आंतरभारती"ची योजना आखली आहे. या योजनेप्रमाणे सुशिक्षित मराठी मनुष्यास गुजराती, उर्दू, बंगाली, कानडी इत्यादी_इंडो-आर्यन व द्राविडी भाषा स्वतंत्रपणे शिकता याव्या म्हणून प्रत्येक भाषेचे द्विभाषिक शब्दकोश (दोन्ही प्रकारचे – म्हणजे गुजराती-मराठी व

मराठी-गुजराती असे) भाषा प्रवेश आणि साहित्य-परिचय अशी चार पुस्तके प्रकाशित करण्याचे ठरविले आहे. या कार्यक्रमानुसार मंडळाच्या वतीने 'गुजराती-मराठी शब्दकोश', 'उर्दू-मराठी शब्दकोश', 'कानडी-मराठी शब्दकोश' व 'गुजराती भाषाप्रवेश' हे ग्रंथ आधीच प्रकाशित झाले असून अन्य काही भाषांचे द्विभाषिक शब्दकोश, भाषाप्रवेश व साहित्यपरिचय मुद्रणावस्थेत आहेत व काही संपादित होत आहेत.

मंडळाच्या आंतरभारती योजनेखाली तूर्त हा "कानडी साहित्य परिचय" प्रकाशित झाल्याचे जाहीर करताना मंडळास आनंद होत आहे. प्रस्तुत "कानडी साहित्य परिचय" श्री. गुरुनाथ दिवेकर यांनी मंडळासाठी संपादून तयार केला आहे. श्री. दिवेकर यांनी या "परिचया" द्वारे करून दिलेली कानडी साहित्याची ओळख मराठी वाचकांस कानडी साहित्याची जिज्ञासा उत्पन्न करण्यास उपयुक्त होईल असा आम्हांस दृढ विश्वास आहे. श्री. दिवेकर यांच्यासारख्या बहुभाषिकाने मोठ्या आस्थेने व परिश्रमपूर्वक हे काम केले ह्याबद्दल मंडळ त्यांचे आभारी आहे.

लक्ष्मणशास्त्री जोशी

वाई,
अध्यक्ष,

दि. ९ नोव्हेंबर, १९७१.
महाराष्ट्र राज्य साहित्य-संस्कृति मंडळ.

प्रास्ताविक

महाराष्ट्र राज्य साहित्य व संस्कृति मंडळाने आंतर भारतीसाठी तयार केलेल्या नियमानुसार हा कानडी-मराठी साहित्य परिचय सादर करतो. मराठी मातृभाषा, कानडीतून प्राथमिक व माध्यमिक शिक्षण व जीवन व्यवसाय (सरकारी नोकरी) मुंबईत अशा रीतीने कानडी व मराठी या दोन्ही भाषांचा सतत संपर्क व दोन्ही भाषांतील साहित्य वाचण्याची आवड यांच्या आधारावर मी साहित्य संस्कृति मंडळाचे आवाहन स्वीकारले. कानडी साहित्यांतील थोर कवी व लेखक यांचे प्रातिनिधिक स्वरूपाचे वेचे तयार करून ते समजण्यास सोपे व्हावेत या दृष्टीने टीपा, शब्दार्थ व कोश यथायोग्य ठिकाणी समाविष्ट केले आहेत. मुंबईसारख्या ठिकाणी कानडी साहित्याच्या अध्ययनाची साधने मर्यादित असली तरी, रूपारेल कॉलेजच्या कानडी विभागाचे प्रमुख प्रा. चिदंबर दीक्षित व इतर अनेक विद्वान स्नेही यांच्या साह्याने व सल्ल्यानुसार हा साहित्य परिचय उपयुक्त व्हावा यासाठी शक्य ते सर्व प्रयत्न संपादकाने केले आहेत.

कानडी भाषेचे ध्वनिशास्त्रीय वैशिष्ट्ये अनेक आहेत. त्यातील ठळक ठळक प्रकार असे (१) पदाचे शेवटचे अक्षर पूर्णपणे उच्चारले जाते उदा. : पाठः पाठऽऽ

(२) ए व ओ यांत ही ह्रस्व. दीर्घ आहेत. ಎ, ಏ, ಒ, ಓ, ह्रस्व एकाराचा उच्चार इंग्रजीतील '*e*' सारखा होतो. ह्रस्व 'ओ' चा उच्चार जवळ जवळ (वू) सारखा होतो या ह्रस्वदीर्घामुळे अर्थात पुष्कळ फरक होत असल्याने 'ಎ' साठी 'ऎ' व 'ಒ' साठी 'ऒ' अशी चिन्हांकित अक्षरे उपयोगांत आणली आहेत.

या कामी मला प्रोत्साहन दिल्याबद्दल व त्यामुळे साहित्याच्या सखोल अभ्यासाची संधी दिल्यामुळे मी साहित्य व संस्कृति मंडळाचा आभारी आहे. वेळोवेळी मला मदत केल्याबद्दल सौ. ललिता रामण्णा आणि माझ्या कार्यालयातील श्री. पागनीस, श्रीमती भालेराव व अन्य सहकारी यांचेही आभार मानतो.

मुंबई,
दि. १४ नोव्हेंबर १९७१.

गुरुनाथ व्यंकटेश दिवेकर

संदर्भ ग्रंथ

History of Kannada Literature	Maha Mahopadhyaya R. Narasimhacharya
Heritage of Karnataka	Dr. R. S. Mugali
(कन्नड) कविश्रीमाला	हिन्दी प्रचार समिती, वर्धा
ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯ ನವಂಬರ್ ೧, ೧೯೫೬	ಅ. ನ. ಕೃಷ್ಣರಾವ್
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಯ	ಡಾ. ಎಂ. ಎಸ್. ಸುಂಕಾಪೂರ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ
ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ	ಡಾ. ರಂ. ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ (ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ)
ಸುವರ್ಣ ಸಂಚಯ	ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯ

या शिवाय 'प्रबुद्ध कर्नाटक', कर्मवीर' या नियत कालिकांतून निवडलेले लेख.

अनुक्रमणिका

भाग १ ला

भाग २ रा

भाग ३ रा

दिवेकर, गुरुनाथ व्यंकटेश, एम. ए.

विषय प्रवेश

महाराष्ट्राच्या शेजारी असलेल्या कर्नाटक, आंध्र व गुजरात या तीन राज्यांमध्ये महाराष्ट्राचा कर्नाटकाशीच फार प्राचीन असा ऐतिहासिक आणि सांस्कृतिक संबध आला आहे. या दोन्ही प्रदेशांतील मोठा भाग सामाजिक चालीरीती, धार्मिकसंप्रदाय व लोकजीवनाच्या स्वरूपाच्या बाबतीत सारखा असलेला आढळतो. अशोकापासून बहमनीराज्यापर्यंत कर्नाटक, महाराष्ट्र व आंध्र ही दक्षिणेतील राज्ये एका मागून एक अशा अनेक राजघराण्यांच्या अमलाखाली होती. पैठण (शातवाहन) देवगिरी (यादव) ह्या त्यांच्या राजधान्या महाराष्ट्रांत तर द्वारसमुद्र (होय्सळ) बादामी, कल्याणी (चालुक्य), गुलबर्गा (बहामनी) ह्या राजधान्या कर्नाटकांत. यामुळे कमींत कमी दीड हजार वर्षांची सामाजिक एकात्मता सह्याद्रीच्या पठारावर नांदत होती. सध्याच्या म्हैसूर राज्याचा पाया विजयनगर साम्राज्याच्या रूपाने पडला असे समजण्यास प्रत्यवाय नाही. आदिलशाही, निजामशाही व ईमादशाही मध्ये विभागला गेलेला महाराष्ट्र शिवाजी महाराज्यांच्या स्वराज्यांत एकवटला.

शहाजी राजांनी १६३७ मध्ये विजापूरकरांच्या वतीने म्हैसूरवर स्वारी केली. तेव्हांपासून कर्नाटकांत मराठीचा प्रचार होऊ लागला.[१] शिवाजी महाराजांनी धारवाडपर्यंतचा मुलुख काबीज केला. १७५३ साली नानासाहेब पेशव्यांनी कृष्णेपासून तुंगभद्रेपर्यंत मुलुखगिरी केली. १७५७ साली सदाशिवरावभाऊने श्रीरंगपट्टणला वेढा दिल्यामुळे म्हैसूरचे १४ जिल्हे मराठ्यांना मिळाले व टिपू सुलतानाशी झालेल्या दोस्तांच्या (मराठे, इंग्रज व निजाम)च्या लढायांमुळे टिपूचे अर्धे राज्य मराठी सत्तेखाली आले. १८१८ साली पेशवाईचा अस्त झाल्यापासून १९५६ सालच्या राज्यपुनर्रचनेपर्यंत कर्नाटकाच्या मोठ्या भूभागाचा घनिष्ट संबंध महाराष्ट्राशी राहिला होता. त्यामुळे उत्तर कर्नाटकाच्या भाषिक, सामाजिक, राजकीय, शैक्षणिक व साहित्यिक जीवनावर मराठी भाषेची छाप पडलेली स्पष्ट दिसून येते. १९२० साली धारवाड येथे कर्नाटक

१. डॉ. श्रीकंठशास्त्री, "मैसूरु राज्य, नवंबर १, १९५६."

कॉलेजची स्थापना होई पर्यंत उच्च शिक्षणासाठी सुशिक्षितांना मुंबई, पुणें येथील कॉलेजांत यावे लागत असे. असे असले तरी कानडीभाषा व संस्कृती यांबद्दल मराठीजनतेला पुरेसे ज्ञान नाही. कानडीभाषा ही तामिळच्या खालोखाल अति-प्राचीन असून मागील १५०० वर्षापासून कानडीसाहित्य अस्तित्वात आहे. प्राचीन कानडी ग्रंथकारांची संख्या १००० असून आधुनिक साहित्यिक ५०० वर आहेत.२ केवळ साहित्यातच नव्हे तर शैक्षणिक, आर्थिक व औद्योगिक क्षेत्रातही म्हैसूर राज्यानें मोठी प्रगती केली आहे. दक्षिणेतील कोणत्याही राज्यापेक्षां म्हैसूरशीच जिव्हाळ्याचा संबंध येत असल्याने मराठी जनतेला कानडी भाषा व साहित्य यांबद्दल आस्था बाळगणे आवश्यक आहे. त्यांचे त्रोटक वर्णन येणे प्रमाणे.

कर्नाटक

कर्नाटकाची म्हणजे हल्लीच्या म्हैसूर राज्याची लोकभाषा कानडी ही द्राविड कुटुंबातील भाषा असली तरी तामिळ पेक्षा अधिक संस्कृतनिष्ठ आहे म्हैसूर राज्याचा विस्तार २५,००० चौरस मैल असून लोकसंख्या २ कोटीच्या वर आहे. कर्नाटकाचा इतिहासही उज्वल असून, गोविंद, चालुक्य पुलकेसी, (बादामी) चालुक्य विक्रम या विजेत्यानी कांचीपासून कनोजपर्यंत प्रदेश पादाक्रांत केला होता. पुलकेसीच्या दरबारांत इराणचा वकील होता. कलचूरी, गंग, कदंब, राष्ट्रकूट, होइसळ या प्राचीन इतिहासांतील साम्राज्यामुळे, मध्य युगीन इतिहासांतील विजयनगर, विजापूर या राज्यांमुळे व अर्वाचीन इतिहासातील म्हैसूर संस्थानामुळे भारताच्या इतिहासांत कर्नाटकाला मोठ्या गौरवाचे स्थान प्राप्त झाले आहे. धार्मिक दृष्ट्या आदि जगद्गुरु शंकराचार्यांचे मुख्य पीठ शृंगेरी, वीरशैव लिंगायत पंथाचे संस्थापक श्री बसवप्रभु यांचे जन्मस्थान बागेवाडी ही स्थळे कर्नाटकातच आहेत. शिवाय द्वैत वेदांताचे प्रणेते श्रीमन्मध्वमुनीश्वर, ऋग्वेदाचा अर्थ लिहिणारे सायणाचार्य, विजयनगरच्या साम्राज्याचे अधारस्तंभ विद्यारण्य, कनकदास, प्रभुदेव इत्यादि संतांची मायभूमी

---

२ डॉ. रं. श्री. मुगळी, कन्नड साहित्यद इतिहास (साहित्य अकादेमी)

कर्नाटकच. श्रीवैष्णव पंथाचे संस्थापक श्री रामानुजाचार्य यानी देखील कर्नाटकांत बरेच कार्य केले.

'कर्णाट' किंवा 'कर्णाटक' या शद्वाचा उल्लेख महाभारत, वराहमिहिराची बृहत्संहिता, सोमदेवाचे कथा सरित्सागर, गुणाढ्याची बृहत्कथा या ग्रंथांतून आढळतो. दक्षिण इजिप्तमधील ऑक्सिरिंकस येथे सापडलेल्या इसवी सनाच्या दुसऱ्याशतकातील एका ग्रीक प्रहसनांत बरेचसे कानडी शद्व आले आहेत. टॉलेमी (इ. स. १५०)नेहि कर्नाटकातील अनेक शहरांचा उल्लेख केला आहे. "गाथा सप्तशती" (इ. स. २००) हेमचंद्राची "देशीनाम माला" या ग्रंथात पुष्कळ कानडी शब्द आढळतात. यावरून सामान्यपणे इसवीसनाच्या पूर्वी[१] पासून कन्नड साहित्य अस्तित्वात आहे असे म्हणण्यास काही हरकत नाही. सुरवातीला या साहित्याचे दर्शन शिलालेखातून व ताम्रपटातून घडते. हल्मिडि शिलालेख (४५० इ.)हा सर्व द्राविड भाषात प्राचीन समजला जातो. कानडीच्या प्राचीन साहित्यांत वैदिक, पौराणिक व जैन धर्मग्रंथाची व संस्कृत साहित्यातील काव्य, नाटके व काव्य लक्षण ग्रंथाची भाषांतरे व रूपांतरेच प्रामुख्याने आढळतात.

राष्ट्रकूट नृपतुंगाच्या (इ. स. ८१५-८७७) कारकिर्दीतील "कविराज मार्ग" हा सर्वात जुना उपलब्ध कन्नड ग्रंथ असून तो दंडीच्या काव्यादर्शावर आधारलेला आहे. महामहोपाध्याय आर. नरसिंहाचार्य ह्या आधुनिक काळातील ज्येष्ठ संशोधकांनी कानडी साहित्याचे ढोबळ मानाने प्राचीन कानडी (हळेगन्नड) मध्ययुगीन कानडी (नडुगन्नड) व (होसगन्नड) अर्वाचीन कानडी असे खंड काल्पिले होते. या संबंधाने मागील अर्धशतकांत बरेच संशोधन झाले असून कानडी साहित्याच्या इतिहासाबद्दल डॉ आर. एस. मुगळी यांचा ग्रंथ फार मननीय आहे. सामान्यपणे कानडी साहित्याचे असे कालखंड बहुतांशी सर्व-सम्मत आहेत.

(१) पंपपूर्व युग (इ. स. च्या सुरवातीपासून ते इ. स. ९५० पर्यंत)

---

१ गोविंद पै "मूरु उपन्यासगळु"

(२) पंपयुग (इ. स. ९५० ते इ. स. ११५० पर्यंत)
(३) बसवयुग (इ. स. ११५० ते इ. स. १५०० पर्यंत)
(४) कुमारव्यास युग (इ. स. १५०० ते इ. स. १९०० पर्यंत) व
(५) आधुनिक युग (इ. स. १९०० पासून पुढे)

१० व्या शतकातील कवी

आदिकवि पंप (इ. स. ९४१) हा जैन मताचा अनुयायी ब्राह्मण चालुक्य अरिकेसरी (द्वितीय) याच्या आश्रयास होता. त्याने कानडी काव्यांत "चंपू" शैली रूढ केली म्हणून या युगास चंपू युगही म्हणतात. त्याचे ग्रंथ "विक्रमार्जुन विजय" व "आदि पुराण" हे प्रसिद्ध आहेत. कविकुलगुरु म्हणून त्याचा गौरव केला जातो.

" पसरिप कन्नडक्कोडेयनोर्वने सत्कवि पंपनावगं "

[पंप हा विशाल कन्नड भाषेचा एकछत्र आणि शाश्वत सम्राट आहे] असे कविनागराजाने त्याचे वर्णन केले आहे. त्याची काव्य शैली त्याच्याच शद्बांत "हित-मित मृदुवचन, प्रसन्न गंभीर वचन रचन चतुर कोमल सुभग सूक्तिगर्भ मृदुसंदर्भ विचार क्षम, श्राव्य " अशी आहे.

पंपानंतरचे पोन्न (इ. स. ९५०) व कवि चक्रवर्ती रन्न (९९०) हे दोघेही जैन कवीच होते. रन्नाचे "गदायुद्ध" भासाच्या 'ऊरूभंग' व भट्ट नारायणाच्या "वेणीसंहारा" इतकेच प्रौढ व लालित्यपूर्ण आहे. चाऊंडराय (इ. स. ९७५) हा देखील थोर जैन कवी व स्थापत्य विशारद होता. श्रवणबेळगोळातील गोमटेश्वराची अत्युन्नत जगत् प्रसिध्द मूर्ती त्यानेच बनविलीं. नागवर्मा याने चंपूशैलींत बाणभट्टाच्या कादंबरीचे कानडी रूपांतर केलें. व छंदोबुधी हा छंदोरचनेवर ग्रंथही लिहिला.

११ व्या शतकातील कवी

दुर्गसिंह (इ. स. १०३०), शांतिनाथ (इ. स. १०६१) व श्रीधराचार्य

(इ. स. १०५०) ह्या कवीनी पंपाच्या चंपू शैलीतच काव्य रचना केली. नागचंद्र किंवा 'अभिनव पंप' याचे पंपरामायण काव्य विशेष उल्लेखनीय आहे.

या युगांतच जैन मताशिवाय इतर मताच्या साहित्यकांर्नाही कानडी वाङ्मयाच्या वाढीस हात भार लावला. ओघानेच याचा एक परिणाम असा झाला की जैन मताबद्दलचा समाजातील पूर्वीचा आदर कमी होत चालला व तो पुनः प्रस्थापित करण्यासाठी जैन साहित्यिकांनी प्रचारात्मक साहित्याची निर्मिती केली. यामुळे या काळातील वाङ्मयावर परस्पर टीकेची व उपरोधाची छाप पडली आहे. नयसेनाचा "धर्मामृत" व ब्रह्मशिवाचा "समय परीक्षे" हे ग्रंथ या काळातील वाङ्मयाचे नमुने समजले जातात.

बाराव्या शतकातील साहित्य

इसवी सनाच्या बाराव्या शतकापासून कानडीला आगळेच स्थान प्राप्त झाले. दक्षिणेतील समतेचे पहिले थोर उद्गाते व वीरशैव लिंगायत मताचे प्रवर्तक श्री बसवेश्वर (मु. इ. स. ११५०) यांनी कानडी मध्ये आपली 'वचने' लिहिली. या वचनांमध्ये वीरशैव मताच्या तत्वांची सरळ व मार्मिक मांडणी केली गेली असून ती वचने गद्यांत असली तरी गेय आहेत. बसवेश्वरां व्यतिरिक्त अल्लमप्रभु, महासती अक्क महादेवी, चन्नबसव व सिध्दराम हेहि थोर वचनकार होत. वचन साहित्याचे एक वैशिष्ट्य म्हणजे 'शिवशरणांच्या' भक्तीची ती एक गाथाच आहे. प्रत्येक शिवशरण आपल्या वचनांच्या शेवटी आपल्या आराध्य दैवताचे नाव घेत असतो. म्हणजे तुकाराम, नामदेव यांच्या अभंगांत जसे 'तुका म्हणे' 'नामा म्हणे' असे प्रयोग असतात त्यां ऐवजी वचनात आराध्य दैवताला उद्देशून "कूडल संगम देव (बसवेश्वर)" "गुहेश्वर" (अल्लम प्रभू), "चन्नमल्लिकार्जुन" (अक्क महादेवी) अशी संबोधने आढळतात.

बसवण्णांच्या काही वचनांचे नमुने येथे पहा :-

"देवनोब्ब, नाम हलवु, परम पतिव्रतेगे गंड नोब्ब. मत्तोंदक्केरगिदोडे किविमूग कोय्युवनु. हलवु दैवद अेन्जल तिन्नुवरनेनेबैनय्य, कूडल संगम देव"

[देव एकच. नावे अनेक. पतिव्रतेला नवरा एकटाच. दुसऱ्या कोणाची उपासना केल्यास तो नाक, कान कापतो. अनेक देवांचे उष्टे खाणारांस मी काय म्हणावे. कूडल संगम देवा]

“आरु मुनिदरे नमगेनु माडुवरु ?
ऊरु मुनिदरे ऒम्मनेनु माडुवुदु
आनेय मेले होहवन श्वान कच्च बल्लुदे
नमगे नम्म कूडल संगम देवनुळ्ळनक”

[कोण रुसला तर तो आम्हास काय करणार आहे ? सारे गाव जरी आम्हावर रागावले तरी ते काय करणार ! कूडल संगमदेव आमच्या पाठीशी आहे तो पर्यंत हत्तीवरून चाललो असताना कुत्री आम्हास काय करू शकतील ?]

अक्क महादेवी ही कानडी साहित्यातील पहिली थोर स्त्री वचनकार व साध्वी होय. गद्यात्मक वचनांशिवाय तिने “युगांग तिविदि” हे काव्य आणि अनेक पदे रचिली आहेत.

अक्क महादेवीच्या उत्कट शिवभक्तीची ओळख तिच्या ह्या स्वतःच्या वर्णनावरून होऊ शकते.

पुरुषन मुंदे माये स्त्री ऎम्ब अभिमानवागि काडित्तु नोडा ! स्त्रीय मुंदे माये पुरुषनेंब अभिमानवागि काडित्तु नोडा ! लोकवेंब मायॆगे शरण चारित्र मरुळागि तोरुवुदु नोडा ! चेन्नमल्लिकार्जुननोलिद शरणरिगे माये इल्ल मरहिल्ल अभिमानवू इल्ल.

पच्चेय नेलगट्टु कनकदतोरण, वज्रद, कंभ, पवळद चप्परवन्निक्कि मुत्तु माणिकद मेलुकट्ट कट्टि मदुवेय माडिदरू. नम्मवरेन्न मुदुवेय माडिदरू. कंकण कैदोर स्थिर सेसेयन्निक्कि, चेन्नमल्लिकार्जुननेंब गंडंगेन्न मदुवेय माडिदरू.

जलद मंडपद मेले उरिय चप्परवन्निक्कि, अलिकल्ल हसेय हासि कालिल्लद हेन्डतिगे तलोयिल्लद गंड मदुवेयादनु, अेन्देदु बिडद बाळुवेगे कोट्टरेन्न, चेन्नमल्लिकार्जुननेम्ब गंडंगेन्न मयुवेय माडिदरू.

[माया ही पुरुषापुढे स्त्री म्हणून व स्त्रीपुढे पुरुष म्हणून प्रगट होते. चारित्र्यवान शरणांगत देखील ह्या भवमोहिनीला वश होतात. पण ज्या शरणांगताला चेन्नमल्लिकार्जुनाची कृपा लाभते त्याला माया, मोह, अभिमान यांचा उपसर्ग पोहोचत नाही.

हिऱ्या मोत्याच्या महालांत मला दागिन्यांनी मढवून आमच्या लोकांनी माझे चेन्नबसेश्वराशी लग्न लावले.

पाण्याच्या मांडवावर आगीचे छप्पर व अशा मांडवांत लंगड्या नवरीशी बिनडोक्या नवरदेवाचे लग्न झाले. कधी न सुटणारा जीवनाचा व्याप माझ्या गळ्यात पडला. चेन्नमल्लिकार्जुन नावाच्या नवरदेवाशी माझे लग्न झाले.]

बसवेश्वर व इतर शिवशरणांच्या साहित्याने प्रेरित होऊन काही कानडी कवींनी 'रगळे' 'षट्पदि' 'त्रिपदि' 'सांगत्य' इत्यादि देशीय वृत्तांत काव्य निर्मिती केली. या कवीत हरिहर राघवांक (१२००) हे प्रमुख होत. हरिहराने चंपू काव्यात "गिरिजा कल्याण" "पंपाशतक" "रक्षाशतक" हे ग्रंथ लिहिले आहेत. "रगळे" या वृतांत "नूरोदु शिवशरणर चरित्रेगळु" हा ग्रंथ रचिला आहे. हरिहराने पूर्वी क्वचितच वापरांत असलेल्या रगळे वृत्ताचा आपल्या दीर्घ काव्यांतून उपयोग केला. तो हंपे येथील विरूपाक्षाचा मोठा भक्त होता व त्याच्या काव्यांत उत्कट शिवभक्ति व प्रसन्न शैली आढळते.

राघवांक हा त्याचा भाचा होता. तोहि विरूपाक्षाचा भक्त होता. "हरिश्चन्द्र काव्य", "सिद्धराम पुराण", "वीरेश्वर चरित्रे", "शरभ चरित्र", "हरिहर महत्व" ही पांच काव्ये त्यानीं लिहिली असून हरिश्चंद्र चरित्र फार लोकप्रिय आहे. यातील हरिश्चंद्राची कथा ऐतरेय ब्राह्मणातील किंवा क्षेमेंद्राच्या "चण्डकौशिक" नाटकातील कथेपेक्षा वेगळी आहे. या काव्यांत

हरिश्चंद्राचा उल्लेख शिवभक्त म्हणून केला गेला आहे आणि तो हर आणि सत्य यांतील अभेद पटवून देतो. हे काव्य 'वार्द्धिक षट्पदि' या वृत्तांतात असून राघवांक हा या वृत्ताचा जनक समजला जातो.

तेरावे व चौदावे शतक

तेराव्या शतकात जैन कवींनी उत्तम काव्य निर्मिती करून आपली परंपरा राखली. जन्न (सु. १२२५) या कवीने "अनंतनाथ पुराण" हे महा-काव्य व "यशोधर चरित्रे" हे खंडकाव्य लिहिले. अंडय्य कवीचे "कब्बिगर काव" हे चंपूशैलीतील काव्य वैशिष्टयपूर्ण आहे. जन्नाचाच एक कुटुंबीय "मल्लिकार्जुन" याने कानडी वाङ्मयातील पहिला काव्य संग्रह "सूक्तिसुधार्णव" रचला व त्याचा मुलगा केशिराज याने शब्द मणिदर्पण हा अधिकृत व्याकरण ग्रंथ लिहिला.

पंधराव्या शतकांतील विष्णुभक्तिचे साहित्य

प्रारंभीच्या जैन व नंतरच्या वीरशैव साहित्याबरोबरच विष्णुभक्तिप्रचुर साहित्याची निर्मिती होऊ लागली. नरहरितीर्थ, व्यासराय आदि आचार्यांच्या लोकजागृतीमुळे एका नव्या साहित्य प्रकारास चालना मिळाली. या काळां-तील अग्रगण्य कवी कुमारव्यास (नारणप) (इ. स. सु. १४३०) याने लिहिलेला "कर्नाट भारत कथा मंजरि" किंवा "गदुगिन भारत" हा ग्रंथ अत्यंत लोकप्रिय आहे. त्याने आपल्या ग्रंथाची ओळख अशी करून दिली आहे.

अरसुगळिगिदु वीर परमवेदद सार
योगीश्वरर तत्त्वविचार मंत्रिजनके बुद्धिगुण
विरहिगळ शृंगार विद्यापरिणतरलंकार
काव्यके गुरूवेनलु रचिसिद कुमारव्यास
भारतव ॥

[राजे लोकांना यात वीर रस आढळेल. यांत श्रेष्ठ वेदांचे सार सापडेल. मंत्रीजनांना यांतून बौद्धिक विचार घेता येतील. योगीश्वरांसाठी यांत तत्त्वचर्चा आहे. विरहीजनांच्या विरंगुळ्यासाठी यांत श्रृंगाररस भरपूर आहे.

विद्याविभूषितांना हा एक अलंकारच वाटेल. अशा प्रकारे कुमार व्यासाने काव्यास गुरु होऊ शकेल असा हा ग्रंथ लिहिला आहे.]

याच काळांत देवराज व चामरस असे थोर कवी उदयास आले. चामरसाचा "प्रभुलिंगलीले" हा योगीश्वर प्रभुदेवाच्या चरित्रावर आधारलेला ग्रंथ फार प्रसिद्ध असून त्याचा मराठींत अनुवाद झाला आहे. रूद्रभट्टाचे "जगन्नाथ विजय" हे चंपूशैलीतील पहिले महाकाव्य आहे. त्याच प्रमाणे विरूपाक्ष पंडिताचे "चैन्नबसवपुराण" विद्वन्मान्य आहे.

सोळाव्या शतकांतील साहित्य

कुमार व्यासाचा भारत ग्रंथ इतका लोकप्रिय झाला की त्यापासून काव्य रचना करण्यास अनेक कवींना प्रेरणा मिळाली. कुमार वाल्मीकि (इ. स. १५५०) यानें 'तोरवे रामायण" लिहिले. चाटुविठ्ठलनाथाचे "भागवत", लक्ष्मीशा (१५५०)चे "जैमिनी भारत" किंवा "श्रीकृष्ण चारितामृत" हे याच शैलीतील ग्रंथ होत.

कुमार व्यासानंतर कर्नाटकातील लोकजीवनांत क्रांती घडवून आणणारे हरिदास आणि कीर्तनकार उदयास आले. महाराष्ट्रांत विठ्ठलभक्तीचा प्रसार जसा तुकारामाने केला त्याप्रमाणे कर्नाटकांत व दक्षिणेत पुरंदरदासाने प्रसार केला. पुरंदरदास (इ. स. १५५०) यांची पुरंदर विठ्ठलाच्या भक्तीची अत्यंत रसाळ "कीर्तने" लोकप्रिय झाली. या परम नादमधुर व गेय कीर्तनांमुळे ते कर्नाटक संगीताचे पितामह म्हणून ओळखले जातात.

पुरंदरदासांचे चरित्र मनोरंजक आहे. पुण्याजवळील पुरंदरगडांत सावकारी करत असलेल्या श्रीनिवास नायकाला उपरती झाली व तो विजयनगरातील माध्व पीठाधीश व्यासराय यांच्या अनुग्रहाने "पुरंदरदास" बनला. यांच्या कीर्तनांव्यतिरिक्त "सुळादि" आणि "उगाभोग" हे साहित्य ही प्रसिध्द आहे.

पुरंदरदासांचा संप्रदाय पुढे चालविणारे मोठे कवी श्रीपाददास, विजयदास, गोपालदास व जगन्नाथदास हे होत. कनकदासाची "कागीनेलैयादिकेशवा"स उद्देशून रचिलेली कीर्तने पुरंदरदासांच्या कीर्तना इतकीच मार्मिक व बोधप्रद आहेत. त्या शिवाय त्याने "मोहन तरंगिणि" हे भक्तिकाव्य, "नळचरित्रे", "रामधान्य चरित्रे", "हरिभक्तिसार" असे महत्वाचे ग्रंथ लिहिले आहेत.

इ. स. १५६५ साली रक्कसतंगडीच्या लढाईत पराजय झाल्यामुळे कर्नाटकाच्या उज्वल परंपरेला अवकळा प्राप्त झाली. नंतरच्या काळांत साहित्यांत उल्लेखनीय अशी भर पडली नाही. तरी देखील "निजगुण शिवयोगि", "मुप्पिन षडक्षरि", "सर्वज्ञ" या थोर कवींनी साहित्य ज्योत तेवत ठेवली. सर्वज्ञाची वचने व्यावहारिक स्वरूपाची असून जनसमान्याच्या भाषेंत रूढ झाली आहेत.

सतराव्या शतकातील साहित्य

सतराव्या शतकाच्या प्रारंभी म्हैसूर राज्य अस्तित्वांत आले. चिक्कदेवराय हा राजा स्वतः कवी होता व अनेक कवींना त्याने आश्रय दिला. तिरूमलार्य, सिंगिराज, चिक्कुपाध्याय या कवींनी चरित्रपर व अलंकार विषयक ग्रंथ लिहिले. राजवाड्यांतील एक परिचारिका 'होन्नम्मा' हिचे "हदिबदेय धर्म" हे पातिव्रत्याच्या महिमेबद्दलचे काव्य लालित्यपूर्ण आहे.

आधुनिक साहित्य

आठराव्या व एकोणिसाव्या शतकांत इंग्रजी सत्ता प्रस्थपित झाल्यामुळे देशांत जुन्या परंपरेचा ऱ्हास व नव्या पश्चिमाभिमुखी संस्कृतीचा उदय झाला. कर्नाटकाचा फार मोठा भाग, मुंबई राज्य, हैद्राबाद संस्थान व मद्रास राज्यांत समाविष्ट झाला होता व फक्त म्हैसूर संस्थानच एकमेव संपूर्ण कानडी राज्य होते. याचा परिणाम असा झाला की या भागांतील लोकांचे शिक्षण, व्यवहार, बोलणे एकमेकापासून वेगळे होत गेले. या काळांत साहित्यिक व भाषाविषयक

कार्य ख्रिस्ती मिशनऱ्यानी केले. रे. रीव्ह व काइटेल यांनी कानडी भाषेचा सांगोपांग अभ्यास करून जुन्या साहित्याच्या परिशीलनाची बरीच सोय करून ठेविलीं. बी. एल राईसच्या 'एपिग्राफिया कर्नाटिका' च्या प्रकाशनाने बरीच लोक जागृति झाली व सुशिक्षितांमध्यें आपला इतिहास व भाषा यांबद्दल कुतूहल निर्माण झाले. या काळांतील साहित्याच्या इतिहासाचा आढावा घेण्यासाठी प्रांतनिहाय प्रगतीचा उलेख करणे अपरिहार्य आहे.

म्हैसूर राज्यांत मुम्मडि (तिसऱ्या) कृष्णदेवराय या राजाने नव्या स्वरूपाच्या साहित्य निर्मितीस उत्तेजन दिलें, व त्या मुळे जुन्या व नव्या साहित्य परंपरा व संकेतांचा मिलाफ होऊ लागला. केंम्पु नारायणाने विशाखादत्ताच्या मुद्राराक्षसावर आधारलेली 'मुद्रामंजूष' ही कादंबरी लिहिली. जुन्या आणि नव्या साहित्याच्या संगमाचा भव्य देखावा 'मुद्दण' (नडलिंगे लक्ष्मीनारणप्पा) च्या रामाश्वमेध या गद्य काव्यात पाहावयास सापडतो. यात उत्तर रामचरित्राची कथा पतिपत्नी संवादाच्या स्वरूपात आलेली आहे. अद्भुत रामायण, रामपट्टाभिषेक या काव्य ग्रंथा व्यतिरिक्त याने कानडी साहित्याचे वैशिष्टय समजल्या जाणाऱ्या 'यक्षगानां (लोकनाट्य)' ची निर्मिती केली आहे.

पूर्वीच्या मुंबई प्रांतातील कर्नाटकाच्या भागात नव्या पद्धतीच्या शिक्षणाची सुरवात इ. स. १८५१ मध्ये झाली व प्रारंभीच्या काळात कानडी जिल्ह्यांतून मराठी शाळा स्थापन झाल्या. पुढे कानडी ही मराठी पेक्षा वेगळी भाषा आहे हे लक्षात आल्यावर १८६५ पासून कानडी शाळा अस्तित्वात येत गेल्या. तरी देखील लोकजीवनाची जडणघडण बहुतांशी मुंबई राज्यातील इतर भागासारखीच विशेषतः महाराष्ट्रीयांसारखीच होती. सामाजिक, भाषाविषयक, शैक्षणिक, साहित्यिक व राजकीय बाबतीत पुणें आणि मुंबई हीच स्फूर्तिस्थाने झाली. नव्या पद्धतीचे शिक्षण, वंगभंग, होमरूल व कॉंग्रेसच्या चळवळी, एकीकरण परिषद, कर्नाटक विद्यावर्धक संघ व कानडी साहित्य परिषद यांच्या परिणामाने कानडी साहित्याबद्दल लोकांत आवड निर्माण झाली.

मद्रासराज्यातील कर्नाटकाच्या भागांत बासेल मिशनने पुस्तके व वृत्तपत्रे छापून वृत्तपत्र व्यवसाय व साहित्य प्रकाशनाची मुहूर्तमेढ केली.

१९व्या शतकाच्या शेवटी व २० व्या शतकाच्या पहिल्या पंचवीस वर्षांत जी साहित्य निर्मिती झाली तिचे स्वरूप बहुतांशी अनुवाद किंवा रुपांतराचे होते. त्यानंतरच्या काळांत मात्र कर्नाटकाच्या एकात्मतेची जाणींव होत गेली व वेगवेगळ्या भागांत एकमेकाबद्दल असलेले औदासीन्य पार लुप्त झाले. भाषा व साहित्य यांत फार मोठी प्रगती झाली आणि साहित्याच्या सर्व अंगांत सतत व मौलिक निर्मिती होऊ लागली. नव्या युगाचे प्रमुख मानकरी बसप्पशास्त्री, एस. जी. नरसिंहाचार्य, धोंडोनरसिंह मुळबागिल, शांत कवि (बाळाचार्य सक्री), बी. वेंकटाचार्य, गोविंद पै व महामहोपाध्याय आर. नरसिंहचार्य हे होत.

पद्य साहित्य

नव्या साहित्यांत काव्य निर्मितीचा पाया डी. व्ही. गुंडप्पा, बी. एम. श्रीकंठय्या, मास्ति व्यंकटेश अयंगार, पंजे मंगेशराव, द. रा. बेंद्रे, साली रामचंद्रराव, आनंदकंद, व्ही. सीतारामय्या आणि मधुर चन्न या ज्येष्ठ साहित्यिकानी घातला. बी. एम. श्रीकंठय्या (श्री)नी पालग्रेव्हच्या गोल्डन ट्रेझरीतील बऱ्याच कवितांची इतकी सहज सुंदर पद्यांत भाषांतरे केली की थोड्याच कालावधींत त्यानीं लोकांच्या मनाची पकड घेतली. 'कानडी राणीचे अलंकार इंग्रजी राणीला व इंग्रजी राजकन्येचे दागिने कानडीला चढवून त्याचा आनंद मनसोक्त लुटणे हेच 'श्री'चे (बी. एम. श्रीकंठय्या)यांचे ध्येय होते. भाषांतराव्यतिरिक्त 'श्री'नी ग्रीक शोकांतिकांना अनुरूप असलेले 'अश्वत्थामन्' हे नाटकहि लिहिले आहे. पंजे मंगेशरावानी आपल्या सहज सुंदर कवितांनी बालसाहित्याचा पाया रचला व त्यामुळे आबालवृद्धांत साहित्याच्या अभ्यासाबद्दल आस्था उत्पन्न झाली. त्यांची ही एक कविता पाहा

नागर हावे ! हावोळु हूवे
बागिल बिलदलि निन्नय ठावे ?
कैगळ मुगिवे, हालन्नीवे
बा, बा, बा, बा, बा, बा, बा, बा.

बरिमै तण्णगे मनदलि बिसिहगे
ऎरडॆळॆ नालगे इद्दुदु सुम्मगे
ऎरगुवे निनगे ईगळे होरगे
पो, पो, पो, पो, पो, पो, पो, पो.

[नागोबा ! तू सापात श्रेष्ठ फूल, तुझे घर दरवाज्यापाशी बिळात आहे. मी तुला हात जोडतो, दूध देतो, तू ये, येच ! (व त्यानंतर)

तुझे अंग जरी थंडगार असले तरी तुझ्या मनांत गरम वैर आहे, तुला जिभा दोन असून हि ते फुक्कट आहे, तुझ्या पाया पडतो. तू आताच एकदम बाहेर निघून जा.]

महाकवि बेंद्रे व त्यांच्या गेळेयर गुंपु (मित्र मंडळा)तील श्रेष्ठ साहित्यिकांनी कानडी पद्य व गद्य साहित्यास नवे स्वरूप दिले, नवे संकेत रूढ केले व साहित्य समीक्षेचे नवे मानदंड निर्माण केले. द. रा. बेंद्रे (अंबिकातनय दत्त) यानी बोलीभाषेच्या शैलीत विसाव्या शतकातील जागतिक पातळीवरील वैचारिक क्रांतीचे दर्शन घडविणारी काव्य निर्मिती केली.

या नंतरच्या पिढींत के. वी. पुट्टप्पा (कु. वें. पु.) पु. ति. नरसिंहाचार्य, राजरत्नं, शंकरभट्ट, के. एस. नरसिंहस्वामी, गोपाळकृष्ण अडिग चन्नवीर कणवी व दिनकर देसाई, विनायक (प्राध्यापक के. व्ही. गोकाक) आणि रसिक रंग यांची नांवे उल्लेखनीय आहेत. 'कुवेंपु' नी विद्यार्थी दशेतच साहित्य साधनेस सुरवात केली व अनेक इंग्रजी कवितांचे कानडी अनुवाद केले. Pied Piper of Hemlin या खंड काव्याचे 'बोम्मन हळ्ळिय किंदरि जोगि' हे त्यांनी केलेले रूपांतर नितांत रम्य असून मूळ कविते येवढेच प्रभावी आहे. श्री कुवेंपु हे कवी व तत्त्वज्ञानी आहेत. त्यानी आपल्या 'चित्रांगदा' व 'रक्ताक्षी' या सारख्या कृतीनी कानडी साहित्यात बहुमोल भर टाकली आहे. त्यांच्या "श्रीरामायण दर्शन" या महाकाव्याला राष्ट्रपती-पदक मिळाले आहे. यां शिवाय ते कादंबरीकार, समीक्षक व प्रबंधकार म्हणूनहि प्रसिद्ध आहेत.

कानडी गद्य वाङ्मयांत देखील या काळीं विपुल भर पडत होती.

लघुकथा

केरूर वासुदेवाचार्य, पंजे मंगेशराव, मास्ती वेंकटेश अय्यंगार, आनंद, आनंदकंद, गोरूर रामस्वामी अयंगार, अ. न. कृष्णराव, राजरत्नं, टेंगसे या जुन्या पिढीतील साहित्यिकांनी लघुकथा या कांही अंशी नव्या साहित्य प्रकारांत यश मिळविले. 'मास्तींची सुब्बण्ण' ही कथा प्रसिद्ध आहे. त्यांच्या या क्षेत्रातील साधनेमुळें त्यांना लघुकथा साहित्याचे जनक म्हणून ओळखले जाते. प्रचलित काळी अनेक ख्यातनाम तरूण लेखकांच्या दर्जेदार लघुकथा मासिकांतून व स्वतंत्रपणे प्रसिद्ध होत आहेत.

कादंबरी

सुरवातीच्या काळांत भाषांतरेच प्रसिद्ध होत असत. म्हैसूरराज्यांत बी. व्यंकटाचार्यांनी बंगाली साहित्यातून बंकिमचंद्राची "आनंद मठ" कादंबरी कानडींत आणली. वेंकटेश तिरको कुलकर्णी तथा गळगनाथ यांनी ह. ना. आपटे यांच्या काही कादंबऱ्यांची भाषांतरे केलीच पण त्याशिवायहि त्यांनी स्वतंत्र लिखाणहि केले. अगडी येथे शेषाचल प्रेस मधून "सद्बोधचंद्रिके" व "सद्गुरु" अशी मासिके त्यानी चालविली व त्यायोगे अनेक तरुण साहित्यिकांना विविध प्रकारचे लेखन करण्यास वाव मिळाला. श्री. गळगनाथांची बहुमोल कामगिरी म्हणजे त्यांनीं लोकांत साहित्य वाचनाची गोडी निर्माण केली व कानडी भाषेला व अभिव्यक्तीला नवे रूप प्रदान केले. पुढील काळांत कर्नाटक विद्यावर्धक संघाच्या "वाग्भूषणांत" व म्हैसूर विश्वविद्यालयाच्या "प्रबुद्ध कर्नाटकांत" उच्चकोटीचे साहित्य प्रसिद्ध होत गेले. केरूर वासुदेवाचार्यांनीहि आपल्या 'सद्धर्मा'तून व स्वतंत्र रुपाने कादंबऱ्या व विनोदी साहित्य प्रकाशित केले. गेल्या तीस वर्षापासून मनोहर ग्रंथमालेंतहि अनेक वाचनीय कादंबऱ्या प्रसिद्ध झाल्या आहेत. शिवराम कारंत, के. व्ही. पुट्टप्पा, आनंद कंद, अ. न. कृष्णराव, त. रा. सु, बसवराज कट्टीमनी, व्ही. एम. इनामदार, कृष्णमूर्ती

पुराणीक, मिर्जी अण्णाराय, निरंजन, त्रिवेणी अनुपमा, उषादेवी, व्यासराव बल्लाळ, राममूर्ती, के. व्ही. आय्यर, कुलकरणी बिंदु माधव, सीताराम शास्त्री, मास्ती वेंकटेश अय्यंगार व देवुडु हे कानडीतील अग्रगण्य कादंबरीकार होत. "श्री विनायक" (प्रा. व्ही. के. गोकाक यांच्या "इज्जोडु" विषम विवाह) या कादंबरीत बुद्धिजीवी वर्गाच्या वैवाहिक जीवनांतील समस्यांची चर्चा केलेली आढळते. यशवंत चित्ताल यांची "मूरूदारि: गळु' शांतिनाथ यांची "मुक्ति", श्री. शंकर मोकाशी यांची "गंगव्व मत्तु गंगामायि" व श्री. भैरप्पा यांची "वंश वृक्ष" ह्या कादंबऱ्या कथावस्तु व निरूपण शैलीच्या दृष्टीने पूर्ण स्वतंत्र व आधुनिक आहेत.

निबंध साहित्य

साहित्यातील निबंध हा एक व्यापक स्वरूपाचा प्रकार असून त्यांत लेखकाचा आदर्श, ज्ञान व मांडणीचे कौशल्य यावरून निबंधांचे मूल्यांकन होते. कानडी साहित्यात कृष्णशास्त्री चिपळूणकरांच्या निबंधमाले सारखे लिखाण विशेष आढळत नाही. तरी देखील श्री गोविंद पै, पंजे मंगेशराव, ए. एन कृष्णमूर्तिराव, प्रा. अ. तु. सासनूर, तिरूमले ताताचार्य शर्मा, एस. व्ही. रंगण्णा, व्ही. सीतारामय्या, शिवराम कारंत वगैरे ज्येष्ठ साहित्यिकानी हा साहित्यप्रकार उत्तम रीतीने हाताळला आहे. इतिहास, भाषा, राजकीय परिस्थिती या विषयांत आलूर वेंकटराव, एस. कृष्णशर्मा, शं. बा. जोशी, प्रा. गोकाक यानीं विपुल व दर्जेदार लेखन केले आहे. त्याच प्रमाणे मुळ्ळये तिम्मप्पय्या, फ. गु. हळकट्टी, रंगराव दिवाकर, डी. एन. नरसिंहाचार्य, सिद्दव्वन हळ्ळीकृष्णशर्म्मा, यांचे सांस्कृतिक जीवनावरील निबंध मननीय आहेत. द. बा. कुलकर्णी यांनी व्यक्तिचित्रणाचा यशस्वी प्रयोग केला आहे.

नाटक

सिंगारार्य (१७००) याचे "मित्रविंद गोविंद" हे श्री हर्षाच्या 'रत्नावलि'-चे भाषांतर कानडीतील सर्वात जुने उपलब्ध नाटक होय. म्हैसूरचे महाराज

चामराज ओडेयर हे मोठे साहित्यप्रेमी होते व त्यांचे आस्थान कवी बसवप्पशास्त्री, सुब्बाशास्त्री, अनंत नारायण शास्त्री, अय्याशास्त्री, गिरिभट्टर तम्मय्या यांनी संस्कृत व इंग्रजी नाटकांची भाषांतरे त्यांच्यासाठी बनविली. विद्वान वेंकटाचार्य, नंजनगूडु श्रीकंठशास्त्री, बेळ्ळावे नरहरिशास्त्री यांनी काही स्वतंत्र नाटके लिहिली. उत्तर कर्नाटकात वामनराव मास्तर यांनी गडकरी, खाडिलकर, मामा वरेरकर यांच्या नाटकांची कानडी रूपांतरे बनवून ती रंगमंचावर आणली. त्याचप्रमाणे गरूड सदाशिवराव यांनीहि, 'पादुका पट्टाभिषेक' या सारखी स्वतंत्र नाटके लिहून बसविली. हुयिलगोळ नारायणराव यांनी स्त्री धर्मरहस्य हे स्वतंत्र सामाजिक नाटक लिहिले. शेक्सपियरच्या नाटकांची सुंदर भाषांतरे श्री केरूर वासुदेवाचार्यांनी केली.

आधुनिक नाटकतंत्राचे प्रणेते, कै. टी. पी. कैलास हे होत. विनोद प्रचुर विडंबनात्मक व चिंतनात्मक नाटकांची सुरवात त्यांच्या टोळ्ळुगट्टि (खरे-खोटे)या नाटकापासुन झाली (१९१८). पुढील अठ्ठावीस वर्षांत (मृ.१९४७) त्यांनी, बंडवाळ विल्लद बदाई (बिनभांडवली थापा) "होंरूलु" "अम्मावगंड (बाईचे यजमान) गंडस्कत्री (जहांबाजबाई) वगैरे सामाजिक नाटके लिहिली. टी. पी. कैलास हे स्वतः अभिनयपटु होते व त्यामुळे सुशिक्षित समाजांत नाटक, नट यांना मानाचे स्थान मिळू लागले. त्याच्या 'कर्ण,' 'परपज' ह्या शोकांतिका (Tragedies) व 'बहिष्कार', 'ब्रह्मणके', 'हुत्तदल्लि हुत्त' (ब्रह्म-घोटाळा) ही प्रहसने, गंभीर व लोकप्रिय आहेत.

'श्रीनिवास' (मास्तीं वेंकटेश अय्यंगार) यांनी समाज जागृतीसाठी 'शांता', 'सावित्री', 'उषा', 'ताळी कोटे', 'शिवछत्रपती', 'मंजुळा', 'यशोधरा', 'काकन कोटे' इत्यादि श्रेष्ठ प्रतीची नाटके रचली. शिवराम कारंत या अष्टपैलु साहित्यिकाने ही 'नारदन गर्वभंग', 'गर्भगुडि' 'हणेबरह' (नशीब) 'कट्टेपुराण' (गच्चीवरिल गप्पा) 'नाल्कनेय पिशाचि' (चवथे भूत) 'जंबद जानकि' (डौलाची जानकी) ही सामाजिक नाटके लिहिली व त्यांचे प्रयोग केले.

म्हैसूरच्या इतिहासावर आधारलेली 'संस' यांची नाटके, श्री. बी. एम्. श्रीकंठय्या यांची 'गदायुद्ध', 'अश्वत्थामन्' 'पारसीकरू' व के. व्ही. पुट्टप्पा यांची

'रक्ताक्षि', 'विरूगाळि' (तुफान), श्री. अ. न. कृष्णराव यांचे "मदुवेयो मने हाळो' हे नाटक. श्री. एम्. आर. श्री यांची 'नागरिक', 'धर्मदुरन्त' ही नाटके अभिजात व विचारप्रवर्तक ठरली आहेत.

श्री. टी. पी. कैलास यांच्या प्रमाणेंच उत्तर कर्नाटकांत श्री. आद्य रंगाचार्य (आर. व्ही. जहागीरदार) यांनी जनमनाची पकड घेणारी, विनोदप्रचुर नाटके लिहून अनेक सामाजिक व राजनैतिक प्रश्नांवर आपली निर्भीड मते व्यक्त केली. त्यांच्या 'वैद्यराज', 'नरकदल्लि नरसिंह', 'प्रपंच पाणिपत्तु', 'हरिजन्वार' (द्वयर्थी (१) हरिजनवार (२) जानवे तोडून टाक)' या नाटकांतून समाजांत रूढ असलेल्या ढोंगीपणाचे व सर्वत्र पसरलेल्या असह्य अगतिकतेचे यथार्थ चित्रण आढळते. जुन्या आदर्शवादी विचारांची जळमटे साफ पुसून काढून वास्तववादी विचारप्रवाह निर्माण करणारी त्यांची 'उदर वैराग्य', मुक्कण्ण विराट पुरुष' 'पार्थ प्रतिज्ञे', 'अश्वमेध', 'शरपंजर', 'शोकचक्र' ही नाटके त्यांच्या मूलगामी विचारसरणींची साक्ष पटवितात. उत्तर कर्नाटकांत श्री. आद्यरंगाचार्य यांच्या नाटकानी संपादलेल्या लोकप्रियतेची जाणीव इतरांनी त्यांच्या तंत्रांचे व कोट्यांचे अनुकरण करून लिहिल्या गेलेल्या नाटक-नाटिकांवरून होते. श्री. एन्. के. कुलकर्णी यांची 'इलेक्शन्' 'नडुमनेयल्लि' ही छोटी प्रहसने, श्री. वेंद्रे लक्ष्मणराव यांची "बायबडाई (थापा)" जूजु (जुगार) 'भाग्यश्री' 'मदुवेय पत्तल' (लग्नाचे पातळ' डॉ. रं. श्री. मुगळी यांचे 'मोटरमारिका', प्रा. गोकाकांचे 'विमर्शक वैद्य' ही नाटके या दृष्टीने उल्लेखनीय आहेत. या शिवाय 'नगेमारि' 'बीचि' या नाटककारांनीहि नाटक साहित्यांत नवीन तंत्रे उपयोगांत आणिली आहेत.

श्री. ए. व्ही. सीतारामय्या ह्यानी म्हटल्याप्रमाणे स्वातन्त्र्योत्तर काळातील वाङमय निर्मितीचे ढोबळ मानाने तीन भाग पाडता येतील (१) स्वातन्त्र्य प्राप्तीपूर्वी पाश्चात्य साहित्याच्या प्रभावाने आकर्षिले जाऊन आधुनिक साहित्य संप्रदाय स्थापणारे जुने साहित्यिक व त्यांचे अनुकरण करणारे तरूण लेखक. (२) जुनेच तंत्र आदर्शवादाऐवजी लोकरंजनासाठी राबविणारे लेखक (३)

वरील दोन्ही प्रकार बाजूस सारून चाळीस पन्नास वर्षापूर्वी उदयास आलेल्या ('आधुनिकतावादाचा) 'नव्यपंथ' (modernism) चा ध्यास घेणारे नवकवी 'कुवेंपु' (रामायण दर्शन), 'डीव्हीजी' (मंकु तिम्मन कग्ग), मास्ती (नवरात्रि), डॉ. द. रा. बेंद्रे (अरळु मरळु), 'विनायक' (द्यावी पृथिवी), डॉ. रं. श्री. (अपारकरूणे), 'पुतिनं (रससरस्वति). 'वीसी' (द्राक्षि दाळिंबे) हे पहिल्या वर्गातील साहित्यिक. मराठी व भारतातील इतर भाषांमधील 'नियतकालिक' साहित्यही कानडीमध्ये लोकप्रिय होत आहे. या वर्गात मनोविश्लेषणात्मक, गूढ, लैंगिक 'डिटेक्टिव्ह' व याच प्रकारचे 'क्षोभक' साहित्य मोडते. या शिवाय ईलियट व एझ्रापौंड यांच्या पासून स्फूर्ती घेऊन निर्मिलेले साहित्य व तसेच अगदी अलिकडचे 'प्रगतिशील' साहित्यही झपाट्याने लोकप्रिय होत आहे.

साहित्य समीक्षा

इंग्रजी साहित्याच्या अध्ययनामुळे नव्या आणि जुन्या साहित्याचे मूल्यांकन करण्याची जी प्रवृत्ती भारतातील अनेक भाषांतून दिसून येते ती या शतकाच्या सुरवातीपासून कानडी साहित्यांतही उदयास आली व तिचे नेतृत्व गोविंद पै, पंजे मंगेशराव, श्रीकंठय्या, डॉ. डी. व्ही. गुंडप्पा, टी. एस. वेंकण्णय्या यांनी केले. द. रा. बेंद्रे, 'कुवेंपु' ति. न. श्रीकंठय्या, व्ही. सीतारामय्या, प्रा. व्ही. के. गोकाक, व्ही. आर. कृष्णशास्त्री. एस. व्ही. रंगण्णा, शेडियापु कृष्ण भट्ट यांनी विमर्शेचे दालन विशेष सजविले. महामहोपाध्याय आर. नरसिंहाचार्य यांनी कानडी साहित्याचा इतिहास प्रसिद्ध केला. डॉ. रं. श्री. मुगळी यांनी 'Heritage of Karnatak' व "कन्नड साहित्यद इतिहास" हे ग्रंथ लिहून साहित्याच्या अभ्यासकांना मोलाचे सहाय्य केले.

चरित्र

चरित्र साहित्यांत डॉ. डी. व्ही. गुंडप्पा यांचे 'गोखले चरित्र' व कुवेंपु यांचे 'विवेकानंद चरित्र हे उल्लेखनीय ग्रंथ होत. आत्मचरित्रांत शिवराम कारंतांचे "हुच्चु मनस्सिन हत्तुमुखगळु" (वेड्या मनाचे दहा मुखवटे) बरेच

नावाजलेले आहे. शिवाय नियतकालिकांतून श्री. द. रा. बेंद्रे, रंगराव दिवाकर इत्यादि ज्येष्ठ पुढाऱ्यांची आत्मचरित्रे त्रोटक स्वरूपांत प्रसिद्ध होत असतात.

शास्त्रीय साहित्य

सामान्य जनतेला विज्ञानाची माहिती करून देण्यासाठी श्री. हणमंत राव, यू. एल. आचार्य, के. एस. लक्ष्मणराव, के. विठ्ठल शेणै, जी. टी. नारायण-राव यानीं ग्रंथरचना केली आहे. अष्टपैलु साहित्यिक श्री. शिवराम कारंत यांनी 'बाल प्रपंच', 'विज्ञान जगत्तु' हे विश्वकोश प्रसिद्ध केले आहेत. श्री. शं. बा. जोशी यांनी कानडी व मराठी या दोन्ही भाषांतून भाषाशास्त्र, व्युत्पत्ती इत्यादि विषयांवर मननीय व संशोधनात्मक विचार मांडले आहेत. "कर्णन मूर--चित्र गळु (कर्णाची तीन रूपे), 'यक्ष प्रश्न', 'असंतोषवे एळगेय मूल' (असंतोष हाच उत्कर्षाचा पाया) हे त्यांचे कांही उद्बोधक व विचारप्रवर्तक ग्रंथ होत.

बृहत्कर्नाटकांतील साहित्यिक

मागील पन्नास वर्षांत कानडी साहित्याबद्दल सुशिक्षित वर्गांत आस्था निर्माण झाली असून कर्नाटकाबाहेर व्यवसायामुळे गेलेल्या लेखकांनीही साहित्यांत बहुमोल भर टाकली आहे. कृष्णकुमार कल्लूर, दिनकर देसाई, व्यासराव बल्लाळ, चिदंबर कवी (प्रा. चिदंबर दीक्षित), वाय. व्ही. चित्ताल, श्रीनिवास हावनूर व कानडी आणि इंग्रजी भाषेत समान अधिकाराने काव्यरचना करणारे श्री शंकर मोकाशी हे बृहत्कर्नाटकातील श्रेष्ठ साहित्यिक होत. याच प्रमाणे बी. देवराव, गंगाधर चित्ताल, हेमंत कुलकर्णी, मानवी नरसिंगराव, एच. एस. पाटील वै. रंगनाथ नेगळूर, सौ. ललिता रामण्णा या लेखकांनी व कवींनी नव्या साहित्याच्या निर्मितीलां हातभार लावला आहे.

—(०)—

भाग १ ला

मॊदलनॆय पाठ

तॆन्नाली रामकृष्ण

भाषा कन्नड लिपी देवनागरी

उत्तर भारतदल्लि बीरबल्लनु इद्दंते दक्षिणदल्लि तॆन्नाली रामकृष्णनु विनोद मूर्ति. अवनु विजयनगरद अरसन आश्रयदल्लि इद्दनु. ऒम्मे अरसनु सभेयन्नु नॆरॆयिसिदनु. दॊड्डदॊड्ड पंडितरु सभॆगॆ बंदरु. अवर हत्तिर दॊड्डदॊड्ड ग्रंथगळु इद्दवु. अवरु तम्म तम्म ग्रंथगळ आशयवन्नु तिळिसि हेळिदरु. रामकृष्णनिगॆ अनिसितु "नानू ऒंदु ग्रंथ तरबेकु." अवनु मनॆगॆ होदनु. कॆलवु ऎम्मॆ कट्टिगॆगळन्नु ऎम्मॆ कट्टुव हग्गदिंद बिगिदु कसूति तॆगॆद वस्त्रदल्लि कट्टि कॊंडु सभॆगॆ बंदनु. अल्लिय जनरिगॆ रामकृष्णनन्नु नोडि आश्चर्यवु आयितु. "इवनु ऎनु तंदिद्दाने?" ऎंदु अवरिगॆ कुतुहलवु उंटाइतु. "नीनु ऎनु तंदिरुवि" ऎंदु अवनन्नु केळिदरु. अवनु तट्टने उत्तर कॊट्टनु: "नानुतिलकाष्ट महिष बंधन" ऎम्ब ग्रंथवन्नु तंदिद्देने. "अदरल्लि यावयाव संगतिगळु इवॆ?" ऎन्दु अवरु मत्ते केळिदरु. तॆन्नाली रामकृष्णनु उत्तर कॊट्टनु "इदरल्लि ऎल्ल संगतिगळु इवॆ. ऎम्मॆ कट्टिगॆगळु इवॆ. ऎम्मॆ कट्टुव हग्गवु इदॆ. बिगिदु कट्टिद गंटु इदॆ. तिलकाष्ट महिषबंधन ऎन्दरॆ ऎम्मॆकट्टुव हग्गदिंद ऎम्मॆ कट्टिगॆ गळन्नु कट्टि गंटु हाकुवुदु"

तॆन्नाली रामकृष्णन नगॆमातन्नु केळि ऎल्लरू खॊळ्ळनॆ नक्करु.

ಮೊದಲನೆಯ ಪಾಠ

ತೆನ್ನಾಲೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣನು

ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೀರಬಲ್ಲನು ಇದ್ದಂತೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೆನ್ನಾಲೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣನು ವಿನೋದ ಮೂರ್ತಿ. ಅವನು ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನು. ಒಮ್ಮೆ ಅರಸನು ಸಭೆಯನ್ನು ನೆರೆಯಿಸಿದನು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರು ಸಭೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರ ಹತ್ತಿರ

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇದ್ದವು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಶಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದರು. ರಾಮಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅನಿಸಿತು: "ನಾನೂ ಒಂದು ಗ್ರಂಥ ತರಬೇಕು." ಅವನು ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಕೆಲವು ಎಳ್ಳಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಎಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಕಸೂತಿತೆಗೆದ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಭೆಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರಿಗೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಆಯಿತು. "ಇವನು ಏನು ತಂದಿದ್ದಾನೆ?" ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಕುತೂಹಲವು ಉಂಟಾಯಿತು. "ನೀನು ಏನು ತಂದಿರುವಿ?" ಎಂದು ಅವರು ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಅವನು ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು: "ನಾನು 'ತಿಲಕಾಷ್ಠ ಮಹಿಷ ಬಂಧನ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇನೆ." ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ಇವೆ?" ಎಂದು ಅವರು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದರು. ತೆನ್ನಾಲೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು: ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಇವೆ. ಎಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗವು ಇದೆ. ಬಿಗಿದು ಕಟ್ಟಿದ ಗಂಟು ಇದೆ. 'ತಿಲಕಾಷ್ಠ ಮಹಿಷ ಬಂಧನ' ಎಂದರೆ ಎಮ್ಮೆ ಕಟ್ಟುವ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಎಳ್ಳಿನ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಗಂಟು ಹಾಕುವುದು."

ತೆನ್ನಾಲೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣನ ನಗೆಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ಘೊಳ್ಳನೆ ನಕ್ಕರು.

धडा १ ला

तेन्नाली रामकृष्ण

भाषांतर

उत्तर भारतात बिरबल होता त्या प्रमाणे दक्षिणेत तेन्नाली रामकृष्ण हा विनोदमूर्ती होता. तो विजयनगरच्या राजाच्या आश्रयास होता. एकदा राजाने सभा बोलावली. मोठे मोठे पंडित सभेला आले. त्यांच्या जवळ मोठे मोठे ग्रंथ होते. त्यानी आपापल्या ग्रंथाचा आशय समजावून सांगितला. रामकृष्णाला वाटले : "मी देखील एक ग्रंथ आणावा." त्याने घरी जाऊन काही तिळाच्या काठ्या म्हैस बांधण्याच्या दोराने बांधल्या व तो भरतकाम केलेल्या

कपड्यांत त्या बांधून घेऊन सभेस आला. तेथील लोकांना त्यास पाहून आश्चर्य वाटले. 'त्याने काय आणले आहे' असे त्यांस कुतुहल वाटले. "तू काय आणले आहेस" असे त्यांनी त्यास विचारले. त्याने चटकन् उत्तर दिले "मी तिलकाष्ठ महिष बंधन या नावाचा ग्रंथ आणला आहे." "यांत कोण कोणते विषय आहेत" असे त्यांनी पुन्हा त्यास विचारले. तेन्नाली रामकृष्णाने उत्तर दिले "यांत सर्वगोष्टी आहेत. तिळाच्या काठ्या आहेत. म्हैस बांधण्याचा दोर आहे. "तिलकाष्ठ महिष बंधन' म्हणजे म्हैस बांधण्याच्या दोराने बांधलेल्या तिळाच्या काठ्या."

तेन्नाली रामकृष्णाचा विनोद ऐकून सभेतील लोकांत हशा पिकला!

उच्चार (१) शेवटचा ' अ 'कार पूर्ण उच्चारला जातो उदाः ಪಾಠ–पाठ
ಎ : अॆ, ಐ : ऐ, ಒ : ऑ, ಓ : ओ

व्याकरण

१ नानुः मीः नानू (ऊ) : मी देखील. रामनु. राम. रामनू : राम सुद्धा (ऱ्हस्व) उकारा ऐवजी (दीर्घ) ऊकार वापरल्यास "देखील", असा अर्थ होतो.

२ (रामनु) मत्तु कृष्णनुः } राम आणि कृष्ण.
रामनू कृष्णनू }

' ऊ ' काराचा अर्थ ' आणि ' असा होतो. त्या संदर्भात ' मत्तु (आणि) हा शब्द अनावश्यक आहे.

शब्द संग्रह

अनिसितु	ಅನಿಸಿತು	वाटलें
अरसु (अरसनु)	ಅರಸು (ಅರಸನು)	राजा (राजाने)
अल्लदे	ಅಲ್ಲದೆ	शिवाय
अंते	ಅಂತೆ	(क्रियाविशेषण) सारखे

अंथ	ಅಂಥ	(विशेषण) सारखे
आदरू	ಆದರೂ	तरीदेखील
आयितु	ಆಯಿತು	झाले.
इद्दितु	ಇದ್ದಿತು	होते (भूतकाळ नपुसकलिंगी)
उंटाइतु	ಉಂಟಾಯಿತು	उत्पन्न झाले
ऍम्मे	ಎಮ್ಮೆ	म्हैस
ऍल्लरिगे	ಎಲ್ಲರಿಗೂ	सर्वांना
ऍळ्ळु	ಎಳ್ಳು	तीळ
ऍन्दु	ಎಂದು	असे (म्हणून)
ऍम्ब	ಎಂಬ	या नावाचा
ऑब्बनु	ಒಬ್ಬನು	एकजण
ऑम्मे	ಒಮ್ಮೆ	एकदा
कट्टिकॉन्डु	ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು	बांधून घेऊन
कट्टिगे	ಕಟ್ಟಿಗೆ	लाकूड, काठी
कट्टुव	ಕಟ್ಟುವ	बांधण्याचा
कुळितनु	ಕುಳಿತನು	बसला
केलवु	ಕೆಲವು	काही
केळि	ಕೇಳಿ	ऐकून
केळिदरु	ಕೇಳಿದರು	विचारले (भूतकाळ अनेकवचन)
कॉट्टनु	ಕೊಟ್ಟನು	दिले (त्याने)
गंटु	ಗಂಟು	गाठ
गंटु हाकुवुदु	ಗಂಟು ಹಾಕುವುದು	गाठ घालणे
तट्टने	ತಟ್ಟನೆ	लगेच
तम्मतम्म	ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ	आपापले
तरबेकु	ತರಬೇಕು	आणावा
तंदिद्दाने	ತಂದಿದ್ದಾನೆ	आणला आहे
तंदिरुवि	ತಂದಿರುವಿ	आणला आहेस
तिळिसि हेळु	ತಿಳಿಸಿಹೇಳು	समजावून सांगणे
नगॅमातु	ನಗೆಮಾತು	विनोद
निजवागि	ನಿಜವಾಗಿ	खरोखर
नेरॅयिसु	ನೆರೆಯಿಸು	(सभा) बोलावणे

नोडि	ನೋಡಿ	पाहून
बिगिदु	ಬಿಗಿದು	आवळून
बंदरु	ಬಂದರು	आले
बिच्चि	ಬಿಚ್ಚಿ	उघडून
सरति	ಸರತಿ	पाळी
सलुवागि	ಸಲುವಾಗಿ	साठी
संगति	ಸಂಗತಿ	विषय—हकीकत
डग्ग	ಡಗ್ಗ	ढोर
होदनु	ಹೋದನು	गेला

ऎरडनेय पाठ

नाटकवु

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

नमगे नाटकवु बहळ सेरुत्तदे. अदक्कागि नावु अदन्नु तोडलिक्के नाटयगृहक्के होगुत्तेवे. अदरल्लि केलस माडुववरु नाटक कंपनिय नटरु.

इदु नाटकगृह. इल्लि नाटक सिनेमा मुंताद कार्यक्रमगळु नडेयुत्तवे. ईग नोडिरि ! पडदे एळुत्तदे. नाटकवु प्रारंभवागुत्तदे. एल्लनटरु ऒट्टिगे सेरि प्रार्थने माडुत्तारे. हाडु मुगियुत्तदे. एल्लरू होरटु होगुत्तारे. ईग मत्तॊंदु पडदे बीळुत्तदे. सूत्रधारनू नटियू रंगमंचद मेले बरुत्तारे. अवरु नाटकद विषयवागि संभाषणे माडुत्तारे. बळिक अवरू इब्बरू होरटु होगुत्तारे, "सुभद्राहरण" ऎंबदु ई नाटकद हेसरु.

बलरामनु तन्न तंगि सुभद्रेयन्नु दुर्योधननिगे कॊडुवुदन्नु निश्चयिसुत्ताने सुभद्रेयु अदक्के ऒप्पुवुदिल्ल. कृष्णनु सुभद्रेगे बेंबल कॊडुत्ताने. अवनु दुर्योधनन बदलागि अर्जुननिगे सुभद्रेयन्नु कॊडुव बगॆगे योचिसुत्ताने, अवनु अर्जुनन बळिगे होगि अवनिगे संन्यासिय वेषवन्नु धरिसलिक्के हेळुत्ताने. अर्जुननु ऒप्पुत्ताने अवरिब्बरु द्वारकेगे बरुत्तारे. अर्जुननु द्वारकेय होरगे कूडुत्ताने. कृष्णनु सुभद्रेगे सन्यासियन्नु भेट्टियागलिक्के हेळुत्ताने. सुभद्रेयु अर्जुनन समीप बरुत्ताळे. अर्जुननु तट्टने अवळन्नु हिडिदुकॊळ्ळुत्ताने. अवनु अवळन्नु तन्न रथदल्लि कूडिसिकॊंडु रथवन्नु वेगदिंद नडेसुत्ताने, अवरु होदमेले कृष्णनु आनंद बडुत्ताने.

ई संगति बलरामनिगे तिळियुत्तदे अवनु सुभद्रेय मेले कोपिसुत्ताने. कृष्णन मेले सिट्टिगेळुत्ताने. आमेले बलरामनिगे कृष्णनु ऒळ्ळेय उद्देशदिंद ई नाटकवन्नु रचिसिदुदु तिळिदु बरुत्तदे. अवनु नगुत्ताने. ऎल्लरिगू संतोषवागुत्तदे.

इल्लिगे नाटकवु मुगियुत्तदे. मत्तॊम्मे एल्ल नटरू ऒट्टिगे सेरुत्तारे. अवरु भरतवाक्यवन्नु हाडुत्तारे.

तेरे बीळुत्तदे. नावेल्लरू एळुत्तेवे. "नाटक चन्नागिदे". ऎन्नुत्त नम्म नम्म मनेगे होगुत्तेवे.

ಎರಡನೆಯ ಪಾಠ

ನಾಟಕವು

ನಮಗೆ ನಾಟಕವು ಬಹಳ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಅದನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾಟ್ಯಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಯ ನಟರು.

ಇದು ನಾಟಕಗೃಹ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಟಕ, ಸಿನೇಮಾ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈಗ ನೋಡಿರಿ! ಪಡದೆ ಏಳುತ್ತದೆ. ನಾಟಕವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ನಟರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಡು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈಗ ಮತ್ತೊಂದು ಪಡದೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸೂತ್ರಧಾರನೂ ನಟಿಯೂ ರಂಗಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ನಾಟಕದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಳಿಕ ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. "ಸುಭದ್ರಾಹರಣ" ಎಂಬದು ಈ ನಾಟಕದ ಹೆಸರು.

ಬಲರಾಮನು ತನ್ನ ತಂಗಿ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಕೊಡುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನು ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಬದಲಾಗಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಡುವ ಬಗೆಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅರ್ಜುನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಜುನನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನು ದ್ವಾರಕೆಯ ಹೊರಗೆ ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನು ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸುಭದ್ರೆಯು ಅರ್ಜುನನ ಸಮೀಪ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಅರ್ಜುನನು ತಟ್ಟನೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ತನ್ನ ರಥದಲ್ಲಿ

ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ರಥವನ್ನು ವೇಗದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣನು ಆನಂದಬಡುತ್ತಾನೆ.

ಈ ಸಂಗತಿ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅವನು ಸುಭದ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಿದುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆತನು ನಗುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾಟಕವು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ನಟರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಭಾರತವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ತೆರೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಏಳುತ್ತೇವೆ. "ನಾಟಕ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತ ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ.

धडा २ रा

नाटक

भाषांतर

आम्हाला नाटक फार आवडते. ते पाहण्यास आम्ही नाटकगृहांत जातो. त्यात काम करणारे नाटककंपनीतील नट असतात.

हे नाट्यगृह. येथे नाटक सिनेमा वगैरे कार्यक्रम चालतात. आता पाहा. पडदा उचलला जातो. नाटक सुरू होते. सर्व नट एकत्र येऊन प्रार्थना करतात. गाणे संपते. सगळेच निघून जातात. आता दुसरा एक पडदा पडतो. सूत्रधार आणि नटी रंगमंचावर येतात. ते नाटकाविषयी संभाषण करतात. त्यानंतर ती दोघेही निघून जातात. "सुभद्राहरण हरण" असे या नाटकाचे नाव आहे.

बलराम आपली बहीण सुभद्रा हिला दुर्योधनाला देण्याचा निश्चय करतो. सुभद्रा त्याला कबूल होत नाही. कृष्ण सुभद्रेला पाठिंबा देतो. तो

सुभद्रेला दुर्योधनाऐवजी अर्जुनाला देण्याचा विचार करतो. तो अर्जुनाकडे जाऊन त्यास संन्याशाचा वेष धारण करण्यास सांगतो. अर्जुन कबूल होतो. ते दोघे द्वारकेस येतात. अर्जुन द्वारकेच्या बाहेर बसतो. कृष्ण सुभद्रेला संन्याशाचे दर्शन घ्यावयाला सांगतो. ती अर्जुनाच्या जवळ जाते. तो तिला एकदम पकडतो. तिला आपल्या रथात बसवून घेऊन रथ वेगाने चालवितो. ती गेल्यानंतर कृष्णाला आनंद होतो.

ही हकीकत बलरामाला कळते. तो सुभद्रेवर रागावतो. त्याला कृष्णाचा राग येतो. त्यानंतर बलरामास कळून येते की कृष्णाने चांगल्या हेतूने ते नाटक रचले होते. त्याला हसू येते. सगळ्यांना आनंद होतो.

येथे नाटक संपते. पुन्हा एकदा सर्व नट एकत्र येतात व भरत वाक्य गातात.

पडदा पडतो. आम्ही सर्व उठतो. नाटक छान आहे असे म्हणत आपापल्या घरी जातो.

व्याकरण : संधी

स्वरसंधी : दोन स्वर एकत्र आले असता पहिल्या स्वराचा लोप होतो.

अबरु + इब्बरु : अवरिब्बरु.
आनंदवु + आगुत्तदे : आनंदवागुत्तदे.
नावु + ऒंल्लरु = नावॊंल्लरु.

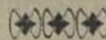
व्यंजन संधी : जोड शब्दांत दुसऱ्या शब्दाच्या पहिल्या अक्षरा ऐवजी तिसरे वर्गीय अक्षर येते.

आनंद + पडुत्तारे = आनंदबडुत्तारे.
मने + केलस = मनेगेलस.
दय + तोरु = दयदोरु.

शब्द संग्रह

अदक्कागि	ಅದಕ್ಕಾಗಿ	त्यासाठी
आमेले	ಆಮೇಲೆ	त्यानंतर
इब्बरु	ಇಬ್ಬರು	दोघे
इल्लि	ಇಲ್ಲಿ	येथे
इल्लिगे	ಇಲ್ಲಿಗೆ	याठिकाणी
ऍन्नुत्त	ಎನ್ನುತ್ತ	म्हणत
ऍंबदु	ಎಂಬದು	यांनावाचे
एळु	ಏಳು	उठणे
ऑट्टिगे	ಒಟ್ಟಿಗೆ	एकत्र
ऑप्पु	ಒಪ್ಪು	कबूल होणे
कूडिसु	ಕೂಡಿಸು	बसविणे
केलवु	ಕೆಲವು	काही
केलस	ಕೆಲಸ	काम
कोडुवुदन्नु	ಕೊಡುವುದನ್ನು	देण्याचे
कोपिसु	ಕೋಪಿಸು	रागावणे
चन्नागि (क्रि. वि.)	ಚನ್ನಾಗಿ	छान, चांगले,
तन्न	ತನ್ನ	आपले
तिळियु	ತಿಳಿಯು	समजणे
तेरे	ತೆರೆ	पडदा
नडेसु	ನಡೆಸು	चालवणे
नोडु	ನೋಡು	पाहणे
नोडिरि	ನೋಡಿರಿ	(तुम्ही) पाहा
बगेगे	ಬಗೆಗೆ	बद्दल-विषयी
बदलागि	ಬದಲಾಗಿ	ऐवजी
बरु	ಬರು	येणे
बळिक	ಬಳಿಕ	नंतर
बीळु	ಬೀಳು	पडणे
बेंबल	ಬೆಂಬಲ	पाठिंबा
मत्तॊन्दु	ಮತ್ತೊಂದು	दुसरा एक
मुगि	ಮುಗಿ	संपणे

मुंताद	ಮುಂತಾದ	वगैरे इत्यादि
योचिसु	ಯೋಚಿಸು	विचार करणें
विषयवागि	ವಿಷಯವಾಗಿ	विषयी
सिट्टिगेळु	ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳು	रागावणे
सेरु	ಸೇರು	(एकत्र) मिळणे
संगड	ಸಂಗಡ	सोबतीस–बरोबर
स्वंतद	ಸ್ವಂತದ	स्वतःचे
हाडु	ಹಾಡು	गाणे
हिडि दुकोळ्ळु	ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳು	पकडणे
होरटुहोगु	ಹೊರಟು ಹೋಗು	निघूनजाणे
होरगे	ಹೊರಗೆ	बाहेर
होदमेले	ಹೋದಮೇಲೆ	गेल्यानंतर

मूरनेय पाठ

ऎडिसन

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

ऎडिसननु अमेरिकेयल्लिय मिलन् एंब ऊरिनल्लि हुट्टिदनु. अवनु दोड्ड शास्त्रज्ञनेंदु हेसरागिद्दनु. अवनु ग्रामोफोन, इलेक्ट्रिक दीप, चित्रपटद क्यामेरा मुंतादवुगळन्नु शोधिसिदनु.

अवनु हत्तुवरुषदवनिद्दाग तन्न मनेयल्लि प्रयोगशालेयोंदन्नु तेगेदनु. तन्न बळियल्लिद्द ऎल्ल हणवन्नु रसायनगळ सलुवागि खर्चु माडुत्तिद्दनु. अवनिगे हेच्चिगे हणवु बेकायितु. अदर सलुवागि अवनु उगिबंडियल्लि वर्तमान पत्रगळन्नु मारहत्तिदनु. केलवु दिवसगळ तरुवाय अवनु स्वंतद वर्तमान पत्रवन्नु तेगेदनु. वर्तमान पत्रद एल्ल केलसगळन्नु अवनु ऒब्बने माडुत्तिद्दनु. अवन छापखानेयु उगिबंडियल्लिये इद्दितु. अवनु केलस माडुवाग ऒम्मे रैलु डब्बिगे बेंकि हत्तितु. ऎडिसननु अदन्नु बेग आरिसिदनु. आदरे गार्डनिगे बहळ सिट्टु बंदितु. अवनु ऎडिसनन केन्नेय मेले ऒळ्ळे जोरागि होडेदनु. अदरिंद अवनु किवुडनागि बिट्टनु.

तरुवाय अवनु तन्न मनेयल्लिये प्रयोगगळन्नु माडहत्तिदनु. प्रयोग माडुवाग ऒम्मे अवन मोरेगे रसायनवु सिडियितु. अदरिंद अवन मुखवु सुट्टितु.

ऎडिसननु साविरारु यंत्रगळन्नु शोधिसिदनु. अवनु बहळ परिश्रम माडुत्तिद्दनु. अवनु कंडुहिडिद शोधनेगळ मूलक अमेरिकेय व्यापार बेळेयितु. हीगागि अवनु तन्न देशद संपत्तन्नु हेच्चिसिदनु.

ಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಎಡಿಸನನು

ಎಡಿಸನನು ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿಯ ಮಿಲನ್ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ದೊಡ್ಡ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು

ಗ್ರಾಮೋಫೋನ್, ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ದೀಪ, ಚಿತ್ರ ಪಟದ ಕ್ಯಾಮರಾ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದನು. ಅವನು ಹತ್ತು ವರುಷದವನಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದನು. ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ಹಣವನ್ನು ರಸಾಯನಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹಣ ಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನು ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾರಹತ್ತಿದನು. ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅವನು ಸ್ವಂತದ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದನು. ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರದ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಅವನು ಒಬ್ಬನೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಛಾಪಖಾನೆಯು ಉಗಿಬಂಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಅವನು ಕೆಲಸಮಾಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ರೈಲು ಡಬ್ಬಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿತು. ಎಡಿಸನನು ಅದನ್ನು ಬೇಗ ಆರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಗಾರ್ಡನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ಅವನು ಎಡಿಸನನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆ ಜೋರಾಗಿ ಹೊಡೆದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಕೆಪ್ಪನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ತರುವಾಯ ಅವನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಅವನ ಮೋರೆಗೆ ರಸಾಯನವು ಸಿಡಿಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮುಖವು ಸುಟ್ಟಿತು.

ಎಡಿಸನನು ಸಾವಿರಾರು ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದನು. ಅವನು ಬಹಳ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಶೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಮೇರಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವನು ತನ ದೇಶದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು.

धडा ३ रा

एडिसन

एडिसन अमेरिकेतील मीलन गावी जन्मला. तो एक मोठा शास्त्रज्ञ म्हणून नावाजला होता. त्याने ग्रामोफोन, विजेचे दिवे इत्यादीचा शोध लावला.

दहा वर्षाचा असताना त्याने आपल्या घरीच प्रयोग शाळा काढली. आपल्या जवळचे सर्व पैसे त्याने रसायनांसाठी खर्च केले. त्याला अधिक पैसा हवा होता. त्यासाठी तो आगगाडीच्या डब्यांत वर्तमानपत्रे विकू लागला. काही दिवसानंतर त्याने स्वतःचे वर्तमानपत्र काढले. वर्तमान पत्राचे सर्व काम तो एकटाच करी. त्याचा छापखाना आगगाडीतच होता तो काम करीत असताना एकदा आगगाडीच्या डब्याला आग लागली. एडिसनने ती चटकन् विझविली. पण गार्डाला फार राग आला. त्याने त्याच्या कानशिलावर एक सणसणीत चपराक मारली त्यामुळे तो बहिरा झाला.

नंतर त्याने आपल्या घरीच प्रयोग करण्यास सुरवात केली. प्रयोग करताना एकदा त्याच्या तोंडाला अ‍ॅसिड लागले. त्या मुळे त्याचा चेहरा भाजला.

एडिसनने हजारो यंत्राचा शोध लावला. त्याने खूप परिश्रम केले. त्याने लावलेल्या शोधामुळे अमेरिकेचा व्यापार वाढला. अशारीतीने त्याने आपल्या देशाची संपत्ती वाढविली.

व्याकरण

(१) 'बिडु' (सोडणे) हे सहायक क्रियापद जोडल्याने मूळ क्रियापदाच्या अर्थाला जोर येतो. उदा०
तिन्नु = खा. तिंदुबिडु : खाऊन टाक.
होदनु : गेला. होगिबिट्टनु = (केव्हाच) गेला
बिडु : सोड : बिट्टुबिडु : सोडून दे.

(२) 'ए' प्रत्यय लावल्याने मराठीतील 'च' सारखा अर्थ निघतो.
मनेयल्लि : घरात, मनेयल्लिये : घरातच.
नानु : मी, नाने : मीच.
आग (ले) बेकु : झालाच पाहिजे.

(३) ओंदु : एक, ओब्ब : एकजण
ओंदु ऊरु : एक गाव, ऊरोंदु (ऊरु + ओंदु)
ओब्बमनुष्य : एक माणूस, मनुष्यनोब्बनु (मनुष्यनु + ओब्बनु)

शब्द संग्रह

अदर सलुवागि	ಅದರ ಸಲುವಾಗಿ	त्यासाठी
आदरे	ಆದರೆ	पण, परंतु
उगिबंडि	ಉಗಿಬಂಡಿ	आगगाडी
ऊरु	ಊರು	गाव
ओळ्ळे	ಒಳ್ಳೆ	कार
केन्ने	ಕೆನ್ನೆ	गाल
केप्प	ಕೆಪ್ಪ	बहिरा
तेगे	ತೆಗೆ	काढणे
बेंकि	ಬೆಂಕಿ	आग
बेळे	ಬೆಳೆ	वाढणे
बेकागु	ಬೇಕಾಗು	लागणे
बेग	ಬೇಗ	लवकर
मारु	ಮಾರು	विकणे
मूलक	ಮೂಲಕ	(त्या) मुळे
मोरे	ಮೋರೆ	तोंड
साविरारु	ಸಾವಿರಾರು	हजारो
(साविर + आरु)		(साविर : हजार+आरु : सहा)
सिडि	ಸಿಡಿ	लागणे, उसळणे.
हण	ಹಣ	पैसा
हीगे	ಹೀಗೆ	अशारीतीने
हेच्चिसु	ಹೆಚ್ಚಿಸು	वाढविणे
होडे	ಹೊಡೆ	१ मारणे २ वाजणे (उदा : हत्तुहोडेयितु=दहा वाजले)

नाल्कनेय पाठ

मुंजाविन समयदल्लि

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

कोळि कूगितु. स्वल्प होत्तिनल्लिये सूर्यनु मूडुवनु. मंजु, इब्बनि इवुगळेल्ल मायवागुववु. जनरु कक्कुसक्के (बयलु कडेगे) होगि बरुवरु. मुखवन्नु तोळेदु कोळ्ळुवरु. हल्लु तिक्कुवरु. केलवरु "ब्रश" निंद हल्लु उज्जिकोळ्ळुवरु. आमेले मनेयवरेल्लरु सेरि चह (टी) कुडियुवरु. इष्टरल्लि वर्तमान पत्र (पेपर) बरुवदु. अदन्नु ओदलिक्के एल्लरु आतुर पडुवरु. तरुवाय ऎल्लरु स्नान (जळक) माडलिक्के होगुवरु. सुमारु हत्त गंटेगे अडुगेयागुवुदु. तायि एल्लरिगे ऊटक्के बडिसुवळु.

हत्तुवरे गंटेगे हुडुगरु शालेगे होगुवरु. तंदे कचेरिगे होगुवनु. अवनु नडेदुकोंडु होगुवनु. याकेंदरे नम्म ऊरल्लि बस्सुगळु इल्ल. टांगागळु इवे. आदरे अवु बहळ दुबारि. सावकाररु मात्र टांगादल्लि कुळितु होगुत्तारे.

ओक्कलिगरु बंडिगे ऎत्तुगळन्नु हूडि होलक्के होगुवरु. केलवरु हेगल मेले बारकोलु हाकिकोंडु, एत्तुगळन्नु होडेदु कोंडु होगुवरु. मुंजाने एंटुगंटेय सुमारिगे अंगडिगळु तेरेयुत्तवे. कायिपल्लेय पेटे अदक्कू मुंचितवागि सुरुवागुत्तदे.

मुंजाने हेंगसरिगे बहळ केलस. अवरु कसगूडिसुवरु. नेलवन्नु सारिसुवरु. रंगोलियन्नु हाकुवरु. बट्टेगळन्नु ओगेयुवरु. मोसरु कडेदु बेण्णेयन्नु तेगेयुवरु. गंडसरु मत्तु हुडुगरु होरगे होद मेले उळिद केलसगळल्लि तोडगुवरु.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಮುಂಜಾವಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ಕೋಳಿ ಕೂಗಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೆ ಸೂರ್ಯನು ಮೂಡುವನು. ಮಂಜು, ಇಬ್ಬನಿ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಮಾಯವಾಗುವವು. ಜನರು ಏಳುವರು.

ಕಕ್ಕಸಕ್ಕೆ (ಬಯಲು ಕಡೆಗೆ) ಹೋಗಿ ಬರುವರು. ಮುಖವನ್ನು ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಲ್ಲು ತಿಕ್ಕುವರು. ಕೆಲವರು 'ಬ್ರಶ್'' ನಿಂದ ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳುವರು. ಆ ಮೇಲೆ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಚಹ (ಟೀ) ಕುಡಿಯುವರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರ (ಪೇಪರು) ಬರುವದು. ಅದನ್ನು ಓದಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಆತುರಪಡುವರು. ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನ (ಜಳಕ) ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು.

ಸುಮಾರು ಹತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಅಡುಗೆಯಾಗುವುದು. ತಾಯಿ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸುವಳು.

ಹತ್ತೂವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಹುಡುಗರು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವರು. ತಂದೆ ಕಚೇರಿಗೆ ಹೋಗುವನು. ಅವನು ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿ ಬಸ್ಸುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಟಾಂಗಾಗಳು ಇವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಬಹಳ ದುಬಾರಿ. ಸಾವಕಾರರು ಮಾತ್ರ ಟಾಂಗಾದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಒಕ್ಕಲಿಗರು ಬಂಡಿಗೆ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಕೆಲವರು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಬಾರಕೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಮುಂಜಾನೆ ಎಂಟು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅಂಗಡಿಗಳು ತೆರೆಯುತ್ತವೆ. ಕಾಯಿ ಪಲ್ಲೆಯ ಪೇಟೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಸುರುವಾಗುತ್ತದೆ.

ಮುಂಜಾನೆ ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೆಲಸ. ಅವರು ಕಸಗೂಡಿಸುವರು. ನೆಲವನ್ನು ಸಾರಿಸುವರು. ರಂಗೋಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುವರು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಒಗೆಯುವರು. ಮೊಸರು ಕಡೆದು ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯುವರು. ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹುಡುಗರು ಹೊರಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು.

धडा ४ था

सकाळच्या वेळी

भाषांतर

कोंबडा आरवला. थोड्या वेळानंतर उजाडेल. सूर्य उगवेल. धुके, दव हे सर्व नाहीसे होतील. लोक उठतील. शौचास जाऊन येतील, तोंड धुतील, दात घासतील. काही लोक ब्रशाने दात साफ करतील. त्या नंतर घरातील सर्व लोक एकत्र जमून चहा पितील.

इतक्यात वर्तमान पत्र येईल. ते वाचण्यासाठी सगळे धडपड करतील त्या नंतर सर्वजण आंघोळ करण्यास जातील. दहाच्या सुमारास स्वयंपाक तयार होईल. आई जेवायला वाढेल.

साडे दहाच्या सुमारास मुले शाळेला जातील. वडील ऑफीसला जातील. ते पायी जातील कारण आमच्या गावात बसेस नाहीत. टांगे आहेत पण ते फार महाग. श्रीमंत लोक तेवढेच टांग्यातून जातात.

शेतकरी बैल गाडीस जुंपून शेतावर जातील. काहीजण खांद्यावर आसूड टाकून बैल हाकून नेतील.

सकाळी आठाच्या सुमारास दुकाने उघडतात. भाजी बाजार त्याच्या आधी सुरु होतो.

सकाळच्या वेळी बायकाना कामे फार असतात. त्या केर काढतील. जमीन सारवतील, रांगोळी घालतील, कपडे धुतील, दही घुसळून लोणी काढतील, पुरुष व मुले बाहेर गेल्यावर इतर कामांत गुंततील.

शब्द संग्रह

आतुरपडु	ಆತುರ ಪಡು	धडपड करणे
इब्बन्नि	ಇಬ್ಬನಿ	धुके
इल्ल	ಇಲ್ಲ	नाही
इष्टरल्लि	ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ	इतक्यांत

उज्जिकोळ्ळु	ಉಜ್ಜಿಕೊಳ್ಳು	(दात) घासणे
ऎत्तु	ಎತ್ತು	बैल
ऒक्कलिग	ಒಕ್ಕಲಿಗ	शेतकरी
ऒगे	ಒಗೆ	धुणे
कक्कुस	ಕಕ್ಕುಸ	शौचकूप
(मॊसरु) कडे	(ಮೊಸರು) ಕಡೆ	(दही) घुसळणे
कसगूडिसु	ಕಸಗೂಡಿಸು	केर काढणे
कुडि	ಕುಡಿ	पिणे
कूगु	ಕೂಗು	(कोंबडा) आरवणे २ हाक मारणे
कोळि	ಕೋಳಿ	कोंबडा
गंटे	ಗಂಟೆ	तास
गंटेगे	ಗಂಟೆಗೆ	वाजता
गंडसु	ಗಂಡಸು	पुरुष
तरुवाय	ತರುವಾಯ	त्यानंतर
तिक्कु	ತಿಕ್ಕು	घासणे
तॆगे	ತೆಗೆ	काढणे, उघडणे
तॊडगु	ತೊಡಗು	गुंतणे
तॊळे	ತೊಳೆ	साफ करणे
दुबारि	ದುಬಾರಿ	महाग
नडे	ನಡೆ	चालणे
नॆल	ನೆಲ	जमीन
बट्टे	ಬಟ್ಟೆ	कपडा
बहळ	ಬಹಳ	फार
बारकोलु	ಬಾರಕೋಲು	आसूड, चाबूक
बॆण्णे	ಬೆಣ್ಣೆ	लोणी
हॊत्तु	ಹೊತ್ತು	वेळ

ऐदनेय पाठ

राष्ट्रीय उद्यान

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

ओम्मे नम्म शालेय हुडुगरू, हुडुगेयरू गुरुगळू कूडि मुंबैय हत्तरविरुव महात्मा गांधी राष्ट्रीय उद्यनक्के होगबेकेंदु निश्चयिसिदरु. नन्न ओब्ब गेळेयनु नन्न बळिगे बंदु "नीनू राष्ट्रीय उद्यनक्के बरुवियाॽ" एंदु केळिदनु.

नानु केळिदेनु : राष्ट्रीय उद्यान ऎल्लि इदेॽ
अवनु उत्तर कोट्टनु : बोरिवलिय हत्तर.
नानु केळिदेनु : अल्लिगे हेगे होगबेकुॽ
अवनु हेळिदनु : पश्चिम रेल्वेयिंद.
नानु : एष्टु जन बरुवरुॽ
अवनु : सुमारु ऐवत्तु मंदि.
नानु : यावाग होरडबेकुॽ
अवनु : मुंदिन तिंगळ हत्तनेय तारीखिगे.
नानु : एष्टु गंटेगेॽ
अवनु : मुंजाने आरु गंटेगे.
नानु : नावु नम्म संगड एनेनु तरबेकुॽ
अवनु : प्रतियोब्बनु तन्न टुवालु, साबून्, नीरिन पात्रे मत्तु बेरे बेकाद वस्तुगळन्नुतरबेकु. अन्दरे इस्पेटु, ट्रान्झिस्टर, कॅमेरा, कोळ्ळु, पिटीलु मुंतादुवुगळन्नु तरबहुदु.
नानु : खर्चु यारु कोडबेकुॽ
अवनु : एल्लरु पट्टि हाकि होगुवेवु.
नानु : ऊटद व्यवस्थे (एर्पाडु) एनुॽ
अवनु : नावु ऊटद हागू तिंडिय सामानुगळन्नु मनेयिंद कट्टिकोंडु बरबेकु.
नानु : अल्लि नोडतक्क स्थळगळु इवेयेॽ

अवनु : ओहो! बेकादष्टु इवे. सोगसाद ह्रदोट, गांधीजीयवर स्मारक मत्तु हत्तरदल्लिये कान्हेरिय गविगळु इवेल्ल प्रेक्षणीय स्थळगळु.

नानु : मत्ते याव याव कार्यक्रमगळु उंटु?

अवनु : अल्लि होद मेले मोदलु टी-काफि. आमेले पंद्याटगळु, इन्नवे बेरे आटगळु. मध्याह्नदल्लि ऊट. ऊट माडिद मेले हरटे हागू विश्रांति. आमेलं मनोरंजनेय कार्यक्रमगळु. तरुवाय अत्तित्त अड्याट. संजेय एळु गंटेगे अल्लिंद प्रयाण.

नानु : सरि! नीवु ओळ्ळे सोगसांद कार्यक्रमवन्नु योचिसिरुविरि. नानु अगत्यवागि बरुवेनु.

ಐದನೆಯ ಪಾಠ

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ

ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರೂ, ಹುಡುಗಿಯರೂ, ಗುರುಗಳೂ ಕೂಡಿ ಮುಂಬೈಯ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಗೆಳೆಯನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು: "ನೀನೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಬರುವಿಯಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನ ಎಲ್ಲಿ ಇದೆ?
ಅವನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು: ಬೋರಿವಲಿಯ ಹತ್ತರ.
ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು: ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಬೇಕು?
ಅವನು ಹೇಳಿದನು: ಪಶ್ಚಿಮ ರೈಲ್ವೆಯಿಂದ
ನಾನು: ಎಷ್ಟು ಜನ ಬರುವರು?
ಅವನು: ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಮಂದಿ.
ನಾನು: ಯಾವಾಗ ಹೊರಡಬೇಕು?
ಅವನು: ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳ ಹತ್ತನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ.
ನಾನು: ಎಷ್ಟು ಗಂಟೆಗೆ?

ಅವನು: ಮುಂಜಾನೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ.

ನಾನು: ನಾವು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಏನೇನು ತರಬೇಕು?

ಅವನು: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಟುವಾಲು, ಸಾಬೂನು, ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ (ಲೋಟ) ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತರಬೇಕು. ಎಂದರೆ, ಇಸ್ಪೇಟು, ಟ್ರಾಂಝಿಸ್ಟರ, ಕ್ಯಾಮರಾ, ಕೊಳಲು, ಪಿಟೀಲು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತರಬಹುದು.

ನಾನು: ಖರ್ಚು ಯಾರು ಕೊಡಬೇಕು?

ಅದನು: ಎಲ್ಲರೂ ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ಹೋಗುವೆವು

ನಾನು: ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ಏರ್ಪಾಡು) ಏನು?

ಅವನು: ನಾವು ಊಟದ ಹಾಗೂ ತಿಂಡಿಯ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು.

ನಾನು: ಅಲ್ಲಿ ನೋಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಇವೆಯೋ?

ಅವನು: ಓಹೋ! ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಇವೆ. ಸೊಗಸಾದ ಹೂದೋಟ ಗಾಂಧೀಜೀಯವರ ಸ್ಮಾರಕ, ಮತ್ತು ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾನ್ಹೇರಿಯ ಗವಿಗಳು. ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯ ಸ್ಥಳಗಳು.

ನಾನು: ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಉಂಟು?

ಅವನು: ಅಲ್ಲಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲು ಟೀ ಕಾಫಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಪಂದ್ಯಾಟಗಳು, ಇಲ್ಲವೇ ಬೇರೆ ಆಟಗಳು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಊಟ. ಊಟ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಹರಟೆ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ. ಆ ಮೇಲೆ ಮನೋರಂಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು. ತರುವಾಯ ಅತ್ತಿತ್ತ ಅಡ್ಡಾಟ. ಸಂಜೆಯ ಏಳು ಗಂಟೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಯಾಣ.

ನಾನು: ಸರಿ! ನೀವು ಒಳ್ಳೆ ಸೊಗಸಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರುವಿರಿ. ನಾನು ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬರುವೆನು.

धडा ५ वा

राष्ट्रीय उद्यान

भाषांतर

एकदा आमच्या शाळेतील मुले, मुली व गुरुजी यांनी मुंबई जवळील महात्मा गांधी राष्ट्रीय उद्यानास जाण्याचे ठरविले. माझ्या एका मित्राने माझ्याकडे येऊन विचारले, तूही राष्ट्रीय उद्यानांत येशील काय?

मी म्हणालो : राष्ट्रीय उद्यान कोठेसे आहे?

त्याने उत्तर दिले : बोरिवली जवळ.

मी विचारले : तेथे कसे जावयाचे ?

त्याने सांगितले : पश्चिम रेल्वेने.

मी : किती लोक येणार आहेत ?

तो : सुमारे पन्नास लोक.

मी : कधी निघावयाचे ?

तो : पुढच्या महिन्याच्या दहा तारखेला.

मी : किती वाजता ?

तो : सकाळी सहा वाजता

मी : बरोबर काय काय आणावयाचे ?

तो : प्रत्येकाने आपला टॉवेल, साबण, पाण्याचा ग्लास आणि इतर वस्तू आणाव्यात म्हणजे पत्तेजोड, ट्रान्झिस्टर, कॅमेरा, फ्लुट, व्हायोलिन वगैरे वस्तू आणता येतील.

मी : खर्च कोण करणार ?

तो : आम्हीं सर्व वर्गणी देऊन जाणार.

मी : जेवणाची काय व्यवस्था ?

तो : आम्ही जेवणाचे व फराळाचे पदार्थ घरातून आणावयाचे.

मी : तेथे पाहाण्यासारखी ठिकाणे आहेत ?

तो : हो ! पुष्कळ आहेत. सुंदर फुलबाग, गांधीजींचे स्मारक व जवळच कान्हेरीची लेणी. ही सर्व प्रेक्षणीय ठिकाणे आहेत.

मी : आणखी कोणते कार्यक्रम आहेत ?

तो : तेथे गेल्यानंतर प्रथम चहा काफी नंतर शर्यती किंवा इतर खेळ. दुपारी जेवण. जेवण झाल्यावर गप्पा आणि विश्रांती, त्यानंतर करमणुकीचे कार्यक्रम. ते आटोपल्यावर थोडेसे फिरणे. संध्याकाळी तेथून निघणे.

मी : छान ! तुम्ही फार चांगला कार्यक्रम आखला आहे. मी अवश्य येईन.

शब्दार्थ

अड्याट	ಅಡ್ಯಾಟ	फिरणे
आट	ಆಟ	खेळ
इस्पेट्टु	ಇಸ್ಪೆಟು	पत्तेजोड
ऊट	ಊಟ	जेवण
कोळलु	ಕೊಳಲು	पावा ल्प्यूट
गवि	ಗವಿ	लेणी
तिंगळु	ತಿಂಗಳು	महिना
तिंडिय सामानु	ತಿಂಡಿಯ ಸಾಮಾನು	फराळाचे पदार्थ
पिटीलु	ಪಿಟೀಲು	व्हायोलिन
पंद्याट	ಪಂದ್ಯಾಟ	शर्यत
पट्टि	ಪಟ್ಟಿ	वर्गणी
मंदि	ಮಂದಿ	लोक
मुंदिन	ಮುಂದಿನ	पुढील
सोगसाद	ಸೊಗಸಾದ	सुंदर
संगड	ಸಂಗಡ	बरोबर
संजे	ಸಂಜೆ	संध्याकाळ
हरटे	ಹರಟೆ	गप्पा
हागू	ಹಾಗೂ	आणि
हूदोट	ಹೂದೋಟ	फुलबाग

आरनेय पाठ

महाकवि द. रा. बेंद्रे

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

महाकवि दत्तात्रेय रामचंद्र बेंद्रे इवरु ओन्दुसाविरद अेन्टूनूरा तोंबत्तारनेय इस्विय जानेवारी तिंगळ मूवत्तोंदनेय तारीखिगे धारवाडदल्लि हुट्टिदरु. अवर तंदेय हेसरु रामचंद्र भट्ट. अवर तायिय हेसरु अंबिकातायि. अवरिगे तायिय मेले बहळ प्रेमविद्दितु अदक्कागि बेंद्रेयवरु तम्म कवितेगळल्लि तम्म हेसरन्नु "अंबिका तनयदत्त" एंदु बरेयुत्तारे. अवर मातृभाषे मराठि. अवर शिक्षणवु धारवाडदल्लियू पुणेयल्लियू आयितु अवरु श्रेष्ठ कविगळू, विद्वांसरू; देशभक्तरू आगिरुवरु. अवर कवितेगळु सहजवागि तिळियुवंते इवे. अवुगळल्लि गंभीर विचारगळुंटु. अवु जनरिगे बहळ सेरुत्तवे.

इदु श्रावण मासद बगेगे अवर कविते

श्रावणा बंतु काडिगे
बंतु नाडिगे
श्रावणा बंतु.
    कडलिगे बंतु श्रावणा
    कुणिद हांग रावणा
    कुणिदाव गाळि
    श्रावणा बंतु होळि होळिगे
    अदे शुभ गळिगे
होळिगे मत्तु मळिगे
आग्येद लग्न
अदराग भूमि मग्न.

ಆರನೆಯ ಪಾಠ

ಮಹಾಕವಿ ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

ಮಹಾಕವಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ರಾಮಚಂದ್ರ ಬೇಂದ್ರೆ ಇವರು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಎಂಟುನೂರಾ ತೊಂಬತ್ತಾರನೆಯ ಇಸ್ವಿಯ ಜಾನೇವಾರಿ ತಿಂಗಳ ಮೂವತ್ತೊಂದ

ನೆಯ ತಾರೀಖಿಗೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟ. ಅವರ ತಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಅಂಬಿಕಾತಾಯಿ. ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಸರನ್ನು "ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ" ಎಂದು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಮರಾಠಿ. ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಿತು. ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳೂ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ, ದೇಶಭಕ್ತರೂ ಆಗಿರುವರು. ಅವರ ಕವಿತೆಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರ ವಿಚಾರಗಳುಂಟು. ಅವು ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಸೇರುತ್ತವೆ.

ಇದು ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಅವರ ಕವಿತೆ.

ಶ್ರಾವಣಾ ಬಂತು ಕಾಡಿಗೆ,
ಬಂತು ನಾಡಿಗೆ
ಶ್ರಾವಣಾ ಬಂತು,
ಕಡಲಿಗೆ ಬಂತು ಶ್ರಾವಣಾ
ಕುಣಿದ್ಹಾಂಗ ರಾವಣಾ
ಕುಣಿದಾವ ಗಾಳಿ
ಭೈರವನ ರೂಪ ತಾಳಿ
ಶ್ರಾವಣಾ ಬಂತು ಹೊಳಿ ಹೊಳಿಗೆ
ಅದೇ ಶುಭಗಳಿಗೆ
ಹೊಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಳಿಗೆ
ಆಗ್ಯೇದ ಲಗ್ನ
ಅದರಾಗ ಭೂಮಿ ಮಗ್ನ

धडा (६) वा

महाकवि द. रा. बेंद्रे

भाषांतर

महाकवि दत्तात्रेय रामचंद्र बेंद्रे यांचा जन्म धारवाड येथे इ. स. १८९६ जानेवारी ३१ तारखेला झाला. त्यांच्या वडिलांचे नाव रामचंद्र भट. त्यांच्या आईचे नांव अंबिकाताई. आपल्या आईवर त्यांचे फार प्रेम होते. म्हणूनच आपल्या कवितांमधून

बेंद्रे, दत्तात्रय रामचंद्र, एम. ए.

आपले नाव ते "अंबिकातनय दत्त" असे लिहितात. त्यांची मातृभाषा मराठी. त्यांचे शिक्षण धारवाड व पुणे येथे झाले. ते मोठे कवी, विद्वान व देशभक्त आहेत. त्यांच्या कविता सोप्या आहेत. त्यांतील विचार गंभीर असतात. त्या लोकाना फार आवडतात.

ही श्रावणाबद्दलची त्यांची एक कविता आहे

श्रावण आला रानांत
आला देशांत,
श्रावण आलारे आला.
श्रावण आला समुद्रावर
रावणा सारखा नाचत
वारा पण नाचला
भैरवाचे रुप घेऊन
श्रावण आला नदी नदीत
हा तर भाग्याचा क्षण
कारण तेव्हा नदीचे व
पावसाचे लग्न लागते
आणि भूमी त्या लग्नात
दंग झालेली असते.

शब्द संग्रह

(मराठीतल्या प्रमाणे कानडीत बोलीभाषा पुस्तकी भाषेपेक्षा वेगळी असते. त्यात पुन्हा म्हैसूर भागांतील बोलीभाषा वेगळी व उत्तर कर्नाटकाची वेगळी. बेंद्रे उत्तर कर्नाटकातील बोलीभाषेत कविता रचतात. बोलीभाषेतील शब्दांची शुद्ध रूपे कंसांत दिली आहेत.)

अदराग (अदरोळगे)	ಅದರಾಗ (ಅದರೊಳಗೆ)	त्यामध्ये
आग्येद (आगिदे)	ಆಗ್ಯೆದ (ಆಗಿದೆ)	झाले आहे
कडलु	ಕಡಲು	समुद्र

काडु	ಕಾಡು	जंगल
कुणि	ಕುಣಿ	नाचणे
कुणिद्हाँग	ಕುಣಿದ್ಹಾಂಗ	नाचल्या
(कुणिद हागे)	(ಕುಣಿದ ಹಾಗೆ)	प्रमाणे
गळिगे	ಗಳಿಗೆ	क्षण
गाळि	ಗಾಳಿ	वारा
ताळु	ತಾಳು	(रूप) धारण करणे
तिळि	ತಿಳಿ	समजणे
नाडु	ನಾಡು	देश
बरे	ಬರೆ	लिहिणे
बंतु (बंदितु)	ಬಂತು (ಬಂದಿತು)	आला
मळि (मळे)	ಮಳಿ (ಮಳೆ)	पाऊस
सहजवागि	ಸಹಜವಾಗಿ	सहज
सेरु	ಸೇರು	(क्रियापद) आवडणे
होळि (होळे)	ಹೊಳಿ (ಹೊಳೆ)	नदी

एळनेय पाठ

गंगानदि

भाषा कन्नड लिपी देवनागरी

नम्म भारतवु बहळ प्राचीन देश. ई देशदल्लि जगत्तिनल्लिये बहळ अेत्तर वाद पर्वतवु इदे. अदरल्लि अनेक दोड्डदोड्ड नदिगळु हुट्टि देशदल्लि हरियुत्तवे. सिन्धु, गंगा, यमुना, ब्रह्मपुत्रा ई उत्तर भारतदल्लिय एल्ल नदिगळु हिमालयदल्लिये उगम होंदिवे. अवुगळल्लि गंगा नदियु बहळ दोड्डदु. गंगा नदिय बगेगे जनरिगे बहळ भक्ति इदे. अवरु गंगानदिगे "तायि" एन्नुत्तारे.

गंगानदियु मोदलु स्वर्गदल्लि इद्दितु. बयलुसीमेय जनरु अदु पृथ्वियं मेले बरबेकेंदु प्रार्थिसिदरु. भगीरथनेंब वीरन प्रयत्नदिंद गंगे पृथ्विय मेले बंदळु. यारिगू अवळ भारवन्नु वहिसलिक्के साध्यविद्दिल्ल. शिव महादेवनु गंगेयन्नु तन्न तलेय मेले होत्तुकोन्डु "गंगाधर" नागि बिट्टनु.

ई प्रसंगवन्नु बेंद्रेयवरु ओन्दु कवितेयल्लि वर्णिसिद्दारे. ओदिरि.

गंगावतरण

इळिदु बा तायि इळिदु बा
हरन जडेयिंद
हरिय मुडियिंद
ऋषिय तोडेयिंद
नुसुळि बा

देव देवरनु तणिसि बा
दिग् दिगंतदलि हणिसि बा
चराचरगळिगे उणिसि बा
इळिदु बा तायि इळिदु बा

निनगॆ पोडमडुवॆ
निन्ननुडु तॊडुवॆ
एकॆ ऐडॆ तडॆवॆ
सुरिदुबा।

स्वर्ग तॊरॆदु बा
बयल जॆरॆदु बा
नॆलदि हरिदु बा
बारॆ बा तायि इळिदु बा
इळिदु बा तायि इळिदु बा.

ಏಳನೆಯ ಪಾಠ

ಗಂಗಾ ನದಿ

ನಮ್ಮ ಭಾರತವು ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ದೇಶ. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಎತ್ತರವಾದ ಪರ್ವತವು ಇದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಸಿಂಧು, ಗಂಗಾ, ಯಮುನಾ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ ಈ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಉಗಮ ಹೊಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ನದಿಯು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಗಂಗಾನದಿಯ ಬಗೆಗೆ ಜನರಿಗೆ ಬಹಳ ಭಕ್ತಿ ಇದೆ. ಅವರು ಗಂಗಾನದಿಗೆ "ತಾಯಿ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಗಂಗಾ ನದಿಯು ಮೊದಲು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತು. ಬಯಲು ಸೀಮೆಯ ಜನರು ಅದು ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಭಗೀರಥನೆಂಬ ವೀರನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಗಂಗೆ ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಳು. ಯಾರಿಗೂ ಅವಳ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಶಿವ ಮಹಾದೇವನು ಗಂಗಾ ನದಿಯನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು "ಗಂಗಾಧರ"ನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಒಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಓದಿರಿ.

ಗಂಗಾವತರಣ

ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ ಇಳಿದು ಬಾ
ಹರನ ಜಡೆಯಿಂದ
ಹರಿಯ ಮುಡಿಯಿಂದ
ಋಷಿಯ ತೊಡೆಯಿಂದ
ನುಸುಳಿ ಬಾ

ದೇವದೇವರನು ತಣಿಸಿ ಬಾ
ದಿಗ್ ದಿಗಂತದಲಿ ಹಣಿಸಿ ಬಾ
ಚರಾಚರಗಳಿಗೆ ಉಣಿಸಿ ಬಾ
ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ ಇಳಿದು ಬಾ

ನಿನಗೆ ಪೊಡಮಡುವೆ
ನಿನ್ನನುಡು ತೊಡುವೆ
ಏಕೆ ಎಡೆ ತಡೆವೆ
ಸುರಿದು ಬಾ

ಸ್ವರ್ಗ ತೊರೆದು ಬಾ
ಬಯಲ ಜರೆದು ಬಾ
ನೆಲದಿ ಹರಿದು ಬಾ
ಬಾರೆ ಬಾ ತಾಯಿ ಇಳಿದು ಬಾ
ಇಳಿದು ಬಾ ತಾಯಿ ಇಳಿದು ಬಾ

धडा ७ वा

भाषांतर

गंगावतरण

आपला भारत फार प्राचीन देश आहे. या देशात साऱ्या जगातच फार उंच असा पर्वत आहे. त्यात अनेक मोठ मोठ्या नद्या उगम पावून देशात वाहतात. सिंधू, गंगा, यमुना, ब्रह्मपुत्रा ह्या उत्तर भारतात वाहणाऱ्या नद्यांचा

उगम हिमालयातच झाला आहे. यांत गंगा नदी फार मोठी. गंगेबद्दल लोकां-मध्ये फार भक्ती आहे. ते तिला 'आई' म्हणतात.

पूर्वी गंगा स्वर्गात होती. मैदानावरील लोकांनी गंगा पृथ्वीवर यावी म्हणून प्रार्थना केली. भगीरथ नावाच्या वीराच्या प्रयत्नामुळे गंगा पृथ्वीवर आली. तिचा भार सहन करणे कोणासहि शक्य नव्हते. शिव-महादेव गंगेला आपल्या डोक्यावर वाहून "गंगाधर" झाले.

ह्या प्रसंगाचे वर्णन बेंद्रांनी आपल्या एका कवितेत केले आहे. ती कविता वाचा.

गंगावतरण

उतरून ये माते उतरून ये
महादेवाच्या जटेतून
विष्णूच्या पायावरून
ऋषीच्या मांडीवरून
सुटून ये.

सर्व देवांना तृप्त करून ये
सर्व दिशांतून पाणी सोडून ये
चराचरांना जेऊ घालून ये
खाली उतरून ये माते उतरून ये

मी तुझ्या पाया पडीन
तुला अंगा खांद्यावर घेईन
तू बावरतेस का ?
धो धो वर्षाव करून ये.

स्वर्ग टाकून ये
मैदानांतून वसरत ये
जमीनीवरून वाहात ये
ये गे आई उतरून ये.

कवितांमध्ये जुन्या भाषेतील व अवघड शब्द पुष्कळ येतात. चालू भाषेतील त्यांचे प्रतिशब्द कंसात दाखविले आहेत.

इळि	ಇಳಿ	उतरणे
इळिदुबा	ಇಳಿದು ಬಾ	उतरू नये
उडु तोडु	ಉಡು ತೊಡು	नेसणे
ऎत्तर	ಎತ್ತರ	उंच
ऎडे तडे	ಎಡೆ ತಡೆ	अनुमान करणे
(तडवरिसु)	(ತಡವರಿಸು)	चाचरणे
करे	ಕರೆ	बोलावणे
कॆळगे	ಕೆಳಗೆ	खाली
जडे	ಜಡೆ	जटा
जरे (जारु)	ಜರೆ (ಜಾರು)	घसरणे
तणिसु	ತಣಿಸು	तृप्त करणे
तॊडे	ತೊಡೆ	मांडी
तॊरे (बिडु)	ತೊರೆ (ಬಿಡು)	सोडणे
नुसुळु	ನುಸುಳು	सुटणे, घसरणे
पॊडमडु (कालुबीळु)	ಪೊಡಮಡು (ಕಾಲು ಬೀಳು)	पाया पडणे
बयलु	ಬಯಲು	मैदान
बारे	ಬಾರೆ	येंगे
मुडि (कालु)	ಮುಡಿ (ಕಾಲು)	पाय
मॊदलु	ಮೊದಲು	पूर्वी
सीमे	ಸೀಮೆ	देश
सुरि	ಸುರಿ	वर्षाव करणे
हणिसु	ಹಣಿಸು	पाणी ओतणे
हरि	ಹರಿ	(नदी) वाहणे

—(०)—

एंटनेय पाठ

हक्कि हारुतिदे नोडिदिरा ?

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

इरुळिरुळलिदु दिन बेळगे
सुत्तमुत्तलु मेलकें केळगे
गावुद गावुद गावुद मुंदे
एत्ते तेरेदिक्कुत्र होत्तिन एळगे
हक्कि हारुतिदे नोडिदिरा!

करिनेरे बणद पुच्चगळुंटु
बिळि होळे बणद गरिगरियुंटु
केंपन होंपन बणबणगळ
रेक्केगळेरडू पक्कदलुटुं
हक्कि हारुतिदे नोडिदिरा!

नील मेघ मण्डल सम बण
मुगिलिगे रेक्केगळोडेदवो अण्णा
चिक्केय मालेय सिक्किसिकोंडु
सूर्य चंद्ररनु माडिदे कण्णा

मूडिदे दिग् मंडलगळ अंच
आचेगे चाचिदे तन्नय चुचं
ब्रह्मांडगळनु ओडेयलु एदो!
बल्लरु यारा हक्किय होंच
हक्कि हारुतिदे नोडिदिरा!

— द. रा. बेंद्रे

ಎಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ ?

ಇರುಳಿರುಳಳಿದು ದಿನ ದಿನ ಬೆಳಗೆ
ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ಮೇಲಕೆ ಕೆಳಗೆ
ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಗಾವುದ ಮುಂದೆ
ಎನೆ ತೆರೆದಿಕ್ಕುವ ಸಮಯದ ಒಳಗೆ
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ ?

ಕರಿನರೆ ಬಣ್ಣದ ಪುಚ್ಚಗಳುಂಟು
ಬಿಳಿಹೊಳೆ ಬಣ್ಣದ ಗರಿ ಗರಿಯುಂಟು
ಕೆನ್ನನ ಹೊನ್ನನ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳ
ರೆಕ್ಕೆಗಳೆರಡೂ ಪಕ್ಕದಲುಂಟು
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ ?

ನೀಲ ಮೇಘ ಮಂಡಲ ಸಮ ಬಣ್ಣ
ಮುಗಿಲಿಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳೊಡೆದವೊ ಅಣ್ಣಾ
ಚಿಕ್ಕೆಯ ಮಾಲೆಯ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು
ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರನು ಮಾಡಿದೆ ಕಣ್ಣಾ

ಮೂಡಿದೆ ದಿಗ್ಮಂಡಲಗಳ ಅಂಚ
ಆಚೆಗೆ ಚಾಚಿದೆ ತನ್ನಯ ಚುಂಚ
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳನು ಒಡೆಯಲು ಎಂದೋ
ಬಲ್ಲರು ಯಾರಾ ಹಕ್ಕಿಯ ಹೊಂಚ?
ಹಕ್ಕಿ ಹಾರುತಿದೆ ನೋಡಿದಿರಾ ?

ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

धडा ८ वा

पक्षी उडतो आहे पाहिलात काय?

भाषांतर

रात्र सारी संपली दिवस उजाडला
भोवताली खाली वरती
कोस कोस अंतरावर
पापण्यांची उघड झाप होण्याच्या आंत
पक्षी उडतो आहे पाहिलात!

त्याची पिसे पांढरी-राखी
प्रत्येक पीस सफेत-चकाकणारे
तांबूस, सोनेरी नानारंगाचे
पंख त्याच्या दोन्ही बाजूला
पक्षी उडतो आहे पाहिलात!

रंग त्याचा निळ्या मेघाचा
म्हणजे! आभाळालच पंख फुटले
हार ताऱ्यांचा अडकवून गळ्यांत
सूर्यचद्रं कोंबले डोळ्यात

त्याची झेप दिगंताला भिडते
त्याच्याही पलीकडे पोहोचली
आहे त्याची चोच

त्याला ब्रह्मांड फोडावयाचे असेल
कोण जाणे काय त्याचा
कावा आहे तो!

द. रा. बेंद्रे

व्याकरण

कवितेत व बोलीभाषेत द्वितिया विभक्तीची रूपे थोडीशी वेगळी असतात.

शब्द द्वितिया--प्रत्ययअनु--अ--आ अथवा अनु.

रेक्के (पंख) रेक्केयन्नु--रेक्केय--रेक्केया--रेक्केयनु

शब्दसंग्रह

अळिदु	ಅಳಿದು	नाहीसे होऊन
अंचु	ಅಂಚು	टोक
आचेगे	ಆಚೆಗೆ	पलीकडे
ऎवे	ಎವೆ	पापणी
ऒडे	ಒಡೆ	फोडणे
करि (य)	ಕರಿ (ಯ)	काळे
कॆंपन	ಕೆಂಪನ	लाल
कॆळगे	ಕೆಳಗೆ	खाली
गरि	ಗರಿ	पीस
गावुद	ಗಾವುದ	कोस
चाचु	ಚಾಚು	पसरणे
चिक्के	ಚಿಕ್ಕೆ	टिपके, नक्षत्र, टिंबे
चुंच	ಚುಂಚ	चोंच
तॆरॆदिक्कु	ತೆರೆದಿಕ್ಕು	उघडझाप करणे
नेरे	ನರೆ	राखीरंगाचे
पक्क	ಪಕ್ಕ	पंख
पुच्छ	ಪುಚ್ಛ	पिसारा
वण्ण	ಬಣ್ಣ	रंग
(यारु) बल्लरु	(ಯಾರು) ಬಲ್ಲರು	कोणजाणे
बॆळगे (बॆळगादमेले)	ಬೆಳಗೆ (ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ)	उजाडल्यावर
मुट्टु	ಮುಟ್ಟು	पोहोचणे
मेलके (मेलक्के)	ಮೇಲಕೆ(ಮೇಲಕ್ಕೆ)	वर-वरती
सुत्तुमुत्तल	ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲು	सभोवती

सिक्किसिकोंडु	ಸಿಕ್ಕುಸಿಕ್ಕೊಂಡು	अडकून
हारु	ಹಾರು	उडणे
होन्निन	ಹೊನ್ನಿನ	सोनेरी
होळे	ಹೊಳೆ	चमकणे
होन्चु	ಹೊಂಚು	घेत, कावा

ओम्बत्तनेय पाठ

मले देगुल

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

सकल संदेहगळु बळलि बळिगैतंदु
बिडुव बयसुव तवरे मलय देगुलवे
वास्तवदोळलेदिरवु
                    पडेदरिविकेयिंदोडेव
शांतिय मद्दे, मुनिहृदय फलवे,

ओंदोंदु निलुविनोळगोंदोंदु सोगदळल
तोरि तिरुवी भवद निश्चल केन्द्रवे
ऋजु, अनृजु, ऋत, अनृत
लेसु केडेंब वैलेगळवडद मुददिं सांद्रवे
निंदिहेनु ना निन्न बागिलेडे नम्रनागि
                    नुडितुय्दु बवणेगोळे
भावगळ भारदिं, तलेयवागि

— पु. ति. नं.

ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಮಲೆ ದೇಗುಲ

ಸಕಲ ಸಂದೇಹಗಳು ಬಳಲಿ ಬಳಿಗೈತಂದು
ಬಿಡುವ ಬಯಸುವ ತವರೆ ಮಲಯ ದೇಗುಲವೇ
ವಾಸ್ತವದೊಳಲೆದಿರವು
ಪಡೆದರಿವಿನರಿಕೆಯಿಂದೊಡೆವ
ಶಾಂತಿಯ ಮುದ್ದೆ, ಮುನಿಹೃದಯ ಫಲವೆ,

ಒಂದೊಂದು ನಿಲುವಿನೊಳಗೊಂದೊಂದು ಸೊಗದಳಲಿ
ತೋರುತಿರುವೀ ಭವದ ನಿಶ್ಚಲ ಕೇಂದ್ರವೇ
ಋಜು, ಅನೃಜು, ಋತ, ಅನೃತ
ಲೇಸು ಕೇಡೆಂಬ ಬೆಲೆಗಳಪಡದ ಮುದದಿಂ ಸಾಂದ್ರವೇ
ನಿಂದಿಹೆನು ನಾ. ನಿನ್ನ ಬಾಗಿಲೆಡೆ ನಮ್ರನಾಗಿ
ನುಡಿತುಯ್ದು ಬವಣೆಗೊಳೆ
ಭಾವಗಳ ಭಾರದಿಂ, ತಲೆಯುವಾಗಿ—

ಪು. ತಿ. ನ.

धडा ९ वा

भाषांतर

डोंगराळ भागातील (मले) देवळास

डोंगरातील देवळा तू सर्व शंकांचा परिहार
करणारा आहेस.
वास्तवतेत जगून, आस्तित्व पावून,
त्याच जाणिवेने
शांति देणारे औषध आहेस मुनि जनांच्या
इच्छेचे फळ आहेस

एकेका अवस्थेने, एकेका भूमिकेने
अनेक रंग दाखविणाऱ्या संसाराचे तू
निश्चल केन्द्र आहेस
खोटे, खरे, सत्य, असत्य, वाईट
बरे, अशा, प्रकारच्या मूल्यांचा भेद
न जाणणारा व आनंदाने ओतप्रोत
असा तू आहेस!

मी नम्रपणे तुझ्या दारापाशी उभा आहे!
वाचा लुप्त होऊन क्लेश होत
आहेत, व भावनांच्या भाराने
मी माझे मस्तक वाकविले आहे

— पु. ति. नं.

शब्दार्थ

कवितेत काही वेळा जुने विभक्ति प्रत्यय वापरले जातात.

प्रथमा : आदर–आदरवु आदरं–
द्वितिया : आदरवन्नु आदरव–वा–वं
तृ. : आदरदिंद आदरदिंद आदरदिं
च. : आदरके आदरके
पं. : आदरदिंद आदरदिं
ष. : आदरद आदरदा
स. : आदरदल्लि } आदरदोळ्–ळु
आदरदोळगे }

संधी : तले + बागि = तलेबागि (मान तुकवून)
निंतु + इहेनु : निंदिहेनु (मी उभा आहे)

बळलि	ಬಳಲಿ	थकूनभागून
बळिगैतंदु	ಬಳಿಗೈತಂದು	जवळ येऊन
इरविन अरिके	ಇರವಿನ ಅರಿಕೆ	अस्तित्वाची जाणीव
मद्दु	ಮದ್ದು	औषध
लेसुकेडेंब बेलेगाळवडद	ಲೇಸು ಕೇಡೆಂಬ ಬೆಲೆಗಳವಡದ	चांगले, वाईट इत्यादी मूल्यांचा भेद न करता
नुडितुय्दु बवणेगोळे	ನುಡಿತುಯ್ದು ಬವಣೆಗೊಳೆ	वाचा, थांबून, क्लेश होत असता

—×—×—

हत्तनेय पाठ

रम्य सृष्टि

भाषा कन्नड लिपी देवनागरी

महाकाश शिरद मेले
अहा! पृथ्वि रम्य मुन्दे
बानु भूमि अप्पिदल्लि
एनु रम्य दूरदल्लि! ॥ध्रुव०॥
प्रभामयनु विभाकरनु
नभोंगणदि विराजिपनु।
हालु मोड अल्लि इल्लि
नील गगन अल्लि इल्लि
होन्नु बिसिलु सूसि सूसि
रत्न नेलदि हासि हासि।
तरुवु हसिरु मरवु हसिरु
मेरेव हुल्लु हच्च हसिरु
मरद सालु मेव मेके
देरेद हक्कि एनु चेलुवु
ऎत्तु ऎम्मे आडु आवु
चित्तगोंड्डुमेव ठीवु
हेण्णु गेन्डु कूसु कुन्नि
दिन्नि दिब्ब हादि बीदि
एनु चेंद एनु चेलुवु!
एनु बेकु इदकु मिगिलु?
महाकाश शिरद मेले
अहा! पृथ्वि रम्य मुंदे
बानु भूमि अप्पिदल्लि
एनु रम्य दूरदल्लि?

— मधुर चेन्न

ಹತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ರಮ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ

ಮಹಾಕಾಶ ಶಿರದ ಮೇಲೆ
ಅಹಾ! ಪೃಥ್ವಿರಮ್ಯ ಮುಂದೆ
ಬಾನು ಭೂಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಭಾ ಮಯನು ವಿಭಾಕರನು
ನಭೋಂಗಣದಿ ವಿರಾಜಿಪನು
ಹಾಲು ಮೋಡ ಅಲ್ಲಿಯಿಲ್ಲಿ
ನೀಲ ಗಗನ ಅಲ್ಲಿಯಿಲ್ಲಿ
ಹೊನ್ನ ಬಿಸಿಲು ಸೂಸಿ ಸೂಸಿ
ರನ್ನ ನೆಲದಿ ಹಾಸಿ ಹಾಸಿ

ತರುವು ಹಸಿರು ಮರವು ಹಸಿರು
ಮೆರೆವ ಹುಲ್ಲು ಹಚ್ಚ ಹಸಿರು
ಮರದ ಸಾಲು ಮೇವ ಮೇಕೆ
ದೆರೆದ ಹಕ್ಕಿ ಏನು ಚೆಲುವು

ಎತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಆಡು ಆವು
ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಮೇವ ಠೀವು
ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡು ಕೂಸು ಕುನ್ನಿ
ದಿನ್ನಿ ದಿಬ್ಬ ಹಾದಿ ಬೀದಿ
ಏನು ಚೆಂದ ಏನು ಚೆಲುವು
ಏನು ಬೇಕು ಇದಕು ಮಿಗಿಲು?

ಮಹಾಕಾಶ ಶಿರದ ಮೇಲೆ
ಅಹಾ! ಪೃಥ್ವಿ ರಮ್ಯ ಮುಂದೆ
ಬಾನು ಭೂಮಿ ಅಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ
ಏನು ರಮ್ಯ ದೂರದಲ್ಲಿ!

— ಮಧುರ ಚೆನ್ನ.

धडा १० वा

रम्य सृष्टी

भाषांतर

महाकाशाच्या शिखरावर,
आकाश भूमीस आलिंगते तेथे
दूर त्या ठिकाणी-पृथ्वी किती रम्य वाटते
सूर्य प्रभामय नभोगणात विराजतो

इकडे तिकडे दुधाचे ढग
निळे आकाश जेथे तेथे
सोनेरी ऊन गाळून येते
जमीनीवर माणके पसरते

झाड हिरवे
डोलणारे गवत हिरवेगार
झाडापाशी चरणारी बकरी
वरून उडणारे पक्षी-सर्वच सुंदर

बैल, गाय, शेळी, म्हैस
चरण्यात दंग !
ऐट तर पाहा त्यांची
पुरुष, बायका, मुले, पिले
टेकडी, पाठार, वाट, रस्ता
सर्वच खुलून दिसतात
या पेक्षा आणखी चांगले काय हवे ?

महाकाशाच्या शिखरावर
आकाश भूमीस आलिंगते तेथे
दूर-त्या ठिकाणी पृथ्वी

—मधुर चेन

शब्द संग्रह

कवितेंत कधी कधी नेहमीच्या विभक्तिप्रत्ययाऐवजी प्रसंगानुकुल प्रत्यय उपयोगांत आणले जातात.

उदा. प्रथमा :	न, उ —	च्या	ऐवजी	अनुस्वार
	मेत्तु --			मेत्तं
द्वितिया :	अन्नु-रन्नु	,,	,,	आ, रा.
	मगनन्नु-जनरन्नु	,,	,,	मगना, जनरा
तृतीया		दिंद	,,	,,	दिं
पंचमी		पंचमी	खड्गादिंद		खड्गादिं
चतुर्थी :	के	,,	,,	के
	मनके	,,	,,	मनके
षष्ठी	—	—		—
सप्तमी	दल्लि	,,	,,	दि
	गिडदल्लि	,,	,,	गिडदि

अप्पु (अप्पिद)	ಅಪ್ಪು (ಅಪ್ಪಿದ)	आलिंगन देणे
आडु	ಆಡು	शेळी, बकरी
आवु	ಆವು	गाय
ऍम्मे	ಎಮ್ಮೆ	म्हैस
कुन्नि	ಕುನ್ನಿ	पिलू
कूसु	ಕೂಸು	बाळ, शिशु
चित्तगोडु	ಚಿತ್ತಗೊಡು	ध्यान देणे
(चित्तगोट्टु)	(ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು)	(ध्यान देऊन)
चेंद	ಚೆಂದ	सुरेख
चेलुवु	ಚೆಲುವು	सौंदर्य
ठीवु	ಠೀವು	रीत
तरु	ತರು	झाड
देरॆद	ದೆರೆದ	पंख पसरलेला
नभोंगणदि	ನಭೋಂಗಣದಿ	आकाशांत
बानु	ಬಾನು	आकाश

मर	ಮರ	झाड
मॆरॆ (दनु–दितु)	ಮೆರೆ (ದನು. ದಿತು)	मिरवणे
मॆकॆ	ಮೆಕೆ	शेळी
मेयु	ಮೇಯು	चरणे
मेव (मेयुव)	ಮೇಯುವ	चरण्याची
रन्न (रत्न)	ರನ್ನ (ರತ್ನ)	रम्य
विराजिपनु	ವಿರಾಜಿಪನು	शोभतो
सालु	ಸಾಲು	रांग
सूसु	ಸೂಸು	सांडणे, पसरणे
हच्चहसिरु	ಹಚ್ಚ ಹಸಿರು	हिरवेगार
हादि	ಹಾದಿ	वाट
हालुमोड	ಹಾಲುಮೋಡ	पांढरे ढग
हासु	ಹಾಸು	पसरणे
हुल्लु	ಹುಲ್ಲು	गवत
हॆण्णु–गंडु	ಹೆಣ್ಣು-ಗಂಡು	स्त्री–पुरुष
हॊन्नुबिसिलु	ಹೊನ್ನು ಬಿಸಿಲು	सोनेरी ऊन

हन्नोंदनेय पाठ

मोहन मुरलि

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

याव मोहन मुरलि करेयितु दूर तीरके निन्ननु
याव बृंदावनवु सेळेयितु निन्न मण्णिन कण्णनु
हूवु, हासिगे, चंद्र, चंदन, बाहुबंधन, चुंबन
बयके तोटद बेलियोळगे करणगणदी रिंगण
ओलिद मिदुविरे रक्तमांसद बिसिदु सोंकिन पंजर
इष्टे साकेन्दिद्दियल्लो! इंदु एनंदु बेसर!
एनिदेनिदु होरळुगण्णिन तेलु नोटद सूचने!
याव सुमधुर यातने! याव दिव्यद याचने!
मरदोळडगिद बेन्कियंते अल्लो अडगिदे बेसर
एनो तीडलु एनो तागलु होत्ति उरिवुदु कातर
याव मोहन मुरलि करेयितु इद्दकिद्दोले निन्ननु!
याव बृंदावनवु चाचितु तन्न मिंचिन कैयनु!

गोपाल कृष्ण अडिग.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಮೋಹನ ಮುರಲಿ

ಯಾವ ಮೋಹನ ಮುರಲಿ ಕರೆಯಿತು
ದೂರ ತೀರಕೆ ನಿನ್ನನು
ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವು ಸೆಳೆಯಿತು ನಿನ್ನ
ಮಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣನು
ಹೂವು, ಹಾಸಿಗೆ, ಚಂದ್ರ, ಚಂದನ,
ಬಾಹು ಬಂಧನ ಚುಂಬನ

ಬಯಕೆ ತೋಟದ ಬೇಲಿಯೊಳಗೆ
　　　　ಕರಣಗಣದೀ ರಿಂಗಣ
ಒಲಿದ ಮಿದುವಿರೆ ರಕ್ತಮಾಂಸದ ಬಿಸಿದು
　　　　ಸೋಂಕಿನ ಪಂಜರ?
ಇಷ್ಟು ಸಾಕೆಂದಿದ್ದಿಯಲ್ಲೋ? ಇಂದು
　　　　ಏನಿದು ಬೇಸರ?
ಏನಿದೇನಿದು ಹೊರಳುಗಣ್ಣಿನ ತೇಲು
　　　　ನೋಟದ ಸೂಚನೆ?
ಯಾವ ಸುಮಧುರ ಯಾತನೆ? ಯಾವ
　　　　ದಿವ್ಯದ ಯಾಚನೆ?
ಮರದೊಳಡಗಿದ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲೊ
　　　　ಅಡಗಿದೆ ಬೇಸರ.
ಏನೊ ತೀಡಲು ಏನೊ ತಾಗಲು ಹೊತ್ತಿ
　　　　ಉರಿವುದು ಕಾತರ
ಯಾವ ಮೋಹನ ಮುರಲಿ ಕರೆಯಿತು
　　　　ಇದ್ದಕಿದ್ದೊಲಿ ನಿನ್ನನು.
ಯಾವ ಬೃಂದಾವನವು ಚಾಚಿತು ತನ್ನ
　　　　ಮಿಂಚಿನ ಕೈಯನು

— ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗ.

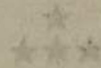
धडा ११ वा

मोहन मुरली

भाषांतर

इतक्या लांबच्या तिरावर तुला कोणत्या
　मोहन मुरलीने आवाहन केले?
तुझ्या मातीच्या डोळ्याना कोणत्या
　　　　वृंदावनाने खेचले

फूल, शय्या, चंद्र, चंदन, बाहुपाश व चुंबन
इच्छारूपी बागेच्या कुंपणातच इंद्रियगणाचेच
हे कोंडाळे: प्रेमाचे मार्दव असल्यावर
रक्तामांसाचा व ऊबदार स्पर्शाचा
सांगाडाच बस, असे तू म्हणत होतास!
आज तू भलताच कंटाळलेला आहेस की !
तुझ्या या फिरणाऱ्या अर्धमीलित
नेत्रांचा अर्थ तरी काय?
तुला कसल्या गोड यातना होत आहेत ?
कोणत्या दिव्यत्वाची तू याचना करतो आहेस ?
लाकडातील अग्नीसारखा तुझा
कंटाळा कोठेतरी लपला आहे.
काही लागले किंवा घासले की तुझा
उतावीळपणा भडकून उठेल.
तुला तुझ्या सध्याच्या अवस्थेत
कोणत्या मोहन मुरलीने आवाहन केले.
कोणत्या वृंदावनाने
आपला विजेचा हात
तुझ्याकडे पसरला ?

गोपाल कृष्ण अडिग

शब्दार्थ

अडगु	ಅಡಗು	लपणे
ओलिद	ಒಲಿದ.	प्रेमाचे
इंदु	ಇಂದು	आज
तागु	ತಾಗು	लागणे
तीडु	ತೀಡು	स्पर्श करणे

बयकॆ	ಬಯಕೆ	लालसा, डोहाळे
बेलि	ಬೇಲಿ	कुंपण
बेसर	ಬೇಸರ	कंटाळा
मिदुवु	ಮಿದುವು	मार्दव
मिंचु	ಮಿಂಚು	वीज
रिंगण	ರಿಂಗಣ	कोंडाळे
सेळॆ	ಸೆಳೆ	खेचणे
हासिगॆ	ಹಾಸಿಗೆ	शय्या, गादी
होरळुगण्णु	ಹೊರಳುಗಣ್ಣು	वाकडी नजर
होत्तु	ಹೊತ್ತು	पेटणे

हन्नेरडनेय पाठ

होसदेल्ल हुट्टि बरलि

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

नीरु नीरागि बेळगु
नादमयनागि होरगु ओळगु
हिग्गु हिग्गागिं हरि
तग्गु तग्गागि सरि
तेरे तेरेयागि तेरेदरे
नोरे नोरेयागि हरिदीतु
उक्कलि, चिम्मलि, समुद्रद
स्वातंत्र्य
मिक्कलि मीरलि, मुन्नरि
निर्वयलु
जर्जर वादुदेल्ल मुळुगि होगलि
जल समाधियल्लि
होसदेल्ल हुट्टि बरलि समुद्र
दाळदल्लि

—प्रा. व्ही. के. गोकाक

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಪಾಠ

ಹೊಸದೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಲಿ

ನೀರು ನೀರಾಗಿ ಬೆಳಗು
ನಾದಮಯನಾಗಿ ಹೊರಗು
ಒಳಗು

ಹಿಗ್ಗ ಹಿಗ್ಗಾಗಿ ಹರಿ
ತಗ್ಗ ತಗ್ಗಾಗಿ ಸರಿ
ತೆರೆ ತೆರೆಯಾಗಿ ತೆರೆದರೆ
ನೊರೆ ನೊರೆಯಾಗಿ ಹರಿದೀತು
ಉಕ್ಕಲಿ, ಚಿಮ್ಮಲಿ, ಸಮುದ್ರದ
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ಮುಕ್ಕಲಿ, ಮೀರಲಿ, ಮುನ್ನೀರ
ನಿರ್ಣಯಲು
ಜರ್ಜರವಾದುದೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿ
ಹೋಗಲಿ ಜಲ ಸಮಾಧಿಯಲಿ
ಹೊಸದೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಲಿ
ಸಮುದ್ರದಾಳದಲಿ.

— ಪ್ರಾ. ವಿ. ಕೆ. ಗೋಕಾಕ

धडा १२ वा

भाषांतर

नवे सर्व उद्यास येवो

पाण्यासारखा चमकत राहा
आतून बाहेरून नादमय होऊन
आनंदाने आनंदाने वाहत राहा
खोलपर्यंत सरकत जा
लाटे लाटेने चालशील तर
फेसाळ प्रवाह वाहील
उतूजावो, उसळो
समुद्राचे स्वातंत्र्य
समुद्र तीर आपल्या पुढील
पाण्यात

पसरत अतिक्रमण करीत राहो
जर्जर झालेले सर्व
जलसमाधींत बुडून जाओ
समुद्राच्या खोल बुडातून
नवे नवे सर्व उदयास येवो

– प्रा. व्ही. के. गोकाक

शब्दार्थ

आळ	ಆಳ	खोल, खोली
उक्कु	ಉಕ್ಕು	उतू जाणे
तग्गु	ತಗ್ಗು	खड्डा
चिम्मु	ಚಿಮ್ಮು	उसळणे
तॆरॆतॆरॆयागि	ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ	लाटेलाटेने
नॊरॆ	ನೊರೆ	फेस
मिक्कु, मीरु	ಮಿಕ್ಕು, ಮೀರು	उल्लंघन करणे
हरि	ಹರಿ	वाहणे
हिग्गु	ಹಿಗ್ಗು	आनंदणे

हदिमूरनेय पाठ

संसारद भाग्य

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

हेन्डति मक्कनेल्लरनुळिदु
        वैरागियु नानागुवेनु
संसारद हुसि जालव हरिदु
भगवंतन कडे सागुवेनु
        एतके मरुळे ! ई वैराग्य ।
        नोडै ! सुखसंसारद भाग्य !
निर्मल मनसिन मक्कळ नगेयु ।
मादेवनु होरसूसुव बगेयु
देवनु नाना रुपव तळेदु
भूमिगे बरूवनु स्वर्गवनुळिदु
            तायिय हृदयदि मोहदि बंदु
            मक्कळ मुदिन जोल्ललि मिंदु
            संसारद तिळिसारविदेंदु
            नलिनलिदाडुव कंगळ मुंदु
कंगळमुंदिन देवरनुळिदु
काणद लोकके विजयगैदु
आतन नोडलु बयसुवुदेके ?
सनियदोळिरलू दूरदोळेके ?
            सतियू पतियू मगुवू जगवू
            एल्लवु देवन प्रतिबिंब ?
            ई संसारवे मुक्तियलोकद
            दारिय तोरुव कैगंब !

— दिनकर देसाई

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಸಂಸಾರದ ಭಾಗ್ಯ

ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನೆಲ್ಲರನುಳಿದು
ಬೈರಾಗಿಯು ನಾನಾಗುವೆನು.
ಸಂಸಾರದ ಹುಸಿ ಜಾಲವ ಹರಿದು
ಭಗವಂತನ ಕಡೆ ಸಾಗುವೆನು

ಏತಕೆ ಮರುಳೆ ಈ ವೈರಾಗ್ಯ
ನೋಡೈ ಸುಖ ಸಂಸಾರದ ಭಾಗ್ಯ

ನಿರ್ಮಲ ಮನಸಿನ ಮಕ್ಕಳ ನಗೆಯು
ಮಾದೇವನು ಹೊರ ಸೂಸುವ ಬಗೆಯು
ದೇವನು ನಾನಾ ರೂಪವ ತಳೆದು
ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವನು ಸ್ವರ್ಗವನುಳಿದು
ತಾಯಿಯ ಹೃದಯದಿ ಮೋಹದಿ ಬಂದು
ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದಿನ ಜೋಲ್ಲಲಿ ಮಿಂದು
ಸಂಸಾರದ ತಿಳಿಸಾರವಿದೆಂದು
ನಲಿನಲಿದಾಡುವ ಕಂಗಳ ಮುಂದು

ಕಂಗಳ ಮುಂದಿನ ದೇವರನುಳಿದು
ಕಾಣದ ಲೋಕಕೆ ಬಿಜಯಂಗೈದು.
ಆತನ ನೋಡಲು ಬಯಸುವದೇಕೆ
ಸನಿಯದೊಳಿರಲೂ ದೂರದೊಳೇಕೆ

ಸತಿಯೂ ಪತಿಯೂ ಮಗುವೂ ಜಗವೂ
ಎಲ್ಲವು ದೇವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
ಈ ಸಂಸಾರವೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಲೋಕದ
ದಾರಿಯ ತೋರುವ ಕೈಗಂಬ.

— ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ

धडा १३ वा

संसाराचे भाग्य

भाषांतर

बायका पोराना सोडून देऊन
मी संन्यासी होणार.
संसाराचा फसवा पाश झुगारून
मी देवाकडे जाणार.
काय हे वेड्या!
कशाला पाहिजे वैराग्य!
पाहा तरी संसाराचे
भाग्य एकदा.
निर्मळ मनाने हसणे
हा देवाच्या साक्षात्काराचाच
एक नमूना
देवच अनेक रूपे घेऊन
स्वर्गातून देव पृथ्वीवर येतो.
आईच्या हृदयांत
वात्सल्याच्या रूपाने येतो
बाळांचे पापे घेत
त्या लाळा रसात नाहतो.
संसार सुखाचे हेच सार
असे सांगणाऱ्या हासऱ्या
डोळ्यांत तोच येतो.
समोर दिसत असलेला देव सोडून
अदृश्य जगात प्रवेश करून
त्याला (देवाला) पाहण्याची

इच्छा कशासाठी ?
तो इतका जवळ असताना
तू दूर का ?
सती, पती, मूल व जग हे
सर्व देवाचीच प्रतिबिंबे
संसारच मोक्षाचा रस्ता
दाखविणारी नावाची-पाटी

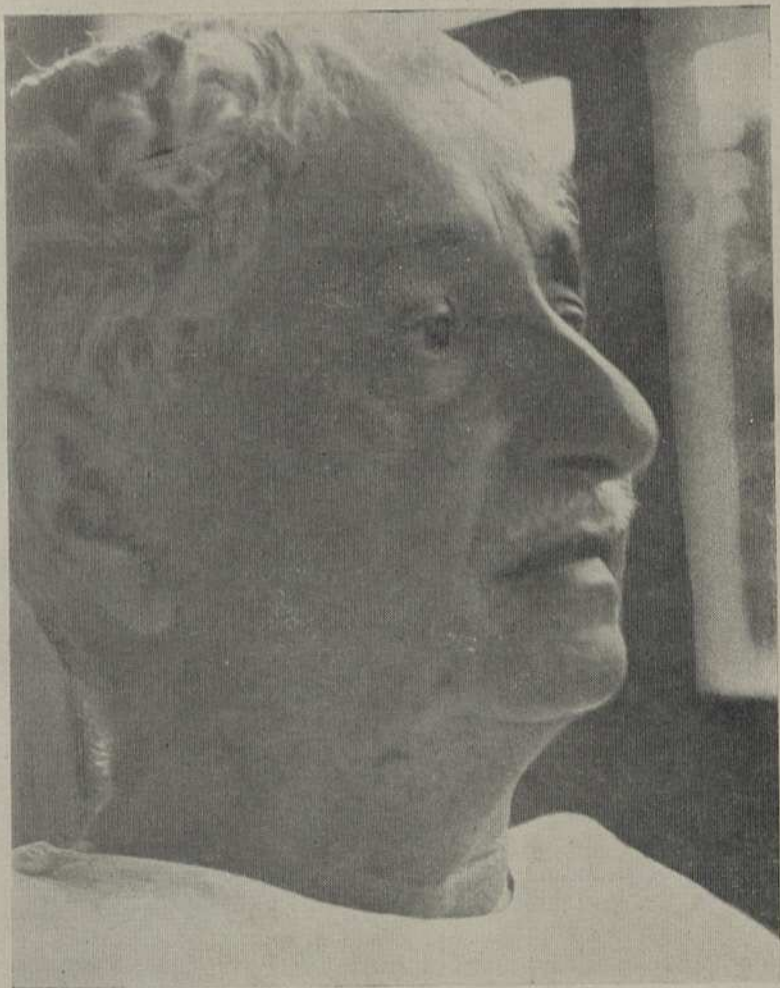
— दिनकर देसाई

शब्द संग्रह

आतनु (अवनु)	ಆತನು (ಅವನು)	तो, (याकवितेत) देव
उळि (बिडु)	ಉಳಿ (ಬಿಡು)	सोडणे, टिकणे
(कंगळु) कण्णुगळु	ಕಣ್ಣುಗಳ್	डोळें
कैगंब	ಕೈಗಂಬ	वाट दाखविणारा खांब
जोल्लु	ಜೊಲ್ಲು	लाळ
(जोल्ललि) जोल्लल्लि	ಜೊಲ್ಲಲಿ (ಜೊಲ್ಲಲ್ಲಿ)	लाळेत
तळे (दनु, दितु)	ತಳೆ (ದನು, ದಿತು)	धारण करणे
तिळि (विशेषण)	ತಿಳಿ (ವಿಶೇಷಣ)	स्वच्छ शुद्ध
दूरदोळु	ದೂರದೊಳು	दूर
नलिनलिदाडुव	ನಲಿನಲಿದಾಡುವ	नाचत असलेला
(नोडै) नोडय्या	ನೋಡೈ (ನೋಡಯ್ಯ)	पाहा बुवा
बगे	ಬಗೆ	रीत
बयसु (सिद)	ಬಯಸು (ಸಿದ)	इच्छा करणें
(बिजयंगै) होगु	(ಬಿಜಯಂಗೈ) ಹೋಗು	जाणे
मक्कळु	ಮಕ್ಕಳು	मुले
मादेव,	ಮಾದೇವ	देव, महादेव
मरुळु	ಮರುಳು	वेडा
मीयु	ಮೀಯು	स्नान करणे, नाहाणे

मक्कळमुद्दिन जोल्ललि मिंदु	ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದಿನ ಜೊಲ್ಲಲಿ ಮಿಂದು	मुलांच्या मुक्यांच्या रसात नाहून
मुद्दु	ಮುದ್ದು	मुका, चुंबन
मुद्दिन	ಮುದ್ದಿನ	सुंदर
(सनिय) समीप	ಸನಿಯ (ಸಮೀಪ)	जवळ
सार	ಸಾರ	सार
हुसिजाल	ಹುಸಿಜಾಲ	फसवे, जाळे
होरसूसु (सि)	ಹೊರಸೂಸು (ಸಿ)	पसरविणे

पुटप्पा, के. वेंकटप्प गौडा, पद्मभूषण, एम्. ए.; डी. लिट्.

हदिनाल्कनेय पाठ

याव कालद शास्त्रवेनु ?

भाषा कन्नड लिपी देवनागरी

याव कालद शास्त्रवु एनु हेळिदरे एनु ?
अदेय दनिगू मिगिलु शास्त्रवु इदेनु
अन्दो मनु बरेदु इट्टुदु इंदु नमगे कट्टेनु ?
निन्न अदेय दनिये ऋषि, मनु निनगे नीनु.

नीरडिसि बंद सोदरनिगे नीरनु कोडलु
मनु धर्म शास्त्रवु अनगे औरेयबेकु एनु
नीन्दवर कंबनियनु ओरसि संतैसुव ओडे
शास्त्र प्रमाणवु अदके इरले बेकु एनु ?

पंचमर शिशुवु ओन्दु केरेयल्लि मुळुगुतिरे
दडदल्लि नीयुत्त निंतिरुव नानु
मुट्टिदरे ब्रह्मत्व केट्टु होगुवुदेन्दु
सुम्मनिद्दरे शास्त्र सम्मतवेनु?

अंतु मनु हेळिरलारनु, अय्यय्यो
हेळिद्दरे अदनू शास्त्रदोळेसुत्ति
स्वर्ग होगलि मत्ते नरक बंदरु बरलि
अदेय धैर्यव माडि बिसुड्ड आचेगे ऎत्ति

स्वर्ग होगुवुदिल्ल, नरक बरुवुदु इल्ल
स्वर्ग नरकगळेरडु शास्त्रस्थवल्ल
अदेय दनि धर्मनिधि कर्तव्यवु अदुवे विधि
नंबु अदनु, अदनु उळिदु ऋषियु बेरे इल्ल.

हिंदिन आ ऋषिगळु मानवरे नम्मंते
अवर शास्त्रवु अवर कालक्के मात्र
कालक्के तक्कंते देशक्के तक्कंते
नम्म हृदयवे नमगे वर धर्मसूत्र.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು?

ಯಾವ ಕಾಲದ ಶಾಸ್ತ್ರವೇನು ಹೇಳಿದರೇನು
ಎದೆಯ ದನಿಗೂ ಮಿಗಿಲು ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ದೇನು?
ಎಂದೊ ಮನು ಬರೆದು ಇಟ್ಟುದು ಇಂದೆಮಗೆ ಕಟ್ಟೇನು?
ನಿನ್ನೆದೆಯ ದನಿಯೆ ಋಷಿ, ಮನು ನಿನಗೆ ನೀನು.

ನೀರಡಿಸಿ ಬಂದ ಸೋದರನಿಗೆ ನೀರನು ಕೊಡಲು
ಮನು ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಎನಗೊರೆಯ ಬೇಕೇನು?
ನೊಂದವರ ಕಂಬನಿಯನೊರಸಿ ಸಂತೈಸುವೊಡೆ
ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವದಕಿರಲೆ ಬೇಕೇನು?

ಪಂಚಮರ ಶಿಶುವೊಂದು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತಿರೆ
ದಡದಲ್ಲಿ ಮೀಯುತ್ತ ನಿಂತಿರುವನಾನು
ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುವುದೆಂದು
ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವೇನು?

ಅಂತು ಮನು ತಾನು ಹೇಳಿರಲಾರನಯ್ಯಯ್ಯೊ
ಹೇಳಿದ್ದರದನೂ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳೆ ಸುತ್ತಿ
ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗಲಿ ಮತ್ತೆ ನರಕ ಬಂದರೂ ಬರಲಿ
ಎದೆಯ ಧೈರ್ಯವಮಾಡಿ ಬಿಸುಡಾಚೆ ಗೆತ್ತಿ.

ಸ್ವರ್ಗ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ ನರಕ ಬರುವುದು ಇಲ್ಲ
ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಗಳೇನು ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥವಲ್ಲ.
ಎದೆಯ ದನಿ ಧರ್ಮನಿಧಿ ಕರ್ತವ್ಯವದುವೆ ವಿಧಿ
ನಂಬದನು, ಅದನುಳಿದು ಋಷಿಯು ಬೇರಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದಿನಾ ಋಷಿಗಳೂ ಮಾನವರೆ ನಮ್ಮಂತೆ
ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ
ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ
ನಮ್ಮ ಹೃದಯವೆ ನಮಗೆ ಪರಧರ್ಮ ಸೂತ್ರ.

धडा १४ वा

कोणत्या काळाचे कोणते शास्त्र ?

भाषांतर

कोणत्या एका काळाच्या शास्त्रांत
काही सांगितलेले असले तरी काय झाले ?

हृदयाच्या आवाजापेक्षा शास्त्र
मोठे कसे होईल ?

कधीकाळी मनूने जे लिहिले तो
कायदा म्हणून का मानावा ?

तुझ्या हृदयाचा आवाजच तुझा
ऋषि-तूच आपला मनु.

तहानेने व्याकुळ होऊन आलेल्या
भावाला पाणी द्यावयाला

मनुधर्मशास्त्राचा आधार मला
कशासाठी हवा ?

दु:खितांची आसवे पुसण्यासाठी
शास्त्रप्रमाण हवेच काय ?

हरिजनाचे एक मूल तलावांत बुडत असताना
काठावर आंघोळ करत मी स्वस्थ बसावे काय ?

त्याला शिवण्याने ब्राह्मण्य बिघडेल म्हणून
गप्प बसणे शास्त्र सम्मत ठरेल काय ?

तसे मनूने पण सांगितले नसेल
हाय ! जर त्याने सांगितलेच असेल

तर ते देखील त्या शास्त्रांत
गुंडाळून फेकून दे. त्यामुळे स्वर्ग

गमावावे लागले किंवा नरक प्राप्त होत
    असले तरी फिकीर करु नकोस
कधी स्वर्ग चुकत नाही आणि
    नरक कधी कपाळी येत नाही
नरक-स्वर्ग असल्या गोष्टी शास्त्रोक्त नव्हेत
    हृदयाचा आवाज हाच धर्माचा निधि
तेच कर्तव्य, विधिनियम तोच
    त्यांवर विश्वास ठेव, त्याला सोडून
इतरत्र ऋषि कोठेही नाही
    प्राचीन काळचे ऋषि देखील
आपल्या सारखी माणसेच,
    त्यांचे शास्त्र त्यांच्याच काळापुरते
देश, काल याना साजेल असा
    आमच्या हृदयाचा आवाजच आमचे
सर्वश्रेष्ठ धर्मसूत्र

— **के. व्ही. पुट्टप्पा**

शब्द संग्रह

(क्रियापदांच्या रूपांऐवजी, क. भू. धा. वि. उदा० माडु–माडिद, रूप दिले गेले आहे, त्यावरूनच कृदन्त ' माडि ' चा हि बोध होतो)

(अदुवे) अदे	ಅದೇ	तेच
(अंतु) अदरंते	ಅದರಂತೆ	तसेच
ऐत्तु (एत्तिद)	ಎತ್ತು (ಎತ್ತಿದ)	उचलणे
ऐदे	ಎದೆ	छाती, हृदय
ऐंदो	ಎಂದಾದರೂ	कधीतरी, कधीकाळी
(ऑरेयु) (आनिसु)	ಅರುಹು	दाखला देणे
(ऑळे) ऑळोये	(ಒಳೆ) ಒಳಗೊಳೆ	अंतच

कट्टु	ಕಟ್ಟು	कायदा, बंधन
(कंबनि) कण्णीरु	ಕಂಬನಿ (ಕಣ್ಣೀರು)	आसवे, अश्रू
केरे	ಕೆರೆ	तलाव
तक्क	ತಕ್ಕ	योग्य
दनि	ದನಿ	आवाज (ध्वनि)
नंबु (नंबिद)	ನಂಬು (ನಂಬಿದ)	विश्वास ठेवणे
नीरडिसु (-सिद)	ನೀರಡಿಸು (ಸಿದ)	तहानेने व्याकुळ होणे
नोंदवनु	ನೊಂದವನು	दुःखी, त्रासलेला
पंचम	ಪಂಚಮ	हरिजन, अस्पृश्य
बिसाडु (बीसाडिद)	ಬಿಸಾಡು(ಬಿಸಾಡಿದ	फेकणे
मिगिलु	ಮಿಗಿಲು	उत्तम
मीयु	ಮೀಯು	स्नान करणे
मुळुगु (मुळुगिद)	ಮುಳುಗು (ಮುಳುಗಿದ)	बुडणे
वर	ವರ	उत्तम
शास्त्रस्थ	ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಥ	शास्त्रशुद्ध
सुत्तु (सुत्तिद)	ಸುತ್ತು (ಸುತ್ತಿದ)	गुंडाळणे बांधून ठेवणे
सुम्मने	ಸುಮ್ಮನೆ	उगीच, गप
(सोदर) सहोदर	ಸೋದರ (ಸಹೋದರ)	बंधू, भाऊ
(संतैसु)	ಸಂತೈಸು	तृप्त करणे
संतोषगोळिसु	ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು	
हिंदिन	ಹಿಂದಿನ	मागचे

हदिनैदनेय पाठ

काल निल्लुवदिल्ल

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

ई कालनेंबुव प्राणि
केंगे सिक्करे चेन्नागि थळिसबेकेंन्दिद्दे
एल्लो तलेमरसिकोंडु ओडाडुत्तिद्दाने
आकाशदल्लि मिंचि भुंकपदल्लि
गदगद नडुगि
ज्वाला मुखियाळगे सिडिदु
नुच्चुनूरागि
नदि नदिय गर्भवनु होक्कु
महापूरदलि होरबंदु
नम्मेदेयल्लि तुडिव तबलवागिद्दाने
हिडियिरो अवन
गडियारदल्लवन हिडिदु गाणबाडिसलु
हेणगिदेवे
होत्तु बंदाग कत्तेय कालु
हिडिदु ओदेसिकोंडिदेवे
तुडिबेदेगे किविगोडदु
मिडिव नाडिय हिडिदु नोडिदेवे
ओळ होरगे उसिरु आडुत्तदे
निरायास
बयलु आलयदोळगो
आलयवु बयलोळगो?
कोनेगोम्मे अवने बगे हरिखुत्ताने
यारिगू अवसरविल्ल ताने

ई कुदुरे एरि लगामु हिडिदु
　　सवारि माडुवुदष्टु सुलभवल्ल
नम्मेदेय मेलेये कालिट्टु
　　ओडि होगुवुदु
नानेष्टु सल अनुभविसिल्ल ?
　　सेकंडु, मिनिटु, तासुगळ
हासुहोक्किनलि, अक्षोन्दु
　　इक्षोन्दु बण्णद नूलु.

— चन्नवीर कणवि

ಹದಿನೈದನೆಯ ಪಾಠ

ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ

ಈ ಕಾಲನೆಂಬುವ ಪ್ರಾಣಿ
　　ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದೆ.
ಎಲ್ಲೋ ತಲೆಮರಸಿಕೊಂಡು ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.
　　ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿ
ಭೂಕಂಪದಲ್ಲಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿ
　　ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯೊಳಗೆ ಸಿಡಿದು
ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ
　　ನದಿ ನದಿಯ ಗರ್ಭವನು ಹೊಕ್ಕು
ಮಹಾಪೂರದಲಿ ಹೊರಬಂದು
　　ನಮ್ಮೆದೆಯಲ್ಲಿ ತುಡಿವ ತಬಲವಾಗಿದ್ದಾನೆ
ಹಿಡಿಯಿರೋ ಅವನ
　　ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲವನ ಹಿಡಿದು
ಗಾಣವಾಡಿಸಲು ಹೆಣಗಿದ್ದೇನೆ
　　ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ಕತ್ತೆಯ ಕಾಲಹಿಡಿದು
ಒದೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.
　　ತುಡಿವೆದೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ಮಿಡಿದ

ನಾಡಿಯು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ.
    ಒಳಹೊರಗೆ ಉಸಿರು ಆಡುತ್ತದೆ ನಿರಾಯಾಸ.
ಬಯಲು ಆಲಯದೊಳಗೊ
    ಆಲಯವು ಬಯಲೊಳಗೊ
ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಅವನೇ ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಾನೆ
    ಯಾರಿಗೂ ಅವಸರವಿಲ್ಲ ತಾನೆ
ಈ ಕುದುರೆ ಏರಿ, ಲಗಾಮು ಹಿಡಿದು,
    ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ.
ನಮ್ಮೆದೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾಲಿಟ್ಟು
    ಓಡಿಹೋಗುವುದು ನಾನೆಷ್ಟು ಸಲ
ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ. ಸೆಕೆಂಡು ಮಿನಿಟು
    ತಾಸುಗಳ ಹಾಸು—
—ಹೊಕ್ಕಿನಲಿ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು
    ಬಣ್ಣದ ನೂಲು.

— ಚನ್ನವೀರ ಕಣವಿ

धडा १५ वा

काळ थांबत नाही

भाषांतर

हा काळ नावाचा प्राणी!
    माझ्या हातात सापडल्यास चांगले बदडून
काढावे म्हणत होतो त्याला
    तर तो कोठे तोंड लपवून भटकत आहे,
आकाशांत चमकतो.
    भूकंपात थर थर कापतो.
ज्वालामुखीत सापडून उसळतो

क्षण क्षण होऊन नदीच्या पोटांत शिरतो
महापुरा बरोबर बाहेर येतो.
तो येतो तो आमच्या छातीत तबला
वाजवू लागतो.
पकडा रे त्याला.
आम्ही त्याला घड्याळात पकडून
घाणी चालविण्यास लावले.
कठिण समयी गाढवाचे पाय धरून
त्याच्या लाथा पण खाल्ल्या.
उडणाऱ्या छातीस व नाडीस कान लावून
पण पाहिले.
श्वासोच्छ्वास व्यवस्थित चालू आहे.
शून्यांत विश्व आहे, की
विश्वांत शून्य आहे.
ह्या समस्येचा शेवटी तो
स्वतःच एकदा निकाल लावतो.
कारण घाई कोणालाही नाहीच,
ह्या घोड्यावर चढून, त्याचा लगाम पकडून
त्याच्यावर स्वार होणे तेवढे सोपे नाही.
आमच्याच छातीवर पाय ठेवून
हा पळून जात असतांना त्याचा
मला कितीतरी वेळा अनुभव आला आहे.
सेकंद, मिनीट व तास
अशा (भागावरील) ताण्या बाण्याच्या उभ्या आडव्या
धाग्यांमध्येच कोठे तरी एक
रंगीत धागा असतो

— चन्नवीर कणवि

(श्री चन्नवीर या प्रतिभावंत कवीच्या या कवितेत काळाबद्दलचे गूढ चिंतन सोप्या भाषेत केलेले आहे.)

शब्द संग्रह

थळिसु	ಥಳಿಸು,	चोपदेणे
मिंचु	ಮಿಂಚು	चमकणे
नुच्चुनूरागि	ನುಚ್ಚು ನೂರಾಗಿ	भरडले जाऊन
ऍदे	ಎದೆ	छाती
गडियार	ಗಡಿಯಾರ	घड्याळ
गाण	ಗಾಣ	घाणी
हॆणगु	ಹೆಣಗು	प्रयत्न करणे
बयलु	ಬಯಲು	मैदान (शून्य)
बगॆहरिसु	ಬಗೆ ಹರಿಸು	निकालात काढणे
अवसर	ಅವಸರ	घाई
नूलु	ನೂಲು	धागा

हदिनारनेय पाट

लघु साहित्य

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

नन्न स्वंत पत्रिकेयाद 'वसंत' निंतितादरु पत्रिकोद्यम अल्लिये निल्ललिल्ल. आमेले नानु लेखन व्यवसाय माडुत्तिद्दे. मंगळूरिन "स्वदेशाभिमानि" एंब पत्रिकेगे केलवु वर्षगळ तनकवू मित्रराद वामन कुडुवरु संपादकरागिद्दरु. अवरु हिंदे नन्न पत्रिकेगे केलवु लेखनगळन्नु कोट्टिद्दरु. ईग अवर पत्रिकेगे नानु बरयै तोडगिदे. अवर वरवणिगेगळल्लि निजवाद मत्तु कल्पनेय व्यक्तिचित्रगळु हेच्च गिद्दवु. "देह ज्योतिगळु" एंब हेसरिनल्लू बेरे हेसरिनल्लू हलवु लेखनगळन्नु बरेदे. "चिक्क दोड्डवरु" एंब माले अदरल्ले प्रकटवाइतु. 'ग्नान'द यावत्तु अध्यायगळु अदरल्लि प्रकटवादुवु. इन्नु अंतह एष्टो लेखनगळु बंदुवु. आगाग आ संपादकरिगे सहायकनागि अग्रलेखनगळन्नु बरेदुकोडुत्तिद्दे. मुंदे स्वल्प कालद तनक स्थळीक राजकीयवन्नु कुरितु टीके टिप्पणि बरेयुत्तिद्दे. युरोपिन राजकीयद मेले केलवोन्दु लेखनगळन्नु बरेदे. सुमारु मूरु नाल्कु वर्षगळ काल आ पत्रिकेयोडने निकट संबंधवित्तु. आमेले नन्निंद प्रतिवारवू बरेयुव केलस साध्यवागदे आगोम्मे ईगोम्मे बरेयुत्तलिद्दे.

कन्नड पत्रिकेगळिगे बरेयुत्तिद्देनादरु अवर बेडिके हेच्चिनदिरलिल्ल. एल्लरिगू लघु बरहगळे बेकागुवंते कंडितु. वास्तवश्रागि नन्न प्रीति अवुगळल्लि हेच्चागिरलिल्ल. ओदिनल्लू लघु विचारगळमेलिन ममते ननगे कडिमे. विषयगळ अभ्यासदल्लिये नन्न इष्ट हेच्चु. इदक्के बेकादंथ अवकाशवन्नु नानु इंग्लिष पत्रिकेगळ मूलक गळिसबेकायितु.

शिवराम कारंत
"हुच्चुमनस्सिन हत्तु मुखगळु"

ಹದಿನಾರನೆಯ ಪಾಠ

ಲಘು ಸಾಹಿತ್ಯ

ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಪತ್ರಿಕೆಯಾದ ವಸಂತ ನಿಂತಿತಾದರೂ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ನಾನು ಲೇಖನವ್ಯವಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ' ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ತನಕವೂ ಮಿತ್ರರಾದ ವಾಮನ ಕುಡವರು ಸಂಪಾದಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಹಿಂದೆ ನನ್ನ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವರ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ನಾನು ಬರೆಯ ತೊಡಗಿದೆ. ಆ ಬರವಣಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದುವು. 'ದೇಹ ಜ್ಯೋತಿಗಳು' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲೂ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲೂ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ. 'ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡವರು' ಎಂಬ ನಾವೆಲ್ ಅದರಲ್ಲೇ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. 'ಗ್ನಾನ'ದ ಯಾವತ್ತು ಅಧ್ಯಾಯಗಳು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಇನ್ನೂ ಅಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಲೇಖನಗಳು ಬಂದುವು. ಆಗಾಗ ಆ ಸಂಪಾದಕರಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಅಗ್ರಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದ ತನಕ ಸ್ಥಳೀಕ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಯುರೋಪಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವೊಂದು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದೆ. ಸುಮಾರು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿತ್ತು. ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಬರೆಯುವ ಕೆಲಸ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನಾದರೂ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನದಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಘು ಬರಹಗಳೇ ಬೇಕಾಗುವಂತೆ ಕಂಡಿತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಓದಿನಲ್ಲೂ ಲಘು ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ ನನಗೆ ಕಡಿಮೆ. ವಿಷಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಇಷ್ಟ ಹೆಚ್ಚು. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಂಥ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನಾನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

— ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ
'ಹುಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿನ ಹತ್ತು ಮುಖಗಳು'

धडा १६ वा

लघु साहित्य

भाषांतर

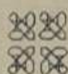
माझे स्वतःचे वर्तमानपत्र 'वसंत' बंद पडले तरी देखील माझा पत्रव्यवसाय तेथेच थांबला नाही. त्यानंतर मी लेखनव्यवसाय करू लागलो. माझे मित्र वामन कुडव हे मंगळूरच्या "स्वदेशाभिमानी" या पत्राचे काही वर्षे संपादक होते. त्यांनी मागे माझ्या पत्रिकेसाठी काही लेख लिहून दिले होते. आता त्यांच्या वर्तमानपत्रासाठी मी लेखन करू लागलो. त्या लेखांत खरीखुरी व काल्पनिक व्यक्तिचित्रे अधिक होती. "देहज्योतिगळु" या सदराखाली व दुसरे काही लेख लिहिले. "चिक्क दोड्डवरु" (लहान-थोर-माणसे) ही माला त्या पत्रिकेतच प्रसिध्द झाली. "ज्ञान" चे सर्वही अध्याय तींत प्रसिध्द झाले. तसलेच अनेक लेखही लिहिले गेले. अधूनमधून संपादकांचा सहायक होऊन मी अग्रलेखही लिहून देत असे, त्या नंतर काही काळ पर्यंत स्थानिक राजकारणाबद्दल टीका-टिप्पण्या लिहीत असे. सुमारे चार पांच वर्षापर्यंत त्या पत्रिकेशी माझा निकट संबंध होता. त्यानंतर आठवड्या आठवड्याला लिहिणे. मला अशक्य झाले म्हणून कचित प्रसंगी लिहू लागलो.

कानडी वर्तमान पत्रांतून जरी मी लिहित होतो तरी त्यांच्याकडून विशेष मागणी येत नव्हती. सर्वांना छोटे छोटे लेखच आवडतात असे दिसले. खरे पाहाता मला त्यांत विशेष गोडी नव्हती. वाचतांना देखील लघुलेख मला कमी आवडत. कोणत्याही विषयाचा सखोल अभ्यास मला प्रिय असे. त्यासाठी मला इंग्रजी पत्रांतूनच संधी मिळवावी लागली.

शिवराम कारंत

शब्द संग्रह

अवकाश	ಅವಕಾಶ	संधी, सोय
आगोंम्मे ईगोंम्मे	ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ	मधून मधून
इष्ट	ಇಷ್ಟ	मर्जी, इच्छा
कुरितु	ಕುರಿತು	बद्दल
गळिसु	ಗಳಿಸು	मिळवणे, कमावणे
" ग्नान "	" ಗ್ನಾನ "	ज्ञानकोश
चिक्क	ಚಿಕ್ಕ	लहान
दोड्ड	ದೊಡ್ಡ	मोठे
निजवाद	ನಿಜವಾದ	वस्तुनिष्ठ, खरीखुरी
बरवणिगे	ಬರವಣಿಗೆ	लेखन
बरे	ಬರೆ	लिहिणें
बेडिके	ಬೇಡಿಕೆ	मागणी

हदिनेळनेय पाठ

खाली कोणे

भाषा कन्नड   लिपी देवनागरी

"एनु चिन्ना?"
"नानेन्दरे निमगे अष्टु प्रीतिये?"
"इन्नू संशयवे?"
"नन्नल्लि एनिदेयेंदु नन्नन्नु मेच्चिदिरि?"
"वा....रे.... मातिनमल्लि! एनिदेयेन्दु हेळुत्तेने. तुटि इत्तमाडु"
तिरुगि अदे हगलुगनसु

रस्तेय बदिय दोड्ड किडकिय हत्तिर खुर्चियल्लि कुळितु भावसमाधियल्लि मुळुगिद निर्मलेय हगलुगनसिनल्लि अनंत बंदिद्द. तन्न मांसल गंडु बाहुगळल्लि अवळ बळुकु देहवन्नु सेरेहिडिदु मुद्दुमुद्दाद अवळ तुटिगळन्नु मुद्दिडुत्त अंगांगगळल्लि नविरेळिसुत्तिद्द. अहा! एंथ आनंदवित्तु, सुखवित्तु आ गंडु आलिंगनदल्लि!

"अनंत इप्पत्तेंदु वर्षद तरुण, तुंबा चुरुकु बुध्दि, जाण, काणलु मन्मथन मूर्ति.

निर्मलेय मोरेय मेले मूडिद मुगुळुनगे हरवागि अरळि निंतित्तु. ईगीग तन्न मनस्सिनल्लि सुळिद ई विचारवन्नु यारादरु नंबबहुदे? अनंतनन्नु तानु इन्नू नोडिरलिल्ल कूड आदरू कळेद मूरु दिनगळल्लि तम्म मनेय बदियल्लि खालियाद कोणेयल्लि अवनु निल्ললु बरुत्ताने एंदु तिळिदु मूरु दिनगळल्लि अवनु तनगे एष्टु हत्तिरदवनागिद्दाने!- एष्टु हत्तिरदव! निर्मलेगे कचकुळियागुत्तदे. ई प्रश्नेयन्नु उत्तरिसलु यत्निसिदरे.......

ईग सुमारु हदिनैदु दिनगळादुवु. निर्मलेय मनेय बदिय कोणेयोंदु खालियागिदे. खालियादरे अवळिगेनंते? नूरारु मनेगळिद्द मूरु मजलेय चाळिनल्लि

हीगे अेष्टु कोणेगळु खालियागुत्तवो अेष्टु तुंबुत्तवो ! खालियागलि, तुंबलि अवळिगेनंते? अवळिगे एनु अल्लवे? एनेन....? अल्लवेंदु हेगे हेळुवुदु? स्वमु खालियागिदे अंद मेले अल्लि निल्ललु यारादरोब्ब होसबरु बरुत्तारे ताने? हागे बरुववरु ओब्ब कालेजु कलियुव (अथवा कलित) सुंदर तरुणनागबहुदु. अल्लि बरुववनु सुंदरने इरबेकु, तरुणने आगबेकु एंब कायदेयन्नेनु चाळिन मालक माडिदिल्ल निज. आदरु बंदात तरुणने आदल्लि हागू तनगू अवनिगू परिचय गाढवादल्लि इडि चाळिनल्ले लावण्यवतियेन्दु ख्यातळाद तन्न मेले अवन प्रेम..... बिदल्लि (बीळदे इरुत्तदेये).... मुंदे? मुंदेनागुवहुदु? एनेनागबहुदु? एनेल्ल..... ओन्दर हिंदे ओन्दु बेळेदु बरुव ई प्रश्नेगळ अदृश्य सरपळियोन्दु आ खाली कोणेगे बिगि दित्तु. अदक्कू अवळिगू गूढवाद संबध जोडिसित्तु.

— यश ंत चित्ताल

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಪಾಠ

ಖಾಲಿ ಕೋಣೆ

"ಏನು ಚಿನ್ನ"
"ನಾನೆಂದರೆ ನಿಮಗೆ ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯೇ?"
ಇನ್ನೂ "ಸಂಶಯವೇ"
'ನನ್ನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಿರಿ'
'ಪಾರೆ .... ಮಾತಿನಮಲ್ಲಿ! ಏನಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ತುಟಿ ಇತ್ತ ಮಾಡು.'
ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಹಗಲುಗನಸು.

ರಸ್ತೆಯ ಬೀದಿಯ ದೊಡ್ಡ ಕಿಡಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಭಾವಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ನಿರ್ಮಲೆಯ ಹಗಲುಗನಸಿನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಂದಿದ್ದ. ತನ್ನ ಮಾಂಸಲ ಗಂಡು ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಳ ಬಳುಕು ದೇಹವನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದು ಮುದ್ದುಮುದ್ದಾದ ಅವಳ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಮುದ್ದಿಡುತ್ತ ಅಂಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನವಿರೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಹಾ! ಎಂಥ ಆನಂದವಿತ್ತು, ಸುಖವಿತ್ತು ಆ ಗಂಡು ಆಲಿಂಗನದಲ್ಲಿ!

"ಅನಂತ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷದ ತರುಣ, ತುಂಬ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿ, ಜಾಣ, ಕಾಣಲು ಮನ್ಮಥನ ಮೂರ್ತಿ.

ನಿರ್ಮಲೆಯ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿದ ಮುಗುಳುನಗೆ ಹರವಾಗಿ ಅರಳಿ ನಿಂತಿತ್ತು. ಇದೀಗ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿದ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಂಬಬಹುದೇ? ಅನಂತನನ್ನು ತಾನೂ ಇನ್ನೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ ಕೂಡ. ಆದರೂ ಕಳೆದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ — ಮನೆಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಲಿಯಾದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿಲ್ಲಲು ಬರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ-ಅವನು ತನಗೆ ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದವನಾಗಿದ್ದಾನೆ! ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದವ! ನಿರ್ಮಲೆಗೆ ಕಚಕುಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದರೆ.......

ಈಗ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದುವು. ನಿರ್ಮಲೆಯ ಮನೆಯ ಬದಿಯ ಕೋಣೆಯೊಂದು ಖಾಲಿಯಾಗಿದೆ. ಖಾಲಿಯಾದರೆ ಅವಳಿಗೇನಂತೆ! ನೂರಾರು ಮನೆಗಳಿದ್ದ ಮೂರು ಮಜಲೆಯ ಚಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಕೋಣೆಗಳು ಖಾಲಿಯಾಗುತ್ತವೊ ಎಷ್ಟು ತುಂಬುತ್ತವೊ? ಖಾಲಿಯಾಗಲಿ, ತುಂಬಲಿ, ಅವಳಿಗೇನಂತೆ? ಅವಳಿಗೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲವೇ? ಏನೇನೂ....? ಅಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ರೂಮು ಖಾಲಿಯಾಗಿದೆ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬ ಹೊಸಬರು ಬರುತ್ತಾರೆ ತಾನೆ? ಹಾಗೆ ಬರುವವರು ಒಬ್ಬ ಕಾಲೇಜು ಕಲಿಯುವ (ಅಥವಾ ಕಲಿತ) ಸುಂದರ ತರುಣನಾಗಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಬರುವವನು ಸುಂದರನೆ ಇರಬೇಕು. ತರುಣನೆ ಆಗಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾಯಿದೆಯನ್ನೇನು ಚಾಳಿನ ಮಾಲಕ ಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಿಜ. ಆದರೂ ಬಂದಾತ ತರುಣನೇ ಆದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ತನಗೂ ಅವನಿಗೂ ಪರಿಚಯ ಗಾಢವಾದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಚಾಳಿನಲ್ಲೇ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೆಂದು ಖ್ಯಾತಳಾದ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಪ್ರೇ....ಮ... ಬಿದ್ದಲ್ಲಿ (ಬೀಳದೆ ಇರುತ್ತದೆಯೇ) ಮುಂದೆ, ಮುಂದೇನಾಗಬಹುದು? ಏನೇನಾಗಬಹುದು? ಏನೆಲ್ಲ? ಒಂದರ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬೆಳೆದು ಬರುವ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅದೃಶ್ಯ ಸರಪಳಿಯೊಂದು ಆ ಖಾಲೀ ಕೋಣೆಗೆ ಬಿಗಿದಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೂ ಅವಳಿಗೂ ಗೂಢವಾದ ಸಂಬಂಧ ಜೋಡಿಸಿತ್ತು.

—ಯಶವಂತ ಚಿತ್ತಾಲ

धडा १७ वा

रिकामी खोली

भाषांतर

"काय चित्रा?"
"केवढे हे माझ्यावर प्रेम तुमचे?"
"अजून शंकाच?"
"माझ्यांत काय दिसले म्हणून तुम्ही भाळलात?"
"वा....रे..... बरीच आहेस की बोलघेवडी ! सांगतो मी काय दिसले ते..... ओठ जरा या बाजूला फिरव."
पुन्हा पुन्हा तेच दिवास्वप्न.

रस्त्याच्या बाजूला असलेल्या मोठ्या खिडकीजवळ खुर्चीत बसून भावसमाधींत बुडून गेलेल्या निर्मलेच्या दिवास्वप्नांत अनंत आला होता. आपल्या मांसल पुरुषी बाहुपाशांत तिचा सडपातळ देह बंदिस्त करुन तिच्या गोंडस ओठांचे चुंबन घेत तिच्या अंगांगावर शहारे आणीत होता. अहाहा! केवढा आनंद. केवढे सुख होते त्या पुरुषी आलिंगनांत !

"अनंत पंचवीस वर्षाचा तरुण, फार हुशार, बुद्धिमान, रुपाने तर मन्मथाचीच मूर्ती !"

निर्मलेच्या चेहऱ्यावर उमललेले मंदस्मित तोंडभर पसरत चालले होते. नुकत्याच आपल्या मनास चाटून गेलेल्या विचारावर कोणी विश्वास ठेवील का? अनंताला आपण स्वत: देखील अजूनही पाहिलेले नाही ! तरी सुद्धा गेल्या तीन दिवसांत...... आपल्या बिऱ्हाडाच्या शेजारी रिकामी झालेल्या खोलीत तो राहावयास येणार आहे असे कळल्यानंतरच्या तीन दिवसांत - तो कित्ती कित्ती आपल्या जवळचा झाला आहे!.... किती जवळचा! निर्मला गहिवरुन गेली आहे. या प्रश्नाचे उत्तर देण्याचा प्रयत्न केला तर......?

पंधराएक दिवसापूर्वी निर्मलेच्या बराशेजारची एक खोली रिकामी झाली आहे. झाली तर झाली. तिला काय करायचे आहे तिच्याशी ! शेकडो गाळे असलेल्या त्या तिमजली चाळीत असल्या कितीतरी खोल्या असतील. कोण जाणे किती रिकाम्या होतात नि किती भरतात ! रिकामी झाली काय अन् तीत बिऱ्हाड आले काय. तिला काय करायचे त्याच्याशी ! खरेच तिला त्याच्याशी कांही कर्तव्य नव्हते काय ? काहीच नव्हते ? नव्हते तरी कसे म्हणायचे ! खोली रिकामी झाली तर तीत राहावयाला कोणतरी नवखा मनुष्य येणारच नाही का ? तशा येणाऱ्यांत एखादा कॉलेज शिक्षण झालेला (किंवा कॉलेजांत जात असलेला) देखणा तरुणही असू शकेल. तेथे फक्त देखण्या लोकांना आणि तरुणानाच खोली द्यावयाची असे चाळीच्या मालकाने ठरवले नव्हते. हे खरे आहे. तरीपण आलेला इसम तरुणच असेल व आपला व त्याचा दाट परिचय झाला व सबंध चाळीत सुंदर म्हणून नावाजलेल्या आपल्यावर त्याचे प्रेम बसले (बसल्याशिवाय राहीलच कसे) तर ? तर पुढे काय होईल ? आणखीन काय काय होईल ? की सर्वकाही....एकामागून एक असे येत चाललेल्या विचारांच्या अदृश्य साखळीने ती रिकामी खोली बंद केली गेली होती. त्या साखळीने तिच्या-मध्ये आणि त्या रिकाम्या खोलीमध्ये एक गूढ संबंध निर्माण केला होता.

शब्दार्थ

कचकुळि	ಕಚಕುಳಿ	गद्दिवर
किडकि	ಕಿಡಕಿ	खिडकी
गंडु	ಗಂಡು	पुरुष, पुरुषी
चुरुकु	ಚುರುಕು	हुशार
तिरुगि	ತಿರುಗಿ	पुन्हा
तुंबु	ತುಂಬು	भरणे
तुटि	ತುಟಿ	ओठ
नविरु	ನವಿರು	रोमांच
नंबु	ನಂಬು	विश्वास ठेवणे
बदि	ಬದಿ	बाजू

मुद्दुमुद्दाद	ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾದ	गोंडस
मुद्दिडु	ಮುದ್ದಿಡು	चुंबनघेणे
मुगुळ्नगे	ಮುಗುಳು ನಗೆ	मंदस्मित
मुळ्गु	ಮುಳುಗು	बुडणे
मेंच्चु	ಮೆಚ್ಚು	खुषहोणे
सुळि	ಸುಳಿ	स्पर्श करणे
सेरॆहिडि	ಸೆರೆಹಿಡಿ	कैद करणे
हगलुगनसु	ಹಗಲುಗನಸು	दिवास्वप्न

हादिनॆन्टनॆय पाठ

या किंतु क्यू निंतु नुग्गुतिरुविरि

भाषा कन्नड लिपी देवनागरी

याकिंतु 'क्यू निंतु नुग्गुतिरुविरि
जन्म धारणॆगॆ, ओ नतदृष्ट, जीवगळिरा!
निमगॆ काणुवुदिल्ल भूमितुंबॆल्ल
जनसंख्ये ए़रि किक्किरिदु मीरि
कंकाल पंक्ति होट्टॆगिल्ल.
ए़नु अवसर निमगॆ यात्र गर्भवो ए़नो
यार योनियो ए़नो. अंतु हुट्टिदराग्तु भूमियल्लि
उसिरु कट्टिदुदॆनु निमगॆ अल्लि?
गुंगुरु कृमिकीट कुलव हॆरुव अत्तिहण्णे
नाचि सोलुवंते कोटि कोटि कोटि कोटि
निमिष निमिषकॆ हुट्टि
मुलुगुड्डुव शिशु संख्येयल्लि
नमगॆ इल्लि, होट्टॆगिल्लदॆ, विविध वट्टॆगळल्लि
कॆरॆ-वट्टॆ, बावि, इलिपाषाण फालडालु
तिगणॆ औषधि, नेणुरुळु दारिगळलि
दिनालु, नुग्गुतिहवॆल्ला निम्मत्तकडॆगॆ
नीवित्त वरदंते तडॆगट्टलॆन्दु
नीवु ऐतरुव कॆडिगळन्नॆल्ल अडकलॆन्दु
रासायनिकॆ, रब्बरुगुरुव "कांड"मित्यादि
कृतक नाना उपाय साधनगळिंदॆ
सन्यास, ब्रह्मचर्य मोक्षादि
आदर्शदाकर्षणेय बोधनॆगळिंदॆ
मानवरु कद टुतिह कट्टॆगळनेल्ल

विरिदें रेंदु कोच्चि हानलुक्कि
नुग्गुतिहरल्ला अय्यय्यो इत्त कडेगे
एनु बंदिदे निमगे अल्लि आतंक
कादिरदे निमगिल्लि घोरतर नरक?
याकिंतु, 'क्यू' नितु नुग्गुतिरुविरि
जन्म धारणेगे ओ नतदृष्ट प्रेतगळिरा!

— कुवेंपु

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಯಾಕಿಂತು ಕ್ಯೂನಿಂತು ನುಗ್ಗುತಿರುವಿರಿ

ಯಾಕಿಂತು 'ಕ್ಯೂ' ನಿಂತು ನುಗ್ಗುತಿರುವಿರಿ
ಜನ್ಮ ಧಾರಣೆಗೆ, ಓ ನತದೃಷ್ಟ ಜೀವಗಳಿರಾ!
ನಿಮಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ? ಭೂಮಿತುಂಬೆಲ್ಲ
ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ಮೀರಿ
ಕಂಕಾಲ ಪಂಕ್ತಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲ.
ಏನು ಅವಸರ ನಿಮಗೆ
ಯಾವ ಗರ್ಭವೊ ಏನೋ!
ಯಾರ ಯೋನಿಯೊ ಏನೊ, ಅಂತು ಹುಟ್ಟಿದ
ರಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ
ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿಹುದೇನು ನಿಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ?
ಗುಂಗುರು ಕೃಮಿಕೀಟ ಕುಲವಹೆರುವ ಅತ್ತಿಹಣ್ಣೆ
ನಾಚಿಸೋಲುವಂತೆ, ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ
ನಿಮಿಷ ನಿಮಿಷಕೆ ಹುಟ್ಟಿ, ಮುಲುಗುಡುವ
ಶಿಶು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ,
ನಮಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧಬಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ
ಕೆರೆ-ಕಟ್ಟೆ, ಇಲಿಪಾಷಾಣ, ಫಾಲಡಾಲು

ತಿಗಣೆ ವಿಷದಿ, ನೇಣುರುಳುದಾರಿಗಳಲಿ
ದಿನಾಲು ನುಗ್ಗುತಿಹವೆಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮತ್ತ ಕಡೆಗೆ.
ನೀವಿತ್ತ ಬರದಂತೆ ತಡೆಗಟ್ಟಲೆಂದು
ನೀವು ಐತರುವ ಕಂಡಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
ಅಡಕಲೆಂದು ರಾಸಾಯನಿಕ, ರಬ್ಬರುಂಗುರುವ
“ಕಾಂಡಮು”ತ್ಯಾದಿ ಕೃತಕ ನಾನಾ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ
ಸನ್ಯಾಸ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಮೋಕ್ಷಾದಿ
ಆದರ್ಶದಾಕರ್ಷಣೆಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಂದ
ಮಾನವರು ಕಟ್ಟುತಿಹ ಕಟ್ಟೆಗಳನೆಲ್ಲ
ಬಿರಿದೆರೆದು, ಕೊಚ್ಚಿ, ಹೊನಲುಕ್ಕಿ
ನುಗ್ಗುತಿಹರಲ್ಲಾ ಇತ್ತ ಕಡೆಗೆ, ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ!
ಏನು ಬಂದಿದೆ ನಿಮಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಆತಂಕ?
ಕಾದಿರದೆ ನಿಮಗಿಲ್ಲಿ ಘೋರತರ ನರಕ?
ಯಾಕಿಂತು ‘ಕ್ಯೂ’ನಿಂತು ನುಗ್ಗುತಿರುವಿರಿ?
ಜನ್ಮಧಾರಣೆಗೆ, ಓ ನತದೃಷ್ಟ ಪ್ರೇತಗಳಿರಾ!

ಕುವೆಂಪು

धडा १८ वा

तुम्ही का असे 'क्यू' मध्ये उभेराहून घुसत आहात?

भाषांतर

तुम्ही का असे 'क्यू' मध्ये उभेराहून
जन्म घ्यावयाला घुसत आहात,
अरे नत दृष्ट प्राण्यानो?
तुम्हाला दिसत नाही?
जगांत सगळीकडे लोकसंख्या
अफाट वाढून चोहोकडे भुकेकंगाल

सांगाडेच दिसत आहेत ते!
    तुम्हाला अशी काय घाई आहे!
वाटेल तो गर्भ, किंवा योनी असो
    कसे बसे जन्माला आले म्हणजे झाले
असे म्हणत आहात का!
    तुमचा श्वास कोंडला आहे काय तेथे.
कृमिकीटकांच्या थव्याला जन्म देणारे
    उंबराचे फळ सुद्धा लाजेल असे
मिनिटा मिनिटाला कोट्यावधी बाळे जन्मत आहेत
    येथे आम्हालाच अन्न नसल्याने
नाना प्रकारांनी, म्हणजे विहिरीत
    तलावांत, उडी मारून, उंदराचे औषध,
'फालिडाल', ढेकणाचे औषध गळफास
    अशा अनेक वाटांनी, येथील
जीव तुमच्या तिकडेच रोज
    धाव घेत आहेत.
तुम्ही इकडे येऊ नये यासाठी
    तुमच्या आगमनाची खिंडे
अडविण्याकरितां
    रसायने, रबरी टोप्या "कंडोम" वगैरे
नाना प्रकारचे कृत्रिम उपाय योजून
    व त्याच प्रमाणे, संन्यास, ब्रह्मचार्य
मोक्ष इत्यादी आदर्शाबद्दल आकर्षण
    उत्पन्न करून,
मानवानी ज्या तटबंद्या
    तयार केल्या, त्या सर्व भेदून
पोखरून, उडवून तुम्हि सर्व

सर्व याच दिशेने मोर्चे बांधत
आहात! "अय्य य्यो........
काय हे!
तेथे कोणते संकट कोसळले
आहे तुम्हावर
येथे सुद्धा तुम्हाला नरकच
राहून टेवलेले नाही का !
तुम्ही का असे 'क्यू' मध्ये उभे राहून
जन्म घेण्यासाठी घुसत आहात
अरे दुर्दैवी प्रेतांनो !

—कुवेंपु

शब्दार्थ

(कुटुंब नियोजनाच्या विषयावर विन प्रचारकी पण अत्यंत काव्यमय असे हे 'जन्मप्रेताग्यांस' उद्देशून केलेले चिंतन आहे.)

नुग्गु	ನುಗ್ಗು	घुसणे
किक्किरिदु	ಕಿಕ್ಕಿರಿದು	दाटीने
अंतु (इंतु)	ಅಂತು (ಇಂತು)	कसे (तरी)
उसिरू कट्टु	ಉಸಿರು ಕಟ್ಟು	श्वास कोंडणे
अत्तिहण्णु	ಅತ್ತಿ ಹಣ್ಣು	उंबराचे फळ
इलिपाषाण	ಇಲಿಪಾಷಾಣ	उंदराचे औषध
तिगणे औषधि	ತಿಗಣೆ ಔಷಧಿ	ढेकणाचे औषध
तडेगट्टु	ತಡೆಗಟ್ಟು	अडविणे
ऐतरुव	ಐತರುವ	येण्याचे
कंडि	ಕಂಡಿ	खिंड
रब्बरुगुर-कांडम	ರಬ್ಬರುಗುರ, ಕಾಂಡಮ್	'रबरी टोप्या', 'कंडोम' इ०
बिरिदेरेदु	ಬಿರಿದೆರೆದು	फोडून
कादिरदे ?	ಕಾದಿರದೆ?	वाट पाहात नाही काय?

भाग २ रा

धडा १९ वा ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ನವಯುಗಕಾವ್ಯ

ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ

(ಶ್ರೀ ಬೇಂದ್ರೆ ಇವರ ಪ್ರಗತಿಪರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತೋರುವ ಕವಿತೆ)

ಅನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ
ಬೆಳಗೂ ಬೈಗೂ ಛಳಿ ಛಟಿ ಬೆಂಕಿ
ಡೊಂಬರ ಪೂಜೆಯು, ಕಾಗೆಯ ಮಂತ್ರ
ಗಾಳಿಯು ಎಡೆಯು ಬೊಬ್ಬೆಯ ಗಂಟೆ
ಅನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ (೧)

ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಗ್ಗವಿಯಲ್ಲಿ
ಮೌನದ ವೀಣೆಗೆ ಕರುಳಿನ ತಂತಿ
ಮಿಡಿದೂ ಮಿಡಿದೂ ಮುರಿದವು ಬೆರಳು
ಮಿಡುಕೀ ಮಿಡುಕೀ ನೊಂದಿತು ಎದೆಯು
ನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಕಗ್ಗವಿಯಲ್ಲಿ (೨)

ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಗುಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ
ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ ವೇದದವಾದ
ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳ ಜಾಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ
ಸೋತಿದೆ ಜೋತಿದೆ ಜೀವದ ಜೇಡ
ಶಬ್ದ ಬ್ರಹ್ಮದ ಗುಮ್ಮಟದಲ್ಲಿ (೩)

ದೈವುಳ್ಳವರಿಗೆ ದಯವೇ ಇಲ್ಲ
ತಿತ್ತಿರಿ ತುಂಬಿದೆ ಕೂಳಿನ ಕೋಟಿ
ಅಮೃತದ ತೇಗಿನ ಮದವಂತಹುದು
ಹಸಿದವ ಬಲ್ಲ ಹಸಿವೆಯ ಶೂಲಿ (೪)

ಶಿವಾ ಶಿವಾ ಹೇ ಶಿವಮಾದೇವಾ!
ಅತ್ತಿತು, ಕೂಗಿತು, ಚೀರಿತು ಜೀವ
ಬಾಯಂಗಳದಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತು

ಮುಗಿಲಿನ ಕಿವಿಯನು ಮುಟ್ಟಲಿ ಇಲ್ಲ
ಹಾಡುವ ಸಭೆಯಲಿ ನರಳುವದುಂಟೇ? (७)

ಕಿಕ್ಕಿರಿ ತುಂಬಿದೆ ಭೂಮಿಯ ಕಣಜ
ಕಕ್ಕಸ ಬಡುತಿದೆ ಬೊಕ್ಕಸದೊಡಲು
ಬಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೂಳೇ ಮೇಲೋ?
ಬರಿದೋ ಬರಿದು ತೆರವೋ ತೆರವು
ಬಡವರ ಬಗ್ಗರ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲಾ? (८)

ದೇವರದೊಂದು ಗೋರಿಯ ಕಟ್ಟಿ
ಧರ್ಮದ ಧೂಪಕೆ ಬೆಂಕಿಯನಿಕ್ಕಿ
ಗಣ ಗಣ ಬಾರಿಸಿ ಪ್ರಾಣದ ಗಂಟೆಯ
ಸಾವಿನ ನೋವಿಗೆ ಕಲಮಲವೆದ್ದು
ನೆಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುತ್ತುವೆನೆಂದು
ಗದರುತ್ತಿಹುದು ಗರ್ಜಿಸುತಿಹುದು
ಬಡವರ ಬಗ್ಗರ ತುತ್ತಿನ ಚೀಲದ
ಒಳಗಿನ ಒಳಗಿನ ಒಳದನಿಯೊಂದು (९)

कठीण शब्द आणि कल्पना

ही कविता भुकेजलेल्या मनुष्याचे अन्नाबद्दलचे विचार प्रकट करिते व एकीकडे चैन व नासघूस तर दुसरीकडे उपासमार अशा वैषम्याबद्दल गरीब जनतेच्या निःश्वासांचे निरूपण करिते. उत्तर कर्नाटकांतील बहुजनांच्या भाषेंत बेंद्रे उदात्त विचार प्रकट करतात.

ತುತ್ತಿನ ಚೀಲ	घासाची पिशवी—अन्नाचा साठा.
ದೇಗುಲ	देऊळ
ಬೆಳಗೂ ಬೈಗೂ	अहोरात्र
ಛಿಳ ಛಿಟಿ ಬೆಂಕಿ	रागाने आग पाखडतो.
ಡೊಂಬರು	डोंबारी, तारेची कसरत करणारे.
ಗಾಳಿಯ ಎಡೆಯು	वाऱ्याचे (शून्य) नैवेद्य.
ಬೊಬ್ಬೆಯ ಗಂಟೆ	बोंबा हीच घंटा.
ಕಗ್ಗವಿ	काळोखी लेणी, गुहा.

ಮೌನದ ವೀಣೆಗೆ ಕರುಳಿನ ತಂತಿ	मौनाच्या वीणेला आतड्याची तार
ಮಿಡಿದೂ ಮಿಡಿದೂ ಬೆರಳು ಮುರಿದವು	छेदून छेदून बोटे मोडली.
ಮಿಡುಕೀ ಮಿಡುಕೀ ಎದೆಯು ನೊಂದಿತು	दुःख करून हृदय घायाळ झाले.
ಗುಮ್ಮಟ	घुमट
ಹಗಲೂ ಇರುಳೂ	अहोरात्र.
ಜಾಳಿಗೆ	जाळे.
ಜೀವದ ಜೇಡ ನೇತಿದೆ—ಜೋತಿದೆ	जीव रूपी कोळ्याने विणले व तो लोंबकळत आहे.
ಪುಣ್ಯವರು	भाग्यवान, श्रीमंत.
ತಿತ್ತಿರಿ ತುಂಬಿದೆ	गच्च भरला आहे
ಕೂಳಿನ ಕೋಟೆ	अन्नाचा किल्ला.
ಬಿಡುಗಣ್ಣವರು	डोळे असलेले.
ಅಮೃತದ ತೇಗಿನ ಮದವು ಅಂತಹದು	अमृताच्या ढेकरांचा अमलच तसा असतो.
ಹಸಿವೆಯು ಶೂಲಿ ಹಸಿದವ ಬಲ್ಲ.	भुकेजलेल्यालाच भुकेच्या वेदना कळतात.
ಅತ್ತಿತು, ಕೂಗಿತು, ಚೀರಿತು ಜೀವ	जीव रडला, ओरडला व त्याने आक्रोश केला.
ಬಾಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾತು	तोंडरूपी अंगणांत जन्मलेली वाचा.
ಹಾಡಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನರಳುವದುಂಟೇ?	गाण्याच्या मैफलीत कुथणे कसचे ?
ಕಣಜ	पेव.
ಕಕ್ಕುಸ ಬಡುತಿದೆ	तळमळत आहे.
ಬೊಕ್ಕಸದ ಒಡಲು	खजीन्याचे पोट.
ಬಾಳಿಗಿಂತಲೂ ಕೂಳೇ ಮೇಲೊ?	जीवनापेक्षा अन्न श्रेष्ठ काय ?
ಬರಿದು	रिकामे.
ತೆರವು	खुले.
ಬಡವರು ಬಗ್ಗರು	गरीब लोक.
ಬೆಂಕಿಯಿಕ್ಕು	आग लावणे.
ಬಾರಿಸು	वाजविणे
ಸಾವು	मरण.
ನೋವು	दुःख.
ತುತ್ತು	(क्रियापद) ग्रासणे, (ना) घास
ಗದರು	धमकी देणे.
ಒಳಗಿನ	आंतील.
ಒಳದನಿ	आंतील आवाज.

धडा २० वा   ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಸಣ್ಣ ಕತೆ

ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ ಹೆಂಡತಿ

ಅಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ

ನನಗೆ ಈ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮೊದಲು ಈ ವರೆಗೆ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ಪೇಚಾಡುವುದೇ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು. ಊರಿನ ಹಳೆಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮನೆಗಳು ಒತ್ತು; ಜನ ಹೆಚ್ಚು. ನಮ್ಮೂರಿನ ಬಿಡುವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ನದಿಯ ಮರಳಲ್ಲಿ ಓಡಿಯಾಡಿ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ ನನಗೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಬೊಂಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಗುಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಣ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ಅನುಭವಿಸಿ ಈಗ ಜನರ ಗುಂಪೆಂದರೆ ಹೆದರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಜನರ ಗುಂಪಿಲ್ಲದ ಎಕ್ಸ್‌ಟೆನ್‌ಷನ್ನಿನಲ್ಲಿರೋಣವೆಂದರೆ ನನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಮನೆಗೇನೂ ಕಡಮೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ ನಾನು ಕೊಡಲಾಗದ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿ ಅಲ್ಲಿ ತೊಡಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಈ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಅಗ್ರಹಾರವು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪುರದ ಎಕ್ಸ್‌ಟೆನ್‌ಷನಿಗೂ ಹಳೆಯ ಊರಿಗೂ ನಡುವೆ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಗ್ರಹಾರವು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಂತಿಲ್ಲ, ಪಟ್ಟಣದ ಅಗ್ರಹಾರ. ಎರಡು ಸಾಲು ಮನೆಗಳು. ಒಂದೊಂದು ಸಾಲಿಗೆ ಆರು ಮನೆ. ಯಾರೋ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎಂದೋ ಕೊಟ್ಟವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಾಡಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಬಲಗಡೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ. ಮನೆ ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸ್ಥಳ ಅನುಕೂಲವಾದದ್ದು. ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಮನೆಗಳೇ ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿರುವುವು. ಮಿಕ್ಕ ಮನೆಗಳು ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುವವು. ಮನೆಗಳೆಲ್ಲದರ ನಡುವೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಅಂಗಳ. ಅದರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸೇದುವ ಬಾವಿ. ಅದರ ಬಳಿ ಒಂದು ವೃಂದಾವನ. ಅಂಗಳದ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು

वेंकटेश अयंगार, मास्ती, एम. ए.

ಅಶ್ವತ್ಥಕಟ್ಟೆ. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅರಳಿಯ ಮರವೂ ಒಂದು ಬೇವಿನ ಮರವೂ ಸೊಂಪಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಕರಿಬೇವಿನ ಮರ. ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದರೆ ಗಾಡಿ ಓಡಿಯಾಡುತ ಜನ ಹಾರಾಡುತ ಇರುವ ಬೀದಿ ಇಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಈ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡಗುಣ. ಊರಿನ ಒಂದು ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅಗ್ರಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಐದು ನಿಮಿಷ ನಡೆದರೆ ಈ ಊರಿನ ಎಲೆ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ತೋಟಗಳು ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿವೆ. ಇವು ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಗುಡ್ಡ. ಅದರ ತಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೋಪು, ಬಾವಿ, ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಹೂವಿನ ತೋಟ. ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ತೋಪು. ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಬಾವಿ. ನಾವು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದರೆ ಹಲ್ಲು ತಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಲೆ ತೋಟಗಳ ಬಾವಿಗಳಿಗಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವವರು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಹುಡುಕಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ವಸತಿಯಾದ ಸ್ಥಳವೇ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಹೇಳಿ ಬರೆಯಬಹುದು. ಹಬ್ಬವೂ ಮುಗಿದಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಅವರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಅಶ್ವಯುಜ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ

ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ಹಾಕಿದೆನು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾದ ಸ್ಥಳವು ಸಿಕ್ಕಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಡುವಲ್ಲಿ ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೆಲ್ಲ ತಮಾಷೆಯಾಗಿ ಊರಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಸಾಯಂಕಾಲ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆನು. ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ನಮ್ಮ ಎದುರು ಸಾಲಿನ ಒಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಹಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ನಮ್ಮಪ್ಪ! ಅದು ಏನು ಹಾಡು!ಅದು ಏನು ಧ್ವನಿ!ರಾಗವು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಧ್ವನಿ ಕರ್ಣಕಠೋರ. ಒಂದು

ಕ್ಷಣ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುವುದು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಡಿದ್ದೂ ಹಾಡಿದ್ದೇ. ನನಗೆ ಐದು ನಿಮಿಷ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗೋಣವೆನ್ನಿಸಿತು. ಸುಮಾರು ಯಾರೋ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರು ಹಾಡುವಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಮೊದಲೇ ಇದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಇಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ. ಈ ಕೊರತೆಯೊಂದು ಇದೆಯಲ್ಲ: ಪ್ರಪಂಚವು ಸೋಮನಾಥಪುರದ ದೇವಾಲಯವೇ ಸರಿ. ವಿಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದಲ್ಲೂ ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿವೆ. ಒಂದೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಕೊರತೆ ಮಾತ್ರ. ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬೆರಳು ಹೋಗಿರುವುದು. ಒಂದಕ್ಕೆ ತುಟಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನೊಕ್ಕು ಒಂದಕ್ಕೆ ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಚನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾನವನ ಪ್ರಪಂಚವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುವುದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ದೇವರು ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಕುಂದನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವನೇನೋ? ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

कठीण शब्द आणि कल्पना

म्हैसूरचे श्री मास्ति वेंकटेश अय्यंगार 'श्रीनिवास' हे कानडी लघुकथा साहित्याचे पितामह होत. त्यांची सहज सुंदर शैली "कृष्णमूर्तिय हेंडति" या लघुकथेतील उताऱ्यांतून स्पष्ट होते.

ವರ್ಗವಾಗಿ	बदली होऊन
ಪೇಚಾಡುವುದು	त्रास सोसणे
ಹಳೆಯ	जुने
ಒತ್ತು	दाटी
ಬಿಡುವಾದ	मोकळ्या
ಮರಳು	वाळू
ಓಡಿಯಾಡಿ	चालून
ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ	नेहमी, सवयीने
ಇಕ್ಕಟ್ಟಾದ	कोंदट
ಅಂಗುಲ	इंच
ಗುಂಪು	झुंड

ಒಂದೊಂದಕ್ಕೂ	एकापेक्षा एकाला
ಕೊಡಲಾಗದ ಬಾಡಿಗೆ	न परवडणारे भाडे.
ಹುಡುಕಿ	शोधून.
ತೊಡಕಿ	गुंतून.
ಅಗ್ರಹಾರ	चाळ, वाडा.
ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ	धर्मार्थ.
ಎಂದೋ ಕೊಟ್ಟವು	कधीकाळी दिलेले.
ಸಾಲು	ओळ
ಬಲಗಡೆ	उजवीकडे.
ಮಿಕ್ಕ	उरलेली दुसरी
ಕಾಣುವುವು	दिसतात
ನಡುವೆ	मध्ये
ಅಂಗಳ	आंगण
ಸೇದುವ ಬಾವಿ	पाणी ओढण्याची विहीर
ಬಳಿ	जवळ
ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟೆ	पिंपळाचा पार
ಅರಳಿಯ ಮರ	पिंपळाचे झाड
ಬೇವಿನ ಮರ	लिंबोणीचे झाड
ಸೊಂಪಾಗಿ	छानदार
ಕರಿಬೇವಿನ ಮರ	कढीलिंबाचे झाड
ಹಾರಾಡುತ್ತ	उडत, धावपळ करत
ಅಂಚು	कोपरा, टोक
ನಿಮಿಷ	मिनीट
ಎಲೆ	विड्याचे पान
ತೆಂಗು	नारळाचे झाड
ಅಲ್ಲದೆ	शिवाय
ಮೂಲೆ	कोपरा
ಗುಡ್ಡ	डोंगर
ತೋಪು	आंबराई
ಸೇರಿದ	संबंध असलेले
ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ	एकंदरीत

ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ	त्यातल्यात्यात
ವಸತಿಯಾದ	राहण्यास योग्य
ಮನೆಯವರು	कुटुंब, बायको
ಅಡ್ಡಿ	हरकत
ತೊಂದರೆ	अडचण
ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ	नजरेस आली
ತಮಾಷೆಯಾಗಿ	मजेत
ಸುತ್ತಾಡು	भटकणे
ನಮ್ಮಪ್ಪ	अरे बापरे !
ಸರಿಯಾಗಿ	बरोबर
ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ	ऐकवत नाही (कर्कश)
ಹಾಡಿದ್ದೂ ಹಾಡಿದ್ದೇ	गात सुटली, सारखी गात राहिली
ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವರು	वेडे
ಜಾಗ	जागा
ಕೊರತೆ	न्यून
ಸೋಮನಾಥಪುರದ ದೇವಾಲಯ	सोमनाथपूर येथील अवशेषवजा देऊळ
ವಿಗ್ರಹ	मूर्ती
ವಿಧ	प्रकार
ಬೆರಳು	बोट
ತುಟಿ	ओठ
ನೊಕ್ಕು	तुटलेले
ತುದಿ	टोक
ಕುಂದು	दोष, उणीव
ತಡೆಯುವುದು	सहन करणे

ಧಡಾ ೨೧ ವಾ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಪಾಠ

ಚರಿತ್ರೆ

ರಾಸ್ ಪುಟಿನ್

ರಶಿಯಾದ ರಾಜದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಅಂತಃಕರಣಗಳು ಬಹಳೇ ಖಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಸಪುಟಿನ ಸಾಧುವಿನ ದೈವೀಚಮತ್ಕಾರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದವರಾದ ಝುರೀನಾ ಇವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಶಾಂಕುರವು ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಸಾಧುವಿನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಾದರೂ ತಮಗೆ ಪುತ್ರಲಾಭವಾಗಲೆಂದು ಅವರು ರಾಸಪುಟಿನನ ಅನುಯಾಯೀವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ರಾಣಿಯವರು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ರಾಸಪುಟಿನನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಹೋಗಹತ್ತಿದರು. ಕರ್ಮಧರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನು. ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ಈ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರೂ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಕರನಾದ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ರಾಸಪುಟಿನನ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೂ ತಮಗೆ ಇಂಥ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನೆಂಬ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ರಾಣಿಯವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವು ಝಾರರ ಮೇಲೆಯೂ ಒಳಿತಾಗಿಯೆ ಆಯಿತು. ಇದರಿಂದ ರಾಸಪುಟಿನನು ದರಬಾರದೊಳಗಿನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿ ಅವನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಝಾರರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಝಾರರ ಯುವರಾಜನಾದ ಝಾರವಿಚ್ಚನು ವ್ಯಂಗನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಈ ವ್ಯಂಗವನ್ನು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಯುರೋಪದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಡಾಕ್ಟರರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ್ಗೆ ಝುರೀನಾ ಇವರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಾಸಪುಟಿನನನ್ನು ಕರೆತಂದು ರಾಜಮಂದಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಇರಹೇಳಿದರು. ಅವನ ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಸ್ವಲ್ಪಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ಝಾರವಿಚ್ಚನ ಕಾಲೊಳಗಿನ ವ್ಯಂಗವು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಅವನು ನಡೆಯ ಹತ್ತಿದನು. ಝಾರವಿಚ್ಚನು ವಾಸಿಯಾದ ಬಳಿಕ ರಾಸ್‌ಪುಟಿನನಿಂದ ಅವನು ಅಗಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಚಮತ್ಕಾರದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ ಝಾರವಿಚ್ಚನ ದೇಹವು ಪೂರ್ಣವತ್ ನಿರ್ಬಲವಾಯಿತು.

ಆದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಸಪುಟಿನನು ಝಾರರ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅವಶ್ಯಕನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನೊಬ್ಬನಾದದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿಷಯಕವಾಗಿ ರಾಜ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದದರಿಂದಲೂ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಝಾರನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಹತ್ತಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಧಿಕಾರಲಾಲಸರಾದ ಅಧಿಕಾರೀವರ್ಗದವರೆಲ್ಲ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ರಾಸ್‌ಪುಟಿನನ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಸ್‌ಪುಟಿನನು ಅಧಿಕಾರೀವರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಹತ್ತಿದಂತೆ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಪಕ್ಷದವರಿಗೆ ಬಲಾಢ್ಯನಾದ ಶತ್ರುವಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ರಶಿಯಾದ ಪವಿತ್ರನಾದ ಝಾರನು ಈ ಗೃಹಸ್ಥನವಶನಾಗಿದ್ದದರಿಂದ ಇವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ :ಕಾರಾಭಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಜನರಕಡೆಯಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದೇ ಇವನ ಕೆಲಸವಾಗಿರದೆ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಸುಂದರರು ಆದರೆ ಅನಾಥರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೇಲೆ ಅನನ್ವಿತವಾದ ಜುಲುಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ನೂರಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅವನು ಭ್ರಷ್ಟಮಾಡಿದನು. ನೃಪಾಂಗಣಗತನಾದ ಈ ಖಲನು ಶಲ್ಯದಂತೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ತಾಪದಾಯಕನಾದನು. ಇವನನ್ನು ದೇಶ ಬಿಡಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂದು ಅನೇಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ಮಾಡಲ್ಪ ಟ್ಟವು. ಪೆಟ್ರೋಗ್ರಾಡದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಝಾರನ ಆರಭ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಯ ವರೆಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಬೆಂಬಲವು ಇವನಿಗೆ ಇದ್ದದರಿಂದ ಜನರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ಪ್ರಮುಖರಾದ ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಅಭಾವವಾದ ದರಿದ್ರರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಇವನ ಧರ್ಮಾಲಯವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನವನ್ನಾಗಿ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ರಾಸಪುಟಿನನ ಧರ್ಮಾಲ ಯವು ಶ್ರೀಮಂತರೂ, ವಿಷಯಲೋಲುಪರೂ, ದುಂದುಗಾರರೂ ಆದ ಜನರ ಕೇಲಿಸ್ಥಾನವಾದಂತೆ, ಅನಾಥ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನಹಾನಿಯ ನರಕ ವಾಗಿತ್ತು. ಝಾರವಿಚ್ಛನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆದರೂ ಜನರ ಪ್ರವಾದಗಳು ಕೇಳಬರಹತ್ತಿದವು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಸ್‌ಪುಟಿನನು ಹದ್ದುಪಾರು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಮನುಷ್ಯನು ಒಮ್ಮೆ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟನೆಂದರೆ ಇವನ ಅವನತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ರಾಸ್‌ಪುಟಿನನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾನು ಎಷ್ಟು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಅಂಕಿತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂಬ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಲಜ್ಜತೆಯಿಂದ "ನೊಹ್ವೊ ಪ್ರೇಮ್ಯಾ" ಎಂಬ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

केरूर वासुदेवाचार्य या थोर साहित्यिकाच्या शैलीत मराठीचा प्रभाव स्पष्ट दिसतो. 'अनन्वित जुलमें' (अनन्वित जुलूम) व इतर काही शब्द हेच दर्शवितात. मराठी वाचकाना यांचे लिखाण समजावयास फार सोपे.

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳು	दृढ होणे
ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ	घालविण्यासाठी
ಮೂಲಕವಾಗಿ	मुळे
ಕರೆತಂದು	बोलावून आणून
ವಾಸಿಯಾಗಿ	बरे होणे, रोग नाहीसा होणे
ಅಗಲಿಸು	ताटातूट करणे
ವಿಚಾರಿಸು	सल्ला घेणे
ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ	मार्फत
ಕಡೆಯಿಂದ	कडून
ಸೆಳೆಯು	(द्रव्य) ओढणे, बळजबरीने घेणे
(ಅದೇ) ಇವನ ಕೆಲಸವಾಗಿರದೆ	त्याचे काम येवढेचं नव्हते, तर...
ಅನನ್ವಿತ	अनन्वत, अतिशय
ನೃಪಾಂಗಣಗತ ಖಲ	राजाच्या आश्रयांतील दुर्जन
ದೇಶ ಬಿಡಿಸಿ	देशा बाहेर
ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದರೂ	धर्माधिकारी देखील
ಝಾರನ ಆರಭ್ಯ ವರೆಗೆ	झारापासून (ते तहत–पर्यंत)
ಬೆಂಬಲ	पाठिंबा
ಮಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಅಭಾವವಾದ	दुपारच्या जेवणाची चिंता असलेले
ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರು	ठरवून घेतले

ದುಂದುಗಾರರು	उधळे
ಕೇಳಿಸ್ಥಾನ	वासनातृप्त करण्याचे ठिकाण
ಕೇಳಬರಹತ್ತಿದವು	कानावर येवू लागले
ನಾಚಿಕೆ	लाज
ಅಂಕಿತ ಮಾಡು	वश करणे
ಪತ್ರ	वर्तमान पत्र

ನಾಟಕ

ವೈದ್ಯನ ವ್ಯಾಧಿ

ರಂಗ - ೨

ಮಾರನೇದಿನ ಮಧ್ಯಾನ

[ಸುಬ್ಬಣ್ಣನ ಜಗುಲಿ — ಸೀತಮ್ಮ, ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನೂ ಪಾರ್ವತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನೂ ಕುಳಿತಿರುವರು.]

ಪಾರ್ವತಮ್ಮ

(ತಲೆಬಾಗಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ) ನೀವಿಬ್ರೂ ಹೇಳೋದೆಲ್ಲಾ ಸರೀಮ್ಮಾ, ಆದ್ರೆ ನಾವೇನ್ಮಾಡೋದು? ಎಷ್ಟಾದ್ರೂನೂವೇ ಹೆಂಗಸ್ರುನಾವು ಹೆಂಗ್ಸಾಗ್ಲೀ ಗಂಡ್ಸಾಗ್ಲೀ—ಯಾರಾದ್ರೂನೂವೆ ಅವರ್ನಡತೆ..... ಆಚರ್ಣೆ ಇವುಗಳ್ಗೆಲ್ಲಾ ಅವರವರ ಚಿಕ್ಕಂದ್ನಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಿರಿಯರು ಕಲಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾರ.....ಒಟ್ನಲ್ಲಿ ಹೇಳ್ತೀನೆ— ಗಿಡ ನೆಟ್ಟೋ ಸೊಟ್ಟೋ ಬೆಳ್ಯೋದು. ಎಲ್ಲಾ ಸಸಿಯಾಗಿರೋವಾಗ್ಲೇನೇವೇಯೋ ತೋಟಗಾರ ತೀರ್ಮಾನಿಸ್ದಾಂಗೆ ನನ್ಚಿಕ್ಕಂದ್ನಿಂದ ಹೆಂಗಸ್ಗೆ ಗಂಡಸಲ್ದೆ ಗುಡಿಯಿಲ್ಲಾ ಗೋಪ್ರವಿಲ್ಲಾ! ತನ್ಕತ್ಗೆ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟೋನಲ್ದೆ ಬೇರೆ ದೇವ್ರಿಲ್ಲಾ ದಿಂಡ್ರಿಲ್ಲಾಂತ ಬೆಳೆಸಿದ್ರು ನಮ್ತಾಯಿ. ನನ್ನ—ಏನಮ್ಮಾ! ಸಂಸ್ಕೃತ ಗೊತ್ತು ನಂತಾಯಿಗೆ

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮ

ಹೂಂ! ಪಾತು! ದಿಟ! ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿನ್ಗೆಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನ್ಸಂಸಾರದ ಗಲಾಟೇಲಿ ನಿನ್ಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಾ ಕಲ್ಸೋಕೆ ನನ್ಗೆ ಬಿಡ್ವಿರ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಅವಳ್ಹೆಸ್ರೇ ನಿನ್ಗೂ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಅವಳ್ಹೇಳ್ತಿದ್ದಾಂಗೆ ದುರ್ಗುಣೋವಾ ದುರಾಚಾರೋ! ಸರ್ವ ದೋಷ ಸಮನ್ವಿತಃ॥ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವಾನಾಂ ಪತಿರೇವೀಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ॥ ಅಂದ್ಹಾಗೆ ಗಂಡ ಹ್ಯಾಗಿದ್ರೂನೂವೇ ಅವನ್ಪಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಅವನ್ನ ಸಂತೋಷ್ಪಡ್ಸಿ ಅವನೆದುರ್ಗೇನೇವೇ ಅವನ್ಕಟ್ಟಿತ್ತಾಳಿ, ಅವನಿಟ್ಟುಂಕ್ಮ ಅಗ್ನಿನದ ಜೊತೇಲಿ ಆತ್ಮ ಹತ್ಯ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಾದ್ರೂ, ಅವನ್ನಾಯೋಕ್ಮುಂಚೆನೇವೆಯೋ, ಕಣ್ಮುಚ್ಚೋದೆ ಹೆಂಗಸ್ಗೆ

ಪರಗತಿ! ಇದು ನನಗಿಲ್ದಿದ್ರೂನೂವೇಯೋ, ರೇಗ್ಬೇಡಿ...... ಸೀತಾ ದೇವಿ ಅಂತ ಹೆಸ್ರಿಟ್ಟ ನಿಮ ಮಗಳು ಇಂಥಾ ದುರ್ಯೋಚನೆಗಳ್ನ ಒಂದೂ ತಿಳಿಯದ್ನಂಪಾತೂಗೆ ಬೋಧಿಸ್ತಿರೋದ್ನ ನೀವೊಂದ್ಮಾತೂ ಆಡ್ದೇ ಕೆಳ್ತಿ ರೋದು ಉಚಿತ್ವೇ? ಮಾತೃ ಧರ್ಮ್ವೇ? ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮ್ವೇ? ನನ್ಗಿಂತ ದೊಡ್ಡೋವ್ರ್ ನೀವು ಕೆಟ್ಟುಕಟುಂಬಾನ ಕುದುರ್ಸೋದು ಪುಣ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ, ಪತಿಸೇವೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮನೀತಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ್ನ ಮುಂದಿಟ್ಕೊಂ ಡ್ನಡೀತಿರೋ ನನ್ನಾಥು ಮಗಳ್ಗೆ ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ದುರ್ಬೋಧ್ನೆ ಮಾಡ್ತಿರೋ ನಿಮ್ಮ ಸೀತೂಗೂ, ಇದ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳ್ತಾ ಕೂತಿರೋ ತಮ್ಗೂ ರೌರವಾದಿ ನರ್ಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗ್ಬಾರ್ದ್ಲೂ; ಅಂಬೋದೊಂದೆ ನಮ್ಮ ಹಾರೈಕೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹೋಗ್ಬನ್ನಿ.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

ಬಾ! ಸೀತೂ ಬಾ! ಇಲ್ಲೇನೂ ಆಗೋ ಹಾಗಿಲ್ಲ! ನಾನ್ ತಿಳ್ಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಈ ಗಂಡ್ಸು ಬರೀ ಬಡಾಯಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಇವರ್ಬೆನ್ನೆಲುಬು ಗಳನ್ನು ಬಗ್ಸಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಿಳ್ಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ತಪ್ಪು! ಬಗ್ಸಿಲ್ಲಾ ಸುತ್ರಾಂ ಮುರ್ದೇ ಹಾಕ್ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಸೊಂಟದ ಸಮೇತ.

ಸೀತಮ್ಮ

ಪ್ರಪಂಚ್ದಂಗಸ್ರು ಹಾಳಾಗ್ಹೋಗ್ಲೀಮ್ಮಾ! ನಮ್ಗತೀ ಹೇಳು ಈಗ! ಈ ಮೊಂಡುಗಳೋ ಹೆಂಗಸ್ತನಾನ್ನೇ ಮರ್ತು ಕೋಣಗಳ್ಹಾಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಳುಹುಯ್ಯೋನೇ ಪರಮಾತ್ಮ ಅಂತ ಮುಳ್ಗಿವೆ! ಇವರ್ನ ನೀವೂ ನಮ್ಹಾಗೆ ಹೆಂಗಸ್ರು ಕುರಿಮೇಕೆಗಳಲ್ಲಾ! ಚೇತಸ್ಕೊಳ್ಳಿ ಅಂಬೋಕೆ ನಮ ಬಿಡ್ತಿಲ್ಲಾಮ್ಮಾ! ಅಪ್ರ ಹಣೇಲೂ ಬರೀಲಿಲ್ಲ (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಅವರು ಹೇಗಾದ್ರೂ ಹೋಗ್ಲೀ ಸಧ್ಯ ಈ ಗಂಡ್ಸು ಇವರ್ಮನೆ ಭೇತಾಳ್ನ ದುರ್ಬೋಧ್ನೇಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು. ಒಂದ್ವೇಳೆ ಹುಚ್ಚಳ್ಳಟ ಹಿಡ್ದು ನಮ್ಮನ್ನ...... ಪಟ್ನಕ್ಕೆ

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

(ಅಡ್ಡಮಾತಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ) ಉಷ್, ಆದೇ ನನ್ಗೂನೂವೇಯೋಚ್ನೆ. ಮಾತು ಮನೇಲ್ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಸ್ಕೊಳ್ಳೋಣ ಬಾ!

(ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಷ್ಟೆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಯ್ದು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಪರದೆಯು ಬೀಳುವುದು.

प्रसिद्ध कानडी नाटककार टी. पी. कैलास यांच्या "वैद्यन व्याधि" या नाटिकेतून हा उतारा घेतला आहे. म्हैसूरकडील बोलीभाषा व ती लिहिण्याची पद्धत ही दोन्ही दुर्बोध होत असल्यामुळे तोच उतारा शुद्ध भाषेत लिहून अर्थ दिला आहे.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

(ಅಡ್ಡ ಮಾತಾಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ) ಹುಷ್! ಅದೂ ಸಹ ನನ್ನ ಯೋಚನೆ

ವೈದ್ಯನ ವಾಧಿ

ರಂಗ - ೨

ಮಾರನೇ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ

(ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಜಗುಲಿ - ಸೀತಮ್ಮ - ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನೂ - ಪಾರ್ವತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮನೂ ಕುಳಿತಿರುವರು)

ಪಾರ್ವತಮ್ಮ

(ತಲೆಬಾಗಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ) ನೀವು ಇಬ್ಬರೂ ಹೇಳುವುದು ಎಲ್ಲ ಸರಿ ಅಮ್ಮಾ ಆದರೆ ನಾವು ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಂಗಸರು ನಾವು. ಹೆಂಗಸು ಆಗಲಿ, ಗಂಡಸು ಆಗಲಿ. ಯಾರು ಆದರೂ ಅವರ ನಡತೆ, ಆಚರಣೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಅವರ ಅವರ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಹಿರಿಯರು ಕಲಿಸಿದ ಬುದ್ಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ...... ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ - ಗಿಡ ನೆಟ್ಟಗೋ ಸೊಟ್ಟಗೊ ಬೆಳೆಯುವದು ಎಲ್ಲ ಸಸಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೆ ತೋಟಗಾರ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ ಹಾಗೆ. ನನ್ನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ 'ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಗಂಡನು ಅಲ್ಲದೆ ಗುಡಿಯಿಲ್ಲ, ಗೋಪುರವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ತಾಳಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವವನು ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ದೇವರು ಇಲ್ಲ-ದಿಂಡರು ಇಲ್ಲ.' ಎಂದು ಬೆಳೆಸಿದಳು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ನನ್ನನ್ನು. ಏನಮ್ಮ! ಸಂಸ್ಕೃತವು ಗೊತ್ತು ಇದ್ದಿತು ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಮ್ಮ

ಹೂಂ! ಪಾರ್ವತಿ, ಛಿಟ! ಸಂಸ್ಕೃತ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಇಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಸಾರದ ಗಲಾಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬಿಡುವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ ಅವಳ ಹೆಸರನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ.

दुर्गुणोवा दुराचारो सर्वदोप समन्वितः
स्त्रीणां शुद्ध स्वभावानां पतिरेव इश्वरः प्रभुः ।

ಅಂದ ಹಾಗೆ ಗಂಡನು ಹೇಗೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನ ಪಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿ, ಅವನ ಎದುರಿಗೆಯೇ, ಅವನು ಕಟ್ಟಿದ ತಾಳಿ ಅವನು ಇಟ್ಟ ಕುಂಕುಮ ಅರಿಶಿಣದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆದರೂ ಅವನು ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದೇ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಪರಗತಿ. ಇದು ನನಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಹ, ರೇಗ ಬೇಡಿರಿ. ಸೀತಾ ದೇವಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇಟ್ಟ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಇಂಥ ದುರ್ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೂ ತಿಳಿಯದ ನಮ್ಮ ಪಾತೂ (ಪಾರ್ವತಿ) ಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತ ಇರುವುದನ್ನು ನೀವು ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಆಡದೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಉಚಿತವೇ! ಮಾತೃ ಧರ್ಮವೇ? ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮವೆ? ನನಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರು ನೀವು. ಕೆಟ್ಟ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು. ಪುಣ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ, ಪತಿ ಸೇವೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಧರ್ಮ ನೀತಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ನಡಿಯುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಸಾಧು ಮಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ದುರ್ಬೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಸೀತೆಗೂ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತ ಕೂತಿರುವ ತಮಗೂ ರೌರವಾದಿ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಾರದು; ಅಂಬುವುದು ಒಂದೇ ನಮ್ಮ ಹಾರೈಕೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿರಿ (ಪ್ರ).

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ

ಬಾ! ಸೀತಾ! ಬಾ! ಇಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಗುವ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ - ಈ ಗಂಡಸು ಬರಿಯ ಬಡಾಯಿ ಮಾತಿನಿಂದ ಇವರ ಬೆನ್ನೆಲುವುಗಳನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ತಪ್ಪು! ಬಗ್ಗಿಸಿಲ್ಲ. ಸುತರಾಂ ಮುರಿದೇ ಹಾಕಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಸೊಂಟದ ಸಮೇತ.

ಸೀತಮ್ಮ

ಪ್ರಪಂಚದ ಹೆಂಗಸರು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ ಅವ್ವಾ! ನಮ್ಮ ಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳು ಈಗ! ಈ ಮೊಂಡುಗಳೋ ಹೆಂಗಸುತನವನ್ನೆ ಮರೆತು ಕೋಣಗಳ ಹಾಗೆ 'ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೂಳು ಹೊಯ್ಯುವವನು ಪರಮಾತ್ಮನು' ಎಂದು ಮಲಗಿವೆ ಇವರನ್ನು ನೀವು ನಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಹೆಂಗಸರು ಕುರಿಮೇಕೆಗಳಲ್ಲ! ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ! ಎಂದು ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನಮಗೆ ಬಿಡುವು ಇಲ್ಲ. ಅಮ್ಮ! ಅವರ ಹಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆಯಲಿಲ್ಲ (ಮೆಲ್ಲಗೆ) ಅವರು ಹೇಗೆ ಆದರೂ ಹೋಗಲಿ ಸದ್ಯ ಈ ಗಂಡಸು ಇವರ ಮನೆಯ ಜೀತಾಳನ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೆ ಬೆಚ್ಚಿ ಇದ್ದುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹುಚ್ಚಿಳು ಹಟ ಹಿಡಿದು ನಮ್ಮನ್ನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ.......

ಮಾತು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ ಬಾ.

(ಇಬ್ಬರೂ ತಿಪ್ಪೆಯ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ದಾಯ್ದು ಬಂದು ತಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಪರದೆಯು ಬೀಳುವದು

कठीण शब्द व कल्पना

ಜಗುಲಿ	दरवाजा जवळची बैठक
ಸರಿ	बरोबर
ಎಷ್ಟಾದರೂ	काही म्हटले तरी
ಆಗಲಿ	असो
ನಡತೆ	वागणूक
ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ	लहानपणी
ಕಲಿಸು	शिकविणे
ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ	एकंदरीत
ನೆಟ್ಟಗೆ	चांगला, सरळ, ताठ
ಸೊಟ್ಟ	वाकडा
ಸಸಿ	रोप
ತೋಟಗಾರ	माळी

ತೀರ್ಮಾನಿಸು	ठरविणे
ಅಲ್ಲದೆ	शिवाय
ಗುಡಿಗೋಪುರ	(द्विरुक्ति) देऊळ वगैरे
ಕತ್ತು	गळा
ತಾಳಿ	मंगळसूत्र
ದೇವರು, ದಿಂಡರು	(द्विरुक्ति) देवबीव
ದಿಟ	खरे, बरोबर
ಗಲಾಟೆ	गडबड
ಬಿಡುವು	फुरसत, मोकळीक
ಎದುರಿಗೆ	समोर
ಕುಂಕುಮ	कुंकू
ಅರಿಶಿಣ	हळद
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ	बरोबर घेवून, समेत
ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ	मरण्यापूर्वी
ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದು	डोळे झाकणें, मरणे.
ರೇಗು	रागावणे
ದುರ್ಯೋಚನೆ	वाईट विचार
ತಿಳಿಯದ	न समजणारा
ಆಡದೆ	न बोलता
ನನಗಿಂತ	माझ्यापेक्षा
ಕೆಟ್ಟ	(१) वाईट (२) (या ठिकाणी) बिघडलेला
ಕೂಡಿಸು	बसविणे
ಅಂಬುವುದು	अशी
ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	प्रार्थना
ದಯವಿಟ್ಟು	कृपा करून
ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ	चालते व्हा (संदर्भ), सामान्य : जाऊन या
ಬೆನ್ನೆಲುಬು	पाठीचा कणा
ಬಗ್ಗಿಸು	वाकविणे
ಸುತರಾಂ	पुरते, पूर्णपणे
ಮುರಿದು ಹಾಕು	मोडून टाकणे
ಸೊಂಟ	कंबर

ಸಮೇತ	सहित
ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ	' मसणात ' जाऊदेत
ಗತಿ	गत, भवितव्य
ಮೊಂಡುಗಳು	मूर्ख
ಮರೆ	विसरणे
ಕೋಣ	रेडा
ಕೂಳು	अन्न
ಹೊಯ್ಯು	ओतणे
ಮಲಗು	झोपणे
ಕುರಿಮೇಕೆ	बकऱ्या व मेंढ्या
ಹಣೆ	कपाळ, भाग्य
ಬರೆ	लिहिणे
ಸಧ್ಯ	सध्या
ಬೇತಾಳ	वेताळ
ಬೆಚ್ಚಿ ಇದ್ದದು	घाबरला आहे
ಹುಚ್ಚ	वेडा
ತೀರ್ಮಾನಿಸು	ठरविणे
ತಿಪ್ಪೆ	उकिरडा
ತಟ್ಟಿ	बांबूची भिंत
ಸೇರು	प्रवेश करणे
ಬಾಗಿಲ ಹಾಕು	दार बंद करणे

धडा २३ वा ಇಪ್ಪತ್ತುಮೂರನೆಯ ಪಾಠ

ಕತೆ

ಗಂಡುಬೀರಿ ಹೊಸಬಿ

ಮಾದನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಮೂರು ಮುದ್ದೆಗಳನ್ನು ನುಂಗಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ಅವನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದುದು ಮೂರೇ ಮುದ್ದೆಗಳು ಆದರೆ ಆವತ್ತು ಆ ಮೂರು ಮುದ್ದೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಅವನ ಗಂಗಳಕ್ಕೆ ಬೀಳದೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಿದ್ದುದರಿಂದ ಎರಡನೆಯದು ಬರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಾಯಿ ಹೊಸಬಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಮುದ್ದೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಸರನ್ನೂ ತಂದು ಬಡಿಸಿದಳು. ಮಾದನು ಅದನ್ನು ಉಂಡನು. ಹಿಟ್ಟು ಬಹಳ ಮೃದುವಾಗಿತ್ತು. ಎಸರು ಬಹಳ ರುಚಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾದನು ಆವರೆಗೆ ಅಷ್ಟು ರುಚಿಯಾದ ಎಸರನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ತುಟಿಯನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಾ 'ಇದು ಯಾರ್ಮನೆ ಎಸರು? ಬಾರಿ ಚೆನ್ನಾಗಯ್ತೆ' ಎಂದನು. ಅವನ ತಾಯಿ 'ಹಿಟ್ಟು, ಎಸರು ಎರಡೂ ಬೋರನ ಮನೇದು' ಎಂದಳು. ಮಾದನು 'ಹೊಸಬಿ ಬೋರನ ಹುಡ್ಗಿ ಯಾವ ಕೆಲ್ಸ ಮಾಡಿದ್ರು ಸುದ್ದಾಗಿ ಮಾಡ್ತಾಳೆ' ಎಂದು ಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಹೊಸಬಿಯ ಹಿಟ್ಟು ಎಸರಿನ ಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾದನಿಗೆ ಹೊಸಬಿಯ ವಿಚಾರ ಬಹಳ ಹಿತವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅವನು ಅವಳ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಆ ಹಿಟ್ಟನ್ನೂ ಎಸರನ್ನು ನುಂಗಿದನು. ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಆದ ನಂತರ ಗಂಗಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಏಳುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ 'ಏನಮ್ಮ ನಿನ್ಗೂ ವಯಸ ಆಯ್ತು. ಗೈಯೋಕೆ ಕೈಲಿ ತರಾಣವಿಲ್ಲ. ಹೊಸಬಿನ ಮದ್ವೆ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೆ? ನಿನಗೂ ಒಳ್ಳೆ ಸೊಸೆಸಿಕ್ತಾಳೆ' ಎಂದನು. ಮಾದನ ತಾಯಿಯು 'ಮಾದ! ನನ್ನ ಕೈಲಿ ಗೈಯೋಕೆ ಆಗೋಕಿಲ್ಲ, ದಿಟ, ಆದರೆ ನೀನು ಹೊಸಬಿನ ಮದ್ವೆ ಆಗೋದು ನನಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಮದ್ವೆ ಆಗು ಎಂತ ಎರಡು ವರ್ಸದಿಂದ ಹೇಳ್ತಾ ಇಲ್ವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೊಸಬಿ ಬೇಕಾಗೈತೆ. ಎಳೆ ಗಕ್ಕಿಗೆ ದನ ಆಸೆಬೀಳೋ ಹಂಗೆ

ನೀನು ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆ ಬಿಡ್ತಿದ್ದಿಯೋ! ಮದ್ವೆ ಆಗು ಬೋರನಿಗೆ ತೆರದ ಹಣ ಅಪಾರ ಸೂರಿಸ ಬೇಕಾಗತ್ತೈತೆ' ಎಂದಳು.

ಮಾದನು ಗಂಗಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದನು. ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಅವಳು ಊಟಮಾಡಿ ಎಲೆ ಅಡಕೆ ಅಗಿಯುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮಾದನು ಹೋಗಿ ಹುಲ್ಲು ಹೊರೆಯ ಮೇಲೆ ಹಚ್ಚಡವನ್ನು ಹಾಸಿ 'ಉಸ್ ಅಪ್ಪ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಕೊಂಡನು. ಹೊಸಬಿಯು 'ಏನ್ಮಾದ, ಬಾರಿ ಸೋತೀದಿಯು' ಎಂದಳು. ಮಾದನು ಕನಿಕರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದನಿಯಲ್ಲಿ 'ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ' ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು ಯಾಕೆ "ಹಿಟ್ಟಿಲ್ಲ? ಈಗ ತಾನೇ ನಿಮ್ಮವ್ವ ಇಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಮುದ್ದೆ ಹಿಟ್ಟು ಕೊಂಡ್ಹೋದಳಲ್ಲಾ, ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೇಲಿ ದೆವ್ವಾನೆ ಕೂತಯ್ತೆ'' ಎಂದಳು. ಮಾದನು 'ಉಸ್! ಒಂದ್ಮುದ್ದೆ ಹಿಟ್ಟು ಯಾವ ಮೂಲೆಕೆ, ರಾವಣನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅರಕಾಸಿನ ಮಜ್ಜಿಗೆ ನೀರು....... ಅದಿರ್ಲಿ ಹೊಸಬಿ, ನಿನ್ನೋಟು ಚನ್ನಾಗಿ ಎಸರು ಮಾಡೋರ್ನ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಎಸರು ಬಾರಿ ವೈನಾಗಿತ್ತು ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು 'ಮಾದಾ ನೀನು ನನ್ನ ಹಸಾನೂ ಅಟ್ಕೊಂಡು ಕಾವಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನಾನು ಎರಡು ರೊಟ್ಟಿ ಸುಟ್ಕೊಂಡು ಬತ್ತೀನಿ. ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಲಿರೊ ದಯ್ಯ ರೊಟ್ಟಿತಿಂದು ತೆಪ್ಪಗಾಯ್ತದೆ' ಎಂದಳು.

ಮಾದನು ತನ್ನ ಮುನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳ ಹೋರಿಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಬಿಯ ಕುಂಟ ಹಸುವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ತನ್ನ ಎತ್ತುಗಳು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾವಲಿಗೆ ಕಾಲನ್ನಿಡಲು ಹೊಸಬಿಗೂ ಅವಳ ಹಸುವಿಗೂ ಆರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದಿದ್ದ ಶೂರನವನು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸಬಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ಈ ಮನೋಭಾವವು ಹೊಸಬಿಗೆ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮಾದನು ಹೊಸಬಿಯ ಸೆರಗಿನ ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಬೋರನಿಗೂ ಕಾಣಿಸಿತು. 'ಹುಡ್ಗಿ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ಸುಖವಾಗಿ ಇರ್ಲಿ. ನನ್ನ ತೆರ ನಂಗೆ ಬರ್ಲಿ' ಎಂದು ಕೊಂಡು ಅವನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಹೊಸಬಿಯು ರೊಟ್ಟಿಯುನ್ನು ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿಗೆ ಹೋದಳು. ಮಾದನು ಹೊಸಬಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಹೊರೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತನಗಾಗಿ ಒಂದು ಹೊರೆ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕುಯ್ದು ಇಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅವಳು ತಂದ ರೊಟ್ಟಿಯುನ್ನು ಅವನು ಬಲು ಆತುರದಿಂದ ತಿಂದನು. ಅನಂತರ 'ಏನೇ ಹೊಸಬಿ! ನನ್ನ ಮದ್ವೆ ಆಗ್ತೀಯ?' ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ 'ನಾ ಹೇಳ್ದಂಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಇರ್ತಿಯಾ?' ಎಂದಳು. ಮಾದನು 'ನಿನ್ಮಾತು ರವಷ್ಟೂ ಮೀರೋಕಿಲ್ಲ. ಇನ್ಮೇಲೆ ನೀನೆ ನನಗೆ ಒಡತಿ' ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು 'ಅದಿರಲಿ ಮಾದ, ನನ್ನ ಕುಂಟ ಹಸು ಚೆಂದಾಗೈತಾ!' ಎಂದಳು. ಮಾದನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ 'ನಿನ್ನ ಹಸೂನ? ಗೋಮಾತೆ ಕಾಮಧೇನು ಹಂಗಯ್ತೆ' ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು ನಗುತ್ತಾ 'ನನ್ನ ನಾಯಿನೊ?' ಎಂದಳು. ಮಾದನು 'ನಿನ್ನ ನಾಯಿ ಬಾರಿ ಚುರುಕಾಗಯ್ತೆ, ನೈಸಾಗೂ ಅಯ್ತೆ' ಎಂದನು. ಹೊಸಬಿಯು 'ಅದ್ಕೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಸರಪಣಿ ಇಲ್ವಲ್ಲಾ' ಎಂದಳು. ತನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಸರಪಣಿಯು ಕೊರಳಿನ ನಾಯಿಯು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೂ ಹೊಸಬಿಯ ನಾಯಿಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದ ಮಾದನು ಹೊಸಬಿಯ ನಾಯಿಯು ದೇವಲೋಕದ ನಾಯಿಯೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಹ ಈಗ ಸಿದ್ಧನಾದನು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾದನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಹೊಸಬಿಯು ಅವನ ಒಡತಿಯೇ ಆದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಾವಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ಮಾದನು ಅವಳ ಭಾಗದ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮಾದನು ಹೊಸಬಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡನೆಂದು ಊರಿನವರೆಲ್ಲಾ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಿನೊಳಗಾಗಿ ಮಾದನಿಗೂ ಹೊಸಬಿಗೂ ಮದುವೆ ಆಯಿತು. ಹಳ್ಳಿಯವರೂ ಬೋರನೂ 'ಹುಡ್ಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಗಂಡನ್ನ ಹೊಡದ್ಲು' ಎಂದರು. ಮಾದನು ಮಾತ್ರ 'ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಿದ್ಲು' ಎಂದುಕೊಂಡನು. ಬೋರನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಕಾಸನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಮಾದನಿಂದ ತೆರದ ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲ್ಮಾಡಿದನು.

(श्री गोरूर रामस्वामी अयंगार यांच्या लघुकथा व कादंबऱ्या फार लोकप्रिय आहेत. म्हैसूर भागातील बहुजन समाजाच्या जीवनाचे मार्मिक व सहृदय वर्णन त्यांच्या कथांतून आढळते)

कठीण शब्द व वाक्प्रचार

ಹೊಸಬಿ-ಗಂಡುಬೀರಿ	पुरुषी वागणुकीची होसबी नावाची मुलगी
ಪಾಪ	एका खेडवळ तरुणाचे नाव
ಒಟ್ಟಾಗಿ	सर्व मिळून
ಮುದ್ದೆ	'रागी' या धान्याच्या पिठाची उकड. गोरगरिबांचे अन्न हेच.
ನುಂಗು	गिळणे
ಆವತ್ತು	त्यादिवशी
ಗಂಗಳ	पितळ्याचे ताट
ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು	एका मागून एक
ತೋರು	वाटणे, दिसणे
ಬಡಿಸು	वाढणे
ಹಿಟ್ಟು	पीठ
ಎಸರು	पातळ उसळ
ಉಣ್ಣು (ಉಂಡನು)	जेवणे
ಊಟಮಾಡು	खाणे
ಗಳಿಗೆ	घटिका, क्षणभर
ತುಟಿಚಪ್ಪರಿಸು	मिटक्या मारणे
ಯಾರ್ಮನೆ (ಯಾರ) ಮನೆಯ	कोणाच्या घरचे
ಬಾರಿ ವೈನಾಗಯ್ತೆ, ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿಇದೆ	फार सुरेख आहे
ಬೋರ	होसबीच्या बापाचे नाव
ಸುದ್ದಾಗಿ (ಶುದ್ಧವಾಗಿ)	चोखपणे
ಮಾಡ್ತಾಳೆ (ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ)	करिते
ಸವಿ	स्वाद, गोडी
ಹಿತವಾಗಿ	हवासा, सुखावह
ನಿನ್ಗೂ	तुला देखील
ವಯಸ ಆಯ್ತು (ವಯಸ್ಸು ಆಯಿತು)	वय झाले

ಗೈಯೋಕೆ ಕೈಲಿ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ	स्वयंपाक करावयाला हातात शक्ती नाही
ಹೊಸಬಿನ ಮದ್ವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳ ಹೊಸಬಿಯನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಲಾ!	होसबीशी लग्न करू !
ಸಿಕ್ತಾಳೆ (ಸಿಗುತ್ತಾಳೆ)	सापडेल
ಆಗೋಕಿಲ್ಲ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ	हातून होत नाही
ಮದ್ವೆ ಆಗೋದು - ಆಗುವುದು	लग्न करावयाचे
ಬೇಕಾಗಯ್ತೆ - ಬೇಕಾಗಿದೆ	हवी आहे
ಎಳೇ ಗರ್ಕೆಗೆ ದನ ಆಸೆ ಬೀಳೊ ಹಂಗೆ ಎಳೆಯ ಕರಿಕೆಗೆ ದನ ಆಸೆ ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ	कवळ्या गवतासाठी गुरे जशी तडफडतात तशी
ತೆರದ ಹಣ	पुरुषाने लग्नांत सासऱ्याला द्यावी लागते ती रक्कम
ಸುರಿಸು	ओतणे
ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	कुरण
ದಾರಿ	रस्ता
ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ಅಗಿಯುತ್ತಾ	पान सुपारी चघळीत
ಹೊರೆ	मोळी
ಹಚ್ಚಡ	पासोडी
ಏನ್ಮಾಡ ಬಾರಿ ಸೋತೀದಿಯ - . ಏನು ಮಾಡನೆ ಭಾರಿ ಸೋತಿರುವೆ	काय मादा ! फार थकला आहेस काय ?
ಕನಿಕರ	दया
ದನಿ	आवाज
ಕೊಂಡ್ಹೋದಳಲ್ಲಾ - ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋದಳಲ್ಲಾ	घेवून गेली ना !
ಹೋಟ್ಟೇಲಿ - ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ	पोटांत
ದೆವ್ವಾನೆ ಕೂತಯ್ತೆ - ದೆವ್ವವೇ ಕೂತಿದೆ	भूतच बसले आहे
ಮೂಲೆ	कोपरा
ಅರಕಾಸು	अर्धी पै
ಮಜ್ಜಿಗೆ ನೀರು	ताकाचे पाणी
ಅದಿರ್ಲಿ - ಅದು ಇರಲಿ	ते राहू दे

ನಿನ್ನೋಟು - ನಿನ್ನಷ್ಟು	तुझ्या इतके
ಮಾಡೋರ್ನ - ಮಾಡುವವರನ್ನು	करणाऱ्याना
ಹಸಾ - ಹಸುವು, ಆಕಳು	गायीला
ಕಾವಲು - ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು	कुरण
ರೊಟ್ಟಿ	भाकरी
ಸುಟ್ಕೊಂಡು - ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡು	भाजून
ಬತ್ತೀನಿ - ಬರುತ್ತೇನೆ	येते
ಹೊಟ್ಟೆಲಿರೊ - ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವ	पोटांतले
ದಯ್ಯ - ದೆವ್ವ	भूत
ತೆಪ್ಪಗಾಯ್ತುತೆ - ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತದೆ	थंड (तृप्त) होतो
ಹೋರಿ	पाडा
ಜತೆಯಲ್ಲಿ	बरोबर
ಕುಂಟೆ	लंगडी
ಅವಳಿಗೆ ಸೇರಿದ - ಸಂಬಂಧಿಸಿದ	संबंधीचे
ಸೆರಗಿನ ಹಿಂದೆ	मागे मागे, पदर धरून
ನಂಗೆ ಬರ್ಲಿ - ನನಗೆ ಬರಲಿ	मला मिळू दे
ಕುಯ್ದು	कापून
ರವಷ್ಟೂ	किंचित् देखील
ಮೀರು	उल्लंघणे
ಒಡತಿ	यजमानीण
ಚುರುಕು	हुषार
ಇಲ್ವೆಲ್ಲಾ - ಇಲ್ಲವಲ್ಲ	नाही ना
ಕೊರಳು	मान
ಬೆಳ್ಳಿ ಸರಪಣಿ	चांदीची साखळी
ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡನು	भुल्ला
ತಿಂಗಳಿನೊಳಗಾಗಿ	महिन्याच्या आंत
ಹುಡ್ಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಗಂಡನ್ನ ಹೊಡೆದ್ಲು - ಹುಡುಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಹೊಡೆದಳು	मुलीने चांगला नवरा पटकावला
ಕಾಸು	पै

ಧಡಾ ೨೪ ವಾ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾಠ

ನಿಬಂಧ

ಗ್ರೀಕರ ವಿಜ್ಞಾನ

(ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೬೦೦. ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೩೦೦)

ಈಜಿಪ್ಟರ ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯದವರ ಅನಂತರ ಬಂದ ನಾಗರಿಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದುದು ಗ್ರೀಕರ ನಾಗರಿಕತೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನದರ್ಪಣಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಈಶ್ವರನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಗಂಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದಂತೆ ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಗ್ರೀಕರಿಂದ ಇಳಿದು ಬಂದಿತೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಗ್ರೀಕರು ಮಾಡಿರುವಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಿಜ್ಞಾನದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಗ್ರೀಕರನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ಹೊಗಳಬಹುದು. ಆದರೂ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಗ್ರೀಕರಲ್ಲೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಗ್ರೀಕರ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳು ಆಡುವ ಮಾತು. ವಿಜ್ಞಾನ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಈಜಿಪ್ಟದಲ್ಲಿ. ಅದು ಬೆಳೆದುದು ಅವರು ಹಾಕಿದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಜ್ಞಾನ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತು ಕೊಳ್ಳಲು ಈಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಗ್ರೀಕ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಕೂಡ ಖಗೋಳ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಈಜಿಪ್ಟ್ ಬ್ಯಾಬಿಲೋನುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಹೀಗೆ ಗ್ರೀಕರು ಪೂರ್ವದೇಶದವರಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿತರೇ ಹೊರತು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಜಿಪ್ಟರು ಕೇವಲ ಫಲವಾದಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. (Utilitarians) ಗ್ರೀಕರಾದರೂ ವಿಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೆ ಅದರ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಗ್ರೀಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದು. ಗ್ರೀಕರ ಮೊದಲನೆಯ ವಿಜ್ಞಾನಿ ಥಾಲೀಸ್ (ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೬೪೦ - ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೫೪೬) ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಹೋಗಿ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮಹಾಪುರುಷನು ಇವನೇ.

ಇವನಿಗೆ ಖಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದವರು ಈಜಿಪ್ತರು. ಈ ಎರಡು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಗ್ರೀಸಿಗೆ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಇವನೇ ಕಾರಣ. ಈಜಿಪ್ತರಿಂದ ರೇಖಾಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿತು ಈ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುವಂತಾದನು. ಸಮರೇಖೆಗಳುಳ್ಳ ಬುಡದ ಕೊನೆಗಳು ಸಮನಾದುವು ಒಂದು ನೇರವಾದ ಗೆರೆ ಇನ್ನೊಂದು ನೇರವಾದ ಗೆರೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದಾಗ ಎದುರು ಬದಿರಾಗಿರುವ ಕೋನಗಳು ಸಮನಾದುವು. ಎಂದು ಕಂಡು ಹಿಡಿದವನು ಇವನೇ. ತಾನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ತ್ರಿಕೋನ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪಿರಮಿಡ್ಡುಗಳ ಎತ್ತರವನ್ನು ಅವುಗಳ ನೆರಳಿನ ಅಳತೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದನ್ನು ಈಜಿಪ್ತರ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ತ್ರಿಕೋನದ ಪಾರ್ಶ್ವಗಳಿಗೂ, ಕೋನಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತೀರದಿಂದ ಬಹುದೂರವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಹಡಗು ಎಷ್ಟು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲು ಒಂದು ಸೂತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಎತ್ತರವನ್ನೂ ದೂರವನ್ನೂ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಲು ಇವನು ರಚಿಸಿದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಸೈನಿಕರೂ ಪ್ಲೈಟುಗಳೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂಥ ದಿವಸವೇ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿಯುವುದು ಎಂಬುವನ್ನು ಗ್ರೀಕರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವನು ಇವನೇ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲಾ ನೀರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಎಂಬುದು ಇವನ ಭೌತಮತ, ಇವನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇವನ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ಗಾಳಿಯು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮೂಲ ಭೂತವೆಂದೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಬೆಂಕಿಯು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್, ತೇಜಸ್ಸು ವಾಯು ಈ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಭೂತಗಳೆಂದೂ ಇನ್ನೂ ಒಬ್ಬನು ಎಲ್ಲವೂ ಅಣುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುವು ಎಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭೌತವಾದಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಇವನ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಪೈಥಾಗೋರಾಸನು ಭೌತವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಆಧಾರವೆಂದು ವಾದಿಸಿದನು. ಇದೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ತರ್ಕ; ವಿಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿದ್ದು ವೃತ್ತ, ಕೋನ, ಚದರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಥಾಲೀಸ್ ಕಂಡು ಹಿಡಿದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ರೇಖಾಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಇವನು ಮಾಡಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇ ಯೂಕ್ಲಿಡ್ಡನ ಪುಸ್ತಕದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿವೆ.

ಪ್ಲೇಟೋ (ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೪೨೯ – ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೪೪೭.) ಹೀಗೆ ಥಾಲಿಸ್ ಪೈಥಾಗೋರಾಸ್ ಮುಂತಾದವರು ಪೋಷಿಸಿದ ಗಣಿತವು ಗ್ರೀಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದವನು ಪ್ಲೇಟೋ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದವರಲ್ಲಿ ಅವನು ಕೇವಲ ತಾತ್ವಿಕನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ತಾತ್ವಿಕನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಬಂದ ಕೀರ್ತಿ ಅವನು ವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾತ್ವಿಕನಾದರೂ ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿರುವನು. ಇವನು ಗಣಿತಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವನು ತನ್ನ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲಿನ ಮೇಲೆ ಬರೆಸಿದ್ದ ಈ ವಾಕ್ಯವೇ ನಿದರ್ಶನ. "ರೇಖಾಗಣಿತ ತಿಳಿಯದವನಿಗೆ ಇದರೊಳಗೆ ಅಡಿ ಇಡಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ." ರೇಖೆಗೆ ಅಗಲವಿಲ್ಲ ಉದ್ದ ಮಾತ್ರವಿದೆ, ಎಂದು ಅದರ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದವನು ಪ್ಲೇಟೋ. ಸಮಾನ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಳೆದರೆ ಉಳಿಯುವ ವಸ್ತುಗಳೂ ಸಮಾನಗಳೇ ಎಂಬ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧ ತತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದವನು ಇವನೇ. ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಲ್ಲಾ ನಿಂತಿರುವುದು ಈ ಸ್ವಯಂಸಿದ್ಧ ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ಎಂದ ಬಳಿಕ ಪ್ಲೇಟೋ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಈ ಸರ್ವ ವ್ಯಾಪಕತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದುದು, ಯೂಕ್ಲಿಡ್ಡಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಕೊಟ್ಟುದು ಈ ತತ್ವವೇ.

ದೊಡ್ಡ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಮರಾದ ಶಿಷ್ಯರು ಸಿಕ್ಕುವುದು ಕಷ್ಟ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ಲೇಟೋ ಬಹಳ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ. ಇವನ ಶಿಷ್ಯರು ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಚಂಡರು. ಇವರಲ್ಲೊಬ್ಬನು ದೀರ್ಘವೃತ್ತ (Ellipse) ಪರವಲಯ (parabola) ಅತಿಪರವಲಯ (Hyperbola) ಇವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಭೂಮಿಯ ಪರಿಧಿ (Circumference)ಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಯೂಕ್ಲಿಡ್ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇವನ ಶಿಷ್ಯನೇ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಿಲಂತೂ ಇವನ ಆಪ್ತ ಶಿಷ್ಯನೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ

ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ. ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ (ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೩೮೪) ಇವನು ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ವಿಶ್ವವಿಜೇತನಾದ ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರನೊಡನೆ ಅನೇಕ ದೇಶಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅಥೆನ್ಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಇವನು ಪ್ಲೇಟೋವಿನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಖಂಡಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ನಡವಳಿಕೆ ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಯಾರೋ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಅವನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟನು. "ನನಗೆ ನನ್ನ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿದೆ. ಆದರೆ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು. ಇದರಿಂದ ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾವವೆಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಸರಸ್ವತಿಯ ಅವತಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಇಡಬಹುದಾದರೆ ಅದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ಅವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜ್ಞಾನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಅವನ ಕೈವಶವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ನಕಾಸೆ ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಶ್ವಜ್ಞಾನ ದರ್ಪಣಗಳಲ್ಲಿ ಇವನದೇ ಮೊದಲನೆಯದು. ಇವನ ಕಾಲದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ; ಆದರೂ ಈಗ ಕೂಡ ಯಾವ ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಚಾರ ಬರೆಯಬೇಕಾದರೂ ಇವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲಿ, ಮನಶ್ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲಿ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡರೂ ಇವನು ಹಾಕಿದ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಆಯಾ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು. ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ, ಚರಿತ್ರೆ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಇವನು ವಿವರಿಸುವಷ್ಟು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಇನ್ನು ಯಾರೂ ವಿವರಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ.

(श्री. जी. हनुमंतराव यांचा निबंध संस्कृत प्रचुर असल्याने समजण्यास अवघड नाही)

कठीण शब्द, कल्पना व वाक्प्रचार

ನೇರವಾಗಿ	सरळ, थेट
ಇಳಿದುಬರು	उतरून येणे
ಬೆಳವಣಿಗೆ	वाढ
ವಿಚಾರವಾಗಿ	बद्दल
ಆಡುವ ಮಾತು	म्हणणे, प्रतिपादन
ತಳಹದಿ	पाया
ಕಲಿಯಲು	शिकण्यास
ಹೊರತು	शिवाय
ಕೈಕೊಳ್ಳು	हाती घेणे
ಸಲ್ಲು	(श्रेय आदि) पोहोचणे
ರೇಖಾಗಣಿತ	भूमिती
ಮೀರಿಸಿದ	मागे टाकून
ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡು	शिकविणे
ಬುಡ	तळ, बूड
ಗೆರೆ	रेखा
ಕತ್ತರಿಸು	छेदणे
ಎದುರು ಬದುರಾದ	एकमेकासमोर
ಲಕ್ಷಣ	व्याख्या
ಪಿರಮಿಡ್ಡು	पिरामिड
ನೆರಳು	सावली
ಅಳತೆ	माप
ಪುರೋಹಿತ	नेते
ಹಡಗು	जहाज
ಹೇಳಿಕೊಡು	शिकविणे
ಭೌತಮತ	पदार्थ विज्ञानांतील मत
ಗಾಳಿ	हवा
ಬೆಂಕಿ	अग्नि
ಮೂಲಭೂತ	महाभूत
ಚದರ	वर्ग (फूट)
ತಾತ್ವಿಕ	तत्त्वज्ञान

ಮರೆಸಿಬಿಡು	विसर पाडणे
ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ	पुष्कळ अंशी
ಬಾಗಿಲ	दरवाजा
ಅಡಿ	पाय, पाऊल
ಅಗಲ	रुंदी
ಉದ್ದ	लांबी
ಕಳೆ	वजा (उणा) करणे
ಉಳಿಯುವ	शिक्षक
ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ	भाग्यवान
ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬರು	एकापेक्षा एक
ಅಳೆ	मोजणे, मापणे
ಸುತ್ತು	प्रवास करणे
ಬಲವಾಗಿ	जोरदारपणे
ಭಾವ	भावना
ಕೈವಶ	हस्तगत
ವಿಂಗಡಿಸು	पृथःकरण करणे
ನಕಾಸೆ	नकाशा
ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು	घेणे
ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ	कित्ता
ಆಯಾ	जे...ते...
ವ್ಯತ್ಯಾಸ	फरक
ವಿವರಿಸು	समजावून देणे

धडा २५ वा   ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಪಾಠ

ಲೋಕಗೀತ

ಗ್ನಾನದ ದೀಪ

ಯೆಂಡ ಕುಡಿದೋನ್ ಕಂತೇಂತೇಳಿ
ನಗದೆ ಯೇಳೊದ್ ಕೇಳು
ಒಂದು ದಿನಾರ ಸಾಜ್ ತಿಳಕೋ
ಇಪ್ಪೇ ಇರತ್ತೈತ್ ಗೋಳು
ಬೀದಿ ದೀಪ ಇರತ್ತೈತ್ ಅಂಗೇ
ಇರೋ ಜಾಗದಾಗೇನೆ
ನಡಿತಾಸಿದ್ರೆ ನೆರಳೊಂದ್ಮಾತ್ರ
ಬತ್ತೈತ್ ಇಂದಾಂಗೇನೆ
ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಬೇಕಂತಂದ್ರೆ
ಓಗ್‌ಬೇಕ್ ಅದರ ತಾಕೇನೆ
ನೆರಳೀನ್ ಕತ್ಲೆ ಬೇಡಾಂತಂದ್ರು
ಬತ್ತೈತ್ ಇಂದಾಂಗೇನೆ
ಇದನ ಕಾಣ್ತ ಕಾಣ್ತ ನಂಗೆ
ನೆಪ್ಗೆ ಬಂದಂಗ್ ಆತು
ಬೆಳಕೇಗ್ನಾನ - ಕತ್ಲೆ ಅಗ್ನಾನ್
ಅನ್ನೋ ದೊಡ್ಡೋರ್ ಮಾತು
ಗ್ನಾನಕ್ ಮನಸ ಕಸ್ಟ ಬೀಳ್ಬೇಕು
ಅನ್ನೋ ದೊಡ್ಡೋರ್ ಮಾತು
ಅಗ್ನಾನ್ಕೇನೂ ಬೇಡಾನ್ನೋದು
ಸಾಜ್ ಅದಂಗ್ ಆತು
ದೀಪದ ತಾಕೆ ಬಂತಂದ್ರ್ ಅದೋ
ಕಾಲೀನ್ ಕೆಳ್ಗೆ ನೆರಳು
ಅಗ್ನಾನ್ ಎಲ್ಲ ಗ್ನಾನಕ್ ಸರಣು
ಅನ್ನೋದ್ ಅದ್ಕೆ ತಿರಳು

ದೊಡ್ ದೊಡ್ ಸತ್ಯ - ನಂ ಮುಂದೇನೆ
ಬಿದ್ಕೊಂಡ್ ಒದ್ದಾಡ್ತಿದ್ರೂ
ಸುಧ್ಕಿಕ್ಷದ್ದೇವೆ ಯಾವಾಗ್ ಅದನ
ನಾವುಗೋಳ್ ಕಲಿಯೋದ್ ಆದ್ರೂ
ತಿಳಿದೋರ್ ಕಾಲ್ ಇಡಕೊಂಡಿ ಕಲಿಯೋರ್
ಇಂದಿನ ಕಾಲ್ದಾಗ್ ಇದ್ರೂ
ಕಲಿಯೋ ಮಂದಿ ಎಲ್ಲಾರೀಗ
ಕಲಿಸೋರ್ ಮೇಲ್ ಬಂದ್‌ಬಿದ್ರೂ

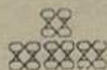
['यंडकुडुक (दारुड्या) रत्न ' या नावाने सुंदर कविता लिहिणारे श्री राजरत्न यानी या कवितेत ज्ञानाचे महत्व पटवून दिले आहे भाषा रांगडी असूनही भाव मात्र उदात्त आहे. प्रथम साध्या भार्षेत कविता अशी आहे.]

ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನ ಕಂತೇ ಎಂದು ಹೇಳಿ
ನಗದೆ, ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು
ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಸತ್ಯ ತಿಳಿದುಕೋ
ಇಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ ಗೋಳು
ಬೀದಿಯ ದೀಪ ಇರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ
ಇರುವ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿಯೆ
ನಡೆಯುತ್ತಲೆ ಇದ್ದರೆ ನೆರಳು ಒಂದು ಮಾತ್ರ
ಬರುತ್ತದೆ ಹಿಂದೆ ಹಾಗೆಯೆ
ಇದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಕಾಣುತ್ತ ನನಗೆ
ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಆಯಿತು
ಬೆಳಕೇ ಜ್ಞಾನ - ಕತ್ತಲೆ ಅಜ್ಞಾನ
ಅನ್ನುವ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು
ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಕಷ್ಟ ಬೀಳಬೇಕು
ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ನೆರಳು
ಅಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶರಣು
ಅನ್ನುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ತಿರುಳು

ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆಯೆ
ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ
ಸುಮ್ಮಕೆ ಇದ್ದೇವೆ ಯಾವಾಗ ನಾವುಗಳು
ಅದನ್ನು ಕಲಿಯುವದು ಆದರೂ
ತಿಳಿದವರ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವವರು
ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು
ಕಲಿಯುವ ಮಂದಿ ಎಲ್ಲವರು ಈಗ
ಕಲಿಸುವವರ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದರು

शब्दार्थ

ಹೆಂಡ	ताडी
ಕಂತೆ	चरळणे
ನಗದೆ	न हसता
ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ-ಗೋಳು	त्रास हा नेहमीचाच आहे
ನೆನಪಿಗೆಬರು	आठवणे
ತಿರುಳು	सत्य
ಒದ್ದಾಡು	तडफडणे
ಸುಮ್ಮನೆ	गप
ನಾವು ಕಲಿಯುವುದಾದರೂ ಯಾವಾಗ	आम्ही शिकावे तरी केव्हा ?
ಮಂದಿ	लोक
ಕಲಿಸುವವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರು	शिक्षकांनाच हात दाखवू लागले

ಧಡಾ ೨೯ ವಾ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ

ಒಲುಮೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾವ್ಯದ ಈಗಣ ವಸಂತದ ಹೊಸ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೆ "ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ"ದ ಒಂದು ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಪ್ರಣಯ ಕವಿತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯಗಳು ಆರೋ ಎಂಟೋ ಇದ್ದವು ಅದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ "ತಿ. ನಂ. ಶ್ರೀ" ಎಂದು ಸಹಿ ಇತ್ತು. ಲೇಖಕರು ನನಗೆ ತಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಪದ್ಯಗಳ ರಚನೆ, ಮಾತಿನ ಮಿತ, ಭಾವದ ಹಿಡಿತವಾದ ಬಿಕ್ಕು - ಇವುಗಳಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾಯಿತು. ಈ ಲೇಖಕರು ತರುಣರಾಗಿದ್ದು ಹೀಗೆಯೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬಲ್ಲರಾದರೆ ಇವರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಕವಿತೆಗಳು ಬರಬೇಕು, ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಆಗ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಹೇಳಿದೆನು ಮತ್ತು ಲೇಖಕರು ಯಾರೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದೆನು. ಬೆಂಗಳೂರ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಹುಮತಿ ಬಂದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅವರ ಪರಿಚಯವು ಆಯಿತು. ಮೈಸೂರ ಮಹಾರಾಜರ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಕವನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ತರುಣರಾದ ಲೇಖಕರು ಒಂದು ಪದ್ಯ ಎರಡು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಯಾರಿಗೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇವರು 'ಒಲುಮೆ'ಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಣ್ಣ ಕವಿತೆಗಳ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವುದನ್ನೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಇವರ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಲುಮೆಯ ಕವಿತೆ ಇರಲೇಬೇಕು. ಕದ್ದೋ ಕಾದಾಡಿಯೋ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಸೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಕಾಡು ಮನುಷ್ಯನ ಮೊದಲು, ಹೆಣ್ಣೆನ್ನುವುದು ದೈವ ಅದನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಪೂಜೆ, ಅದು ಒಲಿಯುವುದು ಸಿದ್ಧಿ ಎನ್ನುವ ಸಾತ್ವಿಕ

ಪ್ರಣಯಿಯವರೆಗೆ ಮಾನವ ವರ್ಗವೆಲ್ಲ ಪ್ರಣಯದ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಒಲುಮೆಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳಿಲ್ಲ. ಅದರ ದಾರಿಯನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳದೆ ಸಮಾಜದ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ದನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಒಲುಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ತೀರ್ಥಪುರದ ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಣಯದ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕಷ್ಟವೇ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಇಂಥ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವವರಿಗೆ ಪ್ರಣಯದ ಬಹು ಸಂದರ್ಭಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಸೌಕರ್ಯ ಹೆಚ್ಚು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಯುಳ್ಳ ತರುಣರಿಗೆ ಅನೇಕರಿಗೆ ಸತಿಯರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದವರು ನೋಡಿ ಮೆಚ್ಚುವ ತರುಣಿಯರು ಸೋದರರಿಗೆ ಸತಿಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ತರುಣನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಣಯದಕಡೆಗೆ ಕುಡಿಹಾಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಆ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಂದು ನೆಲೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರಸಾರ ಕಡಿಮೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ತಾನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಕೋಚ. ಪ್ರಣಯದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಕೋಚ ಇದ್ದದ್ದೂ ಹೆಚ್ಚು. ಹೀಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರಣಯ ಗೀತ ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡ ಇಂಥಾ ಸಣ್ಣ ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಾಕಮಾಡಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀ ಕಂಠಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ರಸವನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾರೆ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯದ ದೀಪವು ಹಚ್ಚುವ ರೀತಿ, ಅದರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಸೇರಿ ಅದು ಬೆಳೆಯುವ ರೀತಿ, ಸ್ನೇಹ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಅದು ಕುಗ್ಗುವ ರೀತಿ, ಪ್ರಣಯಿಗಳು ಓದಿಗಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ದೂರವಿರುವ ಅಥವಾ ಒಂದು ನೀತಿಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರವಾಗಿರುವ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೃದಯದ ಆ ದೀಪ ನಂದದಿದ್ದರೂ ಕುಂದಿರುವ ರೀತಿ, ಅದು ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ

ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗಾಳಿ ಬೀಸಿ ಅದು ಆರಿ ಹೋಗಿ ಕತ್ತಲು ಮುಚ್ಚುವ ರೀತಿ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕವಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀ ಕಂಠಯ್ಯನವರ ಪದ್ಯಗಳೂ, ಅನುವಾದಗಳೂ ಬಹಳ ಚನ್ನಾಗಿವೆ. ಇವರು ಅನುಭವಿಗಳು, ಕವಿಗಳು, ರಸಾಭಿಜ್ಞರು. ಇವರಿಗೆ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರೌಢಿಮೆ ಯಿದೆ. ಇವರ ಕಾವ್ಯದ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ, ಸರಸ ವಾಗಿ ಹೇಳುವ ಸಹಜ ಪದ್ಧತಿ.

[श्री मास्ती वेंकटेश अय्यंगार "श्रीनिवास" यांनी केलेली श्री. ती. न. श्रीकंठय्या यांच्या ओलुमे (प्रीती) या कविता संग्रहाची समीक्षा]

कठीण शब्द व कल्पना

ಸಂಚಿಕೆ	अंक (मासिकाचा)
ಹಿಡಿತವಾದ ಬಿಚ್ಚು	सुटसुटीत मांडणी
ಬಹುಮತಿ	पारितोषक
ಕವನ	काव्य
ಒಲುಮೆ	प्रीती
ಒಂದು ಸಾಹಿತ್ಯವೆಂದ ಮೇಲೆ	कोणतेहि साहित्य म्हटले तर
ಕದ್ದೋ ಕಾದಾಡಿಯೋ	चोरुन किंवा लढून
ಕಾಡು ಮನುಷ್ಯನ ಮೊದಲು	रानटी मनुष्यापासून...ते...
ದೈವ	दैवत
ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳು	प्रसन्न करुन घेणे
ಒಲಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಾಳಿಲ್ಲ	प्रीतीविणे जिणे नाही
ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳು	सुधारुन घेणे
ಬಣ್ಣಿಸು	वर्णन करणे
ಕುರಿತ	संबंधी
ಸೌಕರ್ಯ	सोय
ಸತಿ	बायको
ಹಾಗಿಲ್ಲದವರು	जे तसे (विवाहित) नाहीत ते
ಸೋದರ	बंधू

ಕುಡಿ	पालवी, अंकुर
ನೆಲೆ	बैठक
ಚೌಕ	स्वयंपाक घर
ಸ್ನೇಹ	तेल
ಕುಗ್ಗು	ओसरणे
ಓದು	वाचन, अभ्यास
ನಂದದಿದ್ದರೂ	जरी विझला नाही तरी
ಕುಂದು	कमी होणे
ಬೀಸು	(वारा) वाहणे
ಆರಿಹೋಗು	विझणे
ಕತ್ತಲು	काळोख

धडा २७ वा   ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಪಾಠ

ವೃತ್ತಲೇಖನ (Reportage)

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ ಕಾಶೀ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘವು ಈ ವರ್ಷ (೧೯೩೩·೩೪) ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳ ವರದಿಯನ್ನು ನಾಡಿಗರ ಮುಂದಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲೊಂದು ತರದ ಉತ್ಸಾಹ. ಕಳೆದ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಈ ವರ್ಷ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಮಂಗಳೂರು, ಮೈಸೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೆಳಗಾಂವಿ, ಅನಂತಪುರ, ಕೋಲಾರ ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಎಪ್ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಮೀರಿದೆ. ಇದು ನಾಡ ಯುವಕರ ಮುಂದುವರಿವ ಹುರುಪನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ವರ್ಷವೂ ಸಂಘವು ಆರು ಸಭೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾದ ಹಾಗೆ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನೂ, ಗಾಯಕರನ್ನೂ ಕರೆಸಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾ ಸೇವೆಯನ್ನು ಶಕ್ತಿಗೆ ನಿಲುಕುವಷ್ಟು ಮಾಡಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ಸಭೆಯು ಜೂಲೈ ತಿಂಗಳ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಡಾ॥ ದಾಸಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಕಾರ ಚುನಾವಣೆಯಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು - ಡಾ॥ ದಾಸಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಎಂ. ಎ. ಪಿ. ಎಚ್. ಡಿ.
ಎಫ್. ಇಸ್ಸ್. ಎಸ್. ಡಿ.

ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರು - ಪ್ರೊ. ವಾಮನ ಭಟ್ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ.

ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು - ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪೇಜಾವರ ಸದಾಶಿವರಾಯರು
,, ಎಸ್. ಜಗದೀಶನ್
,, ಕೆ. ನಾರಾಯಣ ಪೈ

ಇವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿಯದೊಂದು ಸಹಾಯಕ ಸಮಿತಿಯೂ ನೇಮಕವಾಯಿತು. ಡಾ॥ ದಾಸಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದಿನ

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಅತಿಥ್ಯವಿತ್ತ ಗೃಹಪತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು.

ಎರಡನೆಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸದಸ್ಯರ ಪರಿಚಯವಾದ ಮೇಲೆ ಜೊಂಬಾಯಲ್ಲಿ ಈಗ ತಾನೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದ ಹಿತಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ॥ ಗೋಡಬೋಲೆ ಯವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸರಸವಾಗಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಮೂರನೆಯ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಘವು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಪಂಚಕ್ರೋರಿಯ ಕಡೆ ಐದಾರು ಮೈಲು ನಡೆದು ಮುಂಜಾನೆಯಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೆ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರ ಮನೆಯಿಂದ ಶಂಖ ಜಾಂಗಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟೆವು. ಹಳ್ಳಿ ಗಳ ನಡುವೆ ಹಾದು ಹೋಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಮಾವಿನ ತೋಪಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸಂಜೆ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ದೆವು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಭೆಯು ಫಿಸಿಕ್ಸ್ ಥಿಯೆಟರಿನಲ್ಲಾಯಿತು. ಮೈಸೂರಿನ ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ತಮ್ಮ ಪಿಟೀಲಿ ನಲ್ಲಿ ಅಮೋಘವಾದ ವಾದನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಶ್ರೀಯುತರು ಹುಟ್ಟು ಗುರುಡರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಲೆಗೆ ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ಮೆರುಗಿದ್ದಿತು' ಐದನೆಯ ಸಭೆಯು ರಾಜಪುತಾನ ಹೊಸ್ಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಡಾ॥ ಗೋಡಬೋಲೆ ಯವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತಿ ಗಳೂ, ನಾಟಕಕಾರರೂ, ನಟರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೋಟೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು "ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿ"ಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಸರಸೋಜ್ವಲವಾದ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಡಾ॥ ಗೋಡಬೋಲೆಯವರೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ನಾಟಕ ಕಲೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. ಆರನೆಯ ಸಭೆಯು ರಾಜಪುತಾನದ ಉಪ್ಪ ರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿತು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಾರಂತರೇ ಒಂದುವರೆ ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ನಟನೆಯಿಂದ, ಹಾಡುಗಳಿಂದ, ಕಥೆಗಳಿಂದ ನಾಟಕದ ಹಲವು ಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಭಿಕರ ಮನೋರಂಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದರು. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಾರಂತರು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನ ಸಂಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಅವಸರ

ವಾಗಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಅವರ ನೆರವಿನಿಂದ ಆಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿತ್ತು.

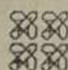
ಕೊನೆಯದಾಗಿ ನವಂಬರ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಘದ ವಾರ್ಷಿಕೋತ್ಸವವು ಬಹಳ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಂಘದ ಸದಸ್ಯರೊಳಗೊಂಡು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಪಂದ್ಯಾಟವಾಯಿತು. ಆಟವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇತರ ಪ್ರೊಫೆಸರುಗಳು ಹಲವರು ಬಂದಿದ್ದರು. ಡಾ॥ ಗೋಡಬೋಲೆಯವರ ಪಕ್ಷವು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಆಡಿದ್ದರೂ ಡಾ॥ ದಾಸಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಪಕ್ಷವು ಜಯಶಾಲಿಯಾಯಿತು.

[पेजावर सदाशिवराव यांनी लिहिलेला हा काशी विश्वविद्यालयातील कर्नाटक संघाचा १९३३–३४ सालचा अहवाल आहे.]

कठीण शब्द आणि कल्पना

ವರದಿ	अहवाल
ನಾಡಿಗರು	देशबांधव
ಮುಂದಿರಿಸು	सादर करणे
ತರ	प्रकार
ಪ್ರಾಂತ್ಯ	प्रांत
ಮೀರು	अधिक होणे
ನಾಡು	देश
ಮುಂದುವರಿವ	प्रगती साधण्यासाठी
ಹುರುಪು	उत्साह, हुरूप
ಏರ್ಪಡಿಸು	व्यवस्था करणे
ನಿಲುಕು	हात पोहोचणे, हातास लागणे
ಜರುಗು	भरणे
ಚುನಾವಣೆ	निवडणूक
ನೇಮಕ	स्थापना
ಸರಸವಾಗಿ	सुरेख

ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ	कार्यक्रम या नात्याने
ಕಾಲ್ನಡಿಗೆ	पायी चालणे
ಕಳೆ	(वेळ) घालविणे
ಶಂಖಜಾಂಗಟೆ	शंख आणि घंटा
ಹಾದು (ಹಾಯ್ದು)	आतून जावून
ಮುಟ್ಟು	पोहोचणे, शिवणे
ಪಿಟೀಲು	व्हायोलीन
ಹುಟ್ಟುಕುರುಡ	जन्मतः नेत्रहीन
ಮೆರುಗು	शोभा
ಉಪ್ಪರಿಗೆ	गच्ची
ನಟನೆ	अभिनय
ಹಾಡು	गाणे
ಅವಸರವಾಗಿ	बाईने
ನೆರವು	सहाय्य
ಆಡು	(नाटक) बसविणे, खेळणे
ವಿಜೃಂಭಣೆ	थाट
ಪಂದ್ಯಾಟ	कसोटी शर्यत
ಆಟ	खेळ

धडा २८ वा   ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಕತೆ

ಮೈಸೂರು ಮಂಜಣ್ಣ ಒಬ್ಬ ಜಮೀನುದಾರರ ಒಕ್ಕಲು. ಅವನಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಗದ್ದೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಅಡಕೆ ತೋಟವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ದೂರದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜಾನುವಾರುಗಳು ತನ್ನ ಗದ್ದೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಿವಿ ಬಾಲಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಚಹರೆ ತಪ್ಪಿಸಿ ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡನು. ನೆರೆಯುವರ ಗದ್ದೆಗಳಿಂದ ಹಾರೆ, ಗುದ್ದಲಿ ಮೊದಲಾದ ಹತಾರುಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ತಂದನು. ಕಾಸಿಗೆ ಕಾಸು ಗಂಟುಹಾಕಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಅಂಟು ಹಾಕಿ ಅಂತೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದುಡ್ಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಸಗಣಿ, ಕೆಸರು ಹಿಡಿದು ಜಿಡ್ಡು ಜಿಡ್ಡಾದ ಅಂಗಿ, 'ಪಂಚೆ' ಟೋಪಿಗಳನ್ನೇ ಹರಿದು ಚಿಂದಿ ಚಿಂದಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಉಡತೊಡಗಿದನು. ಹೆಂಡತಿಗೆ 'ಮಿತವ್ಯಯ'ವನ್ನು ಕಲಿಸತೊಡಗಿದನು. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಕಾಟ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕೆಲವು ಆಭರಣಗಳನ್ನೇನೋ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಹೀಗಾಗಿ ಕೆಲವು ವರುಷಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಂತರ ಶ್ರಮಯಾತನೆಗಳಿಂದ ಮೈಸೂರು ಮಂಜಣ್ಣನು ಮೈಸೂರು ಮಂಜಣ್ಣ ಗೌಡರಾದನು. ಅನೇಕರು ಅವನನ್ನು ಮಂಜಣ್ಣ ಗೌಡರೇ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮಂಜಣ್ಣನಿಗೆ ಪಿತ್ತ ನೆತ್ತಿಗೇರಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾತರನಾದನು. ಮಾರ್ಗ? ಮಂಜಣ್ಣನು ಹಗಲಿರುಳು ಐಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಮಾಡುವ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾಗಿ ಭೂತಗಳಿಗೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ವಿಧವಿಧವಾದ ಕಾಣಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರಾಣ ಭಾಗವತರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ಈಶ್ವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸಂಪತ್ತು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿನಂಬಿದ್ದ ಆತನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅದ್ಭುತ ರೀತಿಯಿಂದ ತಾನು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ದಿನದಿನವೂ ಆ ಮಹಾಮುಹೂರ್ತವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸ ತೊಡಗಿದನು.

ಅಘಟಿನ ಘಟನಾಕಾರಿಯಾದ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಮರಿ ಹಾಕಬಹುದೆಂದು ದಿನವೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿ ಎಣಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಚೊಕ್ಕ ಚೊಕ್ಕವಾದುವೇ ಹೊರತು ಲೆಕ್ಕ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿಲ್ಲ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಹಣದ ಗಂಟನ್ನು ತಂದು ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹಾಕಬಹುದೆಂದು ದಿನದಿನವೂ ಮನೆಯ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ನೋಡಿದನು. ಕಸಕಡ್ಡಿ ಕೃಮಿ ಕೀಟಕಗಳೇ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದುವೇ ಹೊರತು ಗಂಟು ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೆಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಗಂಟು ದೊರಕ ಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯುವಾಗ ಧಪ್ಪಧಪ್ಪನೇ ಕಾಲು ಹಾಕಿ ಹಣದ ಸದ್ದಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಆಲಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾಲು ಕೀಲುಗಳು ನೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನರಳಿದನೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗುಪ್ತ ಧನ ವಿಟ್ಟ ತಾಣವು ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಮಂಜಣ್ಣನು ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಹಲಸಿನ ಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೈ ಮೂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಮೇತನಾದ ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಂಜಣ್ಣನಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಆನಂದವು ಆಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ! ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ ಕುಲಾಯಿಸಿತೆಂದು ಹಿಗ್ಗಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಾದನು. ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆ ತೋಟದ ಭೂತನಿಗೆ ಹತ್ತಾರು ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹರಕೆ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಗುಟ್ಟನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಸುದ್ದಿ ಬಯಲಾಗುತ್ತದೆಂದು ಭಯ. ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಟು ಕೀಳಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು.

ಆದರೆ ಮಂಜಣ್ಣನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಇದ್ದುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಭಯವೂ ಇದ್ದುವು. ಸರಿಯಾದ ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಭೂತಾದಿಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಬಲಿಕೊಟ್ಟು ದಿಗ್ಬಂಧನ ಮಾಡದೆ ಗಂಟು ಕಿತ್ತರೆ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಹೋಗುತ್ತದೆಂದು ಆತನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ದೆವ್ವಗಳನ್ನು

ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಗಂಟು ಕಿತ್ತ ಒಬ್ಬನು ಅದೇ ಮರಕ್ಕೆ ನೇಣಾಗಿದ್ದನಂತೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ರಕ್ತಕಾರಿ ಸತ್ತನಂತೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಯಿತಂತೆ. ಮಗುದೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಾದಿ ಅಸಹ್ಯಗಳನ್ನೇ ಕಾಣತೊಡಗಿದನಂತೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದ್ದ ಅವನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಗಂಟು ಕೀಳಲು ಸಾಹಸಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಮಂತ್ರವಾದಿಯು ತನ್ನೂರಿಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಮಂಜಣ್ಣನು ಸ್ವಲ್ಪ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವೆಚ್ಚಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಏಕೆಂದರೆ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಹಲಸಿನ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದೆಯಷ್ಟೇ! ಇನ್ನೇಕೆ ಕಾರ್ಪಣ್ಯ! ಭೂತ ಪಿಶಾಚಿಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೋಳಿ ಕುರಿಗಳನ್ನು ಬಲಿ ಕೊಡತೊಡಗಿದನು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹಲಸಿನ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೊಂಗನಸುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಆನಂದಪಡುವನು. ಮಂತ್ರವಾದಿಯ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು.

ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ಮಂಜಣ್ಣನ ಕಿವಿಗೆ ಒಂದು ಸುದ್ದಿಬಿದ್ದಿತು. ನೆರೆಯೂರಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಬೈರಾಗಿಯೊಬ್ಬನು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಮಂಜಣ್ಣನು ತನ್ನ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಅವನೊಡನೆ ಹೇಳಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಗುಪ್ತ ಧನವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈವಶಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಬೈರಾಗಿಯೂ ಸುಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಿತೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ನಡುರಾತ್ರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹಲಸಿನ ಮರದ ಬುಡವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಮಂಜಣ್ಣನು ಬೈರಾಗಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಅಗಿಯತೊಡಗಿದನು. ಬೈರಾಗಿಯು ಕುಂಕುಮ ಹೂವುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಸಣ್ಣ ಕೊಡ ಒಂದನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಟ್ಟನು. ಸ್ವರ್ಗವೇ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಂತಾಗಿ ಮಂಜಣ್ಣನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ ಆ ಕೊಡವನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗಿದನು. ಆದರೆ ಬೈರಾಗಿಯು ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ಅಂಗಭಂಗಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ತಡೆದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬೈರಾಗಿಯು ಕೊಡವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದು ಮಂಜಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನು.

ಸರಿ, ದಿನದಿನವೂ ಪೂಜೆ ಔತಣಗಳಿಗೆ ಷುರುವಾಯಿತು. ಮಂಜಣ್ಣನಂತೂ ಮುಕ್ತಹಸ್ತನಾಗಿ ಖರ್ಚುಮಾಡಿದನು. ಆ ಕೊಡವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಲು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಎರವಾಗಿ ತಂದ ನೆರೆಯವರ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೈಮೇಲಿದ್ದ ತಾಳಿಯೊಂದುಳಿದು ಎಲ್ಲ ಒಡವೆಗಳನ್ನೂ ಬೈರಾಗಿಯು ಕೇಳಿದಂತೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಹದಿನೈದು ಇಪ್ಪತ್ತು ದಿನಗಳು ಸಾಗಿದುವು. ಒಂದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಂಜಣ್ಣನ ಮನೆಯಿಂದ ರೋದನದ ಬೊಬ್ಬೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ನೆರೆಯವರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ ನೋಡಲು ಮಂಜಣ್ಣನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬಾಯಿ ಬಾಯಿ ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಗೋಳಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿದ ಕೊಡವೊಂದು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬೈರಾಗಿಯು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಜೆಸುಗೆ ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಕೊಡವನ್ನು ಮಂಜಣ್ಣನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಮಂಜಣ್ಣನು ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಒಡವೆ ಹಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದೋಚಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯೇ ಪರಾರಿಯಾಗಿದ್ದನು.

(के. व्ही. पुट्टप्पा 'कुवेंपु' यांच्या "गंटु अथवा गुप्तधन" या लघुकथेचे संक्षिप्त रूप)

कठीण शब्द व वाक्यें

ಒಕ್ಕಲು	रयत, कूळ
ಗದ್ದೆ	भातशेती
ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡ ತೊಡಗಿದನು	शेत नांगरू लागला
ಅಡಕೆ	सुपारी
ಗುತ್ತಿಗೆ	कंत्राट
ಜಾನುವಾರು	गुरे
ಕಿವಿ-ಬಾಲ	कान, शेपूट
ಚಹರೆ ತಪ್ಪಿಸಿ	चेहरा, स्वरूप बदलून (बिघडवून)
ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡನು	कोठी गवाणीत जमा केले

ನೆರೆಯುವರು	शेजारी
ಹಾರೆ	पहार, फावडा
ಗುದ್ದಲಿ	कुदळ
ಕದ್ದು	चोरून
ಗಂಟು ಹಾಕಿ	जमा करून
ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಅಂಟು ಹಾಕಿ	पोटाला पाठ लागली (क्षीण झाला)
ದುಡ್ಡು	पैसा
ಸಗಣಿ	शेण
ಕೆಸರು	चिखल
ಉಡು	नेसणे, वापरणे
ಸಾಗು	चालणे
ಕಾಟ	त्रास
ಪಿತ್ತನೆತ್ತಿಗೇರಿ	गर्व चढ़न
ಕಾತರ	आतुर
ಕಾಣಿಕೆ ಕಟ್ಟಿ	नवस करून
ಭಾಗವತರಾಟ	खेड्यांतील लोकनाट्य
ಮರಿಹಾಕು	विणे
ಲೆಕ್ಕ	हिशेब
ಚೊಕ್ಕ	बरोबर
ಕಡ್ಡಿ	काडी
ಗಂಟು	गाठोडे, धन
ಸದ್ದು	आवाज
ಆಲಿಸಿ	लक्ष पूर्वक
ಕಾಲುಕೀಲು	पायाचे सांधे
ತಾಣ	ठिकाण
ಹಲಸು	फणस
ಮೂಡು	उमटणे
ಕುಲಾಯಿಸು	(दैव) उघडणे
ಹರಕೆ	नवस
ಗುಟ್ಟು	रहस्य, मर्म
ಹಿಗ್ಗಿ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲಾದನು	आनंदाने फुगून वेशीच्या दारा एवढा झाला

ನಂಬಿಕೆ	श्रद्धा
ದಿಗ್ಬಂಧನ	शांती
ನೇಣಾಗು	चिकटणे
ರಕ್ತಕಾರು	रक्त ओकणे
ಮಗುದೊಬ್ಬ	तिसऱ्या एका माणसाला
ಅಸಹ್ಯ	घाण
ಧಾರಾಳವಾಗಿ	खूप
ಕಾರ್ಪಣ್ಯ	चिक्कूपणा
ಹೊಂಗನಸು (ಹೊನ್ನು + ಕನಸು)	सोनेरी स्वप्न
ಸುದ್ದಿ	बातमी
ಅಗಿ	खोदणे
ಕೊಡ	घागर
ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳು	मिठी मारणे
ಅಂಗಭಂಗಿ	हातवारे
ತಡೆ	रोखून धरणे
ಔತಣ	आमंत्रण
ಎರವಾಗಿ	गहाणवट
ಒಡವೆ	दागिने
ಬೊಬ್ಬೆ	बॉंब
ಬೆಸುಗೆ	सांधणे
ದೋಚಿಕೊಂಡು	गिळंकृत करून

ಧಡಾ ೨೯ ವಾ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ನಾಡಹಾಡು

ಎಂಥ ನಾಡು

ಎಂಥ ನಾಡಿದು ಎಂಥ ಕಾಡಾಯಿತೋ!
ಹುಲುಸಾದ ಬೆಳೆ ಹೋಗಿ ಹುಲ್ಲು ಕೊಳೆ ತುಂಬಿಹುದೋ
ಹಗೆಯು ಹೆಸರನು ಕೇಳಿ ಹುಲಿಯಂತೆ ಹಸುಗೂಸು
ನೆಗೆದು ತೊಟ್ಟಿಲ ತುಳಿದು ಮೆಟ್ಟುತಿಹ ನಾಡಿನಲಿ
ಹಗೆಯು ಊಳಿಗಗೊಂಡು ನಾಯಿಬಾಳುಗಳೀಗ
ಬಗೆಬಗೆಯು ಬಾಯ್ತೆರೆದು ಹೇಡಿನುಡಿ ಬೊಗಳುತಿಹವೊ
ನೂರು ರಾಜ್ಯವ ಕಟ್ಟಿ ಬಾನು ಛತ್ರವ ಹಿಡಿದು
ಸಾರಿ ಬನ್ನಿರಿ ಸರುವ ಜನ ಮನವೆ ಮತಗಳೇ
ಸಾರಿ ಈ ಪರಿಬಾಳ್ದ ಸೀಮೆಯಲಿ ಇದುವೀಗ
ಹರಿದು ಹಂಚುವ ಕಲಹ ಕುಲದೈವವಾಗಿಹುದು.

ಇಲ್ಲಿಯೇ ಈಸುವುದು, ಇದ್ದು ಜೈಸುವುದೆಂಬ
ಎಲ್ಲರೊಡೆಯನ ನಂಬಿ ನಡೆವುದು ಎಂಬ ಆ
ಸೊಲ್ಲೀಗ ಗಾಳಿಯುಯ್ಯಾಲೆಯಲ್ಲಿ ತೂಗುತಿರೆ
ಒಲ್ಲೆ ಬಾಳನು ಎಂಬ ಗೋಳುಗಳು ಕೇಳುತಿಹವೊ?
ನೆಲದ ಒಳಉರಿಯೆದ್ದು ತೂರಿರುವ ಮೊರಟಾದ
ಶಿಲೆಯು ಸಾವಿರದಿ ಗುಡಿ ಬಸದಿ ರಥ ಗೊಮ್ಮಟದ
ಚೆಲುವು ನನೆಕೊನೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ನಾಡಿನಲಿ
ಚೆಲುವು, ಕಲೆ, ಹಾಡು, ನುಡಿ ಹೂಗಳ
ತುಳಿಯುತಿಹರೊ.

ಕಾಲ ಭೂತದ ಕಠಿಣ ಕತ್ತಲೆಯ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ
ಸಿಲುಕಿರುವ ಪುಲಿಕೇಶಿ ನೃಪತುಂಗ ಬಲ್ಲಾಳ,
ಹರಿಹರರೆ
ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಸಿರಾಡಿ ಈ ನಾಡು ಕಟ್ಟಿದಾ
ಎಲ್ಲರೇ ಮರುಳುವುದು ನಿಮ್ಮ ಸಿರಿ ಸೂರೆಗೈಯೆ

(डॉ. रं. श्री. मुगळी यांनी कर्नाटकाच्या गतवैभवाबद्दलचे विचार या कवितेंत व्यक्त केले आहेत.

कठीण शब्द व वाक्ये

ಹಗೆ	शत्रू
ಹಸುಗೂಸು	तान्हेमूल
ನೆಗೆದು	उडी मारून
ತೊಟ್ಟಿಲ	पाळणा
ಮೆಟ್ಟು	तुडविणे
ಊಳಿಗ	नौकरी
ನಾಯಿಬಾಳು	कुत्र्याचे जिणे
ಹೇಡಿನುಡಿ	नामर्दपणाचे बोलणे
ಬೊಗಳು	भुंकणे
ಸಾರಿಬನ್ನಿರಿ	यावे, यावे
ಸರುವ	सर्व
ಹರಿದುಹಂಚುವ	फुटीरपणाचे
ಈಸು	पोहणे
ಜೈಸು (ಜಯಿಸು)	जिंकणे
ಸೊಲ್ಲು	ध्वनी
ಗಾಳಿಯುಯ್ಯಾಲೆ	वाऱ्याचा झोपाळा
ತೂಗು	झोके घेणे
ಒಲ್ಲೆ	नको
ತೂರು	फेकणे
ಚೆಲುವು	सौंदर्य
ನನೆಕೊನೆ	शाश्वतपणे
ನುಡಿ	भाषा
ಸೆರೆ	कारागृह
ಸಿಲುಕು	अडकणे
ಪುಲಿಕೇಶಿ	प्रसिद्ध चालुक्य सम्राट
ನೃಪತುಂಗ	अमोघवर्ष राष्ट्रकूट चक्रवर्ती 'कविराजमार्ग' या लक्षण ग्रंथाचा कर्ता

ಬಲ್ಲಾಳ ಹರಿಹರ	विजयनगर साम्राज्याचे संस्थापक बल्लाळ व हुक
ಉಸಿರಾಡು	श्वास घेणे
ಎಲ್ಲರೆ	साऱ्यानो
ಮರಳುವುದು	परत या
ನಿಮ್ಮ ಸಿರಿ ಸೂರೆಗೈಯು	तुमचे वैभव मोठ्या प्रमाणांत दाखवावयास

ಧಡಾ ೩೦ ವಾ   ಮೂವತ್ತನೆಯ ಪಾಠ

ಕಾದಂಬರಿ

ಕೇಶವನು ಪುಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನರಹರಿಯು ತಿರುಗಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಕುಸುಮಾನಲ್ಲಿ ಆದ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಾರ್ಪಾಟನ್ನು ನೋಡಿ ಕೇಶವನು ಬೆರಗುಗೊಂಡಿದ್ದ. ದೇಸಾಯರ ನಿಷ್ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಉದಾಸೀನ ವೃತ್ತಿ ಈಗ ವೇದಾಂತೀ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು ನಡೆದಾಗ ನಿನ್ನ ತಾಯಿ ಹೆಂಗಿದ್ದಾಳಪಾ! ಕೇಶವಾ! ನೀನು ಜಗಳಾಡಿಯುಂತಲ್ಲ ಆಕಿ ಕೂಡ ಎಂದು ದೇಸಾಯರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಗ್ಗಾಪಿಯ ಈ ಎಲ್ಲ ಸುದ್ದಿಗಳು ಸಹ ಮುಟ್ಟಲು ತಡವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನಂತೂ ಸ್ವತಃ ನರಹರಿಯೇ ತಂದಿದ್ದ. "ಏನಪಾ! ಕೂಡಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗೋ ಸ್ವಭಾವ ಅಲ್ಲ ಆಕೀದು," ಎಂದು ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತ ಸಂಕೋಚಗೊಂಡು ಕೇಶವನು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ. "ಈ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತೀನೂ ಪದ್ಮಾವತಿ ಹಂಗ ಸೌಮ್ಯ ಅಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕಷ್ಟ ಪಡಿಸಿದ ವರು ತಾವೂ ಕಷ್ಟ ಪಡತಾರ ಅದೂ ದೇವರ ನಿಯಮ." ಎಂದು ದೇಸಾಯರು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷ ಧೇನಿಸುತ್ತ "ಈ ಜಗತ್ತಿನ್ಯಾಗ ಯಾರ ದೇನು ಶಾಶ್ವತ? ಎಲ್ಲಾರ ಬಾಯಿ ಒಂದಿಲ್ಲ ಒಂದು ದಿವಸ ಮುಚ್ಚತಾವ. ಧರ್ಮಲಂಡರ ಮನೀ ಅಂತ ಇಲ್ಲೇನು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪ ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನೀ ಅಲ್ಲೆ ಹೋದ ವ್ಯಾಲ ಹೇಳು. ನಾನು ಅಲ್ಲೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗತೇನಿ ಅಂತ," ಎಂದು ದೇಸಾಯರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸಂಬಂಧವೊಂದು ವಿಮೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿತ್ತು. ಅದನ್ನೂ ಈಗ ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇಸಾಯರು ಬಗೆದಂತೆ ಕಂಡಿತು.

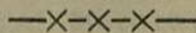
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಕುಸುಮಾ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಮಾತಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. "ಕೇಶಣ್ಣಾ! ವೈನಿ ಪುಣೆ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ಕರಕೊಂಡುಬಾ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕ ದಿನ ಇದ್ದು ಹೋಗಲಿ" ಎಂದು ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ

स्वर्गीय कृष्णराव, अ. न.

कठीण शब्द व वाक्ये

ಹಬ್ಬ	सण
ಮೆಲ್ಲು	खाणे, 'चरणे'
ಮನವರಿಕೆ	समजूत
ಒಣ	कोरडे, रूक्ष
ನಿವೇದಿಸು	नैवेद्य दाखविणे
ಒತ್ತಾಯ	सक्ति
ಸಂಸ್ಕೃತ	सुसंस्कृत
ಒಗ್ಗಟ್ಟು	ऐक्य
ಕಿರುದನಿ	मंद आवाज
ಬೆರೆತುಕೊಂಡಿದೆ	मिसळले आहे
ನಗುಮೊಗ	हसरा चेहरा
ನುಡಿಸು	वाजविणे
ಪೊರೆ	संरक्षण करणे
ಬೊಂಬೆ	बाहुली
ಎಂದು	जेव्हा
ಅರಿತು	समजून घेवून
ಜನ್ಮವೀಯು	जन्म देणे
ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ	तीन इंद्रिय (शरीर, वाचा, मन) पूर्वक खऱ्या अंतःकरणाने

ಧಡಾ ೩೫ ವಾ ಮೂವತ್ತೈದನೆಯ ಪಾಠ

ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ

ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಜೀವನ

ಎಪ್ಪತ್ತರ ಗಡಿ ದಾಟಿ ನಿಂತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಗತಜೀವನದ ನೆನಪುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಸದೆ ನಿಂತಿವೆ, ಮತ್ತೆ ಮರುಕಳಿಸುತ್ತಿವೆ. 'ನಾನು ಮತ್ತು ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಕುರಿತು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕರ್ಮವೀರದ ಸಂಪಾದಕರು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಅರ್ಧಶತಮಾನ ಕಾಲವೂ ನಾನು ಅದನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ—ಬರೆದದ್ದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು, ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವುದು.

ನಾಟಕ, ಪ್ರಬಂಧ ಮುಂತಾದ ಗದ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಲೇಖನಿಯಾಡಿದೆ. ಆದರೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಕವಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನಾನೇ ನನ್ನ ಗಮಕಿ; ನಾನೇ ನನ್ನ ವಾದಿ-ಸಂವಾದಿ; ನಾನೇ ನನ್ನ ವಿಮರ್ಶಕ-ವಾಗ್ಮಿ. ಇಂತು ಚತುರಂಗ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಕಳೆದ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ದೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ನನ್ನನೇ ನಾನು ಕಂಡಿರುವ ದೃಷ್ಟಿ ತುಸು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

ನಾನು

ವಿಶ್ವಮಾತೆಯ ಗರ್ಭಕಮಲಜಾತ
ಪರಾಗ ಪರಮಾಣು ಕೀರ್ತಿ ನಾನು
ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಮೈಯ ಹಿಡಿಮಣ್ಣು
ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಂಥ ಮೂರ್ತಿ ನಾನು
ಭರತಮಾತೆಯ ಕೋಟಿ ಕಾರ್ತಿಕೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ
ಮಿನುಗುತಿಹ ಜ್ಯೋತಿ ನಾನು
ಕನ್ನಡದ ತಾಯ ತಾವರೆಯ ಪರಿಮಳ
ಉಂಡು ಬೀರುತಿಹ ಮೂರ್ತಿ ನಾನು
ನನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹಾಲ ಜೀವಂತ ನೆತ್ತರವ
ಕುಡಿದಂಥ ಮಮತೆ ನಾನು
ಈ ಐದು ಐದೆಯರ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳಾಗಿ
ಈ ಜೀವ ದೇವನಿಹನು

ಹೃದಯಾರವಿಂದದಲ್ಲಿರುವ ನಾರಾಯಣನೆ
ತಾನಾಗಿ 'ದತ್ತ' ನರನು
ವಿಶ್ವದೊಳನುಡಿಯಾಗಿ ಕನ್ನಡಿಸುತಿಹನಿಲ್ಲಿ
ಅಂಬಿಕಾತನಯನಿವನು

ವಿಶ್ವಮಾತೆ, ಭೂಮಾತೆ, ಭಾರತಮಾತೆ, ಕರ್ನಾಟಕಮಾತೆ, ಜನ್ಮದಾತೆ- ಈ ಐವರು ಮಾತೆಯರ ಮಮತೆ ಕರುಣಾಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕಂದ ನಾನು. ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳೇ ಈ ಪಂಚಮಾತೆಯರು. ನಾರಾಯಣನೇ ತಾನಾದ ದತ್ತ ನರನು ನಾನು. ವಿಶ್ವದ ಒಳನುಡಿಯಾಗಿ, ಅಂಬಿಕಾತನಯನೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಸುತ್ತಿಹೆನು, 'ನಾರಾಯಣ ನಾದ' ವನ್ನು.

ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದುದು ೧೮೯೬ ರಲ್ಲಿ. ರೇಡಿಯಂ ಅವತಾರ, ಪ್ಲೇಗಿನ ಸಂಚಾರ ನಡೆದ ಸಂವತ್ಸರವದು. ಧಾರವಾಡದ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಗಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪುಣೆಯ ಫರ್ಗ್ಯೂಸನ್ ಕಾಲೇಜು ಸೇರಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿರುವಾಗಲೆ ೧೯೧೬ ರಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲೊಂದು ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಲೆದೋರಿತು. ಅಂದು ಗುರುಪ್ರತಿಪದೆ— ನನ್ನ ಹುಟ್ಟುಹಬ್ಬ. ತಾಯಿ ಅಂಬಾಬಾಯಿ ಸಡಗರದಿಂದ ಸಿಹಿ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ನನ್ನೊಳಗೆ ನಾನೊಂದು ಬಗೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಬದುಕಿದ್ದರ ಲೆಕ್ಕವೇನು? ಉದ್ಭವವಾಗಲಿರುವ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೂ, ಬೇಂದ್ರೆಯ ಜೀವನ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ಬಾಳಿನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಹುಡುಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆಯವೇನು, ದಾಯವೇನು? ಸಿದ್ಧಾಯವೇನು, ಸಂದಾಯವೇನು? ವ್ಯಯವೇನು, ಅವ್ಯಯವೇನು? ಉಳಿದದ್ದೇನು, ಬೆಳೆದದ್ದೇನು? ಇದು ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಸದಾಟದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಗೆಳೆಯರು ನನಗೆ ಉದ್ದೀಪಕರೂ ದೀಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ನಮ್ಮ ಶಿರಹಟ್ಟಿಯ ಮಾಮಲೇದಾರ ಖಾಡಿಲ್ಕರ ಹರಿಪಂತರ ಮಗ ಪ್ರಭಾಕರ ಹರಿ ಅಥವಾ ನಾನಾ ಖಾಡಿಲ್ಕರ. ಇವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನೇ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮರಾಠಿ ನಾಟಕಕಾರನೂ ಲೋಕಮಾನ್ಯರ ಎಡಗೈ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದವನೂ ಆದ

ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಪ್ರಭಾಕರ ಖಾಡಿಲ್ಕರ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಗೆಳೆಯ, ಬಾಲಸ್ನೇಹಿತ ಶ್ರೀಧರ ಶಿವರಾಮ ಖಾನೋಳಕರ. ಇವನ ತಂದೆಯೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟ ರಂಗೋ ಕಟ್ಟಿ ಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಬಲಿಸಿ, ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣ ರಾಯರನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿ, ಪುಣೆ ಅಜ್ಞಾತ ವಾಸವನ್ನು ಯರವಡಾ ಸೆರೆಮನೆಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಯಂತೆ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಶಿವರಾಮಪಂತ ಖಾನೋಳಕರ. ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಬಂಡೋ ಪಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ 'ಶಾರದಾಮಂಡಲ'ವೆಂಬ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪೊಂದು ಗೂಡುಗಟ್ಟಿತ್ತು. ಗೋಖಲೆ-ಟಿಳಕರ ವೈತ್ರಿಯ ಸರಸ-ವಿರಸ ನಮ್ಮ ಚರ್ಚೆಗೆ ವಿಷಯವಾಗುತಿತ್ತು. 'ಗೀತಾ ರಹಸ್ಯ'ವಾಯಿತು; 'ವಿದ್ಯಾಹರಣ' ನಾಟಕವಾಯಿತು; ಗೋವಿಂದಾಗ್ರಜರ 'ಮುರಲಿ' ಕವನವಾಯಿತು. ಮುಂದೇನು?

ಇತ್ತ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಶಾಂಕವಿಗಳು ಆಲೂರರ ಗತವೈಭವ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಹಿಮ್ಮೇಳದವರೇ ಏಕೆ, ಭಾಗವತರೂ ಆದರು. ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಕೀರ್ತನೆಯ 'ಏಳು ಸಾಯಣ ಕಟ್ಟು ಗ್ರಂಥವ' ಈ ಪಲ್ಲವಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಅದೇ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬಿ. ಎ. ಮುಗಿಸಿ ನಾನು ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಹೈಸ್ಕೂಲಿಗೆಯೆ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದು ಬಂದೆ. ಧಾರವಾಡದ ಅಂದಿನ ವಾತಾವರಣವೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಮೂಡಿಸಿ ರಬೇಕು. ನನ್ನೊಳಗಿನ 'ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ' ತನ್ನ 'ತುತ್ತೂರಿ' ಊದಿದ. ಅದರ ಪ್ರಥಮ ವಾಚನವು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿಯ ಮೋರೋಬಾದಾ ದಾವಾಡಾದಲ್ಲಿದ್ದ 'ಕರ್ನಾಟಕ' ಸೋಶಲ್ ಕ್ಲಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಯಿತು.

ಆಗ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ 'ಆರ್ಯ' ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ The Future Poetry ಎಂಬ ಲೇಖನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ Essence of Poetry ಎಂಬ ಲೇಖನ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಂದಿನ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶೆಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೀಟ್ಸರ ವಿಷಯ ಬಂತು. ಶೆಲ್ಲಿಗಿಂತ ಕೀಟ್ಸ್ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದ. ಕೀಟ್ಸನ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರು "He (Keats) saw her (Poetry) in three of her four forms, sensuous beauty, imaginative beauty, intellectual beauty and ideal

beauty" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ನಾಲ್ಮೊಗದ ದರ್ಶನ ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಚತುರ್ಮುಖತೆಯನ್ನಿತ್ತಿತು. ಈ ಚತುರ್ಮುಖತೆಯನ್ನು ನಾನು ಅನೇಕ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಅಥವಾ ದೈಹಿಕ, ವಿಮರ್ಶಕ ಅಥವಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಸೃಜನಶೀಲ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಿಭ, ಸಾಧಕ ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷಿಕ ಎಂದು ಸುಳಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕವಿತೆಗೆ ಒಂದು ಮುಖ ಬಂತು. ಈ ಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಮದ್ರಾಸಿನ ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾಯರು, ಮಂಗಳೂರಿನ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಚಿನ್ನ ಕೇಶವ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕಾನುನಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಖಲೆ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಅವರೆದುರು ನನ್ನ ದೀರ್ಘ ಕವನ "ಕೋಗಿಲೆ ಕೋಗಿಲೆ ಎಂದು ಬಂದೆ ನೀ ಹೇಳೆ ಹೇಳೆ ಗೆಳತೀ" ಎಂಬುದನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು. ಆಗ ಪೋತನೀಸರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ರಾಯದುರ್ಗರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರೇ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಹೃದಯ ಹಿರಿಯರೆಡೆ ಕರೆದೊಯ್ದವರು. ಶುಕ್ರವಾರ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಬಿಂದೂರಾವ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಈ ಕವಿತೆಯ ವಾಚನವಾಯಿತು. ಆಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರು, ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಕಡಪಾ ರಾಘವೇಂದ್ರರಾಯರ ಪುರಸ್ಕಾರದೊಡನೆ; ಶಾಂತಕವಿಗಳು, ಕಾವ್ಯನಂದರು, ಜಠಾರ ಬಳವಂತ ರಾಯರು ಇವರ ಸಹೃದತೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಗಿನ ಕವಿತಾ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆ 'ಪ್ರಭಾತ'ದಲ್ಲಿ (೧೯೧೮ ನೇ ಇಸ್ವಿಯ ಶ್ರಾವಣದ ಸುಮಾರಿಗೆ) ನನ್ನ 'ತುತ್ತೂರಿ' ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ಖಂಡಕಾವ್ಯ 'ಕೃಷ್ಣಾಕುಮಾರಿ' ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂತು.

ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮೂರನೆಯ ದಶಕ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ತುಂಬ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಕಾಲ. ಪುಣೆಯೊಳಗಿನ 'ಶಾರದಾಮಂಡಳ' ಈಗ ಧಾವಾಡದಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪಾಯಿತು. ಗುಂಪು ಪಂಪೋತ್ಸವ, ಬಸವಜಯಂತಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪುಣ್ಯದಿನ, ಶಾಂತಕವಿ ಸ್ಮೃತಿದಿನ ಆಚರಿಸಿ; ಆಲೂರರ 'ಜಯಕರ್ನಾಟಕ'ಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಲೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಲೆಯ

'ಸ್ವಧರ್ಮ'ವನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖಪತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಾಡಹಬ್ಬದಂಥ ಯಜ್ಞವನ್ನೂ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿತು. ಗುಂಪಿನ ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಗೆಳೆಯರೂ ಎಳೆಯರೂ ಹಳ್ಳಿ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇಶಭಕ್ತಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಭಕ್ತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯಭಕ್ತಿ, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರೀತಿ, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ನವೀನಪೂರ್ಣಯೋಗದ ಸೂತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಭಾಷಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿದ್ದವನಹಳ್ಳಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು, ಹಲಸಂಗಿಯ ಮಧುರ ಚೆನ್ನರು, ಬೆಳಗಾಂವಿಯ ಪಾಟೀಲ ಶಂಕರಗೌಡರು 'ಸ್ವಧರ್ಮ'ದ ಶಾಖಾ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಲಾಸದಿಂದ ಜೀವನವಿಸ್ತಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

೧೯೨೬ ರಿಂದ ೧೯೩೬ ರ ವರೆಗಿನ ಹತ್ತು ವರ್ಷ ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರ ಗುಂಪು ಒಬ್ಬರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಬೆರೆತು ಹೋಗಿದ್ದ ಕಾಲ. ಆಗಲೇ ಗುಂಪು 'ಹಕ್ಕಿ ಹಾರಿಸಿ' ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯಯುಗವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಲೂರರ 'ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ' ಗುಂಪಿನ ಮುಖಪತ್ರವಾಗಿ ಮೆರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಗೆಳೆಯರು ಚದುರಿದಾಗ ಗುಂಪು ಮೂಲೆಗುಂಪಾಯಿತು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ 'ಗರಿ'ಯ ಕವನಗಳಿಗೆ ಗರಿ ಮೂಡಿತು. ವಿಜಯನಗರದ ಕೊಂಪೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸಗರ್ಭ ಒದಗಿಸಿತು. ಆದರೆ ಬೇಂದ್ರೆಗೆ ಮಾತ್ರ, ಗೆಳೆಯರ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಲ್ಲದೆ, ನಿಲ್ಲಲು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಅಣ್ಣ ಮಾಸ್ತಿಯ ವರಂತೆ ಹಲ ಗೆಳೆಯರ ಸನಿಮಿತ್ತ ಅನಿಮಿತ್ತ ಸ್ನೇಹವು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಳೆದಿತು. ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಹೈದರಾಬಾದಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಕರು ಬಂದರು. ನಿರಾಲಂಬದಲ್ಲಿ ಜೋತಾ ಡುವುದೇ ಜೀವನ ಸೂತ್ರವಾಯಿತು. ಹಿಂಡಲಗಿ, ಮುಗದ, ಪುಣೆಗಳ ಜ್ಞಾತಾ ಜ್ಞಾತ ವಾಸ, ಮಕ್ಕಳ ಗೋಳು, ಹೆಂಡತಿಯ ಎಳತಾಟ ಕಾವ್ಯಧಾರೆಗೆ ಸಾಣೆ ಹಿಡಿದವು. 'ಅಂಬಿಕಾತನಯ' ನ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತ ಮಾಸ್ತರ ಬೇಂದ್ರೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪೂಜಾರಿಯಾದರು.

'ಸಖೀಗೀತ', 'ಮೇಘದೂತ', 'ಹಾಡು-ಪಾಡು'ಗಳು ಹೊರಬಂದ ವು. 'ಹಾಡುಪಾಡು' ಆದೀಗ ಅಗಲಿದ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿದ್ದರೆ

'ಮೇಘದೂತ' ಕವಿಗುರು ಕಾಲಿದಾಸನಿಗೆ ಸಾನರ್ಪಿಸಿದ ಕಾಣಿಕೆ. ಭಾರತೀಯ ನವಜನ್ಮ', 'ಉಪನಿಷದ್ರಹಸ್ಯ' ಮೊದಲಾದ ತಾತ್ವಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮೂಡಿ ಬಂದುದೂ ಈಗಲೆಯೇ.

೧೯೩೬ರಿಂದ ೪೬ರ ದಶಕ ಜೀವನ ಉಯ್ಯಾಲೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಇಂದು 'ಜೀವನ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕನಾದರೆ, ನಾಳೆ ಗದುಗಿನ ಸಾಲೆಯ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್; ನಾಡಿದ್ದು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಸಾಲೆಗೆ 'ವಾರದಾಗ ಮೂರು ಸಾರಿ ಹೋಗಿ ಬರುವ' ಧಾರವಾಡದ ಯಾತ್ರಿಕ; ಅದರಾಚೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಪುಣೆಯ ಆಧಾರ. ಅನಂತರ ಬಂತು ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ. ಕೆಂಡದ ಹೊಂಡ ದಾಟಿಸಿದ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸವು ಬದುಕಿನ ರೌದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾಳಿನ ಕಾರುಣ್ಯಧಾರೆಯನ್ನು ಹರಿಯಿಸಿತು. ದಿವಂಗತ ಶಾನಭಾಗರ ಅಗಮ್ಯ ಆದರವು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಚ್ಚರ ಮೂಡಿಸಿತು. ಹಲಸಂಗಿಯ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಹೊಸ ನಿಲುವಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯಿತು. ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದರ್ಶನ, ಶಿವಮೊಗ್ಗಿ ಮಾಡಿದ ಸನ್ಮಾನ, ಧಾರವಾಡದ ತಾಯಿಯು ಬೆನ್ನಿಗಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಪ್ರತೀತಿ ಕುಟುಂಬೀಯರಿಗೆ ವಿಷಮ ಸಂಧಿಯಲ್ಲೂ ಸಮಾಧಾನದ ಸೊಗಸು ತಂದವು.

೧೯೪೬ರಿಂದ ೫೬ರ ವರೆಗಿನ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಯಿಯ ಅಚ್ಯುತತೆಯಿಂದಾಗಿ ರಸೋತ್ಕರ್ಷವೇ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಗುಳವಣಿ ಮಹಾರಾಜರು, ಪ್ರಭಾಕರ ಮಹಾರಾಜರು ಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಪುಷ್ಟತುಷ್ಟಿ ತಂದ ರಾದರೆ ವಿಟ್ಠಲಭಕ್ತಿ, ದತ್ತಭಕ್ತಿ, ಇವುಗಳ ಹೊಸ ನೆಲೆ ಬೆಲೆ ಕಂಡವು. ಕಾಲಿದಾಸ, ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ರತ್ನಾಕರ, ಅಲ್ಲಮರ ಅಭ್ಯಾಸವು ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದರ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ತಂದವು. ಪದಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊಸ ಮೂರ್ತತೆ ಪೂರ್ತತೆ ತರುವ ದೃಷ್ಟಿದಾನ ಮಾಡಿತು. ಈ ಕಾಲದ ಸಾಧನೆ ವಿವಿಧ ಸಮಾಜಗಳವರ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಪ್ರೇಮವು ಸಾರ್ವಭೌಮಿಕ ಮಾನವತೆಯ ಭಾವನೆಗೆ ಬುನಾದಿ ಹಾಕಿತು.

ನನ್ನ ಕಾವ್ಯಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಕಂಡುದು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೆ. 'ಗಂಗಾ ವತರಣ' ದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, 'ಸೂರ್ಯ ಪಾನ' ದಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡ 'ಅರಳುಮರಳು' ಸಂಗ್ರಹದ ಐದೂ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಈಗಲೆಯೆ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಗ್ರಂಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದುವು.

ಬೇಂದ್ರೆ 'ಅಂಬಿಕಾತನಯ'ನಾಗಿ ಜನಮಾನಸದ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ತನಗಾಗಿ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿರುವುದನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನೆನೆಯಲೇಬೇಕು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಶಿವಮುಗ್ಗಿ ಮನ್ನಿಸಿತಾದರೆ, ಐವತ್ತು, ಅರವತ್ತು, ಎಪ್ಪತ್ತನೆಯ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರವಾಡ, ಸೊಲ್ಲಾಪುರ, ಶಿರಹಟ್ಟಿಯ ಗೆಳೆಯರು ಅಂಬಿಕಾತನಯನ ಕವಿತ್ವವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. 'ಅರಳುಮರಳು', 'ನಮನ', 'ಹೊಸ ಸಂಸಾರ' ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ 'ಸಂವಾದ' ವಿದ್ವಜ್ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದವು.

'ನಾವ್ ಬರ್ತೇವಿನ್ನ' ಎಂದು ಧಾರವಾಡದ ತಾಯಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೋದವನು ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬಂದು ಆ ತಾಯಿಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಂತ ಕಾಲ ೧೯೫೬ರ ನಂತರದ್ದು. ೧೯೫೬ರಿಂದ ೬೬ರ ವರೆಗಿನ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಬಾಳಿನ ದೇಗುಲಕ್ಕೆ ಗೋಪುರ ಕಟ್ಟಿವೆ. ಹಾನಾವಳಿ ಗೋದೂಬಾಯಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ ದತ್ತೂ ಬೇಂದ್ರೆ ಧಾರವಾಡದ ತಾಯಿಯ ನಚ್ಚಿನ ಮಗನೆನಿಸಿ, ಶಿರಹಟ್ಟಿಯ ತವರೂರಿಗೆ ಬೇಕಾದವನಾದ. ಲೌಕಿಕ ಜೀವನವು ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸುವಷ್ಟು ಅನುಕೂಲತೆಯೊದಗಿ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನವು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನವೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪರಿಪಾಕಕ್ಕೆ ಹವಣು ಮಾಡಿದೆ. ಪಾಂಡಿಚೇರಿಯ ತಾಯಿಯವರ ಬಳಗದವನಾಗಿ, ಅದೇ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸೇರಿದವರೊಡನೆ ಸಲಿಗೆ ಸಹವಾಸ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕೆಡಮಿಯ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ಆಧಾರ, ಗೆಳೆಯರ ಸಹೃದಯತೆ, ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯವರ ಸ್ವಾಗತ ಇವು ಬಾಳಿನ ಬಾಳಕಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಯ ರುಚಿ ತಂದಿವೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ನನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕೀರ್ತಿ, ಮೊಟಾಶಿ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದರು. ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತು ಗೋಕಾಕ, ಮುಗಳಿ, ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕೈಕಿಣಿ, ಕಣವಿ, ಶ್ರೀಧರ ಮುಂತಾದವರು ಲೇಖನ ಬರೆದರು. ಇವರಿಂದ ಜನಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಗುಣ ದೋಷ ಎಂತು ಕಾಣುತ್ತಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿರುವೆ.

ನನ್ನ ಕವನಗಳ ಭಾವಾರ್ಥಗರ್ಭವು ಗಹನವಾದಂತೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಸೌಲಭ್ಯವೂ ವಿಶಿಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿವಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಪರೀತ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಈಡು

ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ತರ್ಕವಿತರ್ಕಗಳಿಗೆಯೆ ವಿಮರ್ಶೆಯೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವು, ನೀರಸವೂ, ವಿರಸವೂ ಆಗಿ ತೋರುವುದುಂಟು. ವಿಚಾರ ಮಂಥನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಬರುವುದುಂಟು.

ನನ್ನ ಕಾವ್ಯಮಂಥನದಿಂದ ನವನೀತವೇನಾದರೂ ಹೊರಟರೆ ಅದು ಪುರುಷ-ಪ್ರಕೃತಿಗಳ ರಸವಾದಕ್ಕೂ, ಶಿವ-ಶಕ್ತಿಯರ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಾದಕ್ಕೂ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದಮಾಯೆಯರ ಸ್ಫೋಟವಾದಕ್ಕೂ, ಲೀಲಾವತಾರದ ದೇವಜಾತಿವಾದಕ್ಕೂ ಹಸ್ತ್ಯದ್ರಸ್ತ್ಯವಾದೀತೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

(महाकवि श्री. द. रा. बेन्द्रे यांनी आपल्या साहित्यिक जीवनांतील कांही आठवणी येथें नमूद केल्या आहेत. त्यांत उत्तर कर्नाटकांतील बुद्धिजीवी वर्गाचा जीवन कलह प्रतिबिंबित झाला आहे.)

कठीण शब्द

गडि	ಗಡಿ	सीमा
तावरे	ತಾವರೆ	कमळ
नेत्तर	ನೆತ್ತರ	रक्त
सिहि	ಸಿಹಿ	गोड, पक्वान्न
नाल्मोग	ನಾಲ್ಮೊಗ	चतुर्मुख
नेले	ನೆಲೆ	ठिकाण
जोताडु	ಜೋತಾಡು	हेलकावे खाणे
अेळताट	ಎಳತಾಟ	ओढाताण
साणिहिडि	ಸಾಣಿಹಿಡಿ	(साण) धार धरणे
उय्याले	ಉಯ್ಯಾಲೆ	पाळणा, झोपाळा
बदुकु	ಬದುಕು	जीवन
बुनादि	ಬುನಾದಿ	पाया
गद्दुगे	ಗದ್ದುಗೆ	सिंहासन
बीळ्कोडु	ಬೀಳ್ಕೊಡು	निरोप घेणे
तवरूरु	ತವರೂರು	माहेर
देगुल	ದೇಗುಲ	देउळ
पीळेगे	ಪಿಳಿಗೆ	पिढी
उप्पिनकायि	ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ	लोणचे

धडा ३६ वा   ಮೂವತ್ತಾರನೆಯ ಪಾಠ

ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಮ್ಮರು ವರುಷಗಳು

ಆಗಿನ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವೆ.

ನನ್ನ ಮನೆತನದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆ ಕೈಗೆ ಬಂದ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮಗನು ಮನೆತನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡದೆ ಒಂದು ಕಾಸಿನ ಗಳಿಕೆ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನಲ್ಲ ಎಂಬ ಮರುಕ ನನ್ನ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳಿಗೆ, ನನ್ನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಇರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆ ದೇಶಸೇವೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುವುದೊಂದೇ ತಡ, ಸೆರೆಮನೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿಯಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ಒಂದು ಅವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿಂತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಉಳಿದವರಾರೂ ನನ್ನ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯವರೇ ಒಮ್ಮೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವಿದ್ದವರೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಬೇಕು; ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಯೇ ಇಂಥ ಸಾಹಸವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದರು.

ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಧಾರವಾಡವೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನೊ ಯಾವಾಗ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆನೋ, ಇದರ ಕಡೆಗೆ ಕೂಡ ಯಾರೂ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ನಾನು ಕೈ ಹಾಕಿದ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ನನಗೆ ಮನೆಯಿಂದ ಅಂಥ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಲಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಅಡ್ಡಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆ ತಾಯಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಇಲ್ಲವೆ ಚುಚ್ಚು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಹೀಯಾಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರೆ, ಇಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಇತರ ಆಪ್ತ ಇಷ್ಟರು ನನ್ನನ್ನು ದೂಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳೇ ನೋವಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂತಹದೇನೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇದೇ ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯ.

ಇನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅತ್ತೇಮನೆಯವರ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಊಹಿಸುವುದೇ ಒಳಿತು. ಅನೇಕ ಸಾರೆ ನಾನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ತಪ್ಪು ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ದೇಶದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ತಳಮಳ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ - ರಾಧಾಬಾಯಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ಆಕೆಯ ತಾಯ್ತಂದೆಯವರಾಗಲಿ, ಅಣ್ಣನಾಗಲಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ತುಂಬಿದ ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಹ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡದೆ, ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಳಿಸದೆ, ಹಗಲಿರುಳು ಊರೂರಿಗೆ ತಿರುಗಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾವ ಅತ್ತೇಮನೆಯವರು, ಯಾವ ಹೆಂಡತಿ ಉದ್ವಿಗ್ನರಾಗದೆ ಇರಬಲ್ಲರು? ಇನ್ನು ಆಕೆಗೆ ನಾನು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೇಳುವದಂತೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆ ಗೆದ್ದು ಮಾರು ಗೆದೆಯಬೇಕು ಎಂಬ ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅವಳು ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನೆಹರೂ, ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಕೌಜಲಗಿ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ನಾನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವದೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ವಕೀಲಿ ಮಾಡಿದರೇನು ಬಿಟ್ಟರೇನು, ಅವರು ಗಳಿಸಿದರೇನು ಬಿಟ್ಟರೇನು? ಅವರಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ಸಾಟಿ? ಅವರಿಗೆ ಮನೆಮಾರಿದೆ, ಗಳಿಸಿದ ಗಂಟಿದೆ. ಅವರ ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೆ ಏಕವಸ್ತ್ರೆಯರಾಗಿರುವ ಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲ. ಮಡಿಸೀರೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವ ದುರವಸ್ಥೆಯಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯವರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಏನು ಉಪಯೋಗ?

ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಇದ್ದದು ನಿಜ. ಆಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿತ್ತು ಇದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವದು ಸಹ ಕಠಿಣ. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಅತ್ಯಂತ ಕಠೋರವಿರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ನನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸುಖ-ದುಃಖದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ದೇಹ ಮನಗಳ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಮುಪ್ಪಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡಲನುವಾದ ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ಮನೋಭಾವನೆಗಳತ್ತ ನಾನು ದುರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುವದಾಗಲಿ, ಅವರ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಇರುವದನ್ನಾಗಲಿ ನಾನು ಯಾವ ರೀತಿ ನ್ಯಾಯವಾದುದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು? ನಿರ್ದುಷ್ಟ ನಿರ್ಮಲ ಮನೋ

ಭಾವದಿಂದ ಒಬ್ಬ ನಿರಕ್ಷರ ಬಾಲಿಕೆಯು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ವಧುವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಆಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಸೀದಾ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವ ಹಾದಿಯನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿಯುವದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ?

ಆದರೆ ಹೀಗೆಲ್ಲ ಆಗ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ನನ್ನೊಬ್ಬನ ವಿಷಯವೇ ಹೀಗಿತ್ತು ಎಂದಲ್ಲ. ದೇಶದ ತುಂಬ ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕದಾಚಿತ್ ಇದಕ್ಕೂ ಕಠೋರವಾದ ಘಟನೆಗಳು ಆಗ ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಈಗ ಅವು ಕಲ್ಪಿತ ಕತೆಗಳೆಂದು ಭಾಸವಾದರೂ ಅವೆಲ್ಲ ನಿಜ ಸಂಗತಿಗಳು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಡೆದ ಮಾತುಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಕಠೋರತನ ಎಷ್ಟು ಎದ್ದು ಕಾಣುವದೋ ಅಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಮನೆತನದವರ ಔದಾರ್ಯ, ಕ್ಷಮಾಶೀಲತೆ, ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಇವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವವು. ಅಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಅತ್ತೇಮನೆಯವರ ಸಹನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ ಧೀರಭಾವ ಇವು ಕಂಗೊಳಿಸುವವು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯ ವೀರಯುಗವದು - ಗಾಂಧಿಯುಗವದು. - ೧೯೨೦-೪೭ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂಥ ಯುಗವು. ಆಯಾ ಯುಗಕ್ಕೆ ಉಚಿತವಾದ ಹಾಗೂ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಗುಣಗಳು ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ!

ಅದೊಂದು ಒಳಸಂಚು

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಹಾಗೂ ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಆದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಒಳಸಂಚಿನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಜೂನ್ ೩೦ನೇ ದಿನ ನಡೆದ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್ ಬಹಳ ಉಗ್ರವಾಗಿತ್ತೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ದಿನ ಇಬ್ಬರು ಖಿಲಾಫತ್ ಸ್ವಯಂಸೇವಕರಿಗೆ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ ನೆವದಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಠೋರ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಗೋಳಿಬಾರ ಮಾಡುವಂಥ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದುದು ಪೋಲಿಸರ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉದ್ಧಾಮ ವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲಕವೇ ಹೊರತು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಮೂಲಕವಲ್ಲ.

ಆ ದಿನ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್ ನಡೆಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಖಿಲಾಫತ್ ಮುಖಂಡರೆಲ್ಲ ಹಾಜರಿದ್ದರು. ಅವರು ಬೆಂಕಿ ಹಚ್ಚಿರಿ, ಕಲ್ಲೆಸೆಯಿರಿ, ಲೂಟಿ ಮಾಡಿರಿ, ಕೊಲ್ಲಿರಿ ಎಂದು ಜನರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ಗಡಂಗದೆದುರಿಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಗುನ್ಹೆಗಳಾದವು. ಎಂಬುದೇ ಪೋಲೀಸರ ವರದಿಯಾಗಿತ್ತು !

ಆದರೆ ಮರುದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪೋಲೀಸರು ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಜನರ ಯಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಮಾತ್ರ ಪಿಕೆಟಿಂಗ್‌ದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು ಹೊರತು ಇನ್ನಾರೂ ಆ ಗಡಂಗದತ್ತ ಹಾಯ್ದಿರಲಿಲ್ಲ! ನಾವು ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರಂತೂ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವರದಿ ಹೇಳುತ್ತ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಗುತ್ತಲ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕೈ ನೋವಿನ ಮೂಲಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಸರಕಾರಿ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರವೇ ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ಆ ದಿನ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ೨೮-೩೦ ಮೈಲಿನ ಮೇಲೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು!

ಹೀಗೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಹಾಗೂ ಖಿಲಾಫತ್ ಚಳವಳಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾದ ಖಿಲಾಫಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ ಸಾಹೇಬ ಮುಂತಾದವರು, ಭಿಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೂಡಿ ೨೮ ಜನರನ್ನು ಪೋಲೀಸರು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅವರ ಮೇಲೆ ನೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಹೇರಿದರು.

ಸೆರೆಹಿಡಿದ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಯಾದಿಯನ್ನು ನೆನಪಿನಿಂದ ಕೊಡುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮುಂದೆ ಇದೆಲ್ಲ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಪುಸ್ತಕರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಾದರೆ ಆಗ ಪುಟ್ಟ ಪೂರಾ ಯಾದಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನನಗೆ ನೆನಪಿದ್ದಂತೆ ದಾಬಡೆ ಅನಂತರಾವ, ಮಧ್ವರಾವ ಕಮಲಾಪುರ, ಮಧ್ವರಾವ ಕಬ್ಬೂರ, ಮುದವೀಡು ವೆಂಕಟರಾವ, ಮುದವೀಡು ಕೃಷ್ಣರಾವ, ಗುತ್ತಲ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ದಾಮೂ ಹರ್ಣೀಕರ, ದೇಸಾಯಿ ಹಣಮಂತರಾವ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಗೋಪಾಳರಾವ, ಖಿಲಾಫಿ ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ, ಲಂಗೋಟಿ, ನಾಸಿಯಾರ, ಸುಲ್ತಾನ್ ಮಾಸ್ತರ, ನರಸಿಂಗರಾವ್ ಭಿಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರಚಂಡ ಜಾಗ್ರತಿ

ಧಾರವಾಡದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೇನೋ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಸಮಾಧಾನ ವೆನಿಸಿರಬಹುದು. ಗೋಳಿಬಾರಿನಿಂದ ಮೂವರನ್ನು ಕೊಂದುದು, ೨೦-೨೫ ಜನರನ್ನು ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದುದು, ೨೮ ನಿರಪರಾಧಿ ಜನರನ್ನು ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುದು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೀನ ಅಪರಾಧಗಳ ಆಪಾದನೆ ಹೊರಿಸಿದುದು ಸಣ್ಣ ಶೌರ್ಯದ ಕೆಲಸವೇ?

ಆದರೆ ಇದರ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಯಿತು? ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡ ಜಾಗ್ರತಿಯಾದುದಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರದಂತೆ ಈ ಸುದ್ದಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಎಂಥ ಹೇಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಲೂ ಹೇಸುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಪ್ರತೀತಿ ಜನರಿಗೆ ಆಯಿತು! ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಹೇಯವಾದ ವರ್ತನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಠೋರ ಟೀಕೆ ಬಂದಿತು.

ಗಾಂಧಿ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ನಾಲವೀಯ ಮುಂತಾದ ಸೌಮ್ಯ ಭಾರತೀಯ ಮುಖಂಡರ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದುಷ್ಟ ಕೃತ್ಯ ವನ್ನು ನಿಃಶಸ್ತ್ರ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅವರು ಎಸೆದ ಗುಂಡಿನ ಸುರಿ ಮಳೆಯನ್ನು, ಮುಂದೆ ಮುಖಂಡರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದುದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು.

ಇದಾವುದಕ್ಕೂ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದ ಮದಾಂಧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾಯಕವನ್ನೇ ಮುಂದೆ ನಡೆಸಿದರು ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ದುಷ್ಟ ಆಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಹೇರಿ ಎಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಖಟ್ಲೆ ಹಾಕಿದರು.

ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಸಂತೋಷವು ಉಂಟಾದುದಲ್ಲದೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರ ಉಂಟಾಯಿತು. ಜನರು ಭಯದಿಂದ ಬೆದರಿ ಹೋಗಬಹುದೆಂದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಗೆದಿದ್ದರು. ಆದರೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧ ಜನರು ನಿರ್ಭಯ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆಪಾದಿತರ ಗೌರವ ವನ್ನು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜಯಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾದರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದರು.

(कर्नाटकाचे प्रसिद्ध पुढारी श्री. रं. रा. दिवाकर यांनी या शतकाच्या सुरवातीपासून राष्ट्रीय चळवळीचा आढावा घेतला आहे. त्यांत देशभक्तांची दैन्यावस्था चित्रित असून त्यागी पदवीधरांच्या वैवाहिक जीवनाचे पडसादही आहेत.)

शब्दार्थ

गळिके	ಗಳಿಕೆ	कमाई
कासु	ಕಾಸು	पै–पैसा
हेज्जे	ಹೆಜ್ಜೆ	पाऊल
अड्डि	ಅಡ್ಡಿ	हरकत
चुच्चुमातु	ಚುಚ್ಚುಮಾತು	टोमणे
नोवु	ನೋವು	दुःख
हेंडति	ಹೆಂಡತಿ	बायको, पत्नी
ऊहिसु	ಊಹಿಸು	तर्क करणे
अत्तेमने	ಅತ್ತೇಮನೆ	सासर
मनेगेद्द् मारु गेदेय बेकु	ಮನೆಗೆದ್ದು ಮಾರುಗೆದೆಯ ಬೇಕು	आधी संसार करावा नेटका नंतर परमार्थ
नेम्मदि	ನೆಮ್ಮದಿ	सुख
कंगोळिसु	ಕಂಗೊಳಿಸು	शोभणे
ओळसंचु	ಒಳಸಂಚು	कट
गडंग	ಗಡಂಗ	दारूचा अड्डा
आपादने	ಆಪಾದನೆ	आरोप
गायगोळिसु	ಗಾಯಗೊಳಿಸು	जखमी करणे
हेसु	ಹೇಸು	खंत वाटणे
सोप्पुहाकु	ಸೊಪ್ಪುಹಾಕು	भीक घालणे

ಧಡಾ ೩೭ ವಾ   ಮೂವತ್ತೇಳನೆಯ ಪಾಠ

ನಮ್ಮ ನಗೆಮಾತು

ನಿಂದಕರಿರಬೇಕು

ನಿಂದಕರಿರಬೇಕಿರಬೇಕು ಎಂದು ಪುರಂದರದಾಸರು ಹಾಡಿದ್ದಾರಲ್ಲ-ಇದು ಬಂಗಾರದ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಕಟ್ಟು ಹಾಕಿಸಿಡಬೇಕಾದ ಹಾಡು. ಪುರಂದರದಾಸರು ಬೇಡ ಅಂದಿದ್ದರೂ ನಿಂದಕರು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಂದೆ ಎಂಬುದು ಭಾಷೆಯಷ್ಟೇ ಹಳೆಯದು. ಭಾಷೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ನಿಂದೆಗಾಗಿ ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ. ಆಚೆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನ ಹೆಂಡತಿಯ ಚರ್ಯೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಈಚೆ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದವಳಿಗೆ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯ ಸಂಗಡ ಏನೋ ಕೆಟ್ಟ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಅನಿಸಿದಾಗ ಮೊದಲ ಶಬ್ದಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಮಾತೃಭಾಷೆ ಎನ್ನುವುದು. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹೆಂಗಸೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದಳು ಎಂದು ಇದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ನಿಂದೆಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದರು ಎಂಬ ಮಾತು ಬೇರೆ.

ನಿಂದೆ ಎಂಬುದು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಆದರೂ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದಿಮೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಂತೂ ಅದು ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಉದ್ದಿಮೆಯೇ ಸೈ. ಇದು ಒಂದು ಗೃಹೋದ್ಯಮ. ಗೃಹಿಣಿಯರು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉದ್ದಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಮೆ ಗಳಿಸಿದ್ದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ. ಮತ್ತೆ ಪುರುಷರು ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದುಳಿದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ವೇಳೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ನಿಂದಾಪ್ರೀತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದು ಕಾರಣವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಂದಾಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಪುರುಷ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಎಂದೂ ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರ ಎಂದು ಖಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪುರುಷನ ನಿಂದೆ ಒರಟು, ಟೊಳ್ಳು ಪಾತ್ರದ ಹಾಗೆ ಬಹಳ ಸಪ್ಪಳ ಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು. ಆದರೆ ಅದು ವಿರಳವಾಗಿಯೆ ಹೃದಯದ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯದು ಹಾಗಲ್ಲ. ನಾಜೂಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಣದ ಹಾಗೆ ಹೋಗಿ ಅದು ನೇರವಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಲ್ಲಿಯ ಬಳಿ ಸೇರಿದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗಳದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ನಿಂದೆಗಳ

गुंडप्पा, डी. व्ही.

ಸ್ವರದ ಸೂತ್ರ ಮಾರ್ಮಿಕತೆ, ಶಬ್ದಗಳ ಮಿತಿ, ಅರ್ಥದ ಕೂರ್ಪು ನೋಡಿ ನಾನು ಬೆರಗಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದನಿಯು ಕೂಡ ಹಾವಿನಂತೆ ವಕ್ರವಕ್ರವಾಗಿ ಹರಿಯಬಲ್ಲದೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಲ್ಮೆ ಕಲಹದಲ್ಲೇ ಗಮನಿಸಿದುದು.

ನಿಂದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸ್ವಾರಸ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ನಿಂದೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾದವನಲ್ಲಿ ಅವಗುಣವೇನೂ ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ; ಅವನು ನಿಮಗಿಂತ ಬೇರೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು. ನಿಂದಕರಿರಬೇಕೆಂದು ಆತುರ ಪಟ್ಟ ಪುರಂದರ ದಾಸರೇ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿನ ನಿಂದಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. "ಅದ್ವೈತಿಗಳ ಕಾಲಲೊದ್ದು" ಎಂದು ಅವರು ಕೆಲವು ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಅದ್ವೈತಿಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ನಂಬಿಕೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದುದು ಹೊರತು ಅವರಲ್ಲಿ ಬೇರೇನೂ ತಪ್ಪು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮೈಸೂರು ಸೇರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಏಕೀಕರಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ತರುಣ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಿಯೊಬ್ಬನು ಮೈಸೂರಿನ ಸಾಹಿತ್ಯಾಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದಾಗ "ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಕದಲ್ಲೇನಿದೆ? ಓದೋಕ ರೈಲ್ವೆ ಗೈಡು, ತಿನ್ನೋಕೆ ಭಕ್ಕರಿ" ಎಂದರಂತೆ. ಬೇಂದ್ರೆ, ಶ್ರೀರಂಗರಂಥ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಆಗಲೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಾತು ಇದು. ಆಚಾರ್ಯ ಪುರುಷರು ಈ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಓದಿರಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಭಕ್ಕರಿ ತಿಂದು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹೊರತು ಅವರ ನಿಂದೆಗೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕದವರು ನಾವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯರನ್ನು ಜಿಪುಣರೆಂದು ನಿಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. "ಪುಣೇರಿ"ಯ ಆಸೆಬುರುಕತನ ಕತೆಕತೆಯಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಗಡಿಗೆಯೊಳಗೆ ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿ ಅಲುಗಿಸಿದಂತಿದೆಯೆಂದು ಮರಾಠಿ ಗಡಕರಿ ನಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಕನ್ನಡ ತಿಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ. ತಮಿಳರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ಮೋಸವೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಕನ್ನಡಿಗರಾದರೋ ತಿಗುಳರಿಗಿಂತ ನೀಚರು ಯಾರೂ ಇರಲಾರರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಅಂಗಡಿಕಾರರ ಜನಾಂಗ ಎಂದು ತೆಗಳಿದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಇಂಗ್ಲಿಷರಿಂದಲೇ ಸೋತು ದ್ವೀಪವಾಸಿಯಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭೋಜನಪ್ರಿಯಃ ಎಂದು ನಗೆಯಾಡುವ

ಇತರ ಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲ ನಾಲಿಗೆ ರುಚಿ ಅರಿಯದ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕರೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮತ್ತೆ ನೀನಾದರೇನು? ನಿಂದೆಯು ಅಚಾರ್ಯನಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಹೌದು. ನಿಂದೆಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲೆಂದೇ ನನ್ನ ಮತ. ಅದು ನಮ್ಮೊಳಗಿನ ವಿಷವನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹುವ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನ.

["निंदकाचे घर असावे शेजारी" या तुकोबारायांच्या उक्ती सारखेच "निंदक-रिरबेकिरबेकु" असे श्री. पुरंदर दासांचे प्रसिद्ध पद आहे. त्याच शैलींत "लांगूलाचार्यांचा निबंधसदृश लेख प्रचलित विषयावर झगझगीत प्रकाश पाडणारा आहे)

शब्दार्थ

बंगार	ಬಂಗಾರ	सोने–सोनेरी
कट्टु	ಕಟ್ಟು	चौकट, 'फ्रेम'
उद्दिमे	ಉದ್ದಿಮೆ	उद्योग, उद्यम, कारखानदारी
होलिसु	ಹೋಲಿಸು	तुलना करणे
टोळ्ळु	ಟೊಳ್ಳು	पोकळ
सप्पळ	ಸಪ್ಪಳ	आवाज
नल्लि	ನಲ್ಲಿ	नळ
बेरगागु	ಬೆರಗಾಗು	आश्चर्य वाटणे
गमनिसु	ಗಮನಿಸು	ध्यानांत घेणे
नंबिके	ನಂಬಿಕೆ	श्रद्धा
तप्पु	ತಪ್ಪು	चूक, खोटे
भक्करि	ಭಕ್ಕರಿ	भाकर
अरगिसु	ಅರಗಿಸು	पचविणे
जिपुण	ಜಿಪುಣ	कंजूष
आसेबुरुक	ಆಸೆಬುರುಕ	लोभी
मोस	ಮೋಸ	फसवणूक
तिगुळ	ತಿಗುಳ	दक्षिणेतील एक जमात
अंगडिकार	ಅಂಗಡಿಕಾರ	व्यापारी
नालिगे	ನಾಲಿಗೆ	जीभ

ಘಟಾ ೩೮ ವಾ ಮೂವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಪಾಠ

ಅರುವತ್ತೈದರ ಖಾರಂತರು

ಎಳೆ ಹರೆಯದಲ್ಲಿ ನೂರು ಕನಸುಗಳು. ಭೃಂಗದ ಬೆನ್ನೇರಿ ಕಾಲ ಯಾಪನ. ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅಚ್ಚರಿ: ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿನಲ್ಲ! ಹಿಂದೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ, ಮುಂದೆ ಇನ್ನು ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ತವಕ. ಯಾವ ನೆಲೆಗೆ ಬಂದು ನಿಂತ ಹಾಗಾಯಿತು ಬದುಕಿನ ಜಟಕಾ ಬಂಡಿ? ('ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತಲ್ಲ! ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದೆ ಗಾಡಿ ಓಡಿಸಿದ್ದರೆ.') ದಾರಿ ಟಾರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲ, ಆದರೂ ಅಶ್ವಶಕ್ತಿ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. ತಾನು ನೋಡಬಯಸುವ ಬದುಕಿನ ಕೈಕಂಬಗಳನ್ನು ಖಂಡಿತ ದಾಟಬಹುದು. ಹತ್ತು ಸವುಸ್ತರ ಕರ ತಾಡನವಿದ್ದರೆ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನು ಚಪ್ಪರಿಸಿದಂತೆ. ಕರಗಿದ ಭ್ರಮೆಗಳು, ಮುರಿದ ಸೇತುವೆಗಳು 'ಎಚ್ಚರ! ಎಚ್ಚರ!' ಎನ್ನುತ್ತಿವೆಯಲ್ಲ? ಈ ವರೆಗಿನ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ತೂಗಿ ನೋಡುವುದಲ್ಲವೆ ಮೇಲು? ಯಾಕೋ, ಕಣ್ಣು ಮಂಜು, ಇನ್ನು ಕನ್ನಡಕ ಬೇಕು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರದಲ್ಲ, ತನ್ನದೆ. ಕಂಠ ಶೋಷಣೆ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಧ್ವನಿ ಒಡೆದಿದೆ. ಆದರೂ, ಬಳಲಿದ ಕಂಠದ ಮಾರ್ದವತೆ ಕಂಡು ತನಗೇ ವಿಸ್ಮಯ. ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಕೆಡಕನ್ನು ಇದಿರಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಳ್ಳಿತನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುರುತಿಸುವುದು ಬೇಡವೆ? ಮಗುವಿನ ಮಂದಹಾಸ, ಅರಳು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮಾದಕ ನಗೆ, ಮಿಸೆ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುವ ವಸಂತ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಾಗುತ್ತದಲ್ಲ?......

ಈಯೆಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಜೀವನದ ಅಲ್ಪ ಕಣವಾದ ಮನುಷ್ಯ ದಾಟಲೇಬೇಕು. ಇದ್ದೀತು: ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆ ಆದರೂ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳಿಂದ ಬಾಧಿತನಾಗದೆ ಇರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ದುರ್ಲಭ.

ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರೂ ಮಾನವ ಸಹಜವಾದ ಈ ತಾಕಲಾಟಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರ ಮುಖಭಾವ, ಒಳಗಿನ ವಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲ. ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯನ ಪಾಲಿಗೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ನಟ ಭಯಂಕರನೇ: ಕಾರಂತರು ಯಾವಾಗಲೂ ಖಾರಂತರೇ. ಆ ಭಾವ

ನೆಯುನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿ. ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಟನೆಯಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ಅಮಿತ ಆನಂದ. ಮುಖವಾಡ ಧರಿಸಿದ ಕಾರಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ; 'ನಾನು ತೆರೆದ ಪುಸ್ತಕ!'

* * *

ಆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಈ (ಮಂಗಳವಾರ) ಸಂಜೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಪುರ ಭವನದಲ್ಲಿ ಐವರು ಪ್ರಮುಖರು ಓದಿದರು. ಸಂದರ್ಭ ೬೫ ತುಂಬಿದ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಸನ್ಮಾನ. ಸಭಾಂಗಣದ ಕೊನೆಯ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ವಾಚನಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಿವಿ ಗೊಟ್ಟೆ.

ಓದಿದವರೆಲ್ಲ ಕಾಲು ಶತಮಾನದಿಂದ ನನಗೆ ಪರಿಚಿತರೇ. ಅನಕೃ, ವಿನಾಯಕ, ರಾಜರತ್ನಂ, ರಾಶಿ; ಉತ್ಸವದ ಹಿರಿತನ ವಹಿಸಿದ್ದ ಮಾಸ್ತಿ; ನರೆಗೂದಲು, ಬೊಕ್ಕ ತಲೆ, ಬಚ್ಚ ಬಾಯಿ, (ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಖಂಡಿತ ವಯಸ್ಸಾಯಿತು.) ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೆನಲ್ಲ? ಯಾವುದು ನಿಜ? ಒಂದೋ ಅದು ಕನಸು, ಇಲ್ಲವೆ ಇದು ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಶೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ ಹಿಡಿದ ಯುವಕ ಗಾರ್ಡ- ಅನಕೃ; ಸಮುದ್ರದಾಚೆಯಿಂದ ತೇಲಿ ಬಂದ ವಿಶಿಷ್ಟ ದೇಶೀಯ-ವಿನಾಯಕ; ಸರಸ್ವತೀ ಮಂದಿರದ ಕಿರಿಯ ಮಹಂತ-ರಾಜರತ್ನಂ; ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಕೈಲಾಸಂರನ್ನು ಮದರಾಸಿನ ಸಮ್ಮೇಳನಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದ ಜನ್ನಸಿಗ-ರಾಶಿ; ನಾಡಿನ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೆ ಪರಿಷತ್ತಿನ ದಂಡನಾಯಕನಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ, ಇತರರಿಗಿಂತ ಸುಮಾರು ಒಂದು ದಶಕದಷ್ಟು ಹಿರಿಯ ಮಾಸ್ತಿ...... ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ಇರಬಹುದೇ ಇವರು.?

ಸಂದೇಹಬೇಡ-ಎಂದುವು ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಬಂದ ಧ್ವನಿಗಳು.

* * *

ಕಾರಂತ-ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅವರು ಓದಿದ ರೀತಿ ಸಾರಿತು: ಇವರೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧರು, ಪ್ರಬುದ್ಧರು, ಬೋಧಿ ವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಎವೆ ಮುಚ್ಚಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಪಡೆದವರು.

ಹೊಗಳಿಕೆಯ ನಾಟಕ? ಇದ್ದೀತು. ಶಿಷ್ಟಾಚಾರದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಲೇಪಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ಬಣ್ಣಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಮೂಲ

ಚಿತ್ರವೇ ಸಾಕಷ್ಟು ವರ್ಣರಂಜಿತವಾಗಿರುವಾಗ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ ಬಣ್ಣನೆ ಸುಲಭ. ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಹೃದಯದ ಆಳದಿಂದ ಬರುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ ಎಂದಲ್ಲ. ಬದುಕಿನ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ಥಳಿಯಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಬಹಳಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನೇ ಆಡುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಕರ್ಮಕಥೆಯೇ ಕಾರಂತ-ಪುಸ್ತಕ. ಇದು ದುರಂತವೋ, ಸುಖಾಂತವೊ? ಉತ್ತರಿಸುವವರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ, ಉತ್ತರ. ಆ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಉದಿಸುವಬಿಂಬ ಮಾತ್ರ, ಕುದುರೆಮುಖ ಶಿಖರದಷ್ಟು ಎತ್ತರ. ಅದನ್ನು ಪರಿದಾಗಲೇ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನ.

* * *

ಕಾರಂತರು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನಿರ್ವಿವಾದ.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆ ಹಂತಕ್ಕೆ ಏರುವ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು?

ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡವನಾದರೂ ಮನುಷ್ಯನೇ. ರಾಗದ್ವೇಷಗಳು ಅವನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತವೆ. ಮಾನವ 'ಗುಣ'ಗಳು ಅವನ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.

ಕಾರಂತರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲ-ಎಂದಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಸಲ ಎಡವಿದ ಆನೆಯೇ ಈ ನಾಡಾಡಿ, ಕಾಡಾಡಿ. ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ, ದುಡಿಮೆ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ನಿತ್ಯದ ಉಸಿರು. ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯೇ ಅವರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬುನಾದಿ. ಅವರೆಷ್ಟೆ ನಿಷ್ಠುರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಜನ ತೋರಿದ ಅದರ ಒಲವುಗಳೇ ಅವರ ತಾಯತ.

ಹತ್ತು ಬೆಂಕಿಗಳಲ್ಲಿ ಹದಗೊಂಡೇ ಅವರು ಮಹಾನ್ ಉಕ್ಕಾಗಿದ್ದಾರೆ.

* * *

ರಾಜಕೀಯ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯವು ಓದಿ ಕೇಳಿ ಬೇಸತ್ತ ನಾನು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತಣುಪಿನ ಮೊರೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸಿದ್ದೆ. ಆ ಶೀತಲ ಸ್ಪರ್ಶ ಅಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು.

ಕಾರಂತರು ಮಾತನಾಡಲು ಎದ್ದರು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ರಾಜಕೀಯದ ಕಾರ್ಮೋಡ ಕವಿಯಿತು. ಕಾರಂತರು ಗುಡುಗಾದರು, ಮಿಂಚಿದರು,

ಘೋಘೋ ಮಳೆ ಸುರಿದರು. ಅವರು ಅಭಿನಯಿಸಿದ್ದು ಈ ನಾಡಿನ ರಾಷ್ಟ್ರದ ನೊಂದ ನಾಗರಿಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು. ಆಡಿದ್ದು ಹೃದಯ ಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಮಾತು ಗಳನ್ನು.

ರಾಜಕೀಯದ ಬದನಿಕೆ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಸಮಾರಂಭದ ಯುವಕ ಸೂತ್ರಧಾರರಾದ ಮಾವಿನಕೆರೆ ರಂಗನಾಥನ್, ಗುಂಡ್ಮಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಐತಾಳ, ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣ ಚಡಗ, ನಾರಾಯಣ ಬಲ್ಲಾಳರು ಅಂಕದ ಪರದೆ ಸರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನಾನು ಹೊರಬಂದು, ಪುರಭವನದ ಹೊರಗಣ ಬದುಕು ನಿತ್ಯದಂತೆಯೇ ಸಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆ: ಸಿಗರೇಟು ಹಚ್ಚಿದೆ.

(श्री. निरंजन यानी श्री. शिवराम कारंत यांच्या व्यक्तिमत्वाबद्दल विचार प्रकट केले आहेत)

कठीण शब्द

कनसु	ಕನಸು	स्वप्न
बेन्नेरि	ಬೆನ್ನೇರಿ	पाठीवर स्वार होऊन
तवक	ತವಕ	कुतूहल
तूगिनोडु	ತೂಗಿನೋಡು	तोलून पाहाणे
मीसे	ಮೀಸೆ	मिशा
नेरेगूदलु	ನೆರೆಗೂದಲು	पांढरे केस
कॆंपु बाऊट	ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ	लाल निशाण
उद्दगल	ಉದ್ದಗಲ	लांबी-रुंदी संपूर्ण
होगळिके	ಹೊಗಳಿಕೆ	प्रशंसा
मूसे	ಮೂಸೆ	साचा
हंत	ಹಂತ	दशा
काडु	ಕಾಡು	त्रास देणे
दुडिमे	ದುಡಿಮೆ	परिश्रम
ओलवु	ಒಲವು	प्रेम
बेसत्त	ಬೇಸತ್ತ	कंटाळलेला
कार्मोड	ಕಾರ್ಮೋಡ	काळा ढग

भाग ३ रा

परिशिष्ट (अ)

ब्रिटिशपूर्वकालीन साहित्य धार्मिक स्वरूपाचे असून काव्यात आहे. गद्य जे कांही होते त्याला साहित्याच्या दृष्टीने कांही महत्व नाही. या कारणा-स्तव पंपयुगापासून हरिदास युगापर्यंतच्या काळातील काव्य नमूना म्हणून दिले जात असे. हे काव्य 'हळेगन्नड' (जुने कानडी) मध्ये असल्यामुळे कवितांचा भावार्थ दिला गेला आहे.

वसंत

ತಳಿರೊಳ್ ನೀನೆ ಬೆಡಂಗನಯ್ ನನೆಗಳೊಳ್
ನೀಂ ನೀರನೈ ಪುಷ್ಪಸಂ
ಕುಳದೊಳ್ ನೀನೆ ವಿಲಾಸಿಯೈ ಮಿಡಿಗಳೊಳ್ ನೀಂ
ಚೆಲ್ವನೈ ಪಣ್ತ ಪ
ಣ್ಗಳೊಳೊಳ್ಪೋ ಪೆರತೇನೊ ನೀನೆ ಭುವನಕಾರಾಧ್ಯನೈ
ಭೃಂಗಕೋ
ಕಿಳಕೀರ ಪ್ರಿಯ ಚೂತರಾಜ ತರುಗಳ್ ನಿನ್ನಂತೆ
ಚೆನ್ನಂಗಳೇ

वसंता ! पालवीतील शोभा तूच, फुलांच्या ताटव्यातील विलासी भुंगा तूच । भृंग, कोकिळा आणि पोपटाना प्रिय असणारा वसंत भुवनाराध्य आहे. आंब्याची झाडे देखील आम्हास वसंता इतकीच आवडतात.

पंप (आदि पुराणं.)

ಕಾಮನ ಸಾಮಜಂ ಮಧು ಮಹೀಶನ ಕೋಶಗೃಹಂ
ಮಧುವ್ರತ
ಸ್ತೋಮದ ಪಾನಭೂಮಿ ಮಲಯಾನಿಲನಾಡುವ
ಮಾಡುವೆಟ್ಟು
ಮಲ್ಲೀ ಮೃದುಲಾಸ್ಯ ಶಾಲೆ ಶುಕವೃಂದದ ಜೇವಣದಾಗರಂ
ಬಳಿಕ್ಕೀ ಮರ ಮತ್ತೆ ಮಾಮರವೆನ್ನುತ್ತ ಜನಿಟ್ಟನೊರಲ್ದು
ನಾಮಮಂ

वसंत कामदेवाचे साम्राज्य आहे, मधुमहीशाचे कोशगृह, मधमाशांची पानभूमी, मलयानिलाचे मोकळे मैदान, जाईजुईची नृत्यशाला, शुकवृंदांचे भोजनागार

षडक्षरी (शबरशंकर विलास)

काव्य लक्षण

ಮೃದು ಪದ ಗತಿಯಿಂ ರಸಭಾ
ವದ ಪೆರ್ಚಿಂ ಪಣ್ಯವನಿತೆವೋಲ್ ಕೃತಿ
ಸೌಂದರ್ಯದ ಚಾತುರ್ಯದ ಕಣಿಯೆನೆ
ವಿದಗ್ಧ ಬುಧ ಜನವ ಮನಮನಲೆಯುತೆ ವೇಡಾ॥

काव्य हे मृदुपदगतिमान, रसभाव पूर्ण वेश्यांगने प्रमाणे कृतिसौंदर्याचे आगर आणि विद्वानांचे चित्तहरण करणारे असावे.

—पंप कवि

ಸರಸತಿಯನಬಲೆಯಂ ಗೋ
ಣ್ಮುರಿ ಗೊಂಡರ್ಥಕ್ಕೆ ಕುದಿದು
ನೋಯಿಸುವವನ
ಕ್ಕುರಿಗನೆ ಪಾತಕನಾತಂ
ಸರಸ್ವತೀ ದ್ರೋಹನವನಾರ್
ಮುಟ್ಟುವರೋ?

केवळ अर्थासाठी सरस्वती सारख्या अबलेचा गळा दाबला तर तो पातकी होईल. सरस्वतीचा द्रोह करणाऱ्या पातक्याला सर्वांनी अस्पृश्य मानावे.

कवि रन्न

ಕವಿ ವಿಬುಧರ ಕಿವಿಯೊಳ್ ಸೂ
ಸುವ ನವರಸಮಿಳಿದು ತೀವಿ ತನುವಂ ಮನಮಂ
ಕವಿದು ಪೊರಸೂಸುತೆನೆ ಪೊ
ಣ್ಮುವ ಸುಖಬಾಷ್ಪಂ ತುಳುಂಕೆ
ಪೇಳ್ವುದು ಕೃತಿಯಂ

कवी आणि पंडितांच्या कानांत ओतलेली नवरसाची धार काया आणि मन व्यापून जेव्हा सुखाश्रूंच्या रुपाने बाहेर सांडेल तेव्हांच ती काव्य म्हणविते.

षडक्षरि देव

ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪೊಯ್ವೀರಿಂ
ಬೆಳೆಗುಮೆ ಧರೆ ಮರುಗಿ ಕುದಿದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಲದಿಂ
ದಳಿಪಿಂ ಪೇಳ್ದೊಡಮದು ಕೇಳ್
ಮಳಮಕ್ಕುಮೆ ಸಹಜಮಲ್ಲದಾತನ ಕಬ್ಬಂ.

पावसाच्या अभावी तप्त झालेल्या धरणीस शास्त्रबलाने सांत्वन करणे हे काही खरे काव्य नव्हे. (भावनांच्या जागी बुद्धीचा काय उपयोग ?)

नयसेन कवी

ಕಬ್ಬಿಗರೋದು ಗಬ್ಬವ ಹಾಡುಗಬ್ಬವ
ಕಬ್ಬದೊಳೆರವರಿವೆರಡು
ಕಬ್ಬಿನಂತಿರಬೇಕು ಬಿದಿರಂತೆ ರಚಿಸಲೇ
ಕಬ್ಬ ಹೇಳೆಲೆ ಸರಸ್ವತಿಯೇ

हे सरस्वती ! काव्य हे गेय आणि वाच्य असे दोन्ही रुपात आहे. एक उसासारखे व दुसरे बांबू सारखे तेव्हां मी कोणते रचू सांग !

बसवेश्वर सु ११६०

वीरशैव लिंगायत मताचे संस्थापक बसवेश्वर यांनी आपल्या प्रभावी वचनांच्या योगे फार मोठी वैचारिक क्रांती घडवून आणली. ही वचने गद्या-सारखीच वाटतात पण त्यांतील काव्यगुण सहजच मनांत ठसतो.

धर्माचा गाभा

ದೇವನೊಬ್ಬ ನಾಮ ಹಲವು. ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಗಂಡನೊಬ್ಬ. ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆರಗಿದೊಡೆ ಕಿವಿ ಮೂಗ ಕೊಯ್ವುವನು. ಹಲವು ದೈವದ ಎಂಜಲ ತಿಂಬವರನೇನೆಂಬನಯ್ಯಾ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ!

ನಂಬಿ ಕರೆದಡೆ ಓ ಎಂಬ ಶಿವನು. ನಂಬದೆ ಕರೆದಡೆ ಓ ಎಂಬನೆ ಶಿವನು? ನಂಬಲರಿಯರು ನಚ್ಚಲರಿಯರು, ಡಂಬಿನ ಭಕ್ತರು. ನಂಬದೆ ನಚ್ಚದೆ ಬರಿದೆ ಕರೆದಡೆ ಶಂಭು ಮೌನದಲಿಪ್ಪ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ.

ಮಡಕೆಯ ದೈವವು, ಮರದಲ್ಲಿಯೇ ದೈವವು ಬಿಲ್ಲನಾರಿ ದೈವವು ಕಾಣಿರಯ್ಯ. ಕೊಳಗನೇ ದೈವವು, ಗಿಣಿಲು ದೈವವು ಕಾಣಿರಯ್ಯ. ದೈವ ದೈವವೆಂದು ಕಾಲಿಡಲಿಂಬಿಲ್ಲ. ದೇವನೊಬ್ಬನೇ, ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ.

ಅರ್ಥವಡಗದು, ಕ್ರೋಧ ತೊಲಗದು ಕ್ರೂರ ಕುಹಕ ಕುಭಾಷೆ ಬಿಡದನ್ನಕ್ಕ, ನೀನೆತ್ತ, ಶಿವನೆತ್ತ, ಹೋಗತ್ತ ಮರುಳೇ! ಭವರೋಗವೆಂಬ ತಿಮಿರ ತಿಳಿಯದನ್ನಕ್ಕೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ಸಂಗಯ್ಯನೆತ್ತ, ನೀನೆತ್ತ ಮರುಳೇ.

ಹೊತ್ತಾರೆ ಎದ್ದು, ಅಗ್ಗವಣಿ ಪತ್ರೆಯ ತಂದು, ಹೋತ್ತುಹೋಗದ ಮುನ್ನ ಪೂಜಿಸು ಲಿಂಗವ. ಹೋತ್ತು ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನಾರು ಬಲ್ಲರು. ಹೊತ್ತು ಹೋಗದ ಮುನ್ನ ತೊತ್ತುಗೆಲಸವ ಮಾಡು ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವನ.

ಹೊತ್ತಾರೆ ಎದ್ದು ಕಣ್ಣು ಹೊಸೆವುತ್ತ, ಎನ್ನ ಒಡಲಿಂಗೆ ಎನ್ನ ಒಡವೆಗೆ ಎನ್ನ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಂದು ಕುದಿದೆನಾದರೆ ಎನ್ನ ಮನಕ್ಕೆ ಮನವೇ ಸಾಕ್ಷಿ "ಅಶನೇ ಶಯನೇ ಯಾನೇ ಸಂಪರ್ಕೇ ಸಹ ಭೋಜನೇ! ಸಂಚರಂತಿ ಮಹಾಘೋರೇ ನರಕೇ ಕಾಲಮಕ್ಷಯಂ" ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಬಸವಣ್ಣನೋಡುವನು. ಭವಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗದ್ದುಗೆಯ ಕೆಳಗೆ ಕುಳ್ಳಿರ್ದು ಓಲೈಸಿಹೆನೆಂದು ನುಡಿವರಯ್ಯ ಪ್ರಮಥರು. ಕೊಡುವೆ ನುತ್ತರವನವರಿಗೆ, ಕೊಡಲಮ್ಮೆ. ಹೊಲೆಹೊಲೆಯರ ಮನೆಯ ಹೊಕ್ಕಾದರೆಯೂ, ಸಲೆ ಕೈಕೂಲಿಯ ಮಾಡಿಯಾದರೆಯೂ, ನಿಮ್ಮ ನಿಲವಿಂಗೆ ಕುದಿದೆನಲ್ಲದೆ, ಎನ್ನ ಒಡಲವಸರಕ್ಕೆ ಕುದಿದೆನಾದರೆ, ತಲೆದಂಡ, ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವ.

ಕಳಬೇಡ, ಕೊಲಬೇಡ, ಹುಸಿಯನುಡಿಯಲು ಬೇಡ, ಮುನಿಯ ಬೇಡ, ಅನ್ಯರಿಗೆ ಅಸಹ್ಯ ಪಡಬೇಡ. ತನ್ನ ಬಣ್ಣಿಸ ಬೇಡ ಇದಿರ ಹಳಿ

ಯಲು ಬೇಡ. ಇದೇ ಅಂತರಂಗ ಶುದ್ಧಿ ಇದೆ ಬಹಿರಂಗ ಶುದ್ಧಿ. ಇದೇ ನಮ್ಮ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮ ದೇವನೊಲಿಸುವ ಪರಿ.

देव एक व त्याची नावे अनेक. परम पतिव्रतेला नवरा एकटाच पण जर ती कोणा दुसऱ्याची आराधना करू लागली तर तिचा नवरा तिचे कान व नाक कापील अनेक देवतांचे उष्टे खाणाऱ्यास मी काय म्हणू कूडल संगमदेवा?

भक्तीने हाक मारल्यास शिव 'ओ' देईल. श्रद्धेशिवाय हाक मारल्यास तो काय म्हणून 'ओ' देईल? दांभिक भक्तांना श्रद्धा विश्वास हे ठाऊक नसतात. श्रद्धेशिवाय किंवा विश्वास नसताना उगाच हाक मारल्यास शिवसांब काहीच बोलणार नाही. कूडल संगम देवा!

मटक्यांतला देव, झाडातील देव, भिन्नारी दैवत, नाल, बोटे वगैरे सगळीकडे देवच देव झाल्याने कोठेही पाय ठेवता येईनासे झाला आहे, कूडल संगम देवा.

स्वार्थ कधी संपत नाही, राग कधी नाहीसा होत नाही. क्रूर, कुचेष्टेखोर व कुत्सित भाषा कधी बंद होत नाही. चल हट! वेड्या! तू कोठे व शंकर कोठे? तुला भवरोगाचा काळोख देखील समजत नाही. कोठे आमचा कूडलसंगमदेव आणि कोठे तू वेडा!

सुप्रभाती ऊठ. पुष्कळ बिल्वपत्रे आणून वेळ टळण्याआधी शिवलिंगाची पूजा कर. वेळ टळल्यावर तुला कोण ओळखील? योग्य वेळीच कूडल संगम देवाची चाकरी कर.

मी सकाळी उठून डोळेचोळत माझ्या पोटासाठी व बायको-मुलासाठी चिंता केली तर माझे मनच त्यास साक्षीदार

"अशने शयने याने संपर्के सह-भोजने
संचरंति महाघोरे नरके कालमक्षयं"

हे श्रुतवाक्य बसवण्णा (बसवेश्वर) वाचेल. संसारासक्त बिज्जळराजाच्या सिंहासनाखाली बसून मी त्याची स्तुती करितो असे शिवभक्त मला म्हणतील.

वरे! मी त्यांस उत्तर देईन. मी प्रत्येक महाराच्या वरांत जाऊन व हाताने मजुरी करून देखील, कूडल संगम देवा, मी तुमच्या प्रतिष्ठेसाठी कष्ट सोशीन व जर मी हे सर्व माझ्या पोटासाठी करीन तर मला देहांतशिक्षा लाभो.

चोरी करू नको, जीवहत्त्या करू नको, खोटे बोलू नको, रागऊ नको, दुसऱ्याना पाहून खंत दाखऊ नको, आपली स्तुती व परनिंदा करू नको. हीच अंतरंग शुद्धी, हीच वहिरंग शुद्धी. हीच आमच्या कूडल संगमदेवास संतुष्ट करण्याची रीत.

पुरंदर दासांची कीर्तने

लटके वैराग्य

ಉದರ ವೈರಾಗ್ಯವಿದು ನಮ್ಮ
ನಮ್ಮ ಪದುಮ ನಾಭನಲ್ಲಿ ತಿಲೇಶ ಭಕುತಿಯಿಲ್ಲ
ಉದಯ ಕಾಲದೊಳೆದ್ದು ಗಡಗಡ ನಡುಗುವ
ನದಿಯಲಿ ಮಿಂದೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗುತಲಿ
ಮದ ಮತ್ಸರ ಕ್ರೋಧ ಒಳಗೆ ತುಂಬಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು
ಬದಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗಾಶ್ಚರ್ಯವ ತೋರುವುದು ||೧||

तुमचे हे उदयवैराग्य आहे. आमच्या पद्मनाभाबद्दल तुमची मुळीच भक्ती नाही. भल्या पहाटे उठून थंडीत कुडकुडत नदींत स्नान केल्याचा टेंभा मिरविता पण पोटांत मद, मत्सर, क्रोध भरपूर साठवून ठेविता. हे सर्व तुमच्या आजूबाजूस असलेल्यांवर छाप मारण्यासाठीच होय.

ज्याचे दुःख त्यालाच माहीत

ಪಾಪಿ ಬಲ್ಲನೆ ಪರರ ಸುಖ ದುಃಖವ
ಕೋಪಿ ಬಲ್ಲನೆ ಶಾಂತ ಸಗುಣದ ಘನವ
ಕತ್ತೆ ಬಲ್ಲದೆ ಹೊತ್ತ ಕತ್ತುರಿಯ ಪರಿಮಳವ
ನೃತ್ಯ ಬಲ್ಲಳೆ ವೇಳ್ಯ ಹೊತ್ತೆಂಬುದ

ತೊತ್ತು ಬಲ್ಲಳೆ ಮಾನಾಪಮಾನವೆಂಬುದನು
ಮತ್ತೆ ಬಲ್ಲುದೆ ಬೆಕ್ಕು ಹರಿಯ ಮೀಸಲವ.

पाप्याला दुसऱ्यांचे सुखदुःख काय कळणार ?

शांतता या सद्‌गुणाचा महिमा कोपिष्टाला कसा कळेल ?

आपल्याच पाठीवरील ओझ्यांत असलेल्या कस्तुरीचा सुवास गाढवाला कधी येईल काय ?

काळ वेळ याची क्षिती मृत्यू कधी पाळतो ? मानापमानाची चाहाड बटकीला काय ? आणि—मांजराला हरीसाठी बनविलेले नैवेद्य कसे लक्षात येईल ?

स्त्री जन्मा ही तुझी कहाणी

ರಮಣನಿಲ್ಲದ ನಾರಿ ಪರರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮಾರಿ
ಹಡೆದವರ ಎದೆಗೊರಳ ಕೊಯ್ವಂಥ ಚೂರಿ ॥

ಮಾತು ಕಲಿತರೆ ಏನು ಮಹಜಾಣೆಯಾದರೇನು
ಚಾತುರ್ಯವಿದ್ದರೇನು ಚೆಲುವೆಯಾದರೇನು ?
ರಾಶಿ ಹಣವಿದ್ದರೇನು ಏಸು ಪೇಳಿದರೇನು ?
ರೀತಿ ಕೆಟ್ಟ ಜನ್ಮ ಪೊರೆಯ ಬೇಕಲ್ಲ ॥೧॥

ಹೊರಗೆ ಬರಲಿಕೆ ಸಲ್ಲ ಇದಿರಾಗಿ ಇರಸಲ್ಲ
ಅಡಿಗೆಗೆ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ ಹರಿಯು ತಾನೆ ಬಲ್ಲ.
ಮರಿಯಾದೆಗಳು ಇಲ್ಲ ಬಲು ಹಗುರ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆಲ್ಲ
ಸರ್ವ ರೀತಿಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಜನ್ಮ ಪೊರೆಸಲ್ಲ ॥೨॥

ಅತ್ತೆ ತನ್ನಯ ಮಗಗೆ ಮೃತ್ಯು ಎಂತೆಂಬಳು
ಹುಟ್ಟಿದಾ ಮನೆಯವರು ದೂಷಿಸುವರು
ಎಷ್ಟು ಹೇಳಲಿ ಬಹಳ ತುಚ್ಛವನೆ ಮಾಡುವರು
ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ಎಂಬುವರು ॥೩॥

ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಗತಿಯು ನೀನೆಂಬರು
ಅತಿಶ್ರಮವೆಂದರೂ ಆದರಿಸರು
ವಿಪರೀತ ಹಣವಿದ್ದರಪಹರಿಸಿ ತಿಂಬುವರು
ಅತಿ ದೈನ್ಯದಿಂದ ಬೇಡೆ ಬಾಯ ಬಡಿಸುವರು ॥೪॥

ಚಾಕರಿಯ ಮಾಡಿದರೆ ಅಚೀಚಲಾಡುವರು
ರಾತ್ರಿ ಅನ್ನವನುಂಡಳೆಂದು ದೂರುವರು
ಈಸು ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಗ್ರದಲಿ ಕುಳಿತು
ಶ್ರೀಶ ಪುರಂದರ ವಿಠಲನ ನೆನೆಯೊ ನಾರೀ ॥೫॥

विधवा दुसऱ्यांचा डोळ्यांना ब्याद वाटते. जन्मदात्या आई वडिलांची मान व छाती यांचा छेद करणारी सुरी ती.

ती बोलण्यात पटाईत असूनहि फुकट. ती फार चतुर असली तरी तिचे शहाणपण व्यर्थच.

चलाख असली काय नि सुंदर असली म्हणून काय ?

तिच्याजवळ खूप दौलत असूनहि कांही उपयोग होत नाही.

पण तिला आपले बिघडलेले जिणे जगावेच लागते.

ती कधी बाहेर पडू शकत नाही की कोणाच्या सामोरे जाऊ शकत नाही.

ती कधी स्वैपाक करण्यास देखील लायक समजली जात नाही.

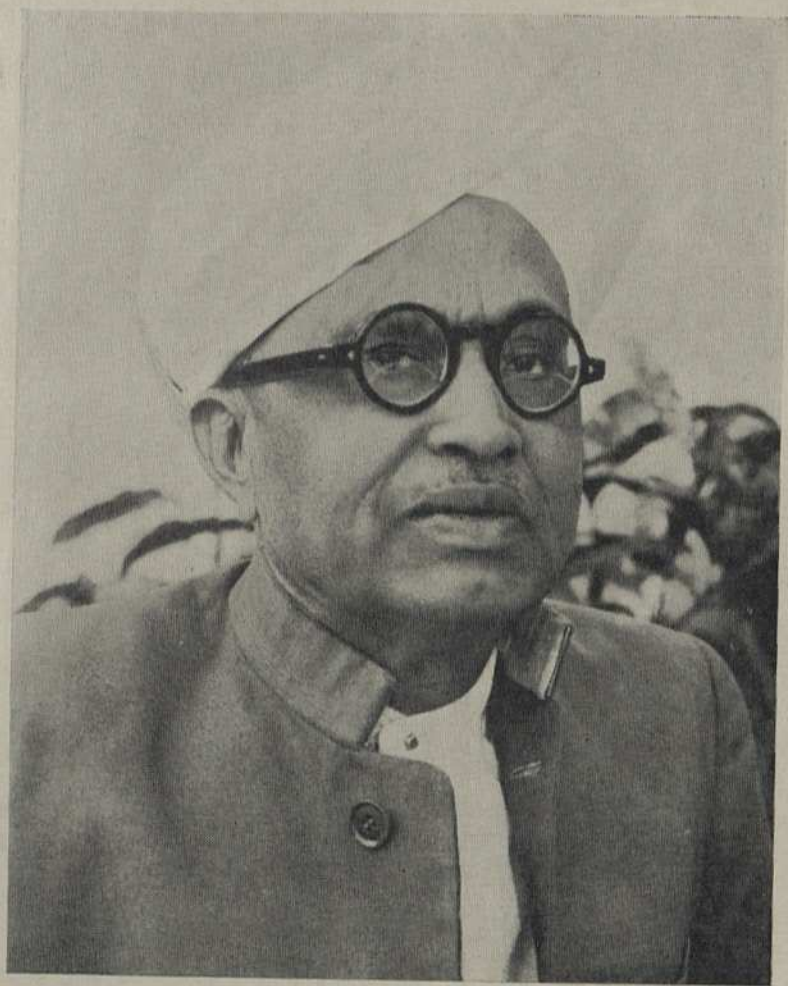
हे हरी जाणतोच, तिला कोणी आदर दाखवीत नाहीत व सर्वच तिला कःपदार्थ समजतात. असे चोहीं बाजूने नष्ट झालेले जीवन फार हालाचे.

सासू म्हणते ' ही माझ्या मुलाचे मरण घेवून आली.

माहेरचे लोकहि नावेच ठेवतात. किती सांगू ! सर्वच तिचा अपमान करितात.

तिने कोणास उपकार केले तर ते कोणी मानत नाही.

तिच्या काबाड कष्टाची कदरहि होत नाही.

व्ही. सीता रामय्या, एम. ए.

तिच्याकडे खूप पैसा असल्यास तिला लुबाडण्यास सर्वत्र टपलेले व तिने दैन्य भाकले तरी तिला दणकेच बसावयाचे.

तिने सेवा केली तर तिच्याबद्दल कांड्या पिकतात.

ती पोटभर जेवण देखील करू शकत नाही कारण तिला खादाड म्हणतात.

म्हणून नारी! तू सर्व सहन कर व एकाकिनी होऊन हरीचे ध्यान कर.

भाग्य लक्ष्मी! ये माझ्या घरा

ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾರಮ್ಮ, ನಮ್ಮಮ್ಮ ನೀ
ಭಾಗ್ಯದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಾರಮ್ಮ
ಗೆಜ್ಜೆಯ ಕಾಲ್ಗಳ ಧ್ವನಿಯ ತೋರುತ
ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನಿಕ್ಕುತ
ಸಜ್ಜನ ಸಾಧು ಪೂಜೆಯ ವೇಳೆಗೆ
ಮಜ್ಜಿಗೆಯೊಳಗಿನ ಬೆಣ್ಣೆಯಂತೆ

भाग्य लक्ष्मी ये माझ्या घरा.

नूपुरांचा नाद मला ऐकू दे
पावलावर पाऊल ठेवत, ठुमकत ठुमकत ये
सज्जन आणि सत्पुरूषांच्या पूजेच्या वेळी
ताकांतून लोणी वर यावे तशी ये।

सगळेच चिंतेत चूर असतात

ಎಂತು ನೋಡಿದರು ಚಿಂತೆ! ಈ ಒಡಲು
ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿಹರ ಒಬ್ಬರನು ಕಾಣೆ
ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಶಿರಹೋಗಿ ಬಾಡಿ ಬಳಲಿಪ ಚಿಂತೆ
ಮುನ್ನ ಮಾರುತಿಗೆ ಕಪಿಯಾದ ಚಿಂತೆ
ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ತಾನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿಹ ಚಿಂತೆ

अरेरे सर्वच चिंतेत आहेत! पोट
ज्यांचे निश्चित झाले आहे असा
कोणी हि मी पाहिला नाही

ब्रह्म्याला आपले डोके गळून पडण्याची चिंता
मारुतीला आपण माकड असल्याचे दुःख
मन्मथाला आपण राख झाल्याची व्यथा.
आणि त्रिनेत्र शिवाला भिक्षेची चिंता.

अस्पृश्य कनकदासाचे कौतुक

ಕನಕದಾಸನ ಮೇಲೆ ದಯವ ಮಾಡಲು ವ್ಯಾಸ
ಮುನಿ ಮಠದವರೆಲ್ಲ ದೂರಿ ಕೊಂಬುವರೋ"
ತೀರ್ಥವನು ಕೊಡುವಾಗ ಕನಕನ್ನ ಕರೆಯೆನಲು
ಧೂರ್ತರಾಗಿದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲ
ಸಾರ್ಥಕವಾಯ್ತು ಇವರ ಸನ್ಯಾಸಿತನವೆಲ್ಲ
ಪೂರ್ತ್ಯಾಗಲೆಂತೆನಲು ಯತಿಯು ನಗುತಿದ್ದನು ॥೧॥

ಮರುದಿವಸ ಅವರವರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು
ಕರೆದು ವಿದ್ವಾಂಸರಾ ಕನಕ ಸಹಿತ
ಕರದಲ್ಲಿ ಕದಳಿಯ ಫಲಗಳನೆ ಕೊಟ್ಟು ಯಾ
ರಿರದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೆದ್ದು ಬನ್ನಿರೆನಲು ॥೨॥

ಊರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಳಿತು
ತೋರದಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಮೆದ್ದು ಬರಲು
ತೋರಲಿಲ್ಲವು ಎನಗೆ ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಳವೆನುತ
ಸಾರಿ ಕದಳೀ ಫಲವ ತಂದು ಮುಂದಿಟ್ಟ
ಡಿಂಬದೊಳು ಶಬ್ದವಾಗಾದಿ ಶ್ರೋತ್ರಗಳಲ್ಲಿ
ಇಂಬಾಗಿ ತತ್ವೇಶರೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಹರೋ
ತಿಂಬುವುದು ಹ್ಯಾಂಗೆನುತ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಕೇಳೆ
ಸಂಭ್ರಮದಲವರೆಲ್ಲ ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದರು

ಮಾಣಿಕವು ಕೋಡಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ
ಕೋಣನೆದುರಿಗೆ ಕಿನ್ನರೀ ಮೀಟಿದಂತೆ
ವೇಣುಧ್ವನಿ ಬಧಿರನ ಬಳಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಕಣ್ಣು
ಕಾಣದವನಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯು ತೋರಿದಂತೆ
ನೋಡಿದರೆ ಈ ಕನಕನಾಡುವ ಮಾತುಗಳ
ಮೂಢ ಜನರರಿಯು ಬಲ್ಲರೆ ಮಹಿಮೆಯು
ನಾಡಾಡಿಯಂತೆಯೆ ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟರು ಇವಗೆ
ನಾಡೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿದರು ಈಡಾರ ನಾಕಾಣೆ

श्री व्यासराय या माध्वपंथीय मुनीश्वरांनी
अस्पृश्य कनकदासाला जवळ करताच
मठातील सारे जण त्यांना नावे
ठेवू लागले.

तीर्थ देताना कनकदासास बोलावा
म्हणताच सगळे धूर्त विद्वान
"फार मोठी बहादुरी केली
या सन्याशाने" म्हणताच मुनिराज हसले

दुसऱ्या दिवशी सर्वांची परीक्षा घेण्यासाठी
त्यांनी कनकदासासह सर्वांना,
साऱ्या विद्वानांना बोलाविले.
त्यांच्या हातांत केळी दिली
व सांगितले जेथे कोणी नाही
अशा ठिकाणी जाऊन खाऊन या

सर्व गावा बाहेर गेले व एका
पासून एक दूर बसला
व आपापले केळे खाल्ले.
कनकदास परत आला

व केळे पुढे ठेवत म्हणाला
मला एकांत असे कोणतेच
ठिकाण दिसले नाही।

ह्या कायेमध्ये, शब्द वाक श्रोत्रादि ठिकाणी
सूर्य आदि तत्वाधीश वसले आहेत
मग एकांत कसा मिळेल?
व खावयाचे तरी कसे?
असे व्यासरायांना विचारताच
सगळे गोंधळून गेले.

माकडाला माणिक हातात धरून काय बोध होईल
रेड्यापुढे किन्नरी वाजवल्यास त्यास काय त्यांत कळेल
बहिऱ्यापुढे पावा वाजवल्याने त्याला कसला आनंद होईल
अंधापुढे आरसा धरल्यास त्याला काय आपले रूप दिसेल

त्याच प्रमाणे कनकदासाच्या
तत्वज्ञानाच्या युक्तिवादाचे महत्व
त्यापैकी कोणालाच कळले नाही.
त्याला ते बावळटच म्हणाले खरे
पण अशा थोर भक्ताला मी पूर्वी कधीच पाहिले नाही.

कनकदास (मु. १५५०)

महाराष्ट्रांतील चोखाभेळा या भक्ताप्रमाणेच कर्नाटकांत कनकदास या संताने भक्तिपंथाच्या वाढीस हातभार लावला. त्याच्या उदात्त विचारांचा नमुना या पद्यात दिसतो.

ನೀ ಮಾಯೆಯೊಳಗೊ ನಿನ್ನೊಳು ಮಾಯೆಯೊ
ನೀ ದೇಹದೊಳಗೊ ನಿನ್ನೊಳು ದೇಹವೊ ॥ಪ॥
ಬಯಲು ಆಲಯದೊಳಗೆ
ಆಲಯವು ಬಯಲೊಳಗೆ

ಬಯಲು ಆಲಯವೆರಡು ನಯನದೊಳಗೊ
ನಯನ ಬುದ್ಧಿಯೊಳಗೊ ಬುದ್ಧಿ ನಯನದೊಳಗೊ
ನಯನ ಬುದ್ಧಿಗಳೆರಡು ನಿನ್ನೊಳಗೊ ಹರಿಯೆ
ಸವಿಯು ಸಕ್ಕರೆಯೊಳಗೊ ಸಕ್ಕರೆಯು ಸವಿಯೊಳಗೊ
ಸವಿಯು ಸಕ್ಕರೆಯೆರಡು ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೊ
ಜಿಹ್ವೆ ಮನಸಿನೊಳಗೊ ಮನಸು ಜಿಹ್ವೆಯೊಳಗೊ
ಜಿಹ್ವೆ ಮನಸುಗಳೆರಡು ನಿನ್ನೊಳಗೊ ಹರಿಯೆ
ಕುಸುಮದೊಳು ಗಂಧವೊ
ಗಂಧದೊಳು ಕುಸುಮವೊ
ಕುಸುಮ ಗಂಧಗಳೆರಡು ಘ್ರಾಣದೊಳಗೊ
ಅಸಮಭವ ಕಾಗಿನೆಲೆಯಾದಿ ಕೇಶವರಾಯ
ಉಸರಲಿನ್ನವಳಲ್ಲ ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನೊಳಗೊ

हे कागिनेलीच्या आदिकेशव राया !
तू मायेत आहेस की मायाच तुझ्यांत आहे.
तू देहात आहेस की देह तुझ्यांत आहे?
शून्य आलयात आहे की ओसाडपणा घरात आहे
की वस्ती व ओसाडपणा तुझ्यांत वसलेले आहेत
दृष्टी बुध्दीत आहे की बुध्दीच दृष्टीत आहे
का नयन आणि बुध्दी हे दोन्ही तुझेच गुण?
गोडी साखरेत की साखर गोडीत
का साखर आणि गोडी दोन्ही जिव्हेत वसतात
जिव्हा मनाच्या आहारी गेली आहे
की मन जिभेच्या ताब्यात असते
का जिव्हा आणि मन या दोघांचे
वास्तव्य तुझ्यात आहे?
फुलांत वास की वासात फूल
का फूल आणि वास हे घ्राणेंद्रियातच आहेत?

मग मला सांग की ह्या दुस्तर
संसारातील प्राण्यांचे सर्व श्वासोच्छ्वास तुझ्यांतीलच नव्हेत काय?

सर्वज्ञ (१७०० इ.)

'बेळवल' व 'मलेनाडांतील रम्य जीवन

महाराष्ट्रांतील 'देश' आणि 'कोंकण' या भूभागाप्रमाणें कर्नाटकांत 'बेळवल' व मलेनाड असे दोन प्रकार आहेत. त्यांतील लोक जीवनाची माधुरी सर्वज्ञ या कवीने आपल्या सहज सुंदर शैलीमध्ये अशी व्यक्त केली आहे.

१

ಜೋಳದಾ ಬೋನಕ್ಕೆ ಬೇಳೆಯಾ ತೊಗೆಯಾಗಿ
ಕಾಳೆಮ್ಮೆ ಕರೆದ ಹೈನಾಗಿ ಬೆಳವಲದ
ಮೇಳ ನೋಡೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ

सर्वज्ञ म्हणे: बेळवलभागांतील लोकांचा आहार किती मौंजेचा आहे पाहा: ज्वारीच्या कण्या आणि डाळीचे वरण व म्हशीचे सकस दूध दुभते! आणि काय हवे?

२

ಕಿಚ್ಚುಂಟು, ಕೆಸರುಂಟು ಬೆಚ್ಚನಾ ಮನೆಯುಂಟು
ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬರುವ ಸತಿಯುಂಟು ಮಲೆನಾಡ
ಮೆಚ್ಚು ನೋಡೆಂದ ಸರ್ವಜ್ಞ.

आता 'मलेनाडा'ची मजा पाहा! येथे सुखकारक शेकोट्या आहेत, सर्वत्र चिखलच चिखल आहे. ऊबदार घरे आहेत व घरांत अनुकूल अशी स्त्री पण आहे! मग आनंदाला काय तोटा!

परिशिष्ट ब

कानडी–मराठी–शब्द कोश

अ–ಅ

अक्कि	ಅಕ್ಕಿ	तांदूळ
अगत्यवागि	ಅಗತ್ಯವಾಗಿ	अवश्य
अगलिसु	ಅಗಲಿಸು	वियोग घडविणे, पारखे करणे.
अगि	ಅಗಿ	खोदणे, चघळणे.
अग्रहार	ಅಗ್ರಹಾರ	वाडा, चाळ.
अडके	ಅಡಕೆ	सुपारी
अदक्कागि	ಅದಕ್ಕಾಗಿ	त्यासाठी, म्हणून.
अदरिंद	ಅದರಿಂದ	त्याने, त्यापासून
अदु	ಅದು	ते (नपु.)
अदुवे	ಅದುವೆ	ते. (नपु.)
अनिसु	ಅನಿಸು	वाटणे
अनुष्ठान	ಅನುಷ್ಠಾನ	आचरण, वागणूक.
अप्पणे	ಅಪ್ಪಣೆ	अनुमती, परवानगी
–कोडु	--ಕೊಡು	रजा देणे-घेणे
–कोडिसु	--ಕೊಡಿಸು	(आदरार्थी) बोलणे, सांगणे
अप्पु	ಅಪ್ಪು	आलिंगन देणे
अमोघ	ಅಮೋಘ	भव्य, मोटे
अरसु	ಅರಸು	राजा
अरि	ಅರಿ	समजणे
अरित	ಅರಿತ	जाणता
अरियद	ಅರಿಯದ	अज्ञानी, अजाण
अरिशिण	ಅರಿಶಿಣ	हळद
अलेदाडु	ಅಲೆದಾಡು	हेलकावे खाणे, हलणे

अल्ल	ಅಲ್ಲ	१. आले. २. नव्हे. ३. उद्गारवाचक "मी म्हणतो" (वाक्प्रचार)
अल्लदे	ಅಲ್ಲದೆ	शिवाय
अल्लिगे	ಅಲ್ಲಿಗೆ	तेथे
अवनु	ಅವನು	तो
अवसर	ಅವಸರ	घाई
अवळु	ಅವಳು	ती
अवु	ಅವು	ती. (नपु. अनेकवचन)
अश्वत्थकट्टे	ಅಶ್ವತ್ಥ ಕಟ್ಟೆ	पिंपळाचे पार
अश्वयुज (आश्वीज)	ಅಶ್ವಯುಜ (ಅಶ್ವೀಜ)	आश्वीन
असह्य	ಅಸಹ್ಯ	घाण, किळसवाणे
अळते	ಅಳತೆ	माप
अळिदु	ಅಳಿದು	नाहीसे होऊन
अळिलु	ಅಳಿಲು	खार
अळु	ಅಳು	(भू. कृ. अत्त, ल्यबंत अत्तु) रडणे
अंकित माडु	ಅಂಕಿತಮಾಡು	वश करणे
अंगभंगि	ಅಂಗ ಭಂಗಿ	मुद्रा, हातवारे
अंगळ	ಅಂಗಳ	आंगण
अंगुल	ಅಂಗುಲ	इंच
अंच	ಅಂಚ	काठ, टोक
अंचु	ಅಂಚು	किनार, काठ
अंतु	ಅಂತು	१ त्याप्रमाणे, २. एकंदरीत
अंते	ಅಂತೆ	१ म्हणे! २. असे
अंथ (अंतह)	ಅಂಥ (ಅಂತಹ)	तसले
अंदु	ಅಂದು	त्यादिवशी, त्याप्रसंगी

आ–ಆ

आगलि	ಆಗಲಿ	१ बरे, २ होऊ द्या.
आगु	ಆಗು	होणे भू. कृ. 'आद', ल्य. 'आणि'
आगुहोगु	ಆಗುಹೋಗು	घडामोडी, घटना
आचेगे	ಆಚೆಗೆ	पलीकडे
आट	ಆಟ	खेळ, (नाटकाचा) प्रयोग 'आट नडेयुवुदिल्ल' (वा.) काही चालत नाही
आडु	ಆಡು	ना.) बकरी (क्रि.) खेळणे भू. कृ. 'आडि' क. भ धा. वि: आडिद
आतनु, (आत)	ಆತನು (ಆತ)	तो
आतुरपडु	ಆತುರ ಪಡು	आतुर होणे
आदरू	ಆದರೂ	तरी, देखील
आदरे	ಆದರೆ	पण, परंतु
आनु	ಆನು	टेकणे. भू. कृ. आतु. क. भू. आतु
आभारमन्नणे	ಆಭಾರಮನ್ನಣೆ	आभार मानणे
आरभ्य	ಆರಭ್ಯ	पासून, जन्मेस धारून
आरिसु	ಆರಿಸು	१ विझविणे २ निवडणे
आरू	ಆರು	१ साहा (६) २ (क्रि.) विझणे निवणे गार होणे
आलिसु	ಆಲಿಸು	ऐकणे, ऐकून घेणे
आलूगड्डे	ಆಲೂಗಡ್ಡೆ	बटाटे
आवु	ಆವು	गाय
आस्पत्रे	ಆಸ್ಪತ್ರೆ	इस्पितळ, दवाखाना, रुग्णालय

इ–ಇ

इक्कट्टु	ಇಕ್ಕಟ್ಟು	कोंदट, दाट वस्तीची जागा
इडि	ಇಡಿ	सर्व, पूर्ण, सवंध, –गायि :भरलीवांगी
इडु	ಇಡು	ठेवणे भू. कृ. इट्टु, क. भू. धा. वि. इट्ट
इडुगु	ಇಡುಗು	व्यापणे, पसरणे
इंतह	ಇಂತಹ	असले
इदु	ಇದು	हे (नपु.)
इदे	ಇದೆ	१ हेच २ आहे
इब्बरु	ಇಬ್ಬರು	दोघेजण
इब्बनि	ಇಬ್ಬನಿ	दव
इनिय	ಇನಿಯ	प्रेमाचे, गोड
इरबेकागु	ಇರಬೇಕಾಗು	असावे लागणे
इरु	ಇರು	असणे, क. भू. वि. इद्द : भू. कृ. इद्दु
इरुवाग	ಇರುವಾಗ	असताना
इरुळु	ಇರುಳು	रात्र, रात्री
इलि	ಇಲಿ	उंदीर
इल्लि	ಇಲ್ಲಿ	येथे
इष्ट	ಇಷ್ಟ	मर्जी, पसंती
इष्टरल्लि	ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ	तितक्यांत
इष्टु	ಇಷ್ಟು	येवढे
इष्टे	ಇಷ್ಟೆ	येवढेच, असेच
इस्पेटु	ಇಸ್ಪೇಟು	पत्तेजोड
इळि	ಇಳಿ	(क्रि.) उतरणे. क. भू. इळिद भू. कृः इळिदु
इंदु	ಇಂದು	आज

ई—ಈ

ई	ಈ	हे (दर्शक सर्वनाम नपु.)
ईग	ಈಗ	आता
ईयु	ಈಯು	देणे, विणे, (म्हैस वगैरे)
ईरुळ्ळि	ಈರುಳ್ಳಿ	कांदा
ईसु	ಈಸು	पोहणे, क. भू. ईसिद, भू. कृ. ईसि

उ—ಉ

उगिबंडि	ಉಗಿಬಂಡಿ	आगगाडी
उज्जु	ಉಜ್ಜು	(दात) घासणे, (उज्जिद, उज्जि)
उडु	ಉಡು	नेसणे, परिधान करणे (उट्ट, उडु)
उण्णु	ಉಣ್ಣು	जेवणे, खाणे, (उंड, उंडु)
उद्द	ಉದ್ದ	लांब
उपयोगवुळ्ळ	ಉಪಯೋಗವುಳ್ಳ	उपयोगी
उप्परिगे	ಉಪ್ಪರಿಗೆ	दुमजली बंगला, माळा, गच्ची
उप्पिनकायि	ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ	लोणचे
उप्पु	ಉಪ್ಪು	मीठ
उरिसु	ಉರಿಸು	जाळणे, पेटविणे
उसिराडु	ಉಸಿರಾಡು	श्वास घेणे, श्वासोच्छ्वास
उळि	ಉಳಿ	१ शिल्लक राहणे, २ जगणे, ३ वाचणे, सुरक्षित असणे

ऊ—ಊ

ऊट	ಊಟ	जेवण, भोजन
ऊरु	ಊರು	गात्र
ऊळिग	ಊಳಿಗ	नोकर

(ऋ, ॠ, ऌ, ॡ, संस्कृत तत्सम शब्दांचे अर्थ मराठीत आहेत तसेच कानडीत आहेत)

अॆ–ಎ

अॆड	ಎಡ	डावा
अॆडे	ಎಡೆ	नैवेद्य
अॆडेतडे	ಎಡೆತಡೆ	अनुमान, भय
अॆत्तकडे	ಎತ್ತಕಡೆ	कोठे
अॆत्तर	ಎತ್ತರ	उंच
अॆत्ति	ಎತ್ತಿ	उचलून
अॆत्तु	ಎತ್ತು	१ बैल, २ (क्रि.) उचलणे (ऍत्तिद ऍत्ति)
अॆदुरु	ಎದುರು	पुढे
अॆदे	ಎದೆ	छाती
अॆन्नुत्त	ಎನ್ನುತ್ತ	म्हणत
अॆम्मे	ಎಮ್ಮೆ	म्हैस
अॆरवु	ಎರವು	तोटा, – आगु मुकणे
अॆरॆ	ಎರೆ	न्हाऊ घालणे, (ऍरॆद, ऍरेदु)
अॆले	ಎಲೆ	१. पान, २. अरे!
अॆल्ल	ಎಲ್ಲ	सर्व
अॆल्लरु	ಎಲ್ಲರು	सारेजण
अॆल्लि	ಎಲ್ಲಿ	कोठे
अॆल्लिंद	ಎಲ್ಲಿಂದ	कोठून
अॆवे	ಎವೆ	स्तंभित-स्तिमित होऊन
अॆसरु	ಎಸರು	१. अधण २. पातळ उसळ
अॆष्टु	ಎಷ್ಟು	किती

ए–ಏ

ए़के (याके)	ಏಕೆ (ಯಾಕೆ)	का?
ए़नु	ಏನು	काय?
ए़रु	ಏರು	चढणे (ए़रिद, ए़रि)
ए़र्पडिसु	ಏರ್ಪಡಿಸು	(सभा वगैरे) भरविणे, सजविणे
ए़ळु	ಏಳು	१. सात (७), २ (क्रि.) उठणे (ऐ़द्द, ए़द्दु)
ए़ळ्गे	ಏಳ್ಗೆ	उत्कर्ष

ऐ–ಐ

ऐ़दु	ಐದು	पाच (५)

ओ–ಒ

ओ़क्कलिग	ಒಕ್ಕಲಿಗ	शेतकरी
ओ़क्कलु	ಒಕ್ಕಲು	रयत,
ओ़क्कु	ಒಕ್ಕು	कणीस तुडवुन दाणे काढणे
ओ़गट्टु	ಒಗ್ಗಟ್ಟು	एकी, एकोपा
ओ़डति	ಒಡತಿ	मालकीण
ओ़डने	ಒಡನೆ	एकदम
ओ़डलु	ಒಡಲು	पोट
ओ़डवे	ಒಡವೆ	१. वस्तु. २. दागीना
ओ़ण	ಒಣ	सुका, कोरडा
ओ़त्ताय	ಒತ್ತಾಯ	दडपण, बळजबरी
ओ़त्तु	ಒತ್ತು	दाबणे [ಒತ್ತಿದ, ಒತ್ತಿ]
ओ़दगिसु	ಒದಗಿಸು	पुरवणे, पुरवठा करणे
ओ़दाडु	ಒದ್ದಾಡು	तडफडणे

ओप्पु	ಒಪ್ಪು	१. शोभणे २. कबूल करणे (ओपिद, ओपि)
ओब्ब	ಒಬ್ಬ	एकटा, एकजण
ओम्मे	ಒಮ್ಮೆ	एकदा
ओरसु	ಒರಸು	पुसणे (ओरसिद-ओरसि)
ओरगु }	ಒರಗು }	टेकणे
ओरेयु }	ಒರೆಯು }	(ओरेत, ओरेतु)
ओलुमे	ಒಲುಮೆ	प्रेम
ओळगिन	ಒಳಗಿನ	आंतील
ओळगे	ಒಳಗೆ	आत
ओळदनि	ಒಳದನಿ	आतील आवाज
ओळसंचु	ಒಳಸಂಚು	कट, कारस्थान
ओळे	ಒಳೆ	आत
ओळ्ळे	ಒಳ್ಳೆ	चांगला, उत्तम
ओंदिगे	ಒಂದಿಗೆ	बरोबर, जोडीने
ओंदु	ಒಂದು	एक (१)
ओंदोंदु	ಒಂದೊಂದು	१. प्रत्येक २. कांही

ओ-- ಓ

ओडियाडु	ಓಡಿಯಾಡು	फिरणे
ओडु	ಓಡು	पळणे (ओडिद, ओडि)
ओदु	ಓದು	वाचन, वाचणे (ओदिर ओदि)
ओलग	ಓಲಗ	वाजंत्री

औ-- ಔ

औतण	ಔತಣ	आमंत्रण

क - ಕ

कक्कुस	ಕಕ್ಕುಸ	संडास, शौचकूप
कंगळु (कण्णुगळु)	ಕಂಗಳು (ಕಣ್ಣುಗಳು)	डोळे
कग्गवि	ಕಗ್ಗವಿ	अंधार कोठी, गुहा
कट्टु	ಕಟ್ಟು	१. बांधणे (कट्टिद, कट्टि) २. निर्बंध
कट्टुव	ಕಟ್ಟುವ	बांधण्याचा
कंडुहिडि	ಕಂಡು ಹಿಡಿ	शोध लावणे
कडलु	ಕಡಲು	समुद्र
कडले	ಕಡಲೆ	हरभरा
कडि	ಕಡಿ	चावणे (कडिद, कडिदु)
कड्डि	ಕಡ್ಡಿ	काडी
कणज	ಕಣಜ	पेव (धान्याचा)
कंते	ಕಂತೆ	१ वरूणे २ रडगाणे
कते	ಕತೆ	कथा, गोष्ट
कत्तरि	ಕತ್ತರಿ	कातरी
कत्तरिसु	ಕತ್ತರಿಸು	कापणे
कत्तले	ಕತ್ತಲೆ	काळोख
कत्ति	ಕತ್ತಿ	तलवार, खड्ग
कत्तु	ಕತ್ತು	गळा
कत्ते	ಕತ್ತೆ	गाढव
कदि	ಕದಿ	चोरणे (कद्द, कद्द)
कनिकर	ಕನಿಕರ	१. दया, २. कळकळ
कन्न	ಕನ್ನ	घरफोडी, कन्नगत्ति घरफोडीची अवजारे
कंबनि	ಕಂಬನಿ	आसवे, अश्रू
करुळु	ಕರುಳು	आंतडे

कलि	ಕಲಿ	शिकणे (कलित, कलितु)
कवन	ಕವನ	काव्य
कसूति	ಕಸೂತಿ	कशीदा
कळवु	ಕಳವು	चोरी
कळ्ळ	ಕಳ್ಳ	चोर
कळ्ळतन	ಕಳ್ಳತನ	चोरी
काडु	ಕಾಡು	१ जंगल २ त्रास देणे (क्रि.) (काडिद, काडि)
काणु	ಕಾಣು	पाहणे
कार्पण्य	ಕಾರ್ಪಣ್ಯ	कृपणता
काफिपुडि	ಕಾಫಿಪುಡಿ	कॉफीची पूड
कायि	ಕಾಯಿ	(कच्चे) फळ
कायु	ಕಾಯು	१ तापणे. २ रक्षण करणे. ३ वाट पाहणे (काद कादु)
कारु	ಕಾರು	ओकणे
कालु	ಕಾಲು	पाय
कित्तळे	ಕಿತ್ತಳೆ	संत्रे, नारंगी रंग
किवि	ಕಿವಿ	कान
कील	ಕೀಲ	खिळा, सांधा
कीलि	ಕೀಲಿ	कुलुप, (कीलिय कैं) किल्ली चावी
कुक्कु	ಕುಕ್ಕು	आपटणें (कुक्किद, कुक्किद)
कुग्गु	ಕುಗ್ಗು	संकुचित होणें, खिन्न होणे
कुंकुम	ಕುಂಕುಮ	कुंकु
कुंट	ಕುಂಟ	लंगडा
कुडि	ಕುಡಿ	पिणे (कुडिद, कुडिदु)
कुणि	ಕುಣಿ	नाचणे (कुणिदु, कुणिदु)
कुंदु	ಕುಂದು	उणीव, न्यून

कुन्नि	ಕುನ್ನಿ	पिल्लू
कुंबळकायि	ಕುಂಬಳಕಾಯಿ	भोपळा
कुरितु	ಕುರಿತು	संबंधी
कुरुड	ಕುರುಡ	आंधळा
कुसि	ಕುಸಿ	कोसळणे (कुसिद, कुसिदु)
कुळित	ಕುಳಿತ	बसलेला
कुळितु	ಕುಳಿತು	बसून
कूगु	ಕೂಗು	हाकमारणे, बोलावणे, आरवणे (कोंबडा)
कूडिबीळु	ಕೂಡಿ ಬೀಳು	संग्रह होणे, साठणें
कूडिसु	ಕೂಡಿಸು	जुळवणे
कूडु	ಕೂಡು	बसणे
कूसु	ಕೂಸು	मूल, बाळ
कूळु	ಕೂಳು	आहार (तुच्छतावाचक)
केडकु	ಕೆಡಕು	खेद
केडु	ಕೆಡು	नासणे (केट्ट, केट्टु)
केन्नन (केंपन्न)	ಕೆನ್ನನ (ಕೆಂಪನ್ನ)	लाल-झालसर
केन्ने	ಕೆನ್ನೆ	गाल
केप्प	ಕೆಪ್ಪ	बहिरा
केरे	ಕೆರೆ	तलाव १ (क्रि) खाजविणे (कॆरॆद, कॆरॆदु)
केलवु	ಕೆಲವು	काही
केलस	ಕೆಲಸ	काम
केसरु	ಕೆಸರು	चिखल
केळगे	ಕೆಳಗೆ	खाली
केळु	ಕೇಳು	१ ऐकणे २ विचारणे (केळिद, केळि)

कै	ಕೈ	हात, –कोळ्ळु : हाती घेणे, –गंब मार्गदर्शक हात, –कूडु : साध्य होणे, –चळक : हातचलाखी
कोट्ट	ಕೊಟ್ಟ	दिलेले
कोट्टिगे	ಕೊಟ್ಟಿಗೆ	कोठी, खोली.
कोड	ಕೊಡ	घागर, कळशी
कोडु	ಕೊಡು	देणे (कोट्ट, कोट्ट्टु)
कोरळु	ಕೊರಳು	मान
कोत्तुंबरि	ಕೊತ್ತುಂಬರಿ	कोथिंबीर
कोने	ಕೊನೆ	टोक, अंत, शेवट
कोब्बरि	ಕೊಬ್ಬರಿ	खोबरे
कोरळु	ಕೊರಳು	मान, गळा
कोरे	ಕೊರೆ	कोरणे (कोरदे, कोरद्दु)
कोल्लु	ಕೊಲ್ಲು	ठार मारणे
कोळ्ळु	ಕೊಳ್ಳು	विकत घेणे
कोण	ಕೋಣ	रेडा
कोति	ಕೋತಿ	माकड
कोपिसु	ಕೋಪಿಸು	रागावणे
कोसुगड्डे (क्याबीज)	ಕೋಸುಗಡ್ಡೆ (ಕ್ಯಾಬೀಜ)	कोबी
कोळि	ಕೋಳಿ	कोंबडा

ख– ಖ

खंड	ಖಂಡ	खंड
खंडित	ಖಂಡಿತ	नक्की, खास खात्रीने
खर्चु	ಖರ್ಚು	खर्च

ग–ಗ

गड	ಗಡ	किल्ला २ लवकर
गड्डु	ಗಡ್ಡ	दाढी
गत्तु	ಗತ್ತು	युक्ती
गदरु (गदरिसु)	ಗದರು (ಗದರಿಸು)	दमदाटी करणे
गद्दे	ಗದ್ದೆ	भातशेती
गरडियमने	ಗರಡಿಯಮನೆ	तालीम
गरि	ಗರಿ	पीस
गलाटे	ಗಲಾಟೆ	गोंधळ
गवि	ಗವಿ	लेणी, गुहा
गळिगे	ಗಳಿಗೆ	क्षण
गावुद	ಗಾವುದ	कोस (३ मैल)
गाळि	ಗಾಳಿ	वारा
गिड	ಗಿಡ	झाड
गिड्डु	ಗಿಡ್ಡ	टेंगू, ठेंगणा
गिळि	ಗಿಳಿ	पोपट
गुट्टु	ಗುಟ್ಟು	रहस्य, मर्म
गुड्डु	ಗುಡ್ಡ	डोंगर
गुडिचापि कट्टु	ಗುಡಿಚಾಪಿ ಕಟ್ಟು	गाशा गुंडाळणे, आटोपणे
गुत्तिगे	ಗುತ್ತಿಗೆ	कंत्राट, लिलाव
गुद्दलि	ಗುದ್ದಲಿ	कुदळ
गुंपु	ಗುಂಪು	जमाव, मंडळ, झुंड
गेणसु	ಗೆಣಸು	रताळे
गेरें	ಗೆರೆ	रेघ, रेखा
गेल्लु	ಗೆಲ್ಲು	जिंकणे (गेद्द गेद्दु)
गोत्तु	ಗೊತ್ತು	माहीत (गोतु इदे, माहीत आहे)

गोत्तागु	ಗೊತ್ತಾಗು	ठरणे
गोत्तुवळि	ಗೊತ್ತುವಳಿ	ठराव
गोदि	ಗೋದಿ	गहू
गोळु	ಗೋಳು	त्रास, रडगाणे

घ—ಘ

घ ಘ हा महाप्राण शुध्द भाषेंत नाही पण बोली भाषेत 'ग' कारांतील काहीं शब्द घ कारा ने उच्चारले जातात. (उदा : गळिगे : घळिगे. गंटे : घंटे)

च—ಚ

मराठीचा विशिष्ट "च" कार फक्त उत्तर कर्णाटकांतील (ब्राह्मणी) बोली भाषेत आढळतो.

चट्णि	ಚಟ್ಣಿ	चटणी
चन्नागि (चेन्नागि)	ಚನ್ನಾಗಿ	चांगल्या रीतीने, चांगले.
चप्पर बदने	ಚಪ್ಪರ ಬದನೆ	टोमाटो
चवळे	ಚವಳೆ	गोवारी
चह	ಚಹ	चहा
चहरे	ಚಹರೆ	चेहरा
चळि	ಚಳಿ	थंडी
चाचु	ಚಾಚು	पसरणे
चिंतिसु	ಚಿಂತಿಸು	चिंता करणे
चित्तगोड्डु	ಚಿತ್ತಗೊಡು	लक्ष्य देणे
चील	ಚೀಲ	पिशवी
चिक्क	ಚಿಕ್ಕ	लहान, छोटे
चुंच	ಚುಂಚ	चोंच
चुनावणे	ಚುನಾವಣೆ	निवडणूक
चुरुकु	ಚುರುಕು	हुषार
चेंद	ಚೆಂದ	सुंदर
चेलुवु	ಚೆಲುವ	देखणा

चोक्क	ಚೊಕ್ಕ	निर्दोष
चौक	ಚೌಕ	स्वयंपाक घर

छ—ಛ

छ ಛ : हा महाप्राण उपयोगांत नाही. बोली भाषेत चकाराचे काही शब्द छकाराने उच्चारले जातात. चळि : छळि.

ज—ಜ

जगळ	ಜಗಳ	भांडण, जगळाइ भांडणे
जगुलि	ಜಗುಲಿ	घरापुढील बैठक
जडे	ಜಡೆ	वेणी २) जटा
जनरु	ಜನರು	लोक
जनांग	ಜನಾಂಗ	राष्ट्र, वंश
जरुगु	ಜರುಗು	(उत्सव वगैरे) भरणे साजरे होणें
जरे	ಜರೆ	१ घसरणे २ निंदा करणे
जानुवारु	ಜಾನುವಾರು	गुरेढोरे, जनावर
जारु	ಜಾರು	घसरणे,
जाळिगे	ಜಾಳಿಗೆ	जाळे
जीव	ಜೀವ	१ जीव २ प्राण ३ प्रेम
जेड	ಜೇಡ	कोळी (किडा)
जोल्लु	ಜೊಲ್ಲು	लाळ
जोलु	ಜೋಲು	लोंबकळणें
जैसु	ಜೈಸು	यशस्वी होणे

बोली भाषेत ज चा झ असा उच्चार केला जातो. जळक—झळक (स्नान)

झ—ಝ

ट—ಟ

टुवालु	ಟುವಾಲು	टॉवेल
टॊन्क	ಟೊಂಕ	कंबर

ठ—ಠ

ठीवि	ಠೀವಿ	गांभीर्य, अवडंबर

ड—ಡ

ढ—ಢ

ण—ಣ

त—ತ

तक्क	ತಕ್ಕ	योग्य, लायक
तट्टने	ತಟ್ಟನೆ	एकदम
तट्टि	ತಟ್ಟಿ	बांबूची भिंत
तडे	ತಡೆ	थांबणे, धीर धरणे
तणिसु	ತಣಿಸು	संतुष्ट - तृप्त करणे
तंति	ತಂತಿ	तार
तन्न	ತನ್ನ	आपुले (एक वचनी)
तप्पदे	ತಪ್ಪದೆ	विनचूक, खचित
तप्पिसु	ತಪ್ಪಿಸು	चुकविणे
तप्पु	ತಪ್ಪು	चूक, चुकणे
तंबिगे	ತಂಬಿಗೆ	तांब्या
तब्बु	ತಬ್ಬು	आवळणे
तम्म	ತಮ್ಮ	आपले (अनेक वचनी) भाऊ २ (धाकटा)

तर	ತರ	प्रकार
तरु	ತರು	आणणे [तंद, तंदु]
ताण	ತಾಣ	स्थान, स्थळ
तायि	ತಾಯಿ	आई
ताळि	ತಾಳಿ	मंगळसूत्र
ताळु	ತಾಳು	सहन करणे २ टिकणे
तिक्कु	ತಿಕ್ಕು	घासणे (तिक्किद तिक्कि)
तिंगळ	ತಿಂಗಳ	चंद्र
तिंगळु	ತಿಂಗಳು	महिना
तिंडि	ತಿಂಡಿ	१ खाद्य २ खाज
तित्तिरि	ತಿತ್ತಿರಿ	भरगच्च
तिन्नु	ತಿನ್ನು	खाणे (तिंद, तिंदु)
तिप्पे	ತಿಪ್ಪೆ	उकीरडा
तिरुळु	ತಿರುಳು	सत्व गाभा
तिळि	ತಿಳಿ	१ समझणे (तिळिद तिळदु २ साफ, स्वच्छ ३ पातळ
तिळिसि हेळु	ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳು	समजावून सांगणे स्पष्टीकरण करणे
तीरिकोळ्ळु	ತೀರಿಕೊಳ್ಳು	मरणे
तीरु	ತೀರು	संपणे (तिरिद, तीरि)
तीर्मान	ತೀರ್ಮಾನ	निकाल
तुंट	ತುಂಟ	भांडखोर
तुटि	ತುಟಿ	ओठ
तुत्तु	ತುತ್ತು	घास
तुंबु	ತುಂಬು	भरणे (तुंबिद, तुंबि)
तुसु	ತುಸು	थोडे
तुळि	ತುಳಿ	तुडविणे
तूगु	ತೂಗು	१ झोके घेणे २ जोखणे, वजन करणे

तूरु	ತೂರು	फेकणे, हवेत उडविणे
तेन्गिनकायि	ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ	नारळ
तेन्गु	ತೆಂಗು	नारळ
तेगे	ತೆಗೆ	काढणे, उघडणे (तेगेद, तेगेदु)
तेने	ತೆನೆ	कणीस
तेरवु	ತೆರವು	उसंथ, पुरसत
तेरे	ತೆರೆ	उघडणे, (तेरेद तेरेदु) २ पडदा
तेगु	ತೇಗು	ढेकर ढेकर देणे
तेलिसु	ತೇಲಿಸು	वाचविणे (बुडविणे याच्या उलट) तरंगविणे
तोगरे	ತೊಗರೆ	तूर
तोट्टिल	ತೊಟ್ಟಿಲ	पाळणा
तोडकु	ತೊಡಕು	गुंतवळा गुंतागुंत २ अडकणे
तोडगु	ತೊಡಗು	गुंतणे कामांत असणे
तोडे	ತೊಡೆ	मांडी
तोन्दरे	ತೊಂದರೆ	त्रास, अडचण
तोप्पल	ತೊಪ್ಪಲ	पाला
तोरे	ತೊರೆ	त्याग करणे, सोडणे
तोळे	ತೊಳೆ	धुणे, (तोळेद तोळेदु)
तोट	ತೋಟ	तोफ
तोपु	ತೋಪು	बाग
तोरिसु	ತೋರಿಸು	दाखविणे
तोरु	ತೋರು	दिसणे, दाखविणे (तोरिद, तोरि)

थ--ಥ

द—ದ

दणि	ದಣಿ	थकणे, (दणिद दणिदु)
दनि	ದನಿ	अवाज

दिट	ದಿಟ	खरे
दीप	ದೀಪ	दिवा
दुड्डु	ದುಡ್ಡು	पैसा, धन
दुंदुगार	ದುಂದುಗಾರ	उधळ्या
दुबारि	ದುಬಾರಿ	महाग
दॆव्व	ದೆವ್ವ	भूत
देवरु	ದೇವರು	देव
दैवुळ्ळवरु	ದೈವುಳ್ಳವರು	भाग्यवान, श्रीमंत
दॊड्ड	ದೊಡ್ಡ	मोठे
दॊरे	ದೊರೆ	यजमान, स्वामी
दोचिकॊळ्ळु	ದೋಚಿಕೊಳ್ಳು	लंपास करणे

ध–ಧ

धाराळवागि	ಧಾರಾಳವಾಗಿ	पुष्कळ, खूप, सढळहाताने

न–ನ

नकाशे	ನಕಾಶೆ	नकाशा
नगु	ನಗು	हसणे (नक्र नक्रू)
नगॆमातु	ನಗೆಮಾತು	विनोद, कोटी
नटने	ನಟನೆ	अभिनव
नड	ನಡ	कंबर
नडते	ನಡತೆ	वागणूक
नडवळिकॆ	ನಡವಳಿಕೆ	वागणूक
नडॆसु	ನಡೆಸು	चालविणे
नन्न	ನನ್ನ	माझे
नंबु	ನಂಬು	विश्वास ठेवणे
नम्म	ನಮ್ಮ	आमुचे
नरळु	ನರಳು	कुथणे, दुःख करणे, कण्हणे

नरे	ನರೆ	राखी रंगाचा
नलिदाडु	ನಲಿದಾಡು	नाचणे
नल्ले	ನಲ್ಲೆ	लाडकी
नाचिके	ನಾಚಿಕೆ	लाज
नाडिगरु	ನಾಡಿಗರು	देशबांधव
नाडु	ನಾಡು	देश
नाण्णुडि	ನಾಣ್ಣುಡಿ	म्हण
(नाळ्णुडि)	ನಾಳ್ನುಡಿ	
नानु	ನಾನು	मी
नायि	ನಾಯಿ	कुत्रा
नाल्कु	ನಾಲ್ಕು	चार
नावु	ನಾವು	आम्ही
निजवागि	ನಿಜವಾಗಿ	खरोखर
निब्बण	ನಿಬ್ಬಣ	लग्नाची मिरवणूक, वऱ्हाडी मंडळीं
निमिष	ನಿಮಿಷ	मिनीट
निम्म	ನಿಮ್ಮ	तुमचे
निलुकु	ನಿಲುಕು	(हात) पोहोचणे
निल्लु	ನಿಲ್ಲು	उभे राहणे, (निंत. निंतु)
नीरलहण्णु	ನೀರಲಹಣ್ಣು	जांबूळ
(नेरिलहण्णु)	ನೇರಿಲಹಣ್ಣು	
नीरु	ನೀರು	पाणी
नीवु	ನೀವು	तुम्ही
नुंगु	ನುಂಗು	गिळणे, (नुंगिद नुंगि)
नुग्गेयकायि	ನುಗ್ಗೆಯಕಾಯಿ	शेवगा
नुडि	ನುಡಿ	म्हणणे (नुडिद, नुडिदु)
नूरु	ನೂರು	शंभर १००
नूलु	ನೂಲು	सूत २ कातण

नेगे	ನೆಗೆ	उड्या मारणे (नेगेर-नेगेदु)
नेट्टगे	ನೆಟ್ಟಗೆ	सरळ (क्रि. वि.)
नेत्ति	ನೆತ್ತಿ	टाळू
नेनपु	ನೆನಪು	स्मरण, आठवण
नेने	ನೆನೆ	ध्यान करणे (१) भिजणे (नेनेद-नेनेदु)
नेरेयिसु	ನೆರೆಯಿಸು	(सभा) भरविणे
नेरवागु	ನೆರವಾಗು	मदत करणे
नेरेहोरेयवरु	ನೆರೆಹೊರೆಯವರು	शेजारी-पाजारी
नेल	ನೆಲ	जमीन. नेलगडले-भुईमुग
नेले	ನೆಲೆ	मूळ
नेकार	ನೇಕಾರ	विणकर
नेमक	ನೇಮಕ	नियुक्ती
नेयु	ನೇಯು	विणणे
नेरवागि	ನೇರವಾಗಿ	सरळ, थेट
नोडतक्क	ನೋಡತಕ್ಕ	दर्शनीय
नोडु	ನೋಡು	पाहणे. (नोडिद, नोडि)
नोयु	ನೋಯು	दुखणे. (नोंद, नोंदु)
नोलकोलु	ನೋಲಕೋಲು	नवलकोल

प–ಪ

पक्क	ಪಕ್ಕ	पंख
पंचम	ಪಂಚಮ	हरिजन, शूद्र
पट्टि	ಪಟ್ಟಿ	पट्टी, वर्गणी
पडु	ಪಡು	करणे (सहायक, क्रियापद) पट्ट, पट्टु
पडुवल	ಪಡುವಲ	पडवळ
पंचाट	ಪಂದ್ಯಾಟ	शर्यत, चढाओढ

परिहार	ಪರಿಹಾರ	सहाय्य
पात्रे	ಪಾತ್ರೆ	भांडी
पालकन पल्ले	ಪಾಲಕನ ಪಲ್ಲೆ	पालक
पालु	ಪಾಲು	भाग, हिस्सा, वाटा
पासाद	ಪಾಸಾದ	पास झालेला
पिटीलु	ಪಿಟೀಲು	व्हायोलीन
पुच्च	ಪುಚ್ಚ	पीस
पेचाडु	ಪೇಚಾಡು	त्रास भोगणे
पेपरु	ಪೇಪರು	वर्तमानपत्र
पेरल	ಪೇರಲ	पेरू
प्रयाणमाडु	ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು	निघणे

फ–ಫ

फक्कने	ಫಕ್ಕನೆ	एकाएकी, अनपेक्षितपणे

ब–ಬ

बगे	ಬಗೆ	रीत
बगेगे (बग्गे)	ಬಗೆಗೆ (ಬಗ್ಗೆ)	विजयी
बग्गिसु	ಬಗ್ಗಿಸು	वाकविणे
बट्टगडले	ಬಟ್ಟಗಡಲೆ	वाटाणा
बट्टे	ಬಟ್ಟೆ	कापड, कपडा
बडव	ಬಡವ	गरीब, निर्धन
बडिग	ಬಡಿಗ	सुतार
बडिसु	ಬಡಿಸು	वाढणे (जेवण)
बण्ण	ಬಣ್ಣ	रंग
बंतु (बंदितु)	ಬಂತು(ಬಂದಿತು)	आले (भू. का.)
बदनेयकायि	ಬದನೆಯಕಾಯಿ	वांगे
बदलागि बदलु	ಬದಲಾಗಿ ಬದಲು	ऐवजी

बयलागु	ಬಯಲಾಗು	नाहीसे होणे
बयलु	ಬಯಲು	मैदान
बयसु	ಬಯಸು	इच्छा करणे
बरिदु	ಬರಿದು	रिकामे
बरु	ಬರು	येणे (बंद, बंदु)
बल	ಬಲ	उजवे,
–क्के, गडे		उजव्या बाजूस
बलु	ಬಲು	फार
बले	ಬಲೆ	पिंजरा
बल्लव	ಬಲ್ಲವ	जाणता
बळि	ಬಳಿ	जवळ
बळिक	ಬಳಿಕ	नंतर
बहळ	ಬಹಳ	फार, पुष्कळ
बागिल	ಬಾಗಿಲ	दरवाजा
बाडिगे	ಬಾಡಿಗೆ	काडे
बानु	ಬಾನು	आकाश
बायि	ಬಾಯಿ	तोंड
बायु	ಬಾಯು	सुजणे (बात, बातु)
बारिसु	ಬಾರಿಸು	वाजविणे
बारे	ಬಾರೆ	येगे !
बाल	ಬಾಲ	शेपूट
बाळु	ಬಾಳು	(१) जगणे (२) जीवन
बाळेयहण्णु	ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು	केळे
बाळ्वे	ಬಾಳ್ವೆ	जीवन
बिट्टुहोगु	ಬಿಟ್ಟುಹೋಗು	सोडून जाणे
बिच्चु	ಬಿಚ್ಚು	सोडणे, खोलणे
बिडु	ಬಿಡು	सोडणे, (बिट्ट, बिट्टु –गण्णु) उघडलेले डोळे

बिन्नविसु	ಬಿನ್ನವಿಸು	विनंती करणे
बिसाडु (सु)	ಬಿಸಾಡು (ಸು)	फेकणे
बीदि	ಬೀದಿ	रस्ता, गल्ली
बीळु	ಬೀಳು	पडणे (बिद्द, बिद्दु)
बुड	ಬುಡ	तळ
बेन्कि	ಬೆಂಕಿ	आग-यिक्कु=आग लावणे
बेंबल	ಬೆಂಬಲ	पाठबळ, जोर
बेच्चु	ಬೆಚ್ಚು	धावरणे (बेच्चि, बेच्चिद)
बेण्णे	ಬೆಣ್ಣೆ	लोणी
बेदरु	ಬೆದರು	घाबरणे (बेदरिद, बेदरि)
बेळ्कु	ಬೆಳಕು	प्रकाश
बेळे	ಬೆಳೆ	१. वाढणे (बेळेद, बेळेदु) २. पीक
बेन्नु	ಬೆನ್ನು	पाठ बेन्नेलुबु : पाठीचाकणा
बेरळु	ಬೆರಳು	बोट
बेसुगे	ಬೆಸುಗೆ	जोडणे, सांधणे
बेळगु	ಬೆಳಗು	१. सकाळ २. (भांडी) घासणे
बेळ्ळि	ಬೆಳ್ಳಿ	चांदी
बेळ्ळुळ्ळि	ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ	लसूण
ब्रेड्डु	ಬ್ರೆಡ್ಡು	पाव
बेकागु	ಬೇಕಾಗು	हवे असणे, लागणे
बेकाद	ಬೇಕಾದ	१. हवे असलेले २. वाटेल ते
बेग	ಬೇಗ	लवकर
बेड	ಬೇಡ	नको
बेडु	ಬೇಡು	मागणे (बेडिद, बेडि)
बेताळ	ಬೇತಾಳ	बेताळ, भूत
बेयिसु	ಬೇಯಿಸು	शिजविणे
बेयु	ಬೇಯು	शिजणे
बेविनमर	ಬೇವಿನ ಮರ	कडूलिंबाचे झाड

बेळे	ಬೇಳೆ	डाळ
बोक्कस	ಬೊಕ್ಕಸ	खजीना
बोगळु	ಬೊಗಳು	भुंकणे
बोंबे	ಬೊಂಬೆ	बाहुली
बोब्बे	ಬೊಬ್ಬೆ	बोंब
बोरेयहण्णु	ಬೋರೆಯಹಣ್ಣು	बोर

भ–ಭ

भज्जि	ಭಜ್ಜಿ	भरीत
भागवतराट	ಭಾಗವತರಾಟ	लोकनाट्य
भाविसु	ಭಾವಿಸು	समजणे
भ्रमे	ಭ್ರಮೆ	चुकीची कल्पना, भ्रम

म–ಮ

मक्कळु	ಮಕ್ಕಳು	अपत्ये, मुले
मंजु	ಮಂಜು	दव, बर्फ, धुके
मडि	ಮಡಿ	मरणे (मडिद, मडिदु) २ सोवळे
मत्तु	ಮತ್ತು	आणि
मत्तोन्दु	ಮತ್ತೊಂದು	दुसरे एक
मर	ಮರ	झाड
मरि	ಮರಿ	पिलू
मरळु	ಮರಳು	वाळू
मरुळ	ಮರುಳ	वेडा, खुळा, बावळट
मरे	ಮರೆ	विसरणे
मलगु	ಮಲಗು	झोपणे
मळे	ಮಳೆ	पाऊस
माडु	ಮಾಡು	करणे. (माडिद, माडि)
मातु	ಮಾತು	बोलणे, गोष्ट

मादरि	ಮಾದರಿ	नमुना
मादेव	ಮಾದೇವ	महादेव, शंकर
मायु	ಮಾಯು	(जखम वगैरे) बरी होणे, गुण येणे (माद, माद्दु)
मारु	ಮಾರು	विकणे
माविनहण्णु	ಮಾವಿನಹಣ್ಣು	आंबा
मावु	ಮಾವು	आंब्याचे झाड, आंबा
मिडि	ಮಿಡಿ	(तार) छेडणे
मिडुकु	ಮಿಡುಕು	व्यथित होणे दुःखीकष्टी होणे
मिक्क	ಮಿಕ್ಕ	उरलेले
मीयु	ಮೀಯು	स्नान करणे
मीरु	ಮೀರು	उल्लंघणे (मींरिद, मीरी)
मुक्कु	ಮುಕ್ಕು	(घाईने) खाणे
मुक्ताय	ಮುಕ್ತಾಯ	सोडवणूक, मोक्ष, शेवट
मुखांतर	ಮುಖಾಂತರ	मार्फत
मुगिसु	ಮುಗಿಸು	संपविणे, आटोपणे
मुंजाने	ಮುಂಜಾನೆ	सकाळ, सकाळी
मुट्टु	ಮುಟ್ಟು	शिवणे (मुट्टिद : मुट्टि)
मुडि	ಮುಡಿ	(फूल) घालणे
मुंताद	ಮುಂತಾದ	वगैरे, इत्यादी
मुंदरिसु	ಮುಂದರಿಸು	चालू ठेवणे, पुढे ढकलणे
मुंदे	ಮುಂದೆ	पुढे
मुद्दिन	ಮುದ್ದಿನ	प्रेमाचे, लाडके
मुद्दु (मुत्तु)	ಮುದ್ದು (ಮುತ್ತು)	१ सुंदर २ चुंबन
मुद्दे	ಮುದ್ದೆ	गोळा
मूलंगि	ಮೂಲಂಗಿ	मुळा
मूडिसु	ಮೂಡಿಸು	उमटविणे

मूरु	ಮೂರು	तीन
मूलक	ಮೂಲಕ	मुळे
मूले	ಮೂಲೆ	कोपरा
मेच्चिगे	ಮೆಚ್ಚಿಗೆ	आवड
मेच्चु	ಮೆಚ್ಚು	खूष होणे, (मेच्चिद मेच्चि)
मेट्टु	ಮೆಟ್ಟು	तुडविणे, (मेट्टिद मेट्टि)
मेन्ते	ಮೆಂತೆ	मेथी
मेरुगु	ಮೆರುಗು	शोभणें, चमकणे (मेरुगिद, मेरुगि)
मेके	ಮೇಕೆ	बकरी
मेयु	ಮೇಯು	चरणे
मेरे	ಮೇರೆ	हद्द
मेलक्के	ಮೇಲಕ್ಕೆ	वरती
मेले	ಮೇಲೆ	वर
मोंडु	ಮೊಂಡು	बोथट
मोदलु	ಮೊದಲು	प्रथम
मोसरु	ಮೊಸರು	दही
मोड	ಮೋಡ	ढग
मोरे	ಮೋರೆ	तोंड

य--ಯ

याकेंदरे (एकेंदरे)	ಯಾಕೆಂದರೆ (ಏಕೆಂದರೆ)	कारण की
यार	ಯಾರ	कोणाचे
यारिंद	ಯಾರಿಂದ	कोणापासून
यारु	ಯಾರು	कोण
याव	ಯಾವ	कोणते
यावाग	ಯಾವಾಗ	केंव्हा
योचने	ಯೋಚನೆ	चिंता, काळजी

र—ರ

रंगोलि	ರಂಗೋಲಿ	रांगोळी
(रत्न) रन्न	(ರತ್ನ) ರನ್ನ ರನ್ಯ	रम्य
रवष्टु	ರವಷ್ಟು	थोडेसुद्धा
रुचि	ರುಚಿ	स्वादिष्ट-रुचिकरद्दु रुचिकर
रेक्के	ರೆಕ್ಕೆ	पंख
रेगु	ರೇಗು	रागावणे
रैलु	ರೈಲು	आगगाडी, रेल्वे
रोट्टु	ರೊಟ್ಟು	पाव

ल—ಲ

लल्ले	ಲಲ್ಲೆ	प्रियतमा
लिंबेयहण्णु	ಲಿಂಬೆಯಹಣ್ಣು	लिंबू
लेक्क	ಲೆಕ್ಕ	हिशेब
लोट	ಲೋಟ	फुलपात्र

व—ವ

वर	ವರ	चांगला
वरदि	ವರದಿ	अहवाल
वरेगे	ವರೆಗೆ	पर्यंत
वर्गवागु	ವರ್ಗವಾಗು	बदली होणे
वहिसु	ವಹಿಸು	पत्करणे, हाती घेणे
वाडिकेयागि	ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿ	नेहमीप्रमाणे, सामान्यपणें
वार	ವಾರ	आठवडा
वासियागु	ವಾಸಿಯಾಗು	बरे होणे
विंगडिसु	ವಿಂಗಡಿಸು	विश्लेषण करणे
विचारिसु	ವಿಚಾರಿಸು	विचार करणे
विषयवागि	ವಿಷಯವಾಗಿ	विषयी

श– ಶ

ष– ಷ

स– ಸ

संगड	ಸಂಗಡ	बरोबर
संचिके	ಸಂಚಿಕೆ	अंक (मासिकाचा)
संडिगे	ಸಂಡಿಗೆ	सांडगा
संतसु	ಸಂತೈಸು	संतुष्ट करणे
सक्करे	ಸಕ್ಕರೆ	साखर
संगति	ಸಂಗತಿ	गोष्ट
सगणि	ಸಗಣಿ	शेण
संजे	ಸಂಜೆ	संध्याकाळ
सद् दु	ಸದ್ದು	अवाज
सद्यक्के	ಸದ್ಯಕ್ಕೆ	सध्या
सनिय	ಸನಿಯ, ಹತ್ತಿರ	जवळ
समेत	ಸಮೇತ	सहित
सरति	ಸರತಿ	पाळी
सरपणि	ಸರಪಣಿ	साखळी
सरसवागि	ಸರಸವಾಗಿ	उत्तम प्रकारे
सलुवागि	ಸಲುವಾಗಿ	साठी
सल्लु	ಸಲ್ಲು	मिळणे
सवतेकायि	ಸವತೆಕಾಯಿ	वाळूक
सवि	ಸವಿ	गोड
सवे	ಸವೆ	झिजणे (सवेद सवेदु)
ससि	ಸಸಿ	रोप

सह	ಸಹ	सुद्धा
सहज	ಸಹಜ	सोपे
सहबाळ्वे	ಸಹಬಾಳ್ವೆ	सहजीवन
सहिसु	ಸಹಿಸು	सहन करणे
साकष्टु	ಸಾಕಷ್ಟು	पुरेसे
सागुवळि	ಸಾಗುವಳಿ	शेत नांगरणे
साबूनु	ಸಾಬೂನು	साबण
सायु	ಸಾಯು	मरणे
सारिसु	ಸಾರಿಸು	सारवणे
सारु	ಸಾರು	पातळ वरण, "रसम्"
सालु	ಸಾಲು	पुरणे (साल्द, सातु)
साविरारु	ಸಾವಿರಾರು	हजारो
सावु	ಸಾವು	मरण
सिक्क	ಸಿಕ್ಕ	सापडलेला
सिगु	ಸಿಗು	सापडणे
सिट्टिगेळु	ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳು	रागवणे
सिडि	ಸಿಡಿ	उसळणे (सिडिद, सिडिदु)
सिप्पे	ಸಿಪ್ಪೆ	साल
सिलुकु	ಸಿಲುಕು	सांपडणे
सीमे	ಸೀಮೆ	देश
सुडु	ಸುಡು	जाळणे (सुट्ट, सुट्टु)
सुतरां	ಸುತರಾಂ	बिलकुल
सुत्तु	ಸುತ್ತು	फिरणे (सुत्तिद : सुत्ति)
सुद्दि	ಸುದ್ದಿ	बातमी
सुमारु	ಸುಮಾರು	अजमासे २. वाईट
सुम्मगे	ಸುಮ್ಮಗೆ	उगाच
सुरि	ಸುರಿ	ओतणे

सुलि	ಸುಲಿ	सोलणे. लुटणे
सुळ्ळु	ಸುಳ್ಳು	खोटे
सूरणगड्डे	ಸೂರಣಗಡ್ಡೆ	सुरण
सूसु	ಸೂಸು	शिंपडणे
सेटॆ	ಸೆಟೆ	ताठणे
सॆरगु	ಸೆರಗು	पदर
सेरॆ	ಸೆರೆ	बंदीखाना
सॆळॆ	ಸೆಳೆ	ओढणे
सेदुवबावि	ಸೇದುವಬಾವಿ	दोर लाऊन पाणी ओढण्याची बिहीर
सेरु	ಸೇರು	१ आवडणे. २ शिरणे (सेरिद, सेरि)
सै	ಸೈ	बरोबर
सॊगसाद	ಸೊಗಸಾದ	सुंदर
सॊगसु	ಸೊಗಸು	शोभा, आनंद
सॊन्ट	ಸೊಂಟ	कंबर
सॊट्ट	ಸೊಟ್ಟ	वाकडे
सॊन्पागि	ಸೊಂಪಾಗಿ	सुखाने
सॊप्पु	ಸೊಪ್ಪು	पाला (सॊप्पुहाकु भीक घालणे)
सॊबगु	ಸೊಬಗು	शोभा
सॊसे	ಸೊಸೆ	सून
सोदर	ಸೋದರ	भाऊ
सोलु	ಸೋಲು	हरणे (सोत, सोतु)
स्वंत	ಸ್ವಂತ	स्वतः
स्वल्प	ಸ್ವಲ್ಪ	थोडे

ह—ಹ

हक्कि	ಹಕ್ಕಿ	पाखरू
हगलु	ಹಗಲು	दिवसा
हगॆ	ಹಗೆ	शत्रू

हंचु	ಹಂಚು	१ कौल २ तवा, ३ क्रि · वाटणे (हंचिद हंचि)
हच्चड	ಹಚ್ಚಡ	पासोडी
हच्चहसिरु	ಹಚ್ಚಹಸಿರು	दाट हिरवे
हडेद	ಹಡೆದ	जन्मदात्री
हण	ಹಣ	पैसा
हणिसु	ಹಣಿಸು	(पाणी) घालणे, ओतणे.
हणे	ಹಣೆ	कपाळ. ललाट.
हणेबरह	ಹಣೆಬರಹ	विधिलिखित
हण्णु	ಹಣ್ಣು	फळ
हत्तर	ಹತ್ತರ	जवळ
हत्तिर	ಹತ್ತಿರ	जवळ
हत्तु	ಹತ್ತು	१ दहा (१०) २ चढणे (हत्तिद हत्ति)
हब्ब	ಹಬ್ಬ	सण
हरके	ಹರಕೆ	नवस, आशीर्वाद
हरवियपल्ले	ಹರವಿಯ ಪಲ್ಲೆ	चवळी
हरसु	ಹರಸು	आशीर्वाद देणे
हलसु	ಹಲಸು	फणस
हरि	ಹರಿ	फाडणे, फाटणे
हरेयद	ಹರೆಯದ	तरुण
हल्लु	ಹಲ್ಲು	दांत
हसि	ಹಸಿ	१ ओले २ भुकेजणे (हसिद, हसिद्दु)
हसियाद	ಹಸಿಯಾದ	ओले
हसिरु	ಹಸಿರು	हिरवे
हसिवे	ಹಸಿವೆ	भूक
हळेय	ಹಳೆಯ	जुने

हळ्ळि	ಹಳ್ಳಿ	खेडे
हाकु	ಹಾಕು	घालणे (हाकिद, हाकि)
हाडु	ಹಾಡು	गाणें (हाडिद हाडि)
हादि	ಹಾದಿ	वाट
हाराडु	ಹಾರಾಡು	उडणे, बागडणे
हारु	ಹಾರು	उडणे (हारिद-हारि)
हारे	ಹಾರೆ	पहार
हालु	ಹಾಲು	दूध, हालुगंबळ, दुधी
हावु	ಹಾವು	साप
हाळागु	ಹಾಳಾಗು	नाश पावणे
हाळि	ಹಾಳಿ	कागद
हाळु	ಹಾಳು	ओसाड
हिग्गु	ಹಿಗ್ಗು	आनंदित होणे
हिट्टु	ಹಿಟ್ಟು	पीठ
हिडि	ಹಿಡಿ	पकडणे (हिडिद-हिडिदु)
हिंदक्के	ಹಿಂದಕ್ಕೆ	मागे
हिन्नेले	ಹಿನ್ನೆಲೆ	पार्श्वभूमी
हिरिय	ಹಿರಿಯ	मोठा
हीगे	ಹೀಗೆ	असे
हीरु	ಹೀರು	शोषून घेणे (हीरिद, हीरि)
हीरेयकायि	ಹೀರೆಯ ಕಾಯಿ	दोडका
हुच्चु	ಹುಚ್ಚು	वेड
हुट्टु	ಹುಟ್ಟು	जन्मणे
हुडिगे	ಹುಡಿಗೆ	मुलगी
हुडुग	ಹುಡುಗ	मुलगा
हुणसे	ಹುಣಸೆ	चिंच
हुरि	ಹುರಿ	भाजणे (हुरिदु-हुरिद)

हुल्लु	ಹುಲ್ಲು	गवत
हूडु	ಹೂಡು	जुंपणे. (हूडिद, हूडि)
हूळु	ಹೂಳು	पुरणे (हूळिद-हूळि)
हॆन्गासु	ಹೆಂಗಸು	स्त्री
हॆच्चु	ಹೆಚ್ಚು	१ अधिक. २ वाढणे ३ चिरणे (हॆच्चिद-हॆच्चि)
हॆन्ड	ಹೆಂಡ	दारु, ताडी
हॆडॆ	ಹೆಡೆ	फणा
हॆण्णु	ಹೆಣ್ಣು	स्त्री
हॆरु	ಹೆರು	जन्मदेणे (हॆत्त, हॆत्त)
हेगे	ಹೇಗೆ	कसे
हेडि	ಹೇಡಿ	घाबरट, नामर्द, भित्रा
हेळु	ಹೇಳು	सांगणे (हेळिद-हेळि)
हॊगळु	ಹೊಗಳು	स्तुती करणे
हॊगु	ಹೊಗು	शिरणे (हॊक्क-हॊक्कु)
हॊगे	ಹೊಗೆ	धूर
हॊन्चु	ಹೊಂಚು	कट, कारस्थान
हॊट्टॆ	ಹೊಟ್ಟೆ	पोट
हॊडॆ	ಹೊಡೆ	मारणे
हॊन्ड	ಹೊಂಡ	तलाव
हॊत्तु	ಹೊತ್ತು	वेळ
हॊन्दु	ಹೊಂದು	पावणे, मिळणे
हॊन्नन	ಹೊನ್ನನ	सोनेरी
हॊन्नु	ಹೊನ್ನು	सोने
हॊय्यु	ಹೊಯ್ಯು	ओतणे, घालणे
हॊरगे	ಹೊರಗೆ	बाहेर
हॊरटु होगु	ಹೊರಟುಹೋಗು	निघून जाणे

होरतु	ಹೊರತು	शिवाय
होरु	ಹೊರು	वाहणे (होत्त, होत्तु)
होरे	ಹೊರೆ	भारा, मोळी
होल	ಹೊಲ	शेत
होळे	ಹೊಳೆ	नदी. २ चमकणे (होळेद होळेदु)
होगु	ಹೋಗು	जाणे (होद-होगि)
होरि	ಹೋರಿ	पाडा, बैल
होरे	ಹೋರೆ	काम, धंदा
होळु	ಹೋಳು	फोड
हौदु (अहुदु)	ಹೌದು (ಅಹುದು)	होय

परिशिष्ट क

कन्नड साहित्यिक परिचय

बसवराज कट्टीमनि—जन्म १९१९ गोकाक, लघुकथा नाटके अशा विविध दालनांत २० पेक्षा अधिक पुस्तके प्रसिद्ध केली आहेत.

पत्ता : माळमराड पो. अंकलगि जि. बेळगाव

बेंद्रे, दत्तात्रय रामचंद्र—एम्. ए. जन्म ३१-१-१८९६ अध्यक्ष, कन्नड साहित्य सम्मेलन १९४३ साहित्य अकॅडेमीचे पारितोषिक (१९५८) महाकवि आणि चिंतनशील साहित्यकार.

पत्ता : साधनकेरे, धारवाड

बुर्ला बिंदु माधव—जन्म १५-८-१८९९ मिंचिन बळ्ळि या पुस्तकमालेने कन्नडिगाना साहित्यांत गोडी निर्माण केली.

पत्ता : जवळीपेठ, धारवाड.

चित्ताल, गंगाधर विठोबा—जन्म १२-११-१९२३ कवी.

पत्ता : अकाउंटंट जनरल महाराष्ट्र, मुंबई.

दिवाकर, रंगनाथ रामचंद्र—ए. ए. एल. एल. बी. जन्म ३-९-१८९४ अध्यक्ष. कन्नड साहित्य सम्मेलन (१९३५) दै. संयुक्त कर्नाटक व कर्मवीर साप्ताहिकाचे संपादक, गांधीवादी साहित्यिक.

पत्ता : संयुक्त कर्नाटक हुबळी.

दिवेकर, गुरुनाथ व्यंकटेश—(१४-११-१९१३) एम. ए. कानडी, मराठी, उर्दू, फारशी लेखक व ग्रंथकार

२७ ई २१० माटुंगा, मुंबई १९.

देसाई दिनकर—एम. ए. भारत सेवक आणि कवी.

दीक्षित, चिंदबर कृष्णराव—जन्म १४-७-१९२२ कवी आणि लघुकथा लेखक.

प्राध्यापक रूपारेल कॉलेज, माटुंगा, मुंबई

गुंडप्पा. डी. व्ही. जन्म १८९९ साहित्य सम्मेलनाध्यक्ष (१९३२) कविता, निबंध, समीक्षा बालवांङ्मय इ. दालनांत २५ पेक्षा अधिक ग्रंथांचे प्रकाशन झाले आहे.

पत्ता : बसवन गुडि, बेंगळूरु.

गोकाक. वि. कृ. (विनायक) जन्म १०-८-१९०९ एम. ए. कन्नडकवि-परिषद अध्यक्ष १९३४ शिक्षणतज्ञ कादंबरीकार आणि कवि. उपकुलपति बेंगळूर विश्वविद्यालय, बेंगलूर.

हळकट्टी पी. जी.---जन्म २-७-१८९० एल. एल. बी. डी. लिट. थोर चिंतक. धार्मिक ऐतिहासिक साहित्यकार. साहित्य संम्मेलनाध्यक्ष

पत्ता : विजापूर.

हनुमंतराव, जी. एम. ए. जन्म २४-४-१८९८ विज्ञान-तत्त्वज्ञान पर साहित्य

पत्ता : कातराज अरसुरोड, म्हैसूर.

हिरेमठ. आर. सी. एम. ए. पी. एच. डी. जन्म १५-१-१९२२ धारवाड भाषाशास्त्री, कवी, नाटककार आणि टीकाकार.

पत्ता : कर्नाटक युनिव्हर्सिटी, धारवाड.

हुइलगोळ नारायणराव बी. ए. एल. एल. बी. जन्म १८९४ धार्मिक आणि सामाजिक साहित्यकार.

पत्ता : गदग. जि. धारवाड.

जोशी. शंकर बाळ दीक्षित जन्म ४-१-१८९६ कानडींत, भाषा, व्युत्पत्ति, इतिहास आदि विषयावर विपुल ग्रंथ प्रकाशन.

पत्ता : साधनकेरे. धारवाड.

कल्लूर. कृष्णकुमार—एम. ए. २२-१२-१९०८ लघुकथा साहित्य.

पत्ता : पॅट्रिक पॉलिटेक्निक, मुंबई २५.

कणवि, चन्नवीरप्पा, सक्रेप्पा— एम. ए. २८-६-१९२९ कवी,
पत्ता : संचालक प्रकाशन विभाग. कर्नाटक युनिव्हर्सिटी धारवाड.

कारंत, कोटि शिवराम—जन्म १०-१-१९०२, नाटककार पत्रकार आणि ज्ञानकोश संपादक.
पत्ता : पुत्तूर दक्षिण कन्नड जिल्हा. म्हैसूरराज्य.

कृष्णराव, अ. न. जन्म ९-५-१९०२ (मृत्यु--१९७१) प्रसिद्ध कन्नड कादंबरीकार, नाटककार आणि टीकाकार. साहित्य संम्मेलनाध्यक्ष

कृष्णशर्मा, बेटिगेरि (आनंदकंद) जन्म १६-४-१९०० पत्रकार आणि कवि. संपादक जयंती धारवाड.

मुगळी, डॉ. रं. श्री. रसिकरंग, एम. ए. डी. लिट. जन्म १५-७-१९०६ लघुकथा, टीका, साहित्येतिहास या क्षेत्रांत विपुल ग्रंथ प्रकाशन विलिंगडन कॉलेज सांगली.

पाटील एच. एस.—जन्म १-६-१९१४ एम. ए. बी. कॉम लघुकथा आणि निबंध वाङ्मय.
पत्ता : कामन कट्टे, धारवाड.

पुराणिक, कृष्णमूर्ति---२९-७-९३ कवी, लघुकथाकार
साहित्य सेवामंदिर, गोकाक. जि. बेळगाव

पुट्टप्पा, के. वेंकटप्प गौंडा---पद्मभूषण एम. ए. डी. लिट. कुवेंपु जन्म २९-१२-१९०४ प्रसिद्ध कवी आणि साहित्य सम्मेलनाध्यक्ष (१९५७) काव्य, नाटक, टीका, निबंध, तत्त्वज्ञान यांतील विपुल यांच्या "रामायण दर्शन" या ग्रंथास साहित्य अकॅडेमीचे पारितोषिक मिळाले. (१९५५)
पत्ता : उदयरवि मोहोल्ला मैसूर.

रंगाचार्य, आद्य श्रीरंग--एम ए. जन्म २६-९-१९०४ प्रसिद्ध नाटककार
पत्ता : ३८१ विमलविहार ६ मेन रोड मल्लेश्वरम, बेंगलूर.

नेगळूर. रं. रा. नेरंग--जन्म ३०-१-१९१४ मृ. १९६७ निबंध आणि काव्य.

ललिता रामण्णा--(१९२०) लेखिका, रेडियो, भाषणे
२७ ई । २१० माटुंगा मुंबई १९.

लिंगण्णा शिंपि--जन्म ११-२-१९०५ कवी आणि लघुकथाकार.
पत्ता : चडचण. जि. विजापूर.

सीता रामय्या एम. व्ही.--एम. ए. २४-३-१९१२ कवी, नाटककार निबंध लेखक.
गविपुर ३ रोड, बेंगलूर ४.

श्रीकंठय्या ती. नं. एम. ए.--२६-११-१९०६ कवी आणि टीकाकार.
म्हैसूर विश्वविद्यालय.

वेंकटेश अयंगार, मास्ति--श्रीनिवास ६-६-१८९१, लघुकथा, काव्य, निबंध यांत विपुल वाङ्मय.
४४ गविपुर एक्सटेनशन, बसवनगुडी, बेंगलूर.

महाराष्ट्र राज्य साहित्य-संस्कृति मंडळाची "आंतर भारती" योजनेखाली प्रकाशित झालेली पुस्तके

ग्रंथाचे नांव		संपादक-लेखक
(१) गुजराती-मराठी शब्दकोश	—	श्री. भाऊ धर्माधिकारी
(२) उर्दू-मराठी शब्दकोश	—	श्री. श्रीपाद जोशी व डॉ. एन्. एस्. गोरेकर
(३) कानडी-मराठी शब्दकोश	—	श्री. पुंडलिकजी कातगडे
(४) गुजराती भाषा प्रवेश	—	श्री. भाऊ धर्माधिकारी
(५) कानडी साहित्य परिचय	—	श्री. गु. व्यं. दिवेकर

आगामी प्रकाशने

(१) बंगाली भाषा प्रवेश	—	श्री. स. ग. सुखटणकर
(२) बंगाली साहित्य परिचय	—	श्रीमती सरोजिनी कमतनूरकर
(३) तमिळ मराठी शब्दकोश	—	श्री. पु. दि. जोशी व सौ. रमाबाई जोशी
(४) मल्याळी भाषाप्रवेश	—	प्रा. रा. वं जोशी
(५) तमिळ भाषाप्रवेश	—	,,
(६) तेलुगु-मराठी शब्दकोश	—	श्री. ब. दा. आगाशे
(७) मराठी-तेलुगु शब्दकोश	—	,,
(८) तेलुगु साहित्य परिचय	—	,,
(९) तेलुगु भाषा प्रवेश	—	श्री. भालचंद्र आपटे

विश्व भारती

(१) रशियन-मराठी शब्दकोश	—	श्री. गु. व्यं. दिवेकर

—x—